

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

DEVELOPING A LEARNING MANAGEMENT MODEL OF
THAI DANCE FOR GLOBAL CITIZENSHIP

มาโนช บุญทองเล็ก

ดุขฎิณีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

มาโนช บุญทองเล็ก

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
Developing a Learning Management Model of Thai Dance for
Global Citizenship

ชื่อ - นามสกุล นายมานิช บุญทองเล็ก

สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์นนทลี พรธาดาวิทย์, ศศ.ด.

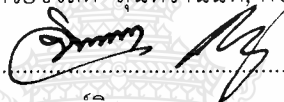
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทุมทอง ไตรรัตน์, ปร.ด.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์รินรตี พรามณี, ค.ด.

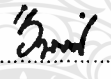
ปีการศึกษา 2564

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ชวลิต สุนทรานนท์, ศษ.ด.)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์จันทนา สายทองคำ, ค.ด.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทุมทอง ไตรรัตน์, ปร.ด.)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รินรตี พรามณี, ค.ด.)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นนทลี พรธาดาวิทย์, ศศ.ด.)

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนุมัติวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล, ค.อ.ม.)

วันที่ 1 เดือน เมษายน พ.ศ. 2564

หัวข้อคุณิพนธ์	การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
ชื่อ - นามสกุล	นายมาโนช บุญทองเล็ก
สาขาวิชา	เทคนิคศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์นนทลี พรธาดาวิทย์, ศศ.ด.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทุมทอง ไตรรัตน์, พร.ด.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์รินรดี พรามณี, ค.ด.
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3) ประเมินการใช้รูปแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และ 4) ประเมินทักษะความเป็นพลเมืองโลก

การวิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ศิลปินแห่งชาติด้านศิลปะการแสดง จำนวน 4 คน และครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา จำนวน 9 คน นักศึกษาวิชาชีพครูนาฏศิลป์ จำนวน 10 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 80 คน เครื่องมือวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ 3) คู่มือแผนการจัดการเรียนรู้ 4) แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์ผู้เข้าอบรม 6) แบบประเมินความเป็นพลเมืองโลก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย พบว่า การสอนของศิลปินแห่งชาติมีกระบวนการสอน คือ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น และการใช้เทคโนโลยีนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก คือ KSAT learning management model For Global Citizenship มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้ ขั้นเรียนรู้ ขั้นทบทวน ขั้นชำนาญ ขั้นพัฒนา และขั้นขยายผล ผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้อุ้ความเป็นพลเมืองโลก ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93, SD = 0.16$) ($\bar{X} = 4.71, SD = 0.45$) การประเมินความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียน พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($t = 90.48$) ($P = .000$) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้อุ้ความเป็นพลเมืองโลก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83, SD = 0.44$)

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้อุ้ นาฏศิลป์ไทย ความเป็นพลเมืองโลก

Dissertation Title	Developing a Learning Management Model of Thai Dance for Global Citizenship
Name - Surname	Mr. Manoch Boontonglek
Program	Technical Education
Dissertation Advisor	Associate Professor Nonthalee Prontadavit, Ph.D.
Dissertation Co-Advisor	Assistant Professor Pratoomtong Trirat, Ph.D.
Dissertation Co-Advisor	Assistant Professor Rinradee Prammanee, Ph.D.
Academic Year	2021

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) transcribe Thai dance teaching model of national artists, 2) develop Thai dance learning management model for global citizenship, 3) evaluate using Thai dance management model for global citizenship, and 4) evaluate global citizenship skills.

Mixed methodology research was used to collect data from 4 national artists in performing arts, 5 senior/expert teachers, 15 basic education teachers, 9 teachers of Thai dance studies, 10 professional dance teacher students, and 80 secondary school students. The research instruments were: 1) structured interview form, 2) suitability and possibility evaluation form, 3) learning management plan manual, 4) learning management model evaluation form, 5) participant satisfaction questionnaire and interview form, and 6) global citizenship learning achievement test. Content analysis was used for qualitative data. The statistics used for quantitative data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the research revealed that teaching model of the national artists consisted of teach for knowledge, teach for sampler and teach for accomplished. KSAT learning management model of Thai dance developed for global citizenship has 6 steps: recognition stage, learning stage, repeat stage, skillful stage, development stage, and expansion stage. The result of the learning management model for global citizenship in suitability and probability was at the highest level ($\bar{X} = 4.93, SD = 0.16$), ($\bar{X} = 4.71, SD = 0.45$). Students' global citizenship posttest was higher than pretest at a statistically significant level of .01 ($t = 90.48$) ($P = .000$), and the satisfaction towards learning management model for global citizenship was at the highest level ($\bar{X} = 4.83, SD = 0.44$).

Keywords: learning management model, Thai dance, global citizenship

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยบารมี อาจารย์ปราณี สำราญวงศ์ และ ด้วยความกรุณาจาก คุณครูศิลปินแห่งชาติ ได้แก่ 1) ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ 2) ครูรัตติยะ วิกลิตพงศ์ 3) ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ครูผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ 1) ครูนพรัตน์ศุภการ หวังในธรรม 2) รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ 3) รองศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์ 4) รองศาสตราจารย์ นฤมล ชันส์มฤทธิ 5) ครูนันทา น้อยนิตย์ ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้วิจัย ผู้บริหาร ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ สำนักการสังคีต กระทรวงวัฒนธรรม ที่ได้สนับสนุนวิทยากรในภาคปฏิบัติ ผู้เชี่ยวชาญการสอนทางด้านนาฏศิลป์ไทย ครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในสถาบันการศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่กรุณาให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ สอบถาม อบรม ซึ่งนับเป็นประโยชน์นานัปการอย่างยิ่ง ต่อการวิจัยในครั้งนี้และขอกราบขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) อาจารย์ ดร.สรชัย ชูชีพ 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา ชูสงค์ 4) รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ 5) รองศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์ 6) รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์ 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล 8) ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ สาธิตสัมฤทธิ์ผล และ 9) อาจารย์จินตนา กล้วยประยงค์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรติ พราหมณี ที่ปรึกษาร่วม เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจให้รู้สึกรักในการวิจัย และท่านผู้เชี่ยวชาญ พี่น้องอาจารย์ นักศึกษาสาขา นาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ที่ได้คอยช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ทีมงานตลอดจนให้ คำปรึกษาคุณุณิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ที่ดีตลอดมา และขอกราบขอบพระคุณ ดร.ชวลิต สุนทรานนท์ ที่เป็นแสงสว่างในการศึกษา และ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ ที่ได้เสียสละเวลาในการ สอบและบ่มเพาะความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบคุณุณิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม คณาจารย์สาขาวิชาเทคนิคศึกษาที่เคารพทุกท่าน ที่ได้แนะนำการดำเนินชีวิตและวิธีการใช้ชีวิตอย่าง สมบูรณ์แบบ และขอขอบพระคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ได้สนับสนุน การดำเนินงานวิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณพ่อ แม่ พี่ น้องทั้งสองฝ่าย ลูก ๆ ที่ให้ความรัก และครอบครัว ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาพี่น้องเทคนิคศึกษาทั้ง 3 รุ่น ทุกคน ทุกท่านที่ได้ช่วยให้กำลังใจทำให้คุณุณิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

มาโนช บุญทองเล็ก

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(3)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(4)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ.....	(6)
สารบัญตาราง.....	(9)
สารบัญภาพ.....	(11)
บทที่ 1 บทนำ.....	12
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	12
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	14
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	15
1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	15
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
2.1 ศิลปวัฒนธรรม ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.1.1 ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม.....	18
2.1.2 ประเภทของศิลปวัฒนธรรม.....	20
2.1.3 ศิลปวัฒนธรรมกับความเป็นพลเมืองโลก.....	22
2.2 นาฏศิลป์.....	23
2.2.1 ความหมายและความสำคัญของนาฏศิลป์.....	23
2.2.2 ประเภทของนาฏศิลป์.....	26
2.2.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์.....	28
2.2.4 รำวงมาตรฐาน.....	30
2.3 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์.....	34
2.3.1 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์.....	34
2.3.2 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในอดีต.....	35
2.3.3 รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์.....	40
2.3.4 ปัญหาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์.....	42
2.4 การถอดองค์ความรู้.....	45
2.4.1 ความหมายและความสำคัญของการถอดองค์ความรู้.....	45
2.4.2 รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้.....	47
2.4.3 ประโยชน์ของการถ่ายทอดองค์ความรู้.....	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 ความเป็นพลเมืองโลก.....	52
2.5.1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก.....	52
2.5.2 ทักษะความเป็นพลเมืองโลก.....	53
2.6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	64
2.6.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	64
2.6.2 องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอน.....	64
2.6.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย.....	64
2.6.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ	68
2.6.5 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ	74
2.6.6 รูปแบบการเรียนรู้แบบ TPCK Model.....	82
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
3.1 กรอบการดำเนินการวิจัย.....	86
3.2 ระยะที่ 1 สังเคราะห์องค์ความรู้การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ... 3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	87
3.2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	87
3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	88
3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
3.3 ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	89
3.3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	90
3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
3.4 ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	91
3.4.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	91
3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
4.1 ผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ.....	95
4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก.....	132
4.3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก.....	158
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	170
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	170
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	180
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	183
บรรณานุกรม.....	185
ภาคผนวก.....	197
ก หนังสือราชการ.....	198
ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	211
ค แบบสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview).....	214
ง แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก.....	248
จ คู่มือการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ชุดร่างมาตรฐาน.....	257
ฉ แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก.....	260
ช แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)...	265
ซ รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship).....	271
ประวัติผู้เขียน.....	284

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	การศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก-องค์ประกอบสำคัญที่กำหนดโดย Oxfam	58
ตารางที่ 4.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล.....	95
ตารางที่ 4.2	รูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ.....	112
ตารางที่ 4.3	การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองโลก.....	115
ตารางที่ 4.4	ความคิดเห็นของศิลปินแห่งชาติต่อการใช้ รูปแบบ TPCK ในการสอนนาฏศิลป์	116
ตารางที่ 4.5	การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ ความหลากหลาย.....	118
ตารางที่ 4.6	การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic).....	120
ตารางที่ 4.7	การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการตัดสินใจ.....	122
ตารางที่ 4.8	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญ ในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย.....	124
ตารางที่ 4.9	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความ ชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย.....	127
ตารางที่ 4.10	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความ ชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย.....	130
ตารางที่ 4.11	ความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship.....	138
ตารางที่ 4.12	ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบ นาฏศิลป์ไทย สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship).....	141
ตารางที่ 4.13	ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียน.....	144
ตารางที่ 4.14	ความเหมาะสมของแผนภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความ เป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)..	144
ตารางที่ 4.15	การวิเคราะห์ประเด็นความเป็นพลเมืองโลก.....	145
ตารางที่ 4.16	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงงามแสงเดือนกับความเป็นพลเมืองโลก.....	149
ตารางที่ 4.17	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงชาวไทยกับความเป็นพลเมืองโลก.....	150
ตารางที่ 4.18	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงมาซิมารำกับความเป็นพลเมืองโลก.....	151
ตารางที่ 4.19	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงคืนเดือนหงายกับความเป็นพลเมืองโลก.....	152
ตารางที่ 4.20	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดวงจันทร์วันเพ็ญกับความเป็นพลเมืองโลก.....	153
ตารางที่ 4.21	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดอกไม้ของชาติกับความเป็นพลเมืองโลก.....	154
ตารางที่ 4.22	การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงหญิงไทยใจงามกับความเป็นพลเมืองโลก.....	155

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดวงจันทร์ขั้วฟ้ากับความเป็นพลเมืองโลก.....	156
ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงยอดชายใจหาญกับความเป็นพลเมืองโลก.....	157
ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงบูชาจันทร์กับความเป็นพลเมืองโลก.....	158
ตารางที่ 4.26 ประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)...	160
ตารางที่ 4.27 การประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)...	163
ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship).....	165
ตารางที่ 4.29 การประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship).	167
ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship).....	169

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1	วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการหมุนเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral)..... 46
ภาพที่ 2.2	วงจรการถ่ายทอดองค์ความรู้..... 48
ภาพที่ 2.3	โครงสร้างของหัวข้อและจุดประสงค์การเรียนรู้พลเมืองโลกศึกษา..... 59
ภาพที่ 2.4	วงจรความสัมพันธ์ TPCAK..... 83
ภาพที่ 3.1	กรอบการดำเนินการวิจัย..... 86
ภาพที่ 4.1	การสังเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศิลปะของศิลปินแห่งชาติ..... 132
ภาพที่ 4.2	โมเดลการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)..... 133
ภาพที่ 5.1	บทสังเคราะห์การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก..... 171

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเป็นพลเมืองและการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง มีประเด็นที่น่าสนใจที่นักการศึกษาทั่วโลกต่างให้ความสนใจ คือ การปลูกฝังเอกลักษณ์ประจำชาติทั้งมิติที่เชื่อมโยงกับภูมิภาค และในระดับโลก โดยมีมิติของภูมิภาคควรให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ประจำชาติ ส่วนมิติของโลกให้ความสำคัญกับลักษณะของความเป็นพลเมืองระหว่างชาติ ควรใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม แต่เอกลักษณ์ประจำชาติในปัจจุบันมีความซับซ้อน เนื่องจากอุดมการณ์พื้นฐานของแต่ละสังคมเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอุดมการณ์ทางการเมืองและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อลักษณะของพลเมือง โดยเฉพาะปัจจุบันโลกยุคโลกาภิวัตน์ทำให้สังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ประชากรมีการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยได้ง่ายขึ้น เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมทำให้สังคมเกิดความคิดใหม่ ๆ (Lee Wing On, 2010) ดังนั้นการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองจำเป็นต้องสร้างค่านิยมของพลเมืองที่เหมาะสมต่อการสร้างพลเมืองตามลักษณะของแต่ละประเทศ โดยไม่ละทิ้งรากฐานวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ

ยูเนสโก (UNESCO, 2015) กล่าวว่าการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงการสร้างความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติของผู้เรียนให้มีความสามารถอยู่ร่วมกัน การมีส่วนร่วมในเรื่องความเป็นธรรมและสันติภาพของโลก โดยมีแนวทางและมุมมอง รวมถึงวิธีดำเนินการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับบริบทนำไปปรับใช้ในแต่ละบริบท รวมถึงการศึกษาเพื่อสิทธิมนุษยชน การศึกษาเพื่อสันติภาพ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ การศึกษาที่มุ่งเน้นการเข้าใจวัฒนธรรมต่างถิ่น และแนวโน้มสังคมในศตวรรษที่ 21 (Cogan and Derricott, 2000, Pitiyanuwat, and Rukspollmuang, 2000) กระแสหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) 2) กระแสการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology And Communication) 3) กระแสสังคม/เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Based Society/Economy) 4) กระแสค่านิยมโลก (Global Values) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship Characteristics) เป็นหลักการสากลที่ผู้สอนควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เช่น ความรู้สึกห่วงใยผูกพันต่อเพื่อนมนุษย์และโลก ทักษะในการติดต่อสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะสากลด้านการทำงาน ทัศนคติและค่านิยมเพื่อการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ความคิดยืดหยุ่นพร้อมปรับตัว เคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม (ปนัดดา ดิศกุล, เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2561)

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการสร้างนักเรียนให้เป็นพลโลกหรือพลเมืองโลก (Global Citizen) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและความเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กระบวนการเน้นความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐาน

ความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) เรื่องพลเมืองโลก ผ่านหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ เนื่องจากพลเมืองโลก มีความเหมือนและความแตกต่างกันหลายด้าน เช่น สถานที่อยู่อาศัย ภาษา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่อย่างสันติสุข การอยู่ร่วมกันในมิติต่าง ๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การค้า การร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติและอื่น ๆ พลเมืองโลกจะอยู่ร่วมโลกกันอย่างสันติสุขต้องเข้าใจ ยอมรับ เรียนรู้ความเหมือนและความแตกต่างกัน ความร่วมมือกันรักษโลก ดังนั้นการศึกษามีบทบาท พัฒนาความสามารถทางด้านความคิด เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม อย่าง รู้เท่าทันโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง

จอห์น แมคโดนัลด์ ผู้อำนวยการองค์การควบคุมคุณภาพการศึกษากีตแลนด์ กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องสร้างให้เด็กรุ่นใหม่มีความสามารถในการสื่อสารระดับสากลโดยมีภาษาอังกฤษ เป็นภาษากลางพร้อมที่จะเรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับในศาสนา วัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่าง มีความ รับผิดชอบและมุ่งมั่นพัฒนาสังคมส่วนรวมในระดับนานาชาติไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน แต่ยังคง รักษาเอกลักษณ์ของประเทศของตนไว้ และช่วยให้เด็กพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยีหาความรู้ มีความรู้ทั้งวิชาการ วิชาชีพและทักษะชีวิต รู้จักตนเองและให้เกียรติผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำงานเป็นทีมและมีคุณธรรม (จักรกฤษ พรหมโคตร, 2561) ในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมาวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของชาติเพิ่มมากขึ้น เข้าไปมีบทบาท ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศในการสร้างรายได้ก่อให้เกิด การจ้างงานเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) (Deborah, J. & Francis J. Leazes J., 2014) วัฒนธรรมสามารถนำมาสร้างมูลค่า การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจทั่วโลกของ ผลิตภัณฑ์ ได้มาจากวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 3.4 ของ GDP โลกในปี 2550 และมีมูลค่าเกือบ 1.6 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (UNESCO, 2006, p. 13) ในทำนองเดียวกันการศึกษา ทางศิลปะ และวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล ทักษะความรู้ ความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ สิทธิมนุษยชน และวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทางวัฒนธรรม และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมได้อย่างสร้างสรรค์ (กรมศิลปากร สำนักบริหารกลาง, เข้าถึงเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2562)

นาฏศิลป์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของวัฒนธรรม ในอดีตนาฏศิลป์เป็นเครื่องราชูปโภคของ พระมหากษัตริย์ มีไว้เพื่อสำหรับการขับกล่อม ถวายความผ่อนคลาย และเพื่อความสำราญพระราชหฤทัย ของพระมหากษัตริย์ ราชวงศ์ และขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ต่อมานาฏศิลป์พัฒนาไปเป็นศาสตร์ที่พระราชโอรส พระราชธิดา กุลบุตร และกุลธิดา ต้องเรียนเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ ที่รวมสรรพวิชาไว้ จึงเป็นวิชาสำคัญที่ทุกคนต้องศึกษา นอกจากนี้นาฏศิลป์เป็นภาษาสากล ที่ทุกชาติ ทุกภาษา เข้าใจได้ด้วยอารมณ์และความรู้สึก รับรู้ถึงสภาวะแห่งอารมณ์ ทั้งหมดความนี้ เรียกว่า “สุนทรียรส คือ รสแห่งความงาม” (มานิช บุญทองเล็ก, 2558, น. 22) การสอนนาฏศิลป์อยู่ใน กลุ่มสาระศิลปะสังกัดในการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงามมีสุนทรียภาพความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพ

ชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 167) นาฏศิลป์ในระบบการศึกษาปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีการศึกษา และมีการนำนวัตกรรมการสอน เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย เพื่อให้ผลของการจัดการเรียนรู้นั้นบรรลุผลการสอน จากการศึกษาสภาพการศึกษาสภาพการจัดการเรียนนาฏศิลป์ (พัชรพงศ์ คล่องนาวา, 2553)

จากการวิจัยของ ภาณุรัตน์ บุญส่ง (2561) ได้ศึกษาถึงการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า นาฏศิลป์ไทยที่เป็นรูปแบบมาตรฐานตามแบบแผนเดิมความนิยมลดน้อยลง เพราะสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายปัจจัยส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศ จากข้อมูลการศึกษาได้นำการเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนางานด้านนาฏศิลป์ไทย ให้เป็นที่สนใจแก่ประชาชน โดยทั่วไป นาฏศิลป์ไทยควรเกิดการพัฒนารูปแบบสร้างสรรค์ขึ้นให้เข้ากับยุคสมัยเท่าทันกับเทคโนโลยี

การจัดการศึกษาด้านนาฏศิลป์ที่ผ่านมาเป็นไปตามหลักปรัชญานิรันดรนิยม (Perennialism) ที่เน้นครูเป็นสำคัญเนื่องจากสรรพวิชาความรู้มาจากตัวครู เพราะนาฏศิลป์ไทยเน้นการถ่ายทอดความรู้ โดยการสืบทอดจากตัวบุคคลสู่บุคคลมากกว่าตำรา หรือหนังสือ การจัดการองค์ความรู้จากศิลปินแห่งชาติ สาขานาฏศิลป์ไทย ศิลปินแห่งชาติ คือบุคคลที่ได้รับการยกย่องในวิชาชีพว่ามีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์ และพัฒนาองค์ความรู้ ซึ่งองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นสมบัติทางการศึกษา ที่นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย ในการสืบทอดและการพัฒนานาฏศิลป์ไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนและสังคมไทย การจัดการองค์ความรู้ดังกล่าวยังเกิดประโยชน์อีกหลายประการที่แสดงถึงวิถีความเป็นไทย ความคิดสร้างสรรค์ ทั้งด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรม การปกครองที่สั่งสมสืบทอดกันมา และมีการพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่คนในชาติ และเป็นที่ยึดถือของชาวโลก จากความซับซ้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม นาฏศิลป์ไทยสามารถนำมาสร้างสรรค์ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถของมนุษย์ให้มีสุนทรียศาสตร์ในความคิดริเริ่มในสิ่งแปลกใหม่จากประสบการณ์ การสั่งสมความรู้ การแก้ไขสถานการณ์ การประยุกต์ การสะท้อนสังคม ปรับเปลี่ยนให้ทันกับสังคม วัฒนธรรมในโลกปัจจุบัน ถือได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาประเทศที่แสดงถึงความเจริญ คือ วัฒนธรรม (ปิ่นเกศ วัชรปาณ, 2559) ดังนั้นการจัดการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ไทย ต้องคำนึงถึงรากเหง้าของความเป็นไทย การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน เน้นพัฒนาทักษะที่หลากหลายในการเรียนรู้อยู่ในสังคมโลก กระบวนการจัดการเรียนรู้ วิธีการสอนและการประยุกต์ใช้ความรู้ในวิชานาฏศิลป์ เทคนิคและวิธีการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน และกระบวนการวัดผล ประเมินผลที่เน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้เกิดทักษะอย่างมีความสุขไปสู่ผู้เรียน และการใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติในการเป็นพลโลกที่ดีของโลก ดังนั้น การศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

- 1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
- 1.2.3 เพื่อประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
- 1.2.4 เพื่อประเมินทักษะความเป็นพลเมืองโลก

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาเฉพาะ การแสดงชุดร่ายมาตรฐานฉบับกรมศิลปากร 10 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำมาชิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุชานันท์กรบ

1.3.2 ขอบเขตเชิงประชากร

ศิลปินแห่งชาติด้านศิลปะการแสดง จำนวน 4 คน
ครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
ครูนาฏศิลป์ในระดับการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานในโรงเรียนเครือข่าย 50 คน
อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 9 คน
นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 คน
นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 80 คน

1.3.3 ขอบเขตเชิงระยะเวลา

พฤศจิกายน 2562 - เมษายน 2564

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.4.1 การถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ของศิลปินแห่งชาติด้านศาสตร์การสอน การแสดงทางด้านนาฏศิลป์ไทย สามารถเก็บรวบรวมเป็นคลังข้อมูล ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเผยแพร่สู่เยาวชนและผู้สนใจได้ศึกษา ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยที่ตงามสู่สังคมโลก

1.4.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้อที่พัฒนาขึ้นเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนที่จบในสาขานาฏศิลป์ไทยและครูผู้สอนที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น แต่ได้รับมอบหมายให้สอนในรายวิชานาฏศิลป์ มีความเข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อทางด้านนาฏศิลป์ไทยที่ชัดเจนและถูกต้อง ตามรูปแบบของกรมศิลปากร และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเป็นพลเมืองโลก

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การถอดองค์ความรู้ หมายถึง การใช้วิธีการสัมภาษณ์ สังเกตศิลปินแห่งชาติให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ ประสบการณ์ การทำงานที่ปฏิบัติมาอย่างยาวนาน

1.5.2 การถ่ายทอดองค์ความรู้ หมายถึง เป็นวิธีการที่ศิลปินแห่งชาติใช้ในการถ่ายทอดความรู้ใช้ในการสอนนาฏศิลป์

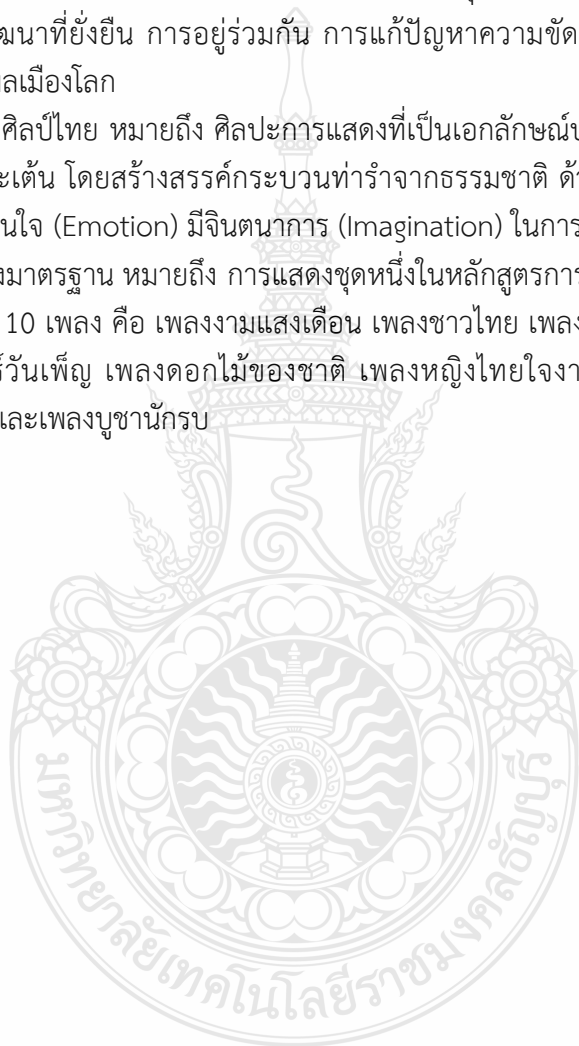
1.5.3 ศิลปินแห่งชาติ หมายถึง ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะล้ำค่าอันทรงคุณค่าของแผ่นดิน ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติด้านศิลปะการแสดง โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณา

1.5.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การสังเคราะห์วิธีการ ขั้นตอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาที่ครูผู้สอนออกแบบโดยบูรณาการความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยกับความเป็นพลเมืองโลก

1.5.5 พลเมืองโลก หมายถึง ทักษะของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนวิชานาฏศิลป์ ได้แก่ ตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่ดีมีความหลากหลาย บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยก การอยู่ร่วมกัน การพัฒนาที่ยั่งยืน การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจและการตระหนักถึงความเป็นพลเมืองโลก

1.5.6 นาฏศิลป์ไทย หมายถึง ศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ได้แก่ การละคร การฟ้อนรำ ระบำ และเต้น โดยสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำจากธรรมชาติ ด้วยความวิจิตรงดงาม ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์สะเทือนใจ (Emotion) มีจินตนาการ (Imagination) ในการแสดงอย่างลึกซึ้ง

1.5.7 รำวงมาตรฐาน หมายถึง การแสดงชุดหนึ่งในหลักสูตรการเรียนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา 10 เพลง คือ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำมาซิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุษานักรบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการศึกษาที่มุ่งถอดองค์ความรู้การสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่การเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

- 2.1 ศิลปวัฒนธรรม ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1.1 ความหมายและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม
 - 2.1.2 ประเภทของศิลปวัฒนธรรม
 - 2.1.3 ศิลปวัฒนธรรมกับความเป็นพลเมืองโลก
- 2.2 นาฏศิลป์
 - 2.2.1 ความหมายและความสำคัญของนาฏศิลป์
 - 2.2.2 ประเภทของนาฏศิลป์
 - 2.2.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์
 - 2.2.4 รำวงมาตรฐาน
- 2.3 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์
 - 2.3.1 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์
 - 2.3.2 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในอดีต
 - 2.3.3 รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์
 - 2.3.4 ปัญหาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์
- 2.4 การถอดองค์ความรู้
 - 2.4.1 ความหมายและความสำคัญของการถอดองค์ความรู้
 - 2.4.2 รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้
 - 2.4.3 ประโยชน์ของการถ่ายทอดองค์ความรู้
- 2.5 ความเป็นพลเมืองโลก
 - 2.5.1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก
 - 2.5.2 ทักษะความเป็นพลเมืองโลก
- 2.6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 2.6.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 2.6.2 องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอน
 - 2.6.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย
 - 2.6.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านกระบวนการ
 - 2.6.5 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ
 - 2.6.6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK Model

2.1 ศิลปวัฒนธรรม ศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรม

วัฒนธรรม (Culture) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเรา และเป็นหลักการคิดที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 รากศัพท์ต้นกำเนิดมาจาก Cultivate หมายถึง การไถพรวนเพื่อการเพาะปลูก เพื่อความงอกงาม รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ ความประณีต การบ่มเพาะ ให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ ความดีงาม ความคิดที่มีระเบียบแบบแผน ประเพณี พิธีกรรม ต่าง ๆ ที่ถือปฏิบัติกันต่อ ๆ มา อีริยูท บูญมี (2546ก, น. 55) ได้ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ว่ามีความหมายหลายนัยและครอบคลุมในทุก ๆ เรื่องแม้แต่ในต่างประเทศเองยังไม่มีคำตอบที่เฉพาะเจาะจงซึ่งขึ้นอยู่กับเรื่องใดหรือต้องการเน้นในเรื่องใด อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ และได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

วิลเลียม (William, 1977) กล่าวว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำที่มีความซับซ้อน หลากหลาย และกำหนดค่านิยมยากที่สุด ซึ่งสัมพันธ์กับ วีระ บำรุงรักษ์ (2525, น. 40) นิยามว่า วัฒนธรรม คือ การประมวลความรู้ ทักษะ เจตคติขั้นสูงของมนุษย์ ตลอดทั้งรูปแบบต่าง ๆ ของการแสดงออกทางความคิด สู่ความรู้ การมีทักษะ และเจตคติ อันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมหนึ่ง ๆ อย่างแพร่หลาย ซึ่งสอดคล้องกับ ผจงจิตต์ อธิคมนันท์ (2543, น. 4) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งหมด มีระเบียบแบบแผน ผลเกิดจากพฤติกรรมการเรียนรู้ มีองค์ความรู้ มีแนวคิดคติความเชื่อ ค่านิยม ทักษะ การกำหนดวิถีชีวิต รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ที่ออกมาทางพฤติกรรม สมาชิกทุกกลุ่มชนมีความเป็นเจ้าของ มีการถ่ายทอดจากรุ่นไปสู่รุ่น นอกจากนั้นวัฒนธรรมยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อตอบสนองความต้องการของเหล่าชน

เสถียรโกเศศ (พระยาอนูมานราชชน) (2525, น. 93) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์กำหนดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ผลิตหรือสร้างเพื่อแสดงถึงความเจริญงอกงามในวิถีของความเป็นส่วนรวมที่มีการกำหนดวิธีการถ่ายทอด การสืบต่อกันมายึดถือเป็นแบบอย่าง สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และรวมถึงผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนสู่คนในการสืบต่อกันจนกลายเป็นประเพณี ตลอดจนความรู้สึก ความคิดเห็น กิริยาอาการ และการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ ในส่วนรวมเป็นแบบพิมพ์หรือรูปแบบเดียวกัน และแสดงออกมาในรูปของภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ระเบียบประเพณี เป็นต้น ส่วนจอมพล ป. พิบูลสงคราม กล่าวว่า วัฒนธรรมของชาติเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความเจริญงอกงามใหญ่หลวงของชาติ และเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ได้เป็นแค่เครื่องหมายภายนอก หรือเป็นแค่เพียงสิ่งซึ่งอวดโลกว่าเป็นชนชาติที่มีความเจริญเท่านั้น แต่วัฒนธรรม มีผลลึกซึ้งเข้าไปถึงชีวิตจิตใจคนเพื่อเป็นเครื่องผดุงศีลธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความเจริญงอกงามและสร้างความเข้มแข็งมั่นคงของชาติบ้านเมืองให้เจริญงอกงาม

การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีระบบรูปแบบที่ชัดเจนย่อมเป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่มีวัฒนธรรม ที่ช่วยให้เกิดความสามัคคี และทำให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงจูงใจที่จะสร้างสรรค์ ความเจริญงอกงามให้แก่สังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ให้มีความสันติสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตโต), 2542, น. 186) และ ผะอบ โปษกฤษณ์ (2524, น. 87) ได้ให้ความหมายสัมพันธ์กันว่า “วัฒนธรรม” คือวิถีชีวิตที่ได้ปฏิบัติแล้วดี เป็นผลรวมของการสั่งสมสร้างสรรค์ภูมิธรรม ภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคมนั้น ๆ

หรือสรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถที่สั่งคมนั้นมีอยู่หรือแนวยึดถือปฏิบัติของสังคม

สาโรช บัวศรี (2531, น. 21) กล่าวว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง ความดี ความงาม และความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ และได้ตกทอดมาถึงในปัจจุบัน หรือมีการปรับปรุงและสร้างสรรค์ขึ้นในแต่ละสมัยและในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ศิลปกรรม มนุษยศาสตร์ การช่างฝีมือ การกีฬาและนันทนาการ และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น และ ประเวศ วะสี (2547, น. 23) ได้กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรม” คือ พลังของสังคมทางภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม และศิลปะ ส่วน นิคม มูลิกะคามะ (2539, น. 8) ให้ความหมาย “วัฒนธรรม” คือ วิถีชีวิตของคน เกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชน โดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญาและอารมณ์รวมไว้ด้วยกันจนเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น มิใช่เพียงเรื่องของศิลปะและวรรณกรรม แต่หมายรวมถึง สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ระบบค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 (2485, น. 19) ระบุว่า “วัฒนธรรม” คือ ลักษณะที่บ่งชี้ถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียว เจริญก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน และ “วัฒนธรรม” คือ วิถีชีวิตเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและการแสดงออกความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกัน สามารถแก้ไขและซาบซึ้งร่วมกัน วัฒนธรรมไทย คือ วิถีชีวิตที่คนไทยได้สั่งสมเลือกสรร ปรับปรุง แก้ไข จนเป็นสิ่งดีงามเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและเป็นเครื่องมือ หรือเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม นอกจากนี้ “วัฒนธรรม” คือ มรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมปรับปรุงและรักษาไว้ให้เจริญ งอกงาม วัฒนธรรมเกิดจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เป็นแนวเดียวกันอย่างต่อเนื่องของสมาชิกในสังคม ที่มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ๆ หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ก็ย่อมถือว่าเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น และในปี พ.ศ. 2535 ได้กำหนดความหมาย “วัฒนธรรม” หมายถึง ความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกออกเป็น 3 ด้านคือ จิตใจ สังคม และวัตถุ มีการสั่งสมและสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดผลิตรกรรมและผลิตผลทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม อันควรค่าแก่การวิจัย อนุรักษ์ ฟื้นฟู ถ่ายทอด เสริมสร้างเอตทัคคะและแลกเปลี่ยน เพื่อสร้างคุณภาพแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างมีสุข สันติสุข และอิสรภาพ อันเป็นพื้นฐานแห่งอารยธรรมของมนุษย์

คณะกรรมการโลกว่าด้วยวัฒนธรรมและการพัฒนา (The World Commission on Culture and Development) ได้นำเสนอรายงาน เรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Our Creation Diversity) ต่อที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโก เมื่อตุลาคม 2538 ความว่า วัฒนธรรมเป็นปัจจัยในการถ่ายทอดพฤติกรรม และพลังแห่งการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์ เสรีภาพ และความเป็นผู้ตื่นตัวต่อความแปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิตอยู่เสมอ และวัฒนธรรม คือ พลัง จิตสำนึก อำนาจ ความรู้

และความหลากหลายสำหรับชุมชนและสังคม ซึ่งจากความหลากหลายของวัฒนธรรมจึงเกิดปัญหา ทำทายนุชชชาติปัจจุบัน คือ การปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน และที่กำลังจะเปลี่ยนไปในอนาคต โดยเฉพาะการปรับแนวคิดใหม่ พฤติกรรมใหม่ การจัดระเบียบสังคมใหม่ และการพัฒนาสู่การส่งเสริมแนวทางการพัฒนาทั้งหลายบนพื้นฐานมิติทางวัฒนธรรม (อมรรัตน์ เทพกำปนาท. 2562)

ดังนั้นสรุปได้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง การกำหนดแนววิถีการดำรงชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย อันแสดงถึงความเจริญงอกงามในชีวิตลักษณะอันสูงในการดำรงวิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิตการดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปบนพื้นฐานความเจริญงอกงามทั้งทางด้านกายภาพและชีวภาพ วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่แก้ปัญหาคือตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม การผสมผสานหรือการหล่อหลอมวัฒนธรรมใหม่ที่เหมาะสมต่อบริบทของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น การรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

2.1.2 ประเภทของศิลปวัฒนธรรม

การแบ่งประเภททางด้านศิลปวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับแต่ละเหตุผลหรือแต่ละกระบวนการคิดอย่างเป็นเหตุผลของแต่ละบุคคล โดยการแบ่งมีความแตกต่างกันไป ดังนี้

อมรรัตน์ เทพกำปนาท (2562) แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 1) วัฒนธรรมทางวัตถุ ได้แก่ สรรพสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่
- 2) วัฒนธรรมทางจิตใจ ได้แก่ ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศาสนา ศิลปะ วรรณคดี กฎระเบียบต่างๆ ที่ส่งเสริมในเรื่องจิตใจ

ส่วน UNESCO มรดกทางวัฒนธรรม 2562 (อ้างอิงใน รุจิระ บุณนาท (ลงพิมพ์ในแนวหน้า : 25 มกราคม 2556) ได้แบ่ง “มรดกวัฒนธรรม” ออกเป็น 2 ส่วนคือ Tangible Cultural Heritage คือ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง ๆ และ Intangible Cultural Heritage คือ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับภูมิปัญญา ทรัพย์สินทางปัญญา ระบบคุณค่า ความเชื่อ พฤติกรรมและวิถีชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้นี้ มีผู้เสนอว่าน่าจะใช้คำว่า “วิถีชน” จะเห็นภาพได้ชัดเจนกว่า

แปลก สนธิรักษ์ (2516, น. 44) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันกับ สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ (2549, น. 6-30) ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ประเภทคติธรรม คือ วัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการในการดำเนินชีวิต โดยส่วนมากเกี่ยวข้องกับเรื่องของจิตใจ ซึ่งมักจะได้รับอิทธิพลมาจากศาสนา ความเชื่อ เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความรักความสามัคคีและความรับผิดชอบ เป็นต้น

2) ประเภทเนติธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับจารีต กฎหมาย รวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่เป็นที่ยอมรับนับถือกันซึ่งมีนัยยะสำคัญเท่าเทียมกับกฎหมาย เช่น การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเลือกใช้สิทธิของตนที่มี และรักษาหน้าที่ของตนตามกฎหมาย และการเคารพกฎ เป็นต้น

3) ประเภทวัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมประเภทจับต้องได้ ทางวัตถุ ที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการกินอยู่ที่ดี เครื่องนุ่งห่ม การบ้านการเรือน และอื่น ๆ เช่น รูปแบบการแต่งกายที่ถูกต้องตามกาลเทศะ และตามความนิยมในการประกอบอาชีพเลี้ยงตน เป็นต้น

4) ประเภทสทธรรม คือ วัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางสังคม ซึ่งหมายถึงคุณธรรมต่าง ๆ ที่เป็นหลักแนวยึดให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก และรวมถึงจรรยา มารยาทระเบียบการอยู่ร่วมในสังคม การเข้าสังคม มารยาทในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินวิถีชีวิต เช่น การเป็นแขก การเป็นเจ้าของภาพ การเป็นผู้ให้ การเป็นผู้รับ การงานมงคล และการไปงานอวมงคล เป็นต้น

เสถียร โกเศศ (พระยาอนุนามราชชน) (2515, น. 82) แบ่งประเภทของวัฒนธรรมโดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ และวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ

1) วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ (Material Culture) ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม อาคารที่พักอยู่อาศัย เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ วัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุนี้มีความสำคัญแก่ชาติในการแสดงออกซึ่งรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้างเป็นเครื่องแสดงออกถึงสัญลักษณ์ของชาติแสดงถึงความเป็นชาติที่มีอารยชาตินั้น ๆ โดยเฉพาะความลุ่มลึกในงานช่างทางด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมอันแสดงถึงความงดงาม และการหล่อหลอมมาอย่างยาวนานของบรรพชน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องดึงดูดให้แก่ผู้พบเห็นให้เกิดสุนทรียรสและอรรถรสในการบริโภคผลงานทางด้านวัฒนธรรมนับเป็นสิ่งที่ควรค่าอย่างยิ่งในการเชิดชูเกียรติแก่ชาติและบรรพชน

2) วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ (Non- Material Culture) ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อถือ ศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณี และพิธีการต่าง ๆ นับว่ามีความสำคัญยิ่งแก่ชาติ เพราะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงแบบฉบับอันดีงามประจำชาติ ศิลปะทุกแขนงวิชาเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาความสับสนวุ่นวายในสังคมให้ลดน้อยลง เพราะการประพฤติปฏิบัติของผู้จรรโลงวัฒนธรรมในชาตินั้นเป็นไปในทางที่ดีงาม มีจรรยา มารยาทและมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ชาติที่ได้พัฒนาความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมจะมีวัฒนธรรมทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาชาติ

ประมวล คิดดินสัน (2521, น. 14) แบ่งประเภทของวัฒนธรรมตามหลักมานุษยวิทยาเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1) วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ ผลผลิตแห่งความสามารถในเชิงการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ได้แก่ ผลงานในด้านศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยีของมนุษย์รวมถึงการค้นคิดประดิษฐ์เครื่องมือและผลผลิตจากการใช้เครื่องมือ

2) วัฒนธรรมทางสังคม คือ รูปแบบของการกระทำอันเป็นพฤติกรรมที่มนุษย์มักแสดงออกทั้งทางด้านร่างกายและอารมณ์ เช่น การขับร้อง การฟ้อนรำ การลำนำ การประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อความศรัทธาที่สืบต่อกันมา การใช้ภาษาการสื่อสารและการให้ความหมายของภาษา การเลี้ยงดูทารก การนับลำดับเครือญาติ การบ้าน การเรือน การทำมาหากิน การเกษตร การเชื่อโดย

ปราศจากเหตุและปัจจัยเพราะเชื่อในจินตนาการ ศาสนา การปกครอง จารีต ประเพณี จรรยาบรรณ หรือข้อห้ามต่าง ๆ

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 5 สาขา คือ

1) สาขามนุษยศาสตร์ ได้แก่ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม ค่านิยม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มารยาทในสังคม การปกครอง กฎหมาย เป็นต้น

2) สาขาศิลปะ ได้แก่ วัฒนธรรมทางด้านภาษา วรรณคดี ดนตรี การละคร ทัศนศิลป์ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นต้น

3) สาขาการช่างฝีมือ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องเย็บ ปัก ถัก ร้อย การแกะสลัก การทอผ้า การจักสาน การทำเครื่องใช้ เครื่องเงิน เครื่องทอง เครื่องถม การจัดดอกไม้ การทำตุ๊กตา การทอเสื่อ การประดิษฐ์ การทำเครื่องปั้นดินเผา

4) สาขาหัตถกรรมศิลป์ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร เสื้อผ้า การแต่งกาย ความรู้ เรื่องการบ้าน การเรือน การจัดและดูแลที่อยู่อาศัย ความรู้เรื่องยา ความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ความรู้ที่อยู่กินครองเรือนอย่างมีความสุข มารยาทในการรับประทานอาหาร การต้อนรับแขก การรู้จัก ประกอบอาชีพ เพื่อช่วยเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น

5) สาขากีฬา และนันทนาการ ได้แก่ วัฒนธรรมเกี่ยวกับการกีฬา การละเล่น ทั้งนี้ เพื่อการกีฬาและนันทนาการ เช่น มวยไทย ฟันดาบ กระบี่-กระบอง ฟล่องไม้สั้น-ไม้ยาว ปัญจสีล และ การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ และวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ทั้งนี้วัฒนธรรมทั้งสองด้านจะต้องมีความสัมพันธ์ในลักษณะ เท่ากัน และวัฒนธรรมอันอาจหมายถึงความรวมถึง สิ่งที่แสดงถึงความเจริญของงานที่เกิดขึ้นได้ ทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ อันเกิดขึ้นจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาอย่างดั่งงาม ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัย ได้ยึดเกณฑ์ตามแนวสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

2.1.3 ศิลปวัฒนธรรมกับความเป็นพลเมืองโลก

ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ และแสดงถึง ความเป็นชาติที่มีอารยธรรม องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (Mayer อ้างถึงใน สัญชัย สุลักษณ์านนท์, 2537, น. 14) กำหนดให้ชุมชนโลกใช้มิติทางวัฒนธรรมในการ พัฒนาประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะพัฒนาวัฒนธรรมแล้วยังใช้วัฒนธรรม เป็นพลังสำคัญของการพัฒนา แนวความคิดนี้ไม่ใช่การหวนคืนสู่อดีต แต่เป็นการกลับไปสู่รากเหง้า ของตนเองเพื่อก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างมั่นใจ และสมความภาคภูมิใจในการธำรงเอกลักษณ์ (Identity) ของตนไว้ นอกจากนั้นคุณค่าทางวัฒนธรรมยังมีผลในด้านจิตใจ ความรู้สึกที่ เรียกว่า พลังศีลธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 มาตรา 43 บุคคลและชุมชน ย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ พิณฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติและ มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พิณฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต

ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิ และมีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2560, น. 12, 15)

ปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมให้ทำงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า การเพิ่มต้นทุนทางวัฒนธรรม โดยมุ่งส่งเสริมโครงการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ งานด้าน ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี และศิลปะการแสดง นำมาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังที่ปรากฏในแผนการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2560, น. 24) ได้กำหนดจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ของชาติ 20 ปี ในลักษณะการนำไปสู่การปฏิบัติที่มุ่งหวังผลกำไร และนำงานทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ อันส่งผลไปสู่การพัฒนาเพิ่มมูลค่าต้นทุนทางศิลปะและวัฒนธรรม ของชาติให้สูงขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและสังคมสืบไปเพื่อเป็นพลโลกที่ดี

สรุปได้ว่าการเป็นพลโลกมีความเหมือนและแตกต่างกันหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น สถานที่อยู่อาศัย การสื่อสารภาษาที่ใช้สิทธิ ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ล้วนคือส่วนหนึ่งของการเป็นพลโลก สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นรวมเรียกว่าความหลากหลาย ทางด้านวัฒนธรรม การดำรงอยู่อย่างสันติสุข การร่วมอาศัยในการพัฒนา การอยู่ร่วมกันหลายด้าน เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม เศรษฐกิจการค้าขาย และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับนานาชาติ การเป็นพลโลกมนุษย์มีความต้องการการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ปราศจากความขัดแย้ง และต้องมีความเข้าใจเกิดการยอมรับและการเรียนรู้ ยอมรับในความเหมือนและความแตกต่างกัน ร่วมมือกันรักษารักโลก สร้างโลก ให้เป็นที่อยู่อย่างสงบ ด้วยการเข้าใจความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรม ในแต่ละชาติพันธุ์

2.2 นาฏศิลป์

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์เป็นแขนงหนึ่งของศิลปวัฒนธรรม บ่งชี้ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ นาฏศิลป์ คือศาสตร์ที่รวมศิลปะวิทยาการด้านศิลปวัฒนธรรมไว้ คือ งานช่างสิบหมู่ งานหัตถศิลป์ เครื่องศิราภรณ์ และเครื่องถนิมพิมายาภรณ์ นาฏศิลป์จึงเป็นศูนย์รวมของสรรพวิชาของศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่รวมเอกลักษณ์ของชาติรวมไว้ด้วยความหมาย ที่นักวิชาการได้ให้ไว้ดังนี้

ธนิต อยู่โพธิ์ (2531, น. 1) กล่าวว่า การถือกำเนิดของนาฏศิลป์ คือ การละคร ฟ้อนรำ ระบำ เต้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมศิลปากร (2525, น. 29) และ อาคม สายาคม (2525, น. 29) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การร่ายรำ การละคร การฟ้อนรำ และระบำ ในทำนองเดียวกันกับ อาภรณ์ มนตรี ศาสตร์ และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2525, น. 66) และ จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2527, น. 176) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “นาฏศิลป์” หมายถึง การร่ายรำทำเพลง การให้ความบันเทิงใจ มีอารมณ์อื่นร่วมด้วยความ สะเทือนอารมณ์ มีความโน้มเอียงของอารมณ์ สะเทือนความรู้สึก อาศัยการละครเป็นหลัก หากแต่ ศิลปะประเภทนี้มีความจำเป็นต้องอาศัยศิลปะการด้านดนตรี และการร้องเข้ามาร่วมด้วยแสดงเพื่อให้เกิดอรรถรสของความงามในการแสดงมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ สุมิตร เทพวงษ์ (2541, น. 12)

ให้ความหมายของนาฏศิลป์ คือ ศิลปะแห่งการละครหรือการฟ้อนรำ ความเข้าใจในการละครฟ้อนรำ การร้องรำทำเพลง ให้ความบันเทิงใจอันประกอบด้วยความโน้มเอียงทางอารมณ์ เป็นการฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น สร้างสรรค์จากธรรมชาติด้วยความประณีต มีจิตเหนือจากธรรมชาติอย่างดงามบนพื้นฐานของวัฒนธรรมอันดีงาม

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2534 (2545, น. 279) ได้นิยามศัพท์ของนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการละคร การฟ้อนรำ หรือความรู้ที่เป็นแบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความประณีตดงามมีแบบแผน

อมรา กล้าเจริญ (2542, น. 1-3) ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ หมายถึง การฟ้อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์และรังสรรค์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตอันดงามอย่างลึกซึ้ง ความเพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจง อย่างละเอียดอ่อน ได้แก่ การฟ้อนรำ ระบำ รำ เต้น รวมถึง การร้องและการบรรเลงของดนตรีประกอบด้วย และ เรณู โกศินานนท์ (2544, น. 51) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการฟ้อนรำ เป็นพื้นฐานที่มีมาอย่างยาวนานแสดงถึงความเป็นผู้มีอารยธรรม ความรุ่งเรืองของชาติ เพราะชาติที่มีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ย่อมมีวัฒนธรรมทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์เป็นของตนเอง กระบวนการทางของการแสดงนาฏศิลป์มีต้นกำเนิดมาจากทำธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ประกอบกับการสื่อสารทางอารมณ์ มาสู่การแสดงอย่างลงตัว

ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2552, น. 10) กล่าวว่า นาฏศิลป์ หมายถึง การรำยรำ และมี การกำหนดการเคลื่อนไหวไปมาอย่างมีจังหวะจะโคน เป็นสิ่งที่มนุษย์รังสรรค์สร้างขึ้นด้วยจินตนาการอย่างประณีตดงาม เกิดเป็นการเคลื่อนไหวงดงามน่าชม สื่อความหมายสัมผัสผู้ชมเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน อาจเป็นอารมณ์สะท้อนใจอย่างหลากหลายซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 62) ที่กล่าวถึงอารมณ์นั้นได้แก่ อารมณ์สะท้อนใจ รัก โกรธ ตัดพ้อ ต่อว่า เกลียดชัง สนุกสนาน เพเลิดเพลิน นอกจากนั้นนาฏศิลป์รวมถึง ศิลปะแห่งโขน การละครและการฟ้อนรำอีกด้วย และ จินตนา สายทองคำ (2558, น. 37) กล่าวถึงความหมายของนาฏศิลป์ ว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรำ การเต้น การฟ้อนรำ หรือการละคร การแสดงที่เป็นเรื่องเป็นราว โดยมีผู้ใช้คำอื่นแต่มีความหมายเดียวกัน อาทิ นาฏศิลป์ นาฏยศิลป์ ศิลปะการแสดง เป็นต้น ซึ่งคำทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนแล้วมีความหมายถึง การละคร ฟ้อนรำ เต้น ละครรำ โขน หนังใหญ่ อีกทั้งยังครอบคลุมถึงศิลปะการแสดงอีกด้วย สอดคล้องกับ คำรณ สุนทรานนท์ และ รจนา สุนทรานนท์ (2559, น. 5) ได้ให้นิยามว่า นาฏศิลป์ คือ ศิลปวัฒนธรรมของชาติมีการละคร ฟ้อนรำ ระบำมีพื้นฐานมาจากธรรมชาติ สร้างสรรค์ด้วยความวิจิตรดงามอันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติได้อย่างชัดเจน

จากการให้ความหมายของนาฏศิลป์ สามารถสรุปได้ว่านาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ มีรูปแบบการแสดงเป็นการละคร การฟ้อนรำ ระบำ และเต้น โดยสร้างสรรค์กระบวนการทำมาจากทำทางในธรรมชาติหรือสิ่งที่มีเกิดขึ้นอยู่ในธรรมชาติ มาสร้างสรรค์ด้วยความวิจิตรดงาม ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์สะท้อนใจ (Emotion) มีจินตนาการ (Imagination) ในการแสดงอย่างลึกซึ้ง

นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญ คือ ทำให้ผู้เรียนทุกระดับของการศึกษาได้รับการพัฒนาด้านการเจริญเติบโต ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจำ สังคม ค่านิยม การคิดหาเหตุผล

การสร้างสรรค การพัฒนากล้ามเนื้อ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การพัฒนาตนเอง การตรงต่อเวลา ทักษะวินัย จิตพิสัย การเข้ากับกลุ่ม การทำงานเป็นทีมหรือสภาพแวดล้อมของสังคมต่าง ๆ นาฏศิลป์ จึงน่าจะเป็นวิชาที่ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานรื่นเริงอย่างเต็มที่ทั้งการแสดงออกทางร่างกาย ความคิด ตลอดจนพัฒนาการทางจิตใจ อารมณ์ และนอกจากนี้ นาฏศิลป์ยังสามารถนำไปสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือบูรณาการ กับวิชาการองค์ความรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ แก่ผู้เรียนได้อย่างสำคัญทีเดียว (อมรา กล้าเจริญ, 2535, น. 80) ประการสำคัญนาฏศิลป์เป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ที่ใช้ในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ และ มาโนช บุญทองเล็ก (2559, น. 98) กล่าวว่า นาฏศิลป์ช่วยพัฒนาด้านร่างกาย ธรรมชาติของผู้เรียนที่ไม่ชอบอยู่นิ่ง แต่ชอบการเคลื่อนไหวร่างกาย ในการเดิน วิ่ง กระโดด โยกย้ายร่างกายไปมา ดังนั้น การที่เด็กได้รำร่า ทำให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายทั้งกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ให้สอดคล้องกับทำนอง จังหวะและเสียงดนตรี ซึ่งเป็นเหมือนการออกกำลังกายไปในตัวส่งผลให้เด็กมีร่างกายที่แข็งแรง สมส่วน คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง นำไปสู่การพัฒนาทางด้านอารมณ์และสติปัญญา อีกด้วยสัมพันธ์กับ สุภาวดี โพธิเวชกุล (2550, น. 17) กล่าวว่า การเรียนนาฏศิลป์ การฝึกหัดถ่ายถอดท่ารำให้ผู้เรียนนั้น การพ้อนรำผู้เรียนต้องจดจำและแยกแยะท่าทางการรำแบบไทยให้ถูกต้อง เช่น ท่าจีบหงาย จีบคว่ำ ตั้งวง ตีโกล่ อีกทั้งต้องจดจำท่าทางต่าง ๆ ให้เข้ากับเนื้อร้องและจังหวะของเพลงอย่างถูกต้องแม่นยำ และพร้อมเปรียบกับผู้อื่น เป็นการช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาในเรื่องของความจำ และการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเป็นการเสริมทักษะทางด้านสังคมให้กับผู้เรียนโดยตรง นาฏศิลป์ยังช่วยสร้างเสริมพัฒนา ลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียน มีความคิดเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมโลก การเข้าใจชีวิตและการเข้าใจโลก ที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น นาฏศิลป์ยังมีความเป็นสุนทรียธรรมสมกับความเป็นมนุษย์ที่เจริญแล้วโดยใช้องค์ความรู้ทางนาฏศิลป์มาพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย

นาฏศิลป์ช่วยปลูกฝังความรักชาติบ้านเมืองให้กับผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องแทรกอยู่ในกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งที่จะเป็นสื่อที่ดีที่สุด คือ การใช้เพลงหรือดนตรี ทำนองและจังหวะต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยกระตุ้นส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพลงที่มีจังหวะ เร้าใจ คึกคัก สนุกสนาน ที่มีความหมายเกี่ยวกับความรักชาติ ความเสียสละเพื่อชาติ ของวีรชนบรรพบุรุษ ตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีงามของผู้เสียสละ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของประเทศชาติ บรรพบุรุษที่ได้ช่วยกันป้องกันประเทศชาติ ความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดสอดคล้องกับ สิริชัยชาญ พักจำรัฐ (2539, น. 38) ที่กล่าวว่า นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม ที่บรรพชนได้สร้างไว้ การถ่ายทอดและการพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่น อันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติและบรรพชนจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาคนในชาติให้มีความรักชาติอย่างอารยชนที่มีอารยธรรม

สรุปได้ว่า นาฏศิลป์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งของศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นศิลปะประจำชาติไทย ที่นักการศึกษาทุกระดับการศึกษาในอดีต และปัจจุบันใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ ด้านทักษะการอยู่ร่วมในสังคม และทัศนคติที่ดีต่อการดำรงอยู่ในชาติอย่างมีเกียรติและสมความภาคภูมิใจ เป็นศาสตร์ที่พัฒนาทั้งด้านกายภาพ และจิตวิญญาณ เพราะนาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่ต้องใช้ร่างกาย เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนไหว โดยการกำหนดให้ “อายตนะทั้งหก” เป็นตัวกลางผ่านทาง “ผัสสะ” คือ หูรับรู้เสียงผ่านทางโสตทักษะ ตารับรู้ภาพจากครูผู้สอน จมูกคือการรับรู้ถึงความสดชื่นของบรรยากาศ

ลึ้นรับรู้ผ่านการรับรสชาติ ของเห็ือโดยการเรียนรู้ถึงลักษณะเฉพาะของการเรียนนาฏศิลป์ ภายรับรู้ จากการสัมผัสระหว่างครูและศิษย์ ด้วยความอ่อนโยน ใจหรือจิต รับรู้ได้จากความสุข ความสนุกสนาน ของผู้เรียนและผู้สอน การเรียนนาฏศิลป์เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะนิสัยที่ไม่หยาบกระด้าง มีมารยาท รักในขนบธรรมเนียมประเพณีไทย โดยดูได้จาก กิริยาการเดิน การไหว้ และการนั่ง เป็นต้น และดังนั้น ในการเรียนวิชานาฏศิลป์ความสำคัญคือ ครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้เรียน โดยครู ต้องวางเป้าหมายที่ชัดเจนในการสอน กำหนดสิ่งต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนในด้านการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ของผู้เรียน 3 ประการคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ ดังนี้

พุทธิพิสัย คือ พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกให้ครูผู้สอนรับรู้ได้ว่าผู้เรียน มีความรู้ในสิ่ง ที่เรียน มีความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสม ความรู้ที่ได้รับ การถ่ายทอดจากครูไปสู่ผู้เรียนถึงขั้นตัดสินใจคุณค่าต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้

จิตพิสัย คือ พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกทางด้านอารมณ์ อาจถึงขั้นมีการ เปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ โดยครูผู้สอนสามารถวัดได้จากการที่ผู้เรียนแสดงออกมา การแสดงความคิด เห็นหน้าชั้นเรียน หรือบอกถึงเจตคติของผู้เรียนอย่างฉับพลัน

ทักษะพิสัย คือ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าผู้เรียนมีความสามารถใช้ประสาทสัมผัสระหว่าง ความคิด และการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม มีความคล่องตัว ในการเคลื่อนไหวอย่างคล่องแคล่ว ซึ่งลักษณะดังกล่าวต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเคยชิน ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลาเพื่อความทันสมัยของข้อมูลทางด้านการศึกษา และพัฒนารูปแบบ การสอนให้มีความน่าสนใจเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้อย่างยิ่ง

2.2.2 ประเภทของนาฏศิลป์

นาฏศิลป์ มีการกำหนดรูปแบบของการแสดงในแต่ละประเภทไว้หลากหลายรูปแบบ นักวิชาการและนักการศึกษาได้แยกประเภทของนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

ปิยวดี มากพา (2555, น. 112) กล่าวว่า นาฏศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ นาฏศิลป์ในราชสำนัก และนาฏศิลป์พื้นบ้าน นาฏศิลป์ในราชสำนักซึ่งเป็นเครื่องราชูปโภคของ พระมหากษัตริย์ มีขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีที่ตึงามในการแสดงอย่างเป็นแบบแผน ลักษณะ ในการแสดงออก คือ การแสดงและการร่ายรำ มีการทรงตัวตั้งตรงตั้งแต่ช่วงเอวขึ้นไป มีการทรงตัวและ การเกร็งกล้ามเนื้อ สร้างความสมดุลในการทรงตัว และนาฏศิลป์พื้นบ้านนั้น เป็นการแสดงที่มีความ เกี่ยวข้องกับกรรมมาชีพ การละเล่นของแต่ละพื้นถิ่นแสดงท่าทางในการละเล่นอย่างอิสระ เน้นความ สนุกสนานเป็นหลัก เช่นเดียวกับ รจนา สุนทรานนท์ และ คำธณ สุนทรานนท์ (2556, น. 79) ได้แสดง ความเห็นสอดคล้องกันกับ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2554, น. 62-63) จำแนกประเภทของนาฏศิลป์ออกได้ เป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ ระบำ รำ ฟ้อน ละคร และโขน ซึ่งสัมพันธ์กับ กรมศิลปากร (2541, น. 35-40) ว่าการแสดงนาฏศิลป์ไทยมีการพัฒนาโดยมีทั้งรูปแบบของศิลปะที่อยู่ในพระราชูปถัมภ์ของ พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ที่เกิดขึ้นสำหรับราชสำนัก เรียกว่า “นาฏศิลป์ราชสำนัก” และ รูปแบบของศิลปะที่เป็นของสามัญชนตามภูมิภาคต่าง ๆ เรียกว่า “นาฏศิลป์พื้นเมือง” แบ่งออกได้ดังนี้ คือ 1) นาฏศิลป์ราชสำนักเป็นที่มาของประเภท โขน ละคร ที่มีลักษณะการแต่งกายแบบยืนเครื่องเลียนแบบ เครื่องทรงของพระมหากษัตริย์และมีรูปแบบของการแสดงที่เป็นแบบแผนมาแต่โบราณ มีความประณีต

งดงามทั้งผู้แสดงกระบวนท่ารำ เครื่องแต่งกาย เพลงร้อง และทำนองดนตรี รวมทั้งบทที่ใช้ในการแสดง
2) นาฏศิลป์พื้นเมืองเป็นศิลปะการแสดงที่เกิดขึ้นตามท้องถิ่นต่าง ๆ มักเล่นกันเพื่อความสนุกสนาน หรือ
เป็นการแสดงที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านตามภาคต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งระบำ รำ ฟ้อน เซิ้ง การแสดง
พื้นเมือง นาฏศิลป์ทั้งสองรูปแบบได้รับการปรับปรุงและพัฒนาเป็นลำดับขั้นจนปรากฏเป็นประเภท
การแสดงนาฏศิลป์ได้ 4 ประเภท คือ 1) โขน 2) ละคร 3) ระบำ รำ ฟ้อน 4) การแสดงพื้นเมือง
สอดคล้องกับ สุมนมาลย์ นิมนต์พันธ์ (2532, น. 13) ที่กล่าวว่ารูปแบบของการแสดงนาฏศิลป์ไทย
ปรากฏหลายประเภท ดังนี้ การแสดงโขน การแสดงละคร การแสดงระบำ รำมาตรฐาน และการแสดง
นาฏศิลป์พื้นเมือง ในส่วนของ สุมิตร เทพวงษ์ (2541, น. 4) กล่าวถึงองค์ประกอบของนาฏศิลป์ว่า
มี 3 ประเภท ได้แก่ การขับร้องซึ่งเป็นการเปล่งเสียงออกมาอย่างไพเราะ และเร้าใจควรแก่การฟัง
การฟ้อนรำ เป็นการแต่งประดิษฐ์กิริยาอาการของมนุษย์ให้สวยงามกว่าปกติ น่าทัศนา และระบำ
เป็นการร่ายรำมีท่าทางและลีลาเป็นเครื่องประกอบจังหวะเมื่อรวม 3 ประการนี้เข้าด้วยกัน ก็ได้ชื่อว่า
เป็นสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) คือวิชาว่าด้วยทฤษฎีความงาม

สรุปได้ว่าประเภทของนาฏศิลป์ไทยแบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ การแสดงประเภท
ระบำ การแสดงประเภทรำ การแสดงประเภทฟ้อน การแสดงประเภทละคร และการแสดงประเภทโขน
สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ดังนี้

การแสดงประเภทระบำ ได้แก่ ระบำมาตรฐาน เช่น ระบำย่องหงิด ระบำสี่บท ระบำ
กฤดาภินิหาร เป็นต้นและระบำเบ็ดเตล็ด เช่น ระบำนกยูง ประกอบการแสดงละครเรื่อง อิเหนา
ตอนหย้าหั้นตามนกยูง เป็นต้น เป็นศิลปะการแสดงที่ใช้ผู้แสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยเน้นความพร้อมเพรียง
ของกระบวนท่ารำ การแต่งกายงดงามและการแปลแฉกมีความสวยและพร้อมเพรียง มีระเบียบเรียบร้อย

การแสดงประเภทรำ ได้แก่ การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยกระบวนท่ารำอย่างอ่อนช้อย
งดงามตามแบบแผนของนาฏศิลป์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ รำเดี่ยว รำคู่ และรำหมู่
เช่นรำเดี่ยว เฉพาะตัวรำฉุยฉายทศกัณฐ์ลงสวน รำคู่ รำฝรั่งคู่ รำกิ่งไม้เงินทอง และรำหมู่ รำโคม รำวง
มาตรฐาน เป็นต้น

การแสดงประเภทฟ้อน ได้แก่ การแสดงของชาวภาคเหนือ และภาคอีสาน ที่เน้นใช้
จำนวนผู้แสดงจำนวนมาก มีจังหวะและลีลาการฟ้อนรุ่มเร้าอารมณ์ เป็นไปตามจังหวะเสียงของดนตรี
ประกอบการแสดง มีความพร้อมเพรียง การแต่งกายนิยมสวมชุดเสื้อผ้าพื้นถิ่น อาจรวมความหมายถึง
เซิ้งด้วย (ขวลิต สุนทรานนท์ และคณะ, 2550, น. 16)

การแสดงประเภทละคร ได้แก่ การแสดงที่เน้นการเล่าเรื่อง เป็นเรื่องราว วางลักษณะ
การดำเนินเรื่อง บุคลิกลักษณะ บรรยากาศ สถานที่ และฉากประกอบการแสดง มี 2 ประเภทย่อย คือ
ละครแบบดั้งเดิม ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน และประเภทที่ 2 คือละคร ที่ปรับปรุงขึ้นใหม่
ได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครเสภา ละครร้อง ละครพูด ละครสังคีต เป็นต้น

การแสดงประเภทโขน ได้แก่ การแสดงที่รวมศิลปะวิทยาการเข้าด้วยกัน มีการพากย์
การเจรจา ตัวละครประกอบด้วย ฝ่ายพระ ฝ่ายนาง ฝ่ายยักษ์ ฝ่ายลิง และฝ่ายเทวดา โดยการนำศิลปะ
ในแขนงต่าง ๆ มาผสมผสานอย่างลงตัว คือ หนัง ระบำ รำ เต้น ชกนาศดึกดำบรรพ์ โดยมีรูปแบบการแสดง

ที่พัฒนามาตามลำดับแบ่ง 5 ประเภทย่อยคือ 1) โขนกลางแปลง 2) โขนโรงนอกหรือโขนนั่งราว 3) โขนโรงใน 4) โขนหน้าจอและ 5) โขนฉาก

2.2.3 องค์ประกอบของนาฏศิลป์

ความงดงามและการแสดงออกถึงความเป็นผู้มีจริยธรรม ความโดดเด่นในศิลปวิทยาการ ทุกแขนงย่อมมีองค์ประกอบที่หลากหลาย ในแต่ละองค์ประกอบเมื่อมารวมกันแล้วเกิดความงดงามทางด้านศิลปวิทยานั้นเรียกว่าความลงตัว การแสดงทางด้านนาฏศิลป์มีนักวิชาการได้ให้แนวความคิดไว้หลากหลายดังต่อไปนี้

ธีรวัฒน์ ช่างसान (2562) กล่าวว่า นาฏศิลป์มีองค์ประกอบที่ทำให้การแสดงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ที่มีความสวยงามโดดเด่น และบ่งบอกถึงความเป็นอารยธรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในส่วนของการแสดงมาแต่อดีตกาล คือ ลีลาท่ารำ การขับร้องเพลงไทย ดนตรีไทย และการแต่งกาย ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา กล้าเจริญ (2561, น. 5) ดังรายละเอียดคือ

1) ลีลาท่ารำ หมายถึง กระบวนการเคลื่อนไหวของอวัยวะร่างกายของนักแสดง สื่อความหมายออกมาในลักษณะต่าง ๆ เช่น การสื่อความแทนคำพูด แทนอากัปกิริยาที่ปฏิบัติอยู่ เป็นต้น ท่ารำที่เข้ามามีบทบาทต่อการแสดงนั้น มาจากหลายแหล่ง เช่น นาฏยศัพท์ ภาษานาฏศิลป์ การตีบท และการใช้บท กล่าวคือ

(1) นาฏยศัพท์ หมายถึง ศัพท์ที่ใช้เรียกท่ารำทางนาฏศิลป์ หรือการละคร การฟ้อนรำ การสร้างสรรค์ท่ารำที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย ผู้แสดงต้องเข้าใจกระบวนการรำรำที่ส่งผลถึงความประณีตของท่วงท่าในการสร้างสรรค์ของศิลปินอย่างงดงามลงตัว นาฏยศัพท์ที่บรมครูผู้เชี่ยวชาญได้สร้างสรรค์ไว้พอจะรวบรวมได้คือ นามศัพท์ กิริยาศัพท์ และนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ดที่ใช้ในการเรียนการสอนและใช้สื่อสารในการแสดง

(2) ภาษานาฏศิลป์ หมายถึง ภาษาที่ใช้สำหรับการสื่อสารของนักแสดงเพื่อให้เข้าใจโดยใช้ท่าทางนาฏศิลป์สื่อไม่ใช่คำพูด เป็นอวัจนภาษาคือ ภาษาใบ้ โดยใช้อากัปกิริยาของอวัยวะร่างกายเป็นตัวสื่อสารเพื่อบอกอาการความต้องการให้ผู้รับสารเข้าใจในการสื่อสาร ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ปรากฏอยู่ในการแสดงละคร หรือบทระบำของละครไทยบางเพลงก็มีกิริยาท่าทางที่ปรากฏออกมาทางอวัยวะของร่างกาย สีหน้าและอารมณ์ที่ปรากฏขึ้นมา สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ ท่าซึ่งใช้แทนคำพูด ท่าซึ่งเป็นอิริยาบถและกิริยาอาการ และท่าซึ่งแสดงถึงอารมณ์ภายใน

(3) การตีบท หรือการใช้บท หมายถึง การรำตามบทร้อง บทพากย์และบทเจรจา โดยใช้ภาษาท่า ภาษานาฏศิลป์ และภาษาโขน เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจสอดคล้องตามเนื้อร้อง จังหวะและทำนองเพลง วิธีการฝึกหัดการตีบท ผู้แสดงจำเป็นจะต้องศึกษาบทโขน หรือบทละครให้เข้าใจ บทบาทหน้าที่ของตัวละครอย่างถ่องแท้ และตีความหมายของบทโขนหรือบทละครให้เข้าใจ การใส่ท่าทางตามบทร้อง สื่อความหมายออกมาตามท่ารำที่กำหนด หรือบทเพลงเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจตามความหมาย และอารมณ์ของเพลง สื่อสารให้ผู้ชมเข้าใจในบทบาทของตัวละคร โดยทั่วไปเพลงที่นำมาประดิษฐ์ท่ารำมี 2 ลักษณะ คือ เพลงบรรเลง หมายถึง เพลงที่มีแต่ทำนองและจังหวะ ไม่มีเนื้อร้องประกอบ และเพลงมีบทร้อง หมายถึง เพลงที่มีทั้งทำนอง จังหวะ และเนื้อเพลงบรรยายอิริยาบถของตัวละครประกอบด้วย (กรมศิลปากร, 2539, น. 1)

2) การขับร้องเพลงไทย ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมอีกมายาวนาน เพลงไทยมีเอกลักษณ์ คือ การเอื้อน ที่สร้างความไพเราะ เสนาะหู และบทร้อง ใช้ภาษาทางวรรณกรรม ก่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม ห้วนไหว มีจินตนาการ ไปตามเรื่องราวสภาวะของบท สามารถแบ่งประเภทของการขับร้องเพลงไทยเดิมได้ 4 วิธีคือ

(1) การร้องลำลอง หมายถึง การบรรเลงดนตรีไปพร้อม ๆ กับการร้องเพลง คนร้องจะร้องไปตามทำนองของตน และดนตรีบรรเลงประกอบโดยใช้ทำนองส่วนของตนต่างหาก แต่ทั้งคนร้องและคนบรรเลง ต้องใช้ลูกฆ้องหรือเนื้อเพลงแท้ ๆ อย่างเดียวกัน เพียงแต่คนร้องบรรจุคำร้อง ลงไปตามลูกฆ้อง ส่วนนักดนตรีแปรลูกฆ้องเป็นทำนองเต็ม (Full Melody) ให้เข้ากับเครื่องดนตรีที่บรรเลงเพลงที่ใช้ร้องลำลอง มักเป็นเพลงที่ฟังได้ไพเราะ เช่น เพลงเต่าเห่ เพลงข้าสร้อยสน เพลงตุ้งติ้ง เพลงกลองโยน เป็นต้น (มนตรี ตราโมท, 2507, น. 36)

(2) การร้องคลอ หมายถึง การร้องพร้อมไปกับการบรรเลงดนตรี โดยผู้บรรเลง จะต้องบรรเลงดนตรีให้เข้ากับทำนองเดียวกัน เพื่อฟังได้กลมกลืน เพลงที่จะร้องคลอได้ไพเราะ จะเป็นเพลงจำพวกเพลงสองชั้นธรรมดาทั่วไป (มนตรี ตราโมท, 2507, น. 5)

(3) การร้องส่ง หรือการร้องรับ หมายถึง การที่นักร้องผู้ขึ้นเสียงร้องตามทำนองเพลงและการบรรเลงเพลงนั้น ๆ คนร้องร้องขึ้นก่อน เมื่อจบแล้วดนตรีจึงรับด้วยลูกฆ้องเดียวกัน เพียงแต่ว่าการร้องนั้น ผู้ร้องถอดเสียงร้องของตนให้ตรงกับลูกฆ้องที่ออกมาเป็นเอื้อน แต่ดนตรีถอดลูกฆ้องออกมาเป็นทำนองเต็ม (Full Melody) การร้องส่งหรือการร้องรับนี้ ดนตรีจะต้องมีการสวมร้องด้วยการร้องอาจจะมี ทั้งช้าและเร็ว การร้องจึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างดนตรีและการขับร้องมีความกลมกลืนในขณะที่ขับร้อง ประกอบการบรรเลงด้วย (ประคอง ชลานุกภาพ และ สมภาพร กุญแจทอง, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2562)

(4) การร้องเคล้า หมายถึง การบรรเลงดนตรีไปพร้อม ๆ กับการร้องเพลง คนร้องร้องไปตามทำนองเพลงของตน คือ ร้องก็ดำเนินไปในทำนอง ส่วนดนตรีก็บรรเลงประกอบไป ในทำนอง ส่วนของตนยึดถือแต่เนื้อเพลง คล้ายกับการร้องลำลอง แต่การร้องเคล้านี้ ดนตรีกับร้องเป็นคนละอย่างกัน แต่เมื่อร้องกับดนตรีเคล้าประสานกันแล้ว ทำให้มีความไพเราะเป็นอย่างยิ่ง (มนตรี ตราโมท, 2507, น. 7)

3) ดนตรีไทย หมายถึง ดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นและพัฒนาจากภูมิปัญญาไทย มีการสืบทอดมายาวนาน และมีการกำหนดให้เกิดเสียง เกิดทำนอง สูง ต่ำ มีช่วงจังหวะสม่ำเสมอ ดนตรีไทยเกิดขึ้นจากการผสมวงที่เป็นเอกลักษณ์โดยการนำเอาเครื่องดนตรีหลาย ๆ ชิ้นมาผสมผสานเสียงจนสามารถรวมเป็นวงใหญ่สามารถแบ่งตามประเภทของการบรรเลงที่เป็นระเบียบมาแต่โบราณกาล จนถึงปัจจุบันเป็น 3 ประเภท คือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี ดังนี้ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน 2545, น. 260)

(1) วงปี่พาทย์ หมายถึง วงดนตรีที่ประกอบด้วยเครื่องตีเป็นสำคัญ เช่น ฆ้อง กลอง และมีเครื่องเป่าที่เป็นประธานได้แก่ ปี่ นอกจากนั้นวงปี่พาทย์แบ่งเป็น วงปี่พาทย์ชาตรี วงปี่พาทย์ไม้แข็ง วงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ วงปี่พาทย์ไม้นวม วงปี่พาทย์มอญ และวงปี่พาทย์นางหงส์

(2) วงเครื่องสาย หมายถึง วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรี ประกอบด้วยสายเป็นประธาน มีเครื่องเป่า และเครื่องตี เป็นส่วนประกอบ ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ เป็นต้น ปัจจุบันวงเครื่องสายมี 4 แบบ คือ วงเครื่องสายเครื่องเดียว วงเครื่องสายเครื่องคู่ วงเครื่องสายผสม วงเครื่องสายปี่ชวา

(3) วงมโหรี สมัยโบราณเป็นคำเรียกการบรรเลงโดยทั่วไป เช่น "มโหรีเครื่องสาย" "มโหรีปี่พาทย์" ในปัจจุบัน มโหรี ใช้เป็นชื่อเรียกเฉพาะวงบรรเลงที่มีเครื่อง ดีด สี ตี เป่า มาบรรเลงรวมกันหมด ฉะนั้นวงมโหรีก็คือวงเครื่องสาย และวงปี่พาทย์ ผสมกัน วงมโหรีแบ่งเป็น วงมโหรีเครื่องสี่ วงมโหรีเครื่องหก วงมโหรีเครื่องเดียว หรือ มโหรีเครื่องเล็ก วงมโหรีเครื่องคู่

(4) การแต่งกาย หมายถึง เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ และสวมหัวของนักแสดงเพื่อความสวยงาม ตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่ต้องการของการแสดงนั้น ๆ นอกจากนี้การแต่งกายยังเป็นสิ่งบ่งชี้ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของความเป็นไทย การแต่งกาย ของนาฏศิลป์เน้นความประณีต บรรจง การสร้างเครื่องแต่งกาย การแสดง เพื่อบ่งบอก ฐานะ อุปนิสัย รสนิยมความคิดอ่าน อาชีพ และบทบาทของตัวละคร การแต่งกายของการแสดงไทย มีระเบียบปฏิบัติที่งดงามสามารถแต่งได้หลายแบบ เช่น แต่งแบบศิลปะละครรำ แต่งแบบสีภาค และแต่งแบบประยุกต์ ทั้งนี้รูปแบบการแต่งกายนั้นต้องสื่อถึงชุดการแสดงนั้นด้วย (ชวลิต สุนทรานนท์ และคณะ, 2550, น. 9-10)

กล่าวได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญของการแสดงทางด้านนาฏศิลป์นั้นจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่ดีพร้อม โดยผู้รำต้องรำงาม ดนตรีต้องไพเราะบรรเลงได้พลิ้วไหวไปตามอารมณ์ การขับร้องต้องพริ้งพริ้วเพราะเสนาะเปล่งเสียงได้ซาบซึ้งถึงบทบาท บทวรรณกรรมหรือบทละครต้องรื่นรมย์แสดงถึงรสแห่งวรรณคดี การแต่งกายเสื้อผ้าหน้าผมและเครื่องประดับต้องมีความเหมาะสมต่อบทบาทและบุคลิกลักษณะของตัวละครหรือการแสดง

2.2.4 รำวงมาตรฐาน

2.2.4.1 ประวัติความเป็นมา

เป็นการแสดงที่ประยุกต์จากการแสดงพื้นบ้าน สู่การแสดงที่เป็นมาตรฐานของชาติที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน มีรูปแบบของการแสดงที่มีมาตรฐาน โดยจากการสัมภาษณ์ ชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละครและดนตรีทรงคุณวุฒิ (สัมภาษณ์ 19 เมษายน 2560) ได้เรียบเรียงถ้อยความจากอดีตได้ดังต่อไปนี้

รำวงมาตรฐาน เป็นการแสดงที่มีวิวัฒนาการมาจากรำโทน และการร้องของชาวบ้าน ที่มีผู้รำทั้งชายและหญิง รำกันเป็นคู่ ๆ รอบ ๆ ครกตำข้าวที่วางคว่ำไว้ ซึ่งมีความคล้ายกับรำวงเวียนครกทางภาคใต้ รูปแบบการรำเป็นวงกลมโดยมีโทนเป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ลักษณะการรำ และร้องเป็นไปตามความถนัดไม่มีแบบแผนกำหนดไว้ คงเป็นการรำและร้องอย่างง่าย ๆ มุ่งเน้นที่ความสนุกสนานรื่นเริงเป็นสำคัญ ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ราว พ.ศ. 2483 รำโทน ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายตามจังหวัดต่าง ๆ เนื่องจากมีผู้นำแบบอย่างการรำโทนไปเล่นกันในท้องถิ่นอื่น ๆ และไม่เพียงแต่เล่นกันเฉพาะฤดูกาล ครั้งมีผู้คิดแต่งบทร้องเพิ่มเติมเริ่มเรื่อง โดยการผูกเป็นเรื่องราวการเกี่ยวพาราสีระหว่างชายหญิงโดยเริ่มเรื่องตั้งแต่ บทชมโฉม บทเกี่ยวพาราสี บทสัพพอกหยอกหยอกเข้าบทพลอดพรั้มล่ำลาจากกัน (กรมศิลปากร, 2541, น. 7-9)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2487 สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการละเล่นรื่นเริงประจำชาติ และเห็นว่าคนไทยนิยมเล่นรำโทนกัน อย่างแพร่หลาย ถ้าปรับปรุงการเล่นรำโทนให้เป็นระเบียบทั้งเพลงร้อง ลีลาท่ารำ และการแต่งกาย จะทำให้การเล่นรำโทนเป็นที่น่านิยมมากยิ่งขึ้น จึงได้มอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงรำโทนใหม่ ให้เป็นมาตรฐาน มีการแต่งเนื้อร้อง ทำนองเพลง และนำท่ารำจากรำแม่บทมากำหนดเป็นท่ารำเฉพาะ แต่ละเพลงอย่างเป็นแบบแผน

เพลงรำวงมาตรฐานมีทั้งหมด 10 เพลง จมื่นมานิตยัณเรศ (เฉลิม เสวตนันท์) ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองการสังคีต กรมศิลปากร แต่งเนื้อร้องจำนวน 4 เพลงคือ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ และเพลงคืนเดือนหงาย ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม แต่งเนื้อร้องเพิ่มอีก 6 เพลงคือ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุษานักรบ ส่วนทำนองเพลงทั้ง 10 เพลง โดย ศาสตราจารย์ ดร.มนตรี ตราโมท ขณะนั้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกดุริยางค์ไทย กรมศิลปากรร่วมกับ กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้เรียบเรียงขึ้นใหม่ เมื่อปรับปรุงแบบแผนการเล่นรำโทนให้มีมาตรฐาน และมีความเหมาะสม จึงมีการเปลี่ยนชื่อจากรำโทนเป็น รำวงมาตรฐาน โดยมีลักษณะการแสดงที่เป็นการรำร่วมกัน ระหว่าง ชาย-หญิง เป็นคู่ ๆ เคลื่อนย้ายเวียนไปเป็นวงกลมตามทำนองเพลงร้อง มีการใช้ทั้งวงปี่พาทย์ และวงดนตรีสากลบรรเลงประกอบ

จากคำสัมภาษณ์ ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง นาฏศิลป์ไทย ปีพุทธศักราช 2533 ได้อธิบายว่า “ท่ารำเพลงรำวงมาตรฐานผู้ประดิษฐ์สร้างสรรค์ท่ารำ” โดย ครูมัลลีย์ คงประภัสร์ ครูศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก และครูลมุล ยมะคุปต์ ซึ่งท่านเหล่านี้ล้วนเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย กรมศิลปากร ส่วนผู้คิดประดิษฐ์สร้างสรรค์จังหวะเท้าของ เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ คือ ครูจิตรา ทองแถม ณ อยุธยา อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนสังคีตศิลป์ (พ.ศ.2484 - 2485) ปัจจุบันคือ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม (สัมภาษณ์ 19 มีนาคม 2560)

รำวงมาตรฐานเป็นการรำที่ได้รับความนิยมสืบมาจนถึงปัจจุบัน นิยมนำมาใช้ หลังจากจบการแสดงหรือจบงานบันเทิงต่าง ๆ เพื่อเชิญชวนผู้ร่วมงานออกมารำวงร่วมกัน เป็นการแสดงความสามัคคีกลมเกลียวอีกทั้งยังเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติในการออกมารำวงเพื่อความสนุกสนาน

การแสดงชุดรำวงมาตรฐาน ผู้แสดงในครั้งแรก มีรายชื่อดังนี้

- 1) ครูอาคม สายาคม (เสียชีวิต)
- 2) ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์
- 3) ครูจำนง พรพิสุทธิ์ (เสียชีวิต)
- 4) ครูศิริวัฒน์ ดิษยนันท์ (เสียชีวิต)
- 5) ครูธีรยุทธ ยวงศรี (เสียชีวิต)
- 6) ครูสุนันทา บุญยกตุ (เสียชีวิต)

2.2.4.2 เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบรำวงมาตรฐาน

เครื่องดนตรีที่ได้รับการปรับปรุงให้ใช้ในการเล่นรำวงมาตรฐานมี 2 ประเภท คือ วงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล

เครื่องดนตรีไทยประกอบ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก ขลุ่ย ซออู้ โทน (ชาตรี) ฉิ่ง กรับพวง โหม่ง

เครื่องดนตรีสากลประกอบด้วย คาริเน็ต ทรอปโบน ทรัมเป็ต ไวโอลิน วิโอลา เชลโล เบสโตน (ชาตรี) ฉิ่ง กรับพวง โหม่ง

2.2.4.3 เครื่องแต่งกาย

รำวงมาตรฐานนิยมเล่นในงานรื่นเริงบันเทิงต่าง ๆ และนิยมแทนการเต้นรำ สำหรับเครื่องแต่งกายมีการกำหนดการแต่งกายของผู้แสดงให้มีระเบียบ ครั้งแรกปรากฏการแต่งกายแบบชุดสากลนิยม ต่อมากรมศิลปากรได้กำหนดการแต่งกายชุดรำวงมาตรฐานด้วยการใส่ชุดไทย และชุดสากลนิยม โดยแต่งเป็นคู่ ๆ รับกันทั้งชายและหญิง จนปัจจุบัน อาทิ

แบบที่ 1 แบบชาวบ้าน

ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อคอพวงมาลัย เอวคาดผ้าห้อยชายด้านหน้า

หญิง นุ่งโจงกระเบน ท่มผ้าสไบอัดจีบ ปล่อยผม ประดับดอกไม้ที่ผม ด้านซ้ายคาดเข็มขัด ใส่เครื่องประดับ

แบบที่ 2 แบบรัชกาลที่ 5

ชาย นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อราชปะแตน ใส่ถุงเท้า รองเท้า

หญิง นุ่งผ้าโจงกระเบน สวมเสื้อลูกไม้ สไบพาดบ่าผูกเป็นโบว์ที่ชายไว้ข้าง ลำตัวด้านซ้าย ใส่เครื่องประดับมุก

แบบที่ 3 แบบสากลนิยม

ชาย นุ่งกางเกง สวมสูท ผูกเนคไท

หญิง นุ่งกระโปรงป้ายข้าง ยาวกรอมเท้า ใส่เสื้อคอกลม แขนกระบอก

แบบที่ 4 แบบราตรีสโมสร

ชาย นุ่งกางเกง สวมเสื้อพระราชทาน เอวคาดผ้าห้อยชายด้านหน้า

หญิง นุ่งกระโปรงยาวจีบหน้านาง ใส่เสื้อจับเดรป ใช้ผ้าห้อยจากบ่าลงไป ด้านหลังเปิดไหล่ขวา ศีรษะผมเกล้าเป็นมวยสูง ใส่เกี้ยว และเครื่องประดับ

การแต่งกายชุดรำวงมาตรฐานสามารถเลือกใช้การแต่งกายแบบชาวบ้าน แบบรัชกาลที่ 5 แบบสากลนิยม แบบราตรีสโมสร รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาแต่งก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ โอกาสและความเหมาะสมของการนำไปใช้ในการแสดงแต่ละครั้ง

2.2.4.4 รูปแบบและลักษณะการแสดง

รำวงมาตรฐาน เป็นการรำหมู่ประกอบด้วยผู้แสดง 8 คน (จะมากกว่าหรือน้อยกว่า 8 คนก็ได้ แต่จะต้องเป็นคู่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสและความเหมาะสมที่ใช้ในการแสดง) ทำรำประดิษฐ์ขึ้น จากทำรำวงมาตรฐานในเพลงแม่บท ความสวยงามของการรำอยู่ที่กระบวนท่ารำ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ

ในแต่ละเพลง และเครื่องแต่งกายไทยแบบต่าง ๆ ลักษณะการแสดงมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการแสดง
ในลักษณะการรำติดต่อกันทั้ง 10 เพลง กับรูปแบบการแสดงในลักษณะการรำทีละเพลงเป็นวงกลม

ลักษณะที่ 1 รูปแบบการแสดงในลักษณะการรำติดต่อกันทั้ง 10 เพลงแบ่งเป็นขั้นตอนได้
3 ขั้นตอน ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้แสดงชายและหญิงเดินออกมาเป็นแถวตรง 2 แถวหันหน้าเข้าหากัน
ต่างฝ่ายต่างทำความเคารพด้วยการไหว้

ขั้นตอนที่ 2 รำแปรแถวเป็นวงกลมตามทำนองเพลง และรำตามบทร้อง รวม 10 เพลง
โดยเปลี่ยนท่ารำไปตามเพลงต่าง ๆ ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อจบบทร้องในเพลงที่ 10 ผู้แสดงรำเข้าเวที ทีละคู่ตามทำนอง
เพลงจนจบ

ลักษณะที่ 2 รูปแบบการแสดงในลักษณะการรำทีละเพลง สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ได้
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้แสดงชาย และหญิงเดินออกมาเป็นแถวตรงสองแถว แล้วเดิน
เป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน ต่างฝ่ายต่างทำความเคารพด้วยการไหว้

ขั้นตอนที่ 2 รำตามบทร้องทีละเพลงโดยเปลี่ยนท่ารำไปตามเพลงต่าง ๆ
ตามลำดับ เมื่อจบบทร้องแต่ละเพลงแล้ว ให้ยืนตัวตรงมือแนบลำตัว

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อรำจบบทร้องในเพลงที่ 10 ผู้แสดงรำเข้าเวที ทีละคู่ ตามทำนองเพลง
จนจบ

ท่ารำชุดรำวงมาตรฐานประจำบทร้อง 10 เพลง ประกอบด้วยท่ารำรวม 14 ท่า
ได้แก่ ท่า 1 “สอดสร้อยมาลา” ในบทงามแสงเดือน ท่า 2 “ซึกแบ่งผัดหน้า” ในบท “ชาวไทย” ท่า 3
“รำสาย” ในบท “รำชิมารำ” ท่า 4 “สอดสร้อยมาลาแปลง” ในบท “คืนเดือนหงาย” ท่า 5 “แขกเต้า
เข้ารัง” ในบท “ดวงจันทร์วันเพ็ญ” ท่า 6 “ผาลาเพียงไหล” ในบท “ดวงจันทร์วันเพ็ญ” ท่า 7 “รำยั่ว”
ในบท “ดอกไม้ของชาติ” ท่า 8 “พรหมสีหน้า” ในบท “ไทยใจงาม” ท่า 9 “ยุงพ้อนหาง” ในบท
“หญิงไทยใจงาม” ท่า 10 “ช่างประสานงา” ในบท “ดวงจันทร์ขวัญฟ้า” ท่า 11 “จันทร์ทรงกลด”
แปลงในบท “ดวงจันทร์ขวัญฟ้า” ท่า 12 หญิง “ชะนีร้ายไม้” ชาย “จ่อเพลิงกาฬ ในบท “ยอดชายใจหาญ”
ท่า 13 หญิง “ขัดจางนาง” ชาย “จันทร์ทรงกลด” ในบท “บุษานักรบ” ท่า 14 หญิง “ล่อแก้ว” ชาย
“ขอแก้ว” ในบท “บุษานักรบ”

การแสดงรำวงมาตรฐาน เป็นเนื้อหาสำคัญได้กำหนดให้นักเรียนในระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานต้องเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย สาระสำคัญ 3 สาระ คือทัศนศิลป์
ดนตรี และนาฏศิลป์ โดยองค์ความรู้ที่หลักสูตรกำหนดมุ่งเน้นสอนเนื้อหาสาระรำวงมาตรฐาน และจาก
ประวัติบุคคลที่เป็นที่ยอมรับและอยู่ร่วมเหตุการณ์คือ ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ที่ได้ร่วมแสดงในครั้งแรก

2.3 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

2.3.1 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

การเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยสมัยปัจจุบันทำให้ศิลปะ และวัฒนธรรมสาขานาฏศิลป์ต้องปรับเปลี่ยน และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการแสดง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2543, น. 97-99) กล่าวถึง นาฏศิลป์ว่าเป็น นาฏกรรมมาตรฐานที่สำเร็จรูปลงตัว เป็นสิ่งที่มีความเจริญสมบูรณ์แบบ เป็นทั้งเครื่องส่งไปในอดีต และเป็นทั้งเครื่องมือที่ใช้กำหนดแนวทางในอนาคตแนวความคิดที่กล่าวเบื้องต้น คือ แนวคิดอนุรักษนิยม (Conservative) นาฏศิลป์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยมาตรฐานในอุดมคติที่สำเร็จและมีแบบแผนสาเหตุ ที่ทำให้นาฏกรรมเสื่อมเพราะขาดการเอาใจใส่ของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และนาฏศิลปินทั้งหลาย ขาดการอนุรักษ์ ส่งเสริมที่ดี สอดคล้องกับ ปรีชา ช่างขวัญยืน (2549, น. 2-3) ได้ศึกษาถึงการจัดการวัฒนธรรมอนุรักษกับพัฒนา พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในยุคปัจจุบัน คือการที่มุ่งจะอนุรักษเพียงอย่างเดียวโดยไม่หวังที่จะพัฒนา ย่อมนำความเสียหายมาสู่ศิลปวัฒนธรรมนั้น ๆ การอนุรักษวัฒนธรรมให้คงเดิมไว้เหมือนกับการอนุรักษพันธุ์พืชแท้ที่พัฒนาพันธุ์โดยธรรมชาติสืบต่อไปเรื่อย ๆ โดยเปลี่ยนไปพร้อมกับธรรมชาติที่เปลี่ยนไปอย่างเหมาะสมกลมกลืน การอนุรักษนั้นมีการพัฒนาโดยธรรมชาติในทางของดนตรีนั้นมีหลากหลายรูปแบบ หากยังมีการสืบต่อโดยไม่ถูกตัดตอน เช่น ถูกทำลายโดยตั้งใจหรือไม่เข้าใจโดยนโยบายของรัฐ เหมือนตั้งครุหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่มีลูกศิษย์จำนวนมาก โดยเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดนั้นท่านเป็นผู้ถ่ายทอดเพียงคนเดียวให้กับลูกศิษย์ได้หลายทาง นั่นคือ ผลที่เกิดจากการพัฒนา

ธนิต อยู่โพธิ์ (2515, น. 29-31) เห็นสอดคล้องกับ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 2-7) นาฏศิลป์มีบทบาทสำคัญในประเพณี พิธีกรรม และความบันเทิงจึงได้รับการอุปถัมภ์จากสังคมไทย ความเจริญของนาฏศิลป์เป็นการเจริญเติบโตแบบแตกสาขาจากรากสู่แก่นทางศิลปวัฒนธรรมเดียวกัน จากการอนุรักษแบบแผนแตกแขนงมาเป็นละครชนิดต่าง ๆ พัฒนามาอย่างสมบูรณ์สมแห่งภูมิปัญญาไทย อันสูงส่ง นับเป็นสมบัติอันล้ำค่ายิ่งทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ควรค่าแก่การอนุรักษและพัฒนาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ว่า เป็นศิลปะที่อยู่คู่ชาติบ้านเมืองมานาน ดังนั้นการศึกษาและการอนุรักษจึงเป็น หลักสำคัญอยู่บนพื้นฐานแบบแผน เพราะนาฏศิลป์มีรูปแบบการเรียนการสอน สอดคล้องกับ คึกฤทธิ์ ปราโมท,ม.ร.ว. (2541, น. 24) ที่กล่าวว่า การแสดงที่พัฒนาเต็มรูปแบบแล้ว เพราะฉะนั้นจึงเป็นงานหลัก ในการคงรักษารูปแบบเดิมไว้สืบทอด คำนึงถึงความสำคัญ วิธีการเรียน การสอน และการแสดงตามแบบโบราณที่ได้วางแนวทางไว้อย่างถูกต้องตามจารีตและประเพณีเหมาะสมกับคนไทยอย่างสมบูรณ์โดยผ่านการกลั่นกรองจากธรรมชาติ ผู้เชี่ยวชาญการสอนทางด้านนาฏศิลป์อย่างสมบูรณ์ จึงควรอนุรักษไว้เป็นแบบแผนสืบทอดต่อไป

สุวรรณี ชลานุเคราะห์ (สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2560) ศิลปินแห่งชาติด้านนาฏศิลป์ไทย กล่าวว่า กระบวนการสอนนาฏศิลป์ในอดีตนั้น ผู้เรียนและผู้สอนเริ่มฝึกหัดกันตั้งแต่เช้ามืด เริ่มตั้งแต่เวลา 05.00 น. เริ่มจากการฝึกหัดท่ารำพื้นฐานตามลักษณะของตัวละคร ต่อด้วยการรำเพลงหน้าพาทย์ และต่อมาถึงจะรำตามลักษณะของตัวละคร หลังจากนั้นในช่วงสาย ๆ ถึงไปดำเนินกิจกรรมหน้าที่การงานในด้านต่าง ๆ ของตนเอง การเรียนนาฏศิลป์ในวังนั้น เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพให้หน้าดูชม ทั้งเจ้านาย

และนางในเล็ก ๆ ต้องผ่านกิจกรรมนี้ วิธีการสอนครูเน้นการถ่ายทอดเป็นลักษณะเฉพาะบุคคล คือการเน้นตามความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นหลัก โดยครูผู้สอนใช้ดุลยพินิจการเลือกเทคนิคการถ่ายทอดท่ารำตามลักษณะบุคลิกภาพของผู้นั้น เพราะฉะนั้นกลวิธีการสอนหรือเทคนิคในการสอน ของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป

อมรา กล้าเจริญ (2535, น. 48) ให้หลักการสำคัญในการอนุรักษ์นาฏศิลป์ว่า ชาติที่มีความเจริญรุ่งเรือง ศิลปะย่อมมีความรุ่งเรืองเสมอกัน ประชาชนที่เข้าใจศิลปะซึ่งถึงคุณค่าทางศิลปะ ส่วนประวัติการสืบทอดนาฏศิลป์นั้นได้รับมาจากอินเดียแต่ประเทศไทยดัดแปลงเพิ่มเติม จนเป็นลักษณะของไทยอย่างเต็มตัว นับได้ว่านาฏศิลป์เป็นสมบัติของชาติอันเป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจ ควรค่าในการอนุรักษ์ทั้งลีลาท่ารำ ดนตรีที่ใช้ประกอบการรำ คำร้อง คำเจรจา และการแต่งกาย จึงควรรักษาแบบฉบับเดิมสืบทอดต่อไป

จากแนวความคิดของปรมาจารย์และนักวิชาการทางด้านนาฏศิลป์ สรุปว่า การอนุรักษ์แบบฉบับวิธีการเรียน คือ การรักษาแบบแผนเดิมที่เป็นมาตรฐาน และในขณะเดียวกันต้องทำการพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ ภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน ศิลปิน นักศึกษา และธรรมชาติ เป็นกลไกหลักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการสอนนาฏศิลป์ ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ในอดีตผู้ที่สามารถศึกษาในสาขานี้ล้วนเป็นบุตรหลานของเจ้านายและขุนนางในราชสำนัก โดยครูผู้สอนก็มีสถานะเป็นเจ้านายในระดับต่าง ๆ ของราชวงศ์จะเป็นผู้ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ กระบวนการถ่ายทอดและการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะเป็นผู้พิเคราะห์หลักถึงความเหมาะสม ในการถ่ายทอดท่ารำ ว่าศิษย์คนใดควรได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ในเรื่องใด ผู้เรียนจะได้รับความรู้ที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามความถนัด และบุคลิกภาพของผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งนี้ครูผู้สอนยังปลูกฝังเรื่องจารีตสวดแทรกคุณธรรม และจริยธรรมให้กับผู้เรียนในวิชานาฏศิลป์ รูปแบบการเรียน ครูผู้สอนเน้นด้านทักษะ โดยการนำบทโขนละครมาเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญ และลีลาการรำรำ เน้นประกวดแข่งขันประชันกันในช่วงลิลา การเรียนการสอนครูผู้สอนจึงเน้นให้ผู้เรียน เรียนเฉพาะวิชาปฏิบัติเอกเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนในยุคนี้จึงมีทักษะการปฏิบัติอย่างเป็นเลิศ

2.3.2 การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในอดีต

ในอดีตนั้นนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมการละครที่มีมาแต่โบราณมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการขับกล่อมถวายพระมหากษัตริย์เพื่อความสำราญพระราชฤทัย โดยภายในวังมีนางละครและนักดนตรีที่ถูกนำเข้ามาถวายตัว นางละครเหล่านี้ล้วนเป็นบุตรหลานของเจ้านายและขุนนางชั้นผู้ใหญ่ มีหลายคนที่ได้รับการถวายตัวและอวยยศเป็นเจ้าจอม เช่น เจ้าจอมมารดาوات เจ้าจอมมารดาเขียน เจ้าจอมมารดาสูน เจ้าจอมมารดาอม เจ้าจอมมารดาห้วง และเจ้าจอมมารดาทับทิม เป็นต้น การฝึกซ้อม และการถ่ายทอดท่ารำจึงมีเฉพาะในราชสำนักเท่านั้นในช่วงต้น (สาระ มีผลกิจ, 2551, น. 193-194)

ศุภชัย จันทร์สุวรรณ (2538, บทคัดย่อ) วิเคราะห์แนวพระราชดำริ รัชกาลที่ 6 ในการส่งเสริมการศึกษาทางนาฏศิลป์ พบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์ และดนตรีและมีพระราชดำริยกฐานะของศิลปินให้เป็นผู้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี อีกทั้งยังทรงสถาปนาโรงเรียนพรานหลวง ซึ่งพัฒนามาจากโรงเรียนกระบี่หลวง ให้เป็นหนึ่งในสี่

ของโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนทั้งหลายในประเทศ โดยนำความคิดมาจากโรงเรียนพับลิกสกูล ซึ่งสอดคล้องกับ รจนา สุนทรานนท์ (2549, บทคัดย่อ) พบว่า นาฏศิลป์โขนละคร นาฏศิลป์ทั้งหมดสืบทอดนาฏศิลป์ในละครต่าง ๆ มาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 โดยเพิ่มทั้งปริมาณ และผลงานสร้างสรรค์ ตลอดถึงรัชกาลที่ 5 ในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 วัฒนธรรมตะวันตก และสื่อสมัยใหม่เข้ามา ประกอบกับวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้นาฏศิลป์ของหลวงลดปริมาณลง เมื่อมีการตั้งโรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ขึ้นในกรมศิลปากร ซึ่งได้นำนาฏศิลป์โขนละครหลวงจากหลายแห่งไปเป็นครู สืบทอดนาฏศิลป์มาถึงปัจจุบัน นับว่าวิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นแหล่งสำคัญที่สุดในอนุรักษ์พัฒนา และสืบทอดโขนละครราชองหลวงในปัจจุบัน

วิธีสืบทอดนาฏศิลป์เป็นการสอนชนิดถ่ายแบบจากครูสู่ศิษย์ ชนิดตัวต่อตัว จากรุ่นสู่รุ่น อย่างเคร่งครัด เมื่อครูผู้ใหญ่ได้สะสมความรู้ และประสบการณ์มากมาย จึงสามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ได้อย่างงดงาม และนับถือเป็นแบบอย่างสืบทอดต่อไป วิธีการเช่นนี้ ยังคงปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น รูปลักษณ์นาฏศิลป์โขน-ละครของหลวงจึงยังคงสภาพเดิมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แม้ว่าปัจจุบัน นาฏศิลป์โขนละครของหลวงจะแพร่หลาย กลายเป็นหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาหลายแห่ง แต่การเรียนการสอนยังคงยึดถือปฏิบัติเหมือนเดิม นับว่าการสืบทอดเช่นนี้เป็นการอนุรักษ์ให้โขนละครของหลวงคงอยู่อย่างมั่นคงจนถึงปัจจุบันและต่อไปในอนาคต นาฏศิลป์จึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด มีวิริยะอุตสาหะในการเรียนรู้ ฝึกฝน แสดง สร้างสรรค์ และการสืบทอด ให้นาฏศิลป์-โขนละครของหลวงเกิดการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ไพโรจน์ ทองคำสุก (2545, บทคัดย่อ) วิเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ครูเฉลย ศุขะวณิช พบว่า คุณครูเฉลย ศุขะวณิช ได้รับการสั่งสมประสบการณ์จากราชสำนักนับตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 9 นาฏศิลป์ไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการเป็นผู้อุปถัมภ์ วิธีการดำเนินการแสดง รูปแบบการแต่งกาย โอกาสที่แสดง และสถานะทางสังคมของศิลปินที่มีความเปลี่ยนแปลงจากมียศถาบรรดาศักดิ์สูง มาสู่ต้องอพยพย้ายที่อยู่ไม่มีบ้านพักอาศัยจนถึงทางตันในการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไว้ จนกระทั่งนาฏศิลป์ได้ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่โดยการอนุรักษ์และพัฒนา แต่ยังคงรักษารูปแบบเดิมมีแบบแผนมาตรฐานของความเป็นไทยอย่างมั่นคง ส่วนกระบวนการสืบทอด และวิธีการสอนที่ได้นำมาถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ วิธีการสอนแบบตัวต่อตัว โดยการสาธิตปฏิบัติทำรำให้ลูกศิษย์ปฏิบัติตามเน้นกระบวนการสร้างความเป็นเลิศเฉพาะบุคคล และสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมของความเป็นครูให้กับลูกศิษย์ทุกเวลาและทุกสถานการณ์

นอกจากนั้น ไพโรจน์ ทองคำสุก (2546) ศึกษาประวัติและผลงานการสอนของครูจำเรียง พุทธประดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแบบโบราณ พบว่า ครูนาฏศิลป์ที่มีผลงานมรดกทางวัฒนธรรมไว้ให้กับแผ่นดินไทย และดำรงไว้ซึ่งรูปแบบของความเป็นครูไทยที่พร้อมด้วยคุณธรรมอันเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นครูที่ทันสมัย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยปลูกฝังให้ลูกศิษย์จดบันทึกกระบวนการทำรำ นับเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญต่อวงการนาฏศิลป์ไทยที่ไม่เคยปรากฏในครูอาวุโสอื่น ๆ ครูจำเรียง พุทธประดับ มีความรอบรู้ลึกซึ้งและเชี่ยวชาญในสิ่งที่สอน และมีคุณลักษณะเฉพาะตัวในการคิดสร้างสรรค์ผลงานอันมีคุณค่ายิ่งต่อวงการนาฏศิลป์ไทย โดยยังคงรักษาแบบแผนของความเป็นไทยไว้อย่างมั่นคง มีวิธีการสอนที่ยึดการสอนแบบไทยโบราณ

เป็นหลัก กระบวนการการถ่ายทอดความรู้ในกลุ่มผู้สืบทอดพบว่า ใช้วิธีการสอนแบบถ่ายทอดเฉพาะตัว ถ่ายทอดโดยคำนึงถึงผู้เรียน และคำนึงถึงผลสำเร็จเป็นหลัก ให้ความรู้แก่ศิษย์โดยเท่าเทียมกัน โดยยุติธรรม เว้นแต่ศิษย์จะสามารถเรียนรู้ได้มากน้อยกว่ากันมีการแนะนำการจดบันทึกเพื่อให้ใช้ในการทบทวน ในการถ่ายทอดความรู้ทุกครั้งจะคอยให้กำลังใจแก่ศิษย์ทุกคน สอนให้รู้จักอดทน รักในงาน ด้านนาฏศิลป์ไทยอันเป็นมรดกของชาติ โดยวิธีการที่ถ่ายทอดได้มาจากการฝึกหัดละครของละครหลวง ในรัชกาลที่ 7 วิธีการฝึกหัดละครจากประวัติของ ครูจำเรียง พุทธประดับ เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ครูสมศรี ก่อวัฒนา และ ครูทัศนีย์ แร้งไม่ลด ศิษย์ละครหลวงรุ่นเดียวกับครูจำเรียง พุทธประดับ สรุปลงได้ว่า

เวลา 06.00 – 09.00 น. นักเรียนที่พักอาศัยในบริเวณท้ายวังได้รับการฝึกหัด

เพลงช้าเพลงเร็ว กับครูตัวต่อตัว (เด็กหญิงจะพักอาศัย บริเวณท้ายวัง)

เวลา 09.00 – 10.00 น. ฝึกเพลงช้า - เพลงเร็ว (นักเรียนที่พักอาศัยข้างนอกมีรถไปรับ)

เวลา 10.00 – 12.00 น. ฝึกหัดรำเพลงเชิด เสมอ

เวลา 12.00 – 14.00 น. พัก รับประทานอาหารกลางวัน มีแม่ครัวทำให้อาหาร

เวลา 14.00 – 16.00 น. ฝึกหัดทำนาฏศิลป์ เช่น หัตถ์นั่งกระทบจังหวะ ฝึกกล่อม

ตัว กล่อมหน้า กล่อมไหล่ ฝึกตีบทเข้าเรื่องตามบทร้อง ฝึกท่าทาง เช่น บทไป มา รัก อาย โกรธ ท่าเดิน ท่าหมอบ คลาน เป็นต้น

เวลา 16.00 – 17.00 น. พักผ่อน (นักเรียนที่พักอาศัยข้างนอกกลับบ้าน)

เวลา 17.00 – 19.00 น. รับประทานอาหารเย็น

เวลา 19.00 – 21.00 น. ฝึกหัดเข้าเรื่อง และระบำ

(นักเรียนที่พักท้ายวังเรียนรำต่อ)

เห็นได้ว่าศิลปินผู้สืบทอดนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณ มาจนถึงปัจจุบันต้องใช้ความอดทน และมีความมานะ อดสาหะพยายามอย่างยิ่งในการสืบทอด ระเบียบวิธีการแสดงและกระบวนการทำรำ ให้งดงามสมบูรณ์แบบ เป็นไปตามจารีตที่ปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะครูด้านนาฏศิลป์ มีความแตกต่างจากครูในด้านอื่น ครูกับศิษย์ในการเรียนการสอนด้านนาฏศิลป์มีความผูกพันใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก ซึ่งเป็นความผูกพันกันตลอดไปจนชั่วชีวิต ครูด้านนาฏศิลป์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ที่มีลักษณะเฉพาะคือ ครูผู้ถ่ายทอดต้องมีความผูกพันกับผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน ครูเป็นต้นแบบ ในการเรียนการสอนและจับแก้ไขท่าทางให้ถูกต้อง การได้สัมผัสกันระหว่างครูกับศิษย์ นับเป็นการถ่ายทอดพลังแห่งศิลปะอันบริสุทธิ์ สร้างความมั่นใจ ความถูกต้อง ความงดงาม ตลอดจนถึงตัวตน ของศิลปินด้านนาฏศิลป์ไทยอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2548, น. 24-34) ศึกษาเรื่อง ลมุล ยมะคุปต์ หรืออีกชื่อหนึ่งที่บรรดาศิษย์ทั้งหลายขนานนามให้ท่านด้วยความเคารพอย่างยิ่งว่า “คุณแม่ลมุล” พบว่า เริ่มต้นเรียนวิชาสามัญที่โรงเรียนสตรีวิทยา เมื่ออายุ 5 ขวบ เรียนได้เพียงปีเดียว บิดาได้นำไปกราบถวายตัวเป็นละคร ณ วังสวนกุหลาบ แห่งสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา โดยอยู่ในความปกครองของ คุณท้าวนาเรีวรรคณารักษ์ (แจ่ม ไกรฤกษ์) โดย

การฝึกหัดนาฏศิลป์ที่วังสวนกุหลาบ มีหลักวิธีการเข้มงวดกวดขัน มีตารางตั้งแต่เช้า และดำเนินตลอดไป
ทั้งวัน ดังนี้

เวลา 05:00 น.	เริ่มฝึกหัด รำเพลงช้า เพลงเร็ว ที่สนามหน้าพระตำหนักเมื่อ รำเพลงช้า เพลงเร็วจบกระบวนท่าแล้ว ครูฝึกหัดเป็นตัว พระจะแยกไปเดินเสา (ฝึกหัดเพื่อให้มีกำลังขาแข็งแรง) และ แยกไปเดินแม่ท่ายักษ์ และออกกราว ผู้ฝึกหัดตัวนางจะแยก ไปเดินแม่ท่าลิง
เวลา 07:00 น.	พักอาบน้ำ
เวลา 08:00 น.	รับประทานอาหารเช้า
เวลา 09:00 น.	เริ่มเรียนวิชาสามัญ
เวลา 12:00 น.	พักกลางวัน
เวลา 13:00-16:00 น.	ซ้อมการแสดงโขน-ละคร
เวลา 16:00 น.	เป็นต้นไป พักผ่อนตามอัธยาศัย
เวลา 20:00-24:00 น.	ฝึกซ้อมการแสดงเข้าเรื่อง ละครใน ละครนอก ละคร พันทาง รวมทั้งโขนด้วย

การฝึกหัดนาฏศิลป์ดังกล่าวนี้ ผู้ฝึกจะต้องมีความอดทน และมีความตั้งใจจริง
จึงจะสามารถปฏิบัติได้ ทั้งยังต้องมีพรสวรรค์เป็นพิเศษอีกด้วย ครูลมุล ยมะคุปต์ เป็นผู้มีความสมบัติ
พร้อมทุกประการ จึงได้รับการคัดเลือกให้ฝึกหัดเป็นตัวพระตั้งแต่แรกเริ่ม

ไพโรจน์ ทองคำสุก (2548, บทคัดย่อ) ศึกษารูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดและ
สร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยของครูเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ พบว่า วิธีการสอน คือ แบบวิธี
ถ่ายทอดเฉพาะตัว ถ่ายทอดโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก แล้วความสำเร็จก็บังเกิดตามให้ความรู้แบบเท่า
เทียมกัน สอนให้รู้จักกล้าแสดงออก และกล้าหาญอยู่บนพื้นฐานทางด้านวิชาการทางด้านนาฏศิลป์สืบ
ทอด และสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์

ไพโรจน์ ทองคำสุก (2549, บทคัดย่อ) ศึกษาครูศิริวัฒน์ ดิษยนันทน์ ศิลปินแห่งชาติ
ต้นแบบของศิลปินชั้นครูผู้ถ่ายทอด และการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย พบว่า วิธีการถ่ายทอดแบบเฉพาะตัว
ถ่ายทอดโดยคำนึงถึงผู้เรียน และผลสำเร็จเป็นหลัก ให้ความรู้เท่าเทียมกันอย่างยุติธรรม เว้นแต่ศิษย์
จะสามารถรับรู้ได้มากน้อยเพียงใด ในการถ่ายทอดความรู้ทุกครั้งเมื่อศิษย์นำไปใช้ และจะคอยดูแลให้คำชี้แนะ
เพิ่มเติม พร้อมทั้งให้กำลังใจ สอนให้รู้จัก อดทน รักในงานด้านนาฏศิลป์อย่างแท้จริงผู้ถ่ายทอดความรู้
เฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทย ไว้ว่าลักษณะการสอนนาฏศิลป์ไทยของครูมีอยู่ 3 ลักษณะคือ

1) การสอนให้รู้ ครูสอนนาฏศิลป์ไทยเป็นครูสอนภาคปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง
ที่ต้องเข้มงวดและเอาใจใส่ต่อการสอนเป็นพิเศษ ไม่เช่นนั้นผู้เรียนจะไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างที่สอน
การสอนให้รู้ครูจึงต้องเน้นการปฏิบัติขั้นพื้นฐาน เน้นความถูกต้อง เน้นทักษะความชำนาญ

2) การทำให้ดู ครูนานาฏศิลป์ไทยจะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติได้จริง เมื่อครู
ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ต้องทำให้ศิษย์ดูเป็นแบบอย่าง ครูต้องแม่นยำในเรื่องของกระบวนท่ารำ
สามารถถ่ายทอดกระบวนท่าได้อย่างต่อเนื่อง และถูกต้องตามแบบแผน

3) การอยู่ให้เห็น ครูสอนนาฏศิลป์ไทยควรให้กำลังใจ ให้คำติชม และพร้อมที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของศิษย์เมื่อศิษย์ปฏิบัติไม่ถูกต้อง

การสืบทอดและการถ่ายทอดท่ารำและการแสดงนาฏศิลป์ไทย โดยเน้นเรื่องความเป็นครู รูปแบบการเป็นครูที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การถ่ายทอดหรือวิธีการสืบทอดเป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้ศิลปะการแสดงได้รับการสืบทอด สูงสุดเหนือสิ่งอื่นใด คือการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์

กรมศิลปากร (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. 2541) ได้รวบรวมประวัติศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ ในวงการนาฏศิลป์ สตรีในราชสำนักที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ สืบทอดนาฏศิลป์ เกร็ดประวัติศาสตร์ การเกิดการเปลี่ยนแปลงในศิลปการละครของสยามในราชสำนักในรัชกาลต่าง ๆ นับแต่ในสมัยสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นใช้เทคนิคการถ่ายทอดเฉพาะตัวต่อตัว ตามบทบาทและบุคลิกลักษณะของตัวละครและผู้แสดงต้องมีความเหมาะสม กระบวนการถ่ายทอดท่ารำเป็นไปตามพระราชประสงค์ หรือตามประสงค์ของครูละครว่าการถวายละคร เพื่อให้พระมหากษัตริย์ทรงทอดพระเนตรเรื่องอะไรหรือตอนอะไร การฝึกซ้อม และการคัดเลือกตัวละคร ครูละครจึงมีบทบาทสำคัญมากในการถ่ายทอดความรู้ทั้งด้านทักษะ และทฤษฎีให้กับผู้เรียน หรือให้กับนางละครในยุคสมัยนั้น การเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทางด้านทักษะ กระบวนท่ารำ ผู้เรียนต้องเรียนจนเกิดทักษะที่มีความชำนาญ และสามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจน ถึงสามารถเป็นนักแสดงหน้าพระที่นั่งได้ และยังมีเจ้านายหลายพระองค์ที่ทรงนาฏศิลป์ได้เป็นเลิศและมีคณะเป็นของตนเอง เช่น กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ (พระยศในรัชกาลที่ 2 ของรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) กรมพระนริศฯ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์) เป็นต้น

นาฏศิลป์ยังเป็นศาสตร์การเรียนการสอนอีกวิชาหนึ่งที่นักปกครองใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาในด้านทักษะ ด้านความรู้ การปลูกฝังในด้านคุณธรรม และจริยธรรมให้กับเหล่าราชบุตรราชธิดา กุลบุตร และกุลธิดา จากหนังสือจดหมายของจางวางหรง (พระนามแฝงหม่อมเจ้ารัชนี้ แจ่มจรัสหรือกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์) ทรงอธิบายว่า นาฏศิลป์หรือนาฏกรรมเป็นเครื่องมือหลักในการขัดเกลาจิตใจของนักปกครอง ในอดีต โอรส และธิดาของพระมหากษัตริย์ และราชวงศ์ล้วนแล้วต้องเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และขัดเกลาจิตใจ โดยผู้ชายนั้นจะเริ่มเรียนศิลปะการต่อสู้ ในตำราพิชัยสงคราม อารูจัน - ยาว โดยขั้นตอนการฝึกเริ่มจากการไหว้ครู และต่อยด้วยศาสร์ขั้นพื้นฐานจนไปถึงศาสร์ขั้นสูง ครูผู้สอนก็จะเจ้านายหรือขุนนางชั้นผู้ใหญ่เป็นแม่ทัพในการฝึก ส่วนผู้หญิงเริ่มเรียนด้วยระเบียบวิธีชาววังว่าด้วยการเดิน การนั่ง การปฏิบัติตน ต่อจากนั้นก็เรียนนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพและลักษณะที่ดีของการเป็นนางใน นาฏศิลป์เป็นวิชาพื้นฐานที่จะปลูกฝังให้กุลธิดามีความเป็นระเบียบและเรียบร้อย โดยครูผู้สอนจะคัดเลือกมาจากพระสนมและเจ้าจอมเป็นแม่ทัพในการสอน (น.ม.ส., 2478, น. 14-19)

ในอดีตนาฏศิลป์เป็นเครื่องมือหลักในการเริ่มต้น การพัฒนากุลบุตร กุลธิดาให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเป็นผู้นำ และมีระเบียบ มีวินัย อันจะเป็นกำลังหลักของบ้านเมือง ในการพัฒนาชาติ ในขณะที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การก้าวสู่การเป็นพลโลกที่ดีโดยมีพื้นฐานอยู่บนแนวทางของการพัฒนา พลังสำคัญแห่งการขับเคลื่อนในการพัฒนา คือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญเท่าเทียมกันคือ พื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ หรือแต่ละกลุ่มสังคม พระยาอนุมานราชธน ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปตามความเจริญ อยู่ที่คนในสังคมมีปัญญา

ความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังซ่อนเร้นอยู่ และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่า เพื่อรักษา ดุลยภาพ เสถียรภาพ และบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้ วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ เรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัตร และการเคลื่อนที่ไปหากไม่สลัดของเก่าที่ไม่สอดคล้อง แล้วทิ้งไปเสียบ้าง พร้อมกับต่อเติมเสริมแต่งสิ่งใหม่เข้าไป ก็จะทำให้วัฒนธรรมเกิดการล่าและเสื่อมไป จนในที่สุดอาจมีการตัดทิ้งวัฒนธรรมของตนเสียแล้วเลื้อยรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ เป็นการ ส่งผลให้สังคมนั้น ๆ ต้องสูญเสียบุคลิกลักษณะ หรืออัตลักษณ์ของตนในที่สุด (พระยาอนุমানราชชน, 2515, น. 17)

ส่วนนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะแห่งการพ่อนรำ ถือเป็นศาสตร์ชั้นสูง ของสังคมไทย และยังใกล้ชิดกับอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์มากที่สุดดังที่ ปรีดดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล (2534, น.14) ได้ให้แนวคิดทางสังคม และมานุษยวิทยาในเชิงจิตวิทยาว่า “นาฏกรรมเป็นเครื่อง ปลดปล่อยความเก็บกดอารมณ์” แม้ไม่มีหลักฐานการกำเนิดของนาฏศิลป์ที่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่า นาฏศิลป์ในอดีตนั้นมีวิวัฒนาการมาอย่างไรสรุปได้ว่า นาฏศิลป์เกิดจากการสร้างสรรค์ของคนไทย ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อแสดงความชื่นชมยินดี และความเพลิดเพลินใจ นาฏศิลป์เกิดจากความต้องการ ทางด้านพิธีกรรม เพื่อความเป็นสิริมงคล นาฏศิลป์เป็นศิลปะการแสดงที่เกิดจากการแลกเปลี่ยน และการ แพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทำให้มีการนำเอาวัฒนธรรมใหม่ที่ทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม กับอีกกลุ่มสังคมหนึ่ง

2.3.3 รูปแบบและวิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

การถ่ายทอดนาฏศิลป์โดยครู คือ การมุ่งเน้นกระบวนการถ่ายทอดที่มีจุดประสงค์ หลักของการเรียนการสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนได้แสวงหาข้อมูล วิธีการคิดหาเหตุผล และวิธีการ เรียนรู้ ผู้เรียนจะค่อย ๆ สะสมความรู้ และทักษะในการเรียนรู้ ผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอน กล่าวคือ การเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทำให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเรียนรู้อุ สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลและแนะนำวิธีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธีการต่าง ๆ ในการส่งถ่ายความรู้ไปยังผู้เรียน เหตุนี้ จึงทำให้เกิดรูปแบบการถ่ายทอด หลายรูปแบบที่มีความหลากหลาย มีตั้งแต่แบบเรียบง่าย ไปจนถึง รูปแบบที่มีความซับซ้อน รูปแบบการถ่ายทอดแต่ละรูปแบบก็มีวัตถุประสงค์ต่างกันออกไป บางรูปแบบ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างแพร่หลาย บางรูปแบบมีความเฉพาะเจาะจง สามารถนำไปใช้กับ บางสาขาวิชาเท่านั้น พฤติกรรมและกระบวนการ การจัดการเรียนรู้ของศิลปินแห่งชาติ ตามกระบวนการ ที่จัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน สามารถสรุปรูปแบบการจัดการความรู้ได้ดังต่อไปนี้

2.3.3.1 วิธีการถ่ายทอดนาฏศิลป์

วิธีการถ่ายทอด คือ การใช้วิธีการต่าง ๆ ในการจัดบรรยากาศในการเรียน การสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ครูที่เก่ง คือครูที่สามารถชักจูงให้นักเรียน เกิดความเพลิดเพลินในบทเรียน ซึ่งวิธีการเหล่านี้ต้องอาศัยจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน การส่งเสริมให้ ผู้เรียนคิดเป็นนั้นจำเป็นต้องมีวิธีสอนที่เหมาะสม ครูผู้สอนต้องพิจารณาเลือกใช้วิธีถ่ายทอดเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ หากการสอนขาดวิธีสอนที่ดีย่อมมีผลกระทบต่อจุดมุ่งหมายของ การเรียนการสอนตามไปด้วย

การสอนลักษณะนี้ ผู้สอนต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และมีคุณค่า ตลอดจนความพร้อมของผู้เรียน การเรียนต้องเป็นไปอย่างสบาย ๆ ไม่เคร่งเครียด คำนึงถึงจุดสนใจของผู้เรียน และทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ครูต้องรู้จักโน้มน้าวความสนใจ ความเข้าใจให้ผู้เรียนเกิดความคล้อยตาม เช่น รูปแบบการถ่ายทอดในรายวิชานาฏศิลป์ไทย ที่ต้องให้ความสำคัญโดยเน้นทักษะของผู้เรียนเป็นหลัก (รจนา สุนทรานนท์ และคำรณ สุนทรานนท์, 2559, น. 50-52)

2.3.3.2 ความมุ่งหมายของการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์

- 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะในสาขาวิชานาฏศิลป์ได้ด้วยความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายอารมณ์
- 2) ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการฝึกฝนฝีมือทักษะของตนเองได้อย่างชัดเจน
- 3) ผู้เรียนสามารถเห็นรูปแบบที่ถูกต้อง ผู้สอนสามารถแก้ไขทักษะ ลีลาท่ารำของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
- 4) ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนเป็นกลุ่มเพราะการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทยนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีกลุ่มตัวอย่างเพื่อพัฒนาตนเอง

ผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักรูปแบบเบื้องต้น คือ ก่อนที่จะรำผู้เรียนต้องร้องเพลงได้รู้จักจังหวะ เข้าใจในท่วงทำนองที่จะสอดให้ลีลาและอารมณ์ลงไปในการพออนรำได้เอกลักษณ์ของการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยต้องมีการฝึกฝนที่ถูกแบบแผน เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการฝึกตนเองและรู้จักแก้ไขเมื่อมีการฝึกผิดวิธี ดังนั้นในการวางรากฐานของการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย จึงไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้สอนต้องรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและใช้วิธีการเฉพาะตัวในการถ่ายทอดความรู้ เพื่อสร้างความนิยม ความรัก และให้เกิดสุนทรีย์แก่ผู้เรียน (อมรา กล้าเจริญ, 2535, น. 51) และจากการให้คำสัมภาษณ์ และได้ให้นิยามเพิ่มเติมว่า “การถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านนาฏศิลป์นั้นหลักการสำคัญคือ ต้องรักษารูปแบบและวิธีการถ่ายทอดตามแบบอย่างครู ไม่หลงลืมจารีตและสามารถที่จะพัฒนาวิธีการสอนให้มีความทันสมัยตามความสนใจของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้ต้องไม่ละทิ้งจารีตและประเพณีการปฏิบัติ รักษาไว้ให้ได้เยี่ยงครู (สัมภาษณ์ อมรา กล้าเจริญ, 16 ธันวาคม 2560)

การสอนนาฏศิลป์ไทยนั้นควรเริ่มจากการสอนแบบสาธิต บางครั้งอาจใช้วิธีการอธิบายควบคู่กับการสาธิต และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนด้วย วิธีการสอน ใช้วิธีการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ กล่าวคือ การใช้การฝึกซ้ำและบ่อยครั้งจนผู้เรียนสามารถจำได้ ในตอนแรกผู้สอนจะรำนำหน้า และต่อมาจึงให้ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำเองโดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้แก่ผู้เรียนจนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง (ประเมษฐ์ บุณยะชัย, 2544, น. 49) อย่างไรก็ตามรูปแบบการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณไม่มีหลักสูตรเป็นข้อกำหนดแน่ชัด แต่ใช้ดุลยพินิจของครูผู้สอนเป็นประการสำคัญ เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ ด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ ย้ำเนื้อหา การฝึกฝนในระยะเวลาอันพอสมควร จนกระทั่งผู้เรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ ๆ ได้ จากนั้นผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีปรุงแต่งลีลาท่าทางให้คงตามยิ่งขึ้น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวสำหรับศิษย์แต่ละคน (ประเมษฐ์ บุณยะชัย, 2544, น. 50) สอดคล้องกับเดวิสส์ เคม โดส (David Kwame Dotse, 2017) และ

สัมพันธ์กับ นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559, น. 69) การสอนต้องกำหนดการสอนเทคนิคและวิธีการและกลยุทธ์การกำหนดการสอนทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ซึ่งมีความสำคัญไม่ต่างจากกัน

2.3.3.3 บทบาทและความสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้เรียนนาฏศิลป์

การถ่ายทอดความรู้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการเรียนการสอนโดยเฉพาะองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยซึ่งต้องใช้ทักษะการปฏิบัติให้เกิดความชำนาญ การถ่ายทอดความรู้ นาฏศิลป์ถือเป็นศาสตร์ชั้นสูงในการสืบทอดด้านศิลปะการแสดง ผู้สอนมักคำนึงถึงผู้เรียนด้วยเหตุผลสำคัญดังนี้

- 1) ผู้เรียนเป็นศิษย์ตามหลักสูตรการศึกษา
- 2) ผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกผู้เรียน
- 3) ผู้สอนต้องการถ่ายทอดความรู้
- 4) ผู้สอนต้องการถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทย

รูปแบบการสอนด้านนาฏศิลป์ไทยจึงขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางของความรู้เพื่อถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนและผู้สอนจึงมีความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนนี้ นับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยซึ่งต้องใช้ทักษะการฝึกฝนซ้ำ ๆ และได้รับการแก้ไขท่าทางอย่างถูกต้อง ด้วยการจัดท่าทาง กดบริเวณที่ต้องการแก้ไขและเพิ่มเติมในส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การแก้ไขท่าทางดังกล่าว มีการสัมผัสร่างกายของผู้เรียนและผู้สอนต้องใช้พลังและความตั้งใจ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่และถูกต้องที่สุด ด้วยเหตุนี้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจึงมีความสำคัญยิ่ง (ไพโรจน์ ทองคำสุข, 2545, น. 17)

การเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย การที่ผู้เรียนได้รับความรู้ต้องคำนึงถึงวิธีการถ่ายทอดของครูผู้สอนด้วยรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้สอนเป็นแบบอย่างสำคัญที่ผู้เรียนสามารถเลียนแบบได้โดยเฉพาะท่าทางการปฏิบัติท่ารำ เพราะการเลียนแบบท่าทางของผู้สอนในวิชานาฏศิลป์ไทยนั้นจะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้อย่างถูกต้องผู้สอนสามารถถ่ายทอดลีลาท่ารำที่ถูกต้องหรือเหมาะสมให้แก่ผู้เรียนได้
- 2) ผู้สอนสามารถอธิบายประกอบการสาธิตท่ารำ ความถูกต้องและความชัดเจนของท่ารำให้แก่ผู้เรียนได้ในขณะปฏิบัติท่ารำ
- 3) ผู้สอนสามารถรับรู้ปฏิกิริยาการตอบสนองของผู้เรียนเกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจได้อย่างชัดเจน
- 4) ผู้สอนสามารถประเมินผลผู้เรียนและแก้ไขท่าทาง ท่ารำให้ถูกต้องตลอดจนการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและจริตกริยาให้สอดคล้องกับเพลงที่สอนได้ และผู้เรียนสามารถซักถามและนำท่าทางที่ถูกต้องกลับไปฝึกปฏิบัติได้

2.3.4 ปัญหาการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

การขาดแคลนครูในประเทศไทย นอกจากจะขาดแคลนในเชิงปริมาณแล้ว ประเด็นที่ใหญ่กว่านั้นก็คือการขาดแคลนในเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยเรื่องการขาดแคลนครูในเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาว่าครูที่สอนมีคุณภาพต่อการจัดการเรียนรู้อหรือไม่ พงษ์ธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2548) ได้ศึกษาถึงการปฏิบัติงานในสถานศึกษาว่าครูผู้สอน สอนตรงสาขาหรือไม่ ผลจากการศึกษาพบว่า

โรงเรียนรัฐบาลครูที่สอนตรงกับคุณวุฒิวินิจฉัยเอกที่จบ โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนทั้งสิ้นร้อยละ 74 ตรงกับวิชาโท ร้อยละ 2 ครูที่สอนไม่ตรงกับคุณวุฒิวินิจฉัยเอกที่จบมีร้อยละ 24 และโรงเรียนเอกชน ครูที่สอนตรงกับ คุณวุฒิวินิจฉัยเอกที่จบ โดยเฉลี่ยแล้วมีจำนวนทั้งสิ้นร้อยละ 78 ตรงกับวิชาโทร้อยละ 2 ครูที่สอนไม่ตรงกับ คุณวุฒิวินิจฉัยเอกที่จบมีร้อยละ 19 เมื่อแยกเป็นรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูโรงเรียนของรัฐที่สอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมามากที่สุดคือวิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 85) รองลงมาคือ ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 80) ภาษาไทย (ร้อยละ 76) สำหรับครูที่สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ไม่ตรงกับ วิชาเอกที่เรียนมามากที่สุดคือ วิชาศิลปศึกษา (ร้อยละ 39) รองลงมาคือ การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ร้อยละ 28) สุขศึกษา (ร้อยละ 27) (องอาจ ชัมรัมย์, 2559, น. 21-24) จะเห็นได้ว่า การสอนไม่ตรงตามวิชา วิชาเอกในกลุ่มศิลปศึกษา มีครูสอนโดยมิได้ตรงวิชาเอก ซึ่งสอดคล้องกับ รชกานต์ เคนชมพู (2558, บทคัดย่อ) พบว่า นอกจากการเกิดปัญหาครูผู้สอนสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกที่มีอิทธิพลในบางวิชาแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นที่มีนัยสำคัญต่อผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐานอีกด้วย สอดคล้องกับ เอี่ยมเดือน ตั้งเจริญถาวร (2558, น. 59) พบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และครูผู้สอนมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ โดยเป็นผู้กำหนดตารางสอนของวิชาที่ตนสอนแล้วนำเสนอฝ่ายวิชาการเพื่อพิจารณา แต่เนื่องจากจำนวนครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไม่เพียงพอกับการจัดชั้นเรียน จึงทำให้ครูผู้สอน ประสบปัญหา จำนวนคาบสอนมากเกินไปรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการจึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการ จัดตารางสอนวิชาศิลปะ (นาฏศิลป์) และวิชาศิลปะ (ดนตรี) ในคาบเดียวกันโดยใช้ครูผู้สอนคนเดียว

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ ได้กำหนดกรอบมาตรฐานของหลักสูตร และมีการควบคุม โดยคุรุสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพได้มีการควบคุมการผลิตบัณฑิต ได้กำหนดมาตรฐานสาระความรู้สำคัญ ในการจัดทำหลักสูตรในแต่ละรายวิชา ในปัจจุบันมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์แบบดั้งเดิม มาตัดทอน ท่ารำ เนื้อหา และบทที่ใช้ในการแสดงให้การตัดทอนดังกล่าวอาจตัดทอนเนื้อหาในบางส่วน ที่มีความสำคัญออกไป เพราะนั่นคือภูมิปัญญาในด้านภาษาของบรรพชนออกไปที่อาจเป็นสาเหตุทำให้ ความสมบูรณ์ของบทละครขาดหายไป โดยมีนักวิชาการศึกษาด้านนาฏศิลป์จัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ ได้ศึกษาและวิจัยปัญหาการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ในปัจจุบันสามารถสรุปได้ดังนี้

จาดุรงค์ มนตรีศาสตร์ และ อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ (2523, น. 54) พบว่าการ ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยโดยครูนอกจากจะมีข้อดีแล้ว แต่การถ่ายทอดโดยวิธีนี้ ก็ยังอาจมีปัญหาที่เกิด กับการเรียนการสอน โดยมีสาเหตุหลายประการ ดังนี้

- 1) ประสบการณ์การสอนของครูผู้สอนมีน้อย
- 2) ครูถูกบังคับให้สอนโดยไม่มีความเต็มใจ
- 3) มีครูนาฏศิลป์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน และไม่เพียงพอต่อความต้องการของ สถานศึกษา

4) ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน เอกสาร ตำรา คู่มือการสอนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุมาจากการขาดการส่งเสริมและการสนับสนุนการสอนทางด้านนาฏศิลป์ ตั้งแต่ต้น อีกประการหนึ่ง คือ ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนและการถ่ายโยงทางความรู้

เช่นเดียวกับ วณิชชัชยา โพชะเรือง วาสนา ทวีกุลทรัพย์ และ ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์ (2559) ศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ พบว่า องค์ประกอบแรกของสภาพปัญหา

ที่เกิดขึ้น คือการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถและชำนาญการทางด้านนาฏศิลป์ ครูไม่จบการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์โดยตรง ครูไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีได้ ไม่สามารถตอบคำถามผู้เรียนได้เวลาผู้เรียนเกิดปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาแก่ผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนขาดความศรัทธาในตัวครู ไม่สามารถถ่ายทอดท่ารำได้อย่างถูกต้อง องค์ประกอบที่สอง คือ วิธีการสอนวิชานาฏศิลป์ พบว่าวิธีการสอนที่ครูผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ส่วนใหญ่จะยึดครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ในเรื่องการสอนจะมีทั้งการบรรยายประกอบการสาธิต ดังที่ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2544, น. 130) กล่าวไว้ว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไทยแต่โบราณ เน้นการฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญด้วยบทเรียนที่ซ้ำ ๆ โดยการย้ำเนื้อหาและการฝึกเป็นระยะเวลานานพอสมควรจนกระทั่งนักเรียนสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ได้ จากนั้นครูผู้สอนจะถ่ายทอดกลวิธีที่จะปรุงแต่งลีลาท่าทางให้งดงามยิ่งขึ้นเป็นการเฉพาะตัวสำหรับศิษย์ในแต่ละคน องค์ประกอบที่สาม พบว่า สื่อการสอนวิชานาฏศิลป์ขาดสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ไม่มีสื่อที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการจัดการเรียนการสอน หรือครูไม่สามารถสร้างสื่อการสอนได้ สื่อการสอนควรเป็นสื่อที่เป็นภาพและเสียง สื่อไม่เหมาะสม และสื่อไม่หลากหลาย นักเรียนไม่สามารถใช้สื่อในการฝึกทักษะด้วยตนเองได้ สื่อไม่เพียงพอที่จะเรียน เป็นกลุ่มใหญ่

สรุปว่าจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น การจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ และระบบการจัดการศึกษา ในปัจจุบัน มีผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการจัดการหลักสูตร ผู้สอนพิจารณาจากผู้เรียนเป็นหลัก เนื้อหาวิชา เน้นความสามารถของผู้เรียน การรับรู้ การฝึกฝนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะสู่การแสดง

2) ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ครูผู้สอนไม่ได้เน้นสถานที่ในการฝึกปฏิบัติ แต่พอมุ่งเน้นเรื่องการจัดสรรเวลาให้เหมาะสมต่อการฝึกฝนและการปฏิบัติงานในหน้าที่ โดยการมุ่งเน้นเรื่องความมีระเบียบ มีวินัย ฝึกปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีโดยเน้นการปฏิบัติตัวของครูเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์

3) ด้านการจัดการความรู้ มีการสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนเรียนความรู้ใหม่ โดยครูมีการสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียน โดยครูเน้นการใช้ถ้อยคำที่สุภาพ มีการเสริมให้กำลังใจแก่ผู้เรียน กล่าวชมเชย เน้นการถ่ายทอดความรู้แบบตัวต่อตัว เน้นการบอกเล่า โดยครูจะเป็นต้นแบบสาธิตปฏิบัติท่ารำ ศิษย์รำตาม ประเมินผลจากการให้ศิษย์ปฏิบัติท่ารำให้ครูเป็นผู้พิจารณาแก้ไขท่ารำที่ไม่ถูกต้องกับบุคลิกลักษณะให้แก่ศิษย์

4) ด้านการประเมินผลผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผลผู้เรียนจากการปฏิบัติท่ารำ โดยการพิจารณาจากการปฏิบัติ หากปฏิบัติไม่ได้ผู้สอนก็จะฝึกฝนให้ผู้เรียนปฏิบัติซ้ำ ๆ จนกว่าจะสามารถปฏิบัติท่ารำได้ โดยเน้นผู้สอนจะต้องเป็นผู้ฝึกและแก้ไขท่ารำให้แก่ศิษย์ การประเมินมีสองขั้นตอน ขั้นแรก ในขณะที่เรียน ผู้สอนจะสังเกตถึงพฤติกรรมของผู้เรียนว่ามีใจรักหรือความพร้อมในการพัฒนาหรือไม่ ขั้นสุดท้ายคือ ขณะแสดงโดยผู้สอนสังเกตจากความถูกต้องของท่ารำที่เหมาะสมต่อบุคลิกภาพของผู้แสดงและความเหมาะสมต่อการปฏิบัติร่วมกันในกลุ่มการแสดง

การจัดการศึกษาหลักการสำคัญของระบบที่ขับเคลื่อนไปได้ดีที่สุดคือ ครูผู้สอนต้องพัฒนาความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดความชำนาญ และเกิดความเชี่ยวชาญ

มีเทคนิคและวิธีการถ่ายทอดที่หลากหลาย จึงจะได้ชื่อว่า การพัฒนาการสอนสู่การเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นพลโลกที่ดี

2.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้

2.4.1 ความหมายและความสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้

การถ่ายทอดองค์ความรู้ หมายถึง การค้นหา รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ ถ่ายทอด และการแบ่งปันองค์ความรู้ ที่มีอยู่อย่างกระจุกกระจายในตัวบุคคล องค์กรหรือสังคมให้เป็นระบบ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน วิจารณ์ พาณิช (2548) กล่าวถึง ความหมายและความสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้ไว้ว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้ มิได้ก่อผลเฉพาะ การดูดซับและบันทึกความรู้เท่านั้น แต่ยังก่อผลที่มีคุณค่า 5 ประการ ได้แก่ การยกระดับความรู้ การมีมิตรภาพ ทัศนคติที่ดี ความเคารพนับถือระหว่างกัน ความรู้สึกมั่นใจตัวเอง การเป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน อันเนื่องมาจากเห็นข้อจำกัดของตน และประการสุดท้าย คือ บรรยากาศเชิงบวกอันเกิดจากการเห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน

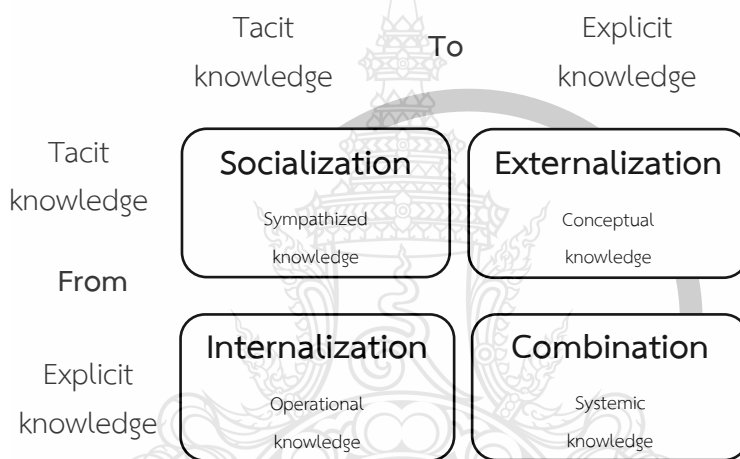
การถ่ายทอดองค์ความรู้ (Knowledge Transfer) คือ กลยุทธ์อย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการวิเคราะห์ความรู้จากบุคคลที่เป็นคนสำคัญ (Key Personal) โดยการเก็บสะสมองค์ความรู้ (Store) และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) ไปสู่บุคคลอื่น ดังนั้น การถ่ายทอดความรู้จึงเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการแบ่งปันความรู้ ถูกถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคน กลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่ม หรือจากองค์กรหนึ่งไปยังอีกองค์กร กล่าวคือเป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้ไปยังผู้ที่ต้องการความรู้ หรือการได้มาซึ่งความรู้ของผู้ที่ต้องการความรู้

การถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นเหมือนการพิสูจน์อย่างหนึ่งของการการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร ที่ร่วมกันถ่ายทอดความรู้ของสมาชิกในทุก ๆ ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับจะมีความรู้ความสามารถ หรือข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป แต่ในทุก ๆ ระดับต่างก็มีความสำคัญมาก ๆ สำหรับการพัฒนาองค์กร ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ทำให้ผู้ปฏิบัติยอมรับในการทำงานร่วมกันอย่างไม่มีข้อแม้ หรือเก็บความรู้เอาไว้แต่เพียงผู้เดียว ส่งผลให้องค์กรสามารถที่จะพัฒนาได้มากขึ้นกว่าการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ซึ่งปัจจัยในการเกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ นั้นนอกจากระบบสารสนเทศที่มาอำนวยความสะดวกแล้ว องค์กรควรมีการกำหนดเงื่อนไข (Preconditions) ซึ่งเงื่อนไขนี้จะมีประโยชน์ต่อองค์กร

โนนากะ (Nonaka, 1995) ได้เสนอแนวคิดและอธิบายรูปแบบการจำลอง SECI Model (S : Socialization, E : Externalization, C : Combination, I : Internalization) มีการนำมาใช้ และมีการขยายความกันอย่างแพร่หลาย โดยเห็นถึงความสำคัญผลลัพธ์ขององค์ความรู้ไว้ว่า สภาพของธุรกิจ สิ่งที่ไม่แน่นอนคือความแน่นอน แหล่งสุดท้ายที่จะทำให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน คือ ความรู้ โดยวิวัฒนาการและพัฒนาการของโมเดล SECI model ปี ค.ศ. 1978 เป็นยุคเริ่มต้นในการจัดการความรู้ รูปแบบที่นำมาใช้เป็นระบบโครงสร้างตายตัว โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการใช้ความรู้ช่วยในการตัดสินใจ ต่อมาปี ค.ศ. 1995 เป็นยุคที่จำแนกประเภทความรู้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ที่ปรากฏและมองเห็นได้ (Explicit Knowledge) จัดทำในรูปแบบ เอกสาร คู่มือ สื่อต่าง ๆ ซึ่งสามารถถ่ายทอดหรือนำมาใช้ได้ง่าย และความรู้ที่ไม่ปรากฏชัดแจ้ง ถูกฝังลึก และซ่อนเร้นอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge)

ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้การถ่ายทอด หรือสื่อสารในรูปแบบ ตัวอักษร ตัวเลข อาจทำได้ยาก ต้องมีการฝึกฝน ลงมือปฏิบัติ และประมาณปี ค.ศ. 2001 เป็นยุคที่สาม อธิบายการจัดการความรู้เป็น เรื่องซับซ้อน มีหลายมิติ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือจัดการความรู้ (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2548, น. 75, 79)

การจัดการความรู้ คือ การศึกษาความรู้ที่ฝังลึกในด้านการถ่ายทอด การสืบทอดที่ฝัง อยู่ในความคิดและประสบการณ์ของศิลปินแห่งชาติสาขานาฏศิลป์ไทย เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการ นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือในการพัฒนารูปแบบการสอนของครูนาฏศิลป์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาวิธีการสอน และวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูไปสู่ศิษย์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ของศิลปินแห่งชาติ โดยใช้วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการหมุนเกลียว ความรู้ (Knowledge Spiral) ประกอบด้วย 4 ส่วนคือ

ภาพที่ 2.1 วิธีการสร้างองค์ความรู้ใหม่ หรือการหมุนเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral)

ที่มา : Nonaka, I. and H. Takeuchi, 1995, p. 325

- 1) Socialization อันเป็นความรู้ที่ฝังลึกในตัวของคนในชาติ ในด้านการสอน และการแสดงนาฏศิลป์ (Tacit Knowledge) โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์โดยตรง
- 2) Externalization เป็นการเอาความรู้ลึกของศิลปินแห่งชาติ ที่ฝังอยู่ในตัวในด้านการสืบทอดและวิธีการถ่ายตนาฏศิลป์ (Tacit Knowledge) นำมาสู่ความรู้ที่แจ่มชัด (Explicit Knowledge) บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบการสอนเพื่อทดลองและเผยแพร่
- 3) Combination เป็นการรวบรวมความรู้ในด้านต่างๆ ของการถ่ายทอด ทั้งในด้านการสอนและการแสดงของศิลปินแห่งชาติ เพื่อเผยแพร่เป็นนวัตกรรมการสอนชุดรางวัลมาตรฐาน ให้กับครู อาจารย์ ศิลปินและนักศึกษา
- 4) Internalization เป็นการนำเอาความรู้ที่ฝังลึก เผยแพร่สู่การปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง (Nonaka, I. and H. Takeuchi, 1995, p. 325)

Nonaka, I. and H. Takeuchi (1995, p. 326) กล่าวว่า บุคคลใดบุคคลหนึ่งสามารถรับความรู้แบบ Tacit จากผู้อื่นได้โดยตรงไม่ต้องใช้ภาษา กระบวนการการสื่อสารขึ้นผ่านการสังเกต การลอกเลียนแบบ การฝึกฝน และประสบการณ์ สอดคล้องกับ ประเมษฐ์ บุญยะชัย (2544, น. 48) ที่ได้กล่าวว่า ความรู้ในตัวคน บุคคลต่อบุคคลสามารถที่จะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ด้วยการเลียนแบบ แนวความคิดโดยยึดเป็นต้นแบบ การสร้างรูปแบบความคิดที่ใหม่และชัดเจนขึ้นจากความรู้แบบ Tacit คือการแปลงความรู้หรือการรวมกันเป็นกระบวนการจนกลายมาเป็นระบบความรู้รวมเอาความต่างและความเหมือนเข้าด้วยกันของความรู้แบบ Explicit และ Tacit การจัดการข้อมูลทั้งสองอย่างนี้คือการนำเอาความรู้เดิมมาเป็นต้นแบบและพัฒนาด้วยเทคนิควิธีการให้เป็นความรู้ใหม่ที่ทรงคุณค่า (Nonaka, I. and H. Takeuchi, 1995, p. 335)

โครงสร้างพื้นฐานของโมเดล SECI Model แนวคิดนี้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวบุคคล การปฏิสัมพันธ์ การพึ่งพากันระหว่างกันระดับนี้สามารถอธิบายได้ยาก การเก็บข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคคลถือว่าการเก็บข้อมูลที่ตายตัว แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาของความรู้ขั้นสูงขึ้น ความหมายโดยนัยยะ ความรู้ชัดแจ้งคือ การแสดงความรู้สึกหรือความคิดเป็นคำพูด บทบาทหน้าที่สื่อสารด้วยภาษา กระบวนการนี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์การพัฒนาจนกลายเป็นคลังความรู้ของสังคมได้ หรือเรียกว่า ปัญญาประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม ทฤษฎีนี้จึงเหมาะแก่การวิเคราะห์ห้องความรู้ที่เกิดจากบุคคล กระบวนการอันนำมาซึ่งการปรับวิธีคิด อีกทั้งเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น การถอดบทเรียนในที่นี้ หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาผลจากการเรียนรู้ของศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาจัดการเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อวงการศึกษา

2.4.2 รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้

กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้มีความซับซ้อน มีความต่อเนื่องเกี่ยวพัน และการเคลื่อนไหวไปอย่างช้า ๆ ตามลักษณะวงจรดังนี้

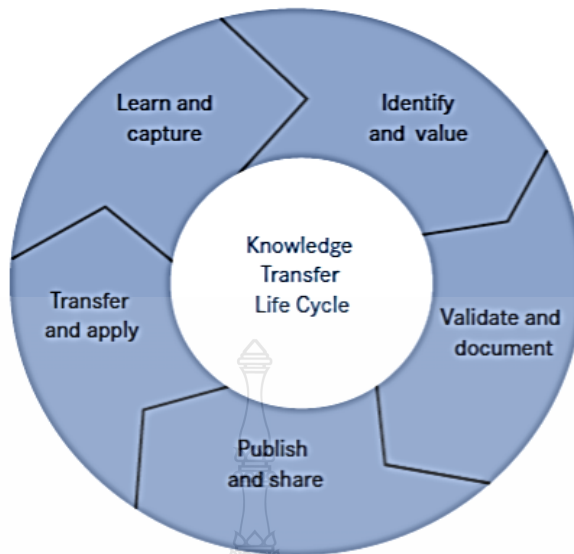

Figure 1: Knowledge transfer life cycle

Source: Diane Piktialis, Kent A. Greenes (2008): *Bridging the Gaps. How to Transfer Knowledge in Today's Multigenerational Workplace*

ภาพที่ 2.2 วงจรการถ่ายทอดองค์ความรู้

ที่มา : Diane Piktialis, Kent A. Greenes, 2008

การเข้าถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้มี 3 วิธีการ คือ

1) ความต้องการของผู้ใช้ (User Needs) วิธีการนี้จะถูกใช้เมื่อบุคคล ทีม หรือ องค์กรมีการกำหนดความต้องการเฉพาะในแต่ละคน

2) บริบท และชนิดของความรู้ วิธีการนี้จะถูกใช้เมื่อบุคคล ทีม หรือ องค์กรกำหนด ชนิดขององค์ความรู้ที่ต้องถ่ายทอด

3) ระดับของประสบการณ์ วิธีการนี้ถูกใช้เมื่อศักยภาพของผู้รับองค์ความรู้มีศักยภาพ ในระดับเฉพาะพิเศษ วิธีการนี้คนที่ถ่ายทอดต้องมีองค์ความรู้ที่เข้มข้น มีเทคนิคที่ดี

องค์ประกอบและกระบวนการจัดการความรู้ ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในองค์กร ถือเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินงานและการแข่งขัน จึงจำเป็นจะต้องมีการจัดการความรู้ให้ เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547, น. 43) ได้เสนอองค์ประกอบของการจัดการความรู้ ไว้ 4 ประการ ดังนี้

1) การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) ควรหาความรู้ที่มีประโยชน์ และมีผลต่อการดำเนินงานจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ดังนี้

(1) การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายในองค์กร (Internal Collection of Knowledge) เป็นความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่เพิ่ม คุณค่าให้แก่องค์กร เช่น การให้ความรู้กับพนักงานจากการสอนงาน การฝึกอบรม การสัมมนา การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการลงมือปฏิบัติ และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ

(2) การแสวงหาและรวบรวมความรู้จากแหล่งภายนอกองค์กร (External Collection of Knowledge) การแข่งขันกับสภาพแวดล้อมภายนอก เป็นเหตุทำให้ต้องมีการพัฒนาปรับปรุงต้องพัฒนาคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยข้อมูลสารสนเทศจากภายนอก เช่น การใช้มาตรฐานเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น การจ้างที่ปรึกษา เปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ตรวจสอบข้อมูล แนวโน้มเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวบรวมข้อมูลจากลูกค้า คู่แข่งขัน หรือร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ เพื่อสร้างพันธมิตร และร่วมลงทุน

2) การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) ในการสร้างความรู้ใหม่เป็นแรงผลักดันเป็นการหยั่งรู้ และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ซึ่งทุกคนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ได้ 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก การถ่ายทอดความรู้จากคนหนึ่งสู่อีกคนหนึ่ง เช่น เพื่อนร่วมงาน หรือลูกน้อง ประการที่สอง การนำความรู้ขององค์กรผนวกกับความรู้ในตัวบุคคล ให้เกิดความรู้ใหม่และใช้ความรู้ร่วมกัน ประการที่สาม การรวบรวมสังเคราะห์ความรู้ที่มีอยู่เข้าด้วยกัน ประการที่สี่ การเรียนรู้โดยปฏิบัติ ทดลอง และแก้ไขอย่างเป็นระบบ และประการสุดท้ายคือการเรียนรู้

3) การจัดเก็บ และการค้นคืนความรู้ (Knowledge Storage and Retrieval) ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกำหนดวิธีการเก็บรักษา และนำผลของข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยองค์กรต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญ คือ

(1) โครงสร้างและการจัดเก็บความรู้ ต้องเป็นระบบที่สามารถค้นหา และส่งมอบได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

(2) จัดจำแนกรายการต่าง ๆ เช่น ข้อเท็จจริง นโยบาย หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานบนพื้นฐานความจำเป็นในการเรียนรู้

(3) การจัดการสามารถส่งมอบให้ผู้ใช้ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ทันเวลา เหมาะสมกับความต้องการ ส่วนการค้นคืนความรู้ (Retrieval) เป็นการเข้าถึงสิ่งที่ผู้ใช้ต้องการเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน องค์กรควรทำให้พนักงานทราบถึงช่องทางหรือวิธีการค้นหาความรู้ต่าง ๆ ทั้งรูปแบบอย่างเป็นทางการ เช่น มีสมุดจัดเก็บรายชื่อ หรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การฝึกอบรม การประชุม เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ในองค์กร

4) การถ่ายทอดความรู้ และการใช้ประโยชน์ (Knowledge Transfer and Utilization) มีความจำเป็นเพื่อให้ความรู้กระจายและถ่ายทอดไปอย่างรวดเร็ว และเหมาะสมทั่วทั้งองค์กรโดย

(1) สื่อสารด้วยการเขียน เช่น บันทึก รายงาน ประกาศข่าวสาร

(2) การประชุม ฝึกอบรมภายใน

(3) การสื่อสารภายในองค์กร เช่น สิ่งพิมพ์ เครื่องเสียง วิดีทัศน์

(4) การเยี่ยมชมงาน ทัศนศึกษา

(5) หมุนเวียนหน้าที่/ เปลี่ยนงาน

(6) ระบบพี่เลี้ยง

แนวคิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ (2543, น. 75 อ้างถึงใน ประสงค์ พรหมศรี, พระ, 2546, น. 42-44) ได้กล่าวถึงความเชื่อในกระบวนการเรียนรู้และการสอน

ตามแนวคิดของ พาร์ท (Pratt, 1998) ไว้ว่าจากประสบการณ์สอน และงานวิจัยที่ พาร์ท ศึกษาผู้สอน (ที่เป็นผู้ใหญ่) จำนวน 253 คน จาก 5 ประเทศ คือ จีน ฮองกง สิงคโปร์ แคนาดา และสหรัฐอเมริกา ว่าครูเหล่านั้นมีแนวคิดหรือมุมมอง (Perspective or Point - Of - View) เกี่ยวกับการสอนอย่างไร ทั้งในสภาพการศึกษา ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการสอน จำแนกได้ 5 แนวคิดคือ

1) แนวคิดเชิงถ่ายทอด การถ่ายทอดเนื้อหาอย่างมีประสิทธิภาพ (Transmission: Effective Delivery of Content) เป็นแนวคิดการสอนดั้งเดิม (Traditional) และยืนยงยาวนานที่สุด ที่เชื่อมั่นว่าองค์ความรู้นั้นคงที่และไม่เปลี่ยนแปลง จุดเน้นอยู่ที่การถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสู่ผู้เรียน ผู้สอนมีบทบาทเด่นในการถ่ายทอดความรู้ที่ผู้สอนเอง ต้องเชี่ยวชาญในเนื้อหา สามารถอธิบายยกตัวอย่างได้

2) แนวคิดเชิงฝึกหัดงาน การเรียนรู้ตามแบบอย่าง (Apprenticeship : Modeling Ways of Being) แนวคิดนี้เป็นการสอนนอกห้องเรียนที่เก่าแก่ สอนในสภาพชีวิตจริง เรียนรู้จากบริบทของสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม หรือสถานประกอบการ ที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทั้งในด้านการงาน และด้านสังคมในชุมชนนั้นมีจุดเด่น คือนอกจากเกิดการเรียนรู้เนื้อหาความรู้ และทักษะแล้วที่สำคัญ คือยังได้เรียนบทบาท และรูปลักษณ์ (Identity) ที่จะเป็นตนเองในสภาพจริง จากการที่เรียนรู้ภายใต้การแนะนำ บวกกับการฝึกปฏิบัติภาคสนามในงานจริง

3) แนวคิดเชิงพัฒนาการ การปลูกฝังวิธีคิด ยึดแนวจิตวิทยากลุ่มปัญญา (Cognitive Psychology) ที่เชื่อในกระบวนการที่ผู้เรียนเรียนรู้สภาพแวดล้อมโลกภายนอกแล้วพัฒนาเรียนรู้ของตนเองที่เรียกว่า Cognitive Map ผู้เรียนเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ ความรู้ใหม่ ผู้เรียนพยายามใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ตีความสิ่งใหม่นั้น หากไม่เป็นผล ผู้เรียนพยายามปรับหรือสร้าง (Construct) ความรู้ (Cognitive Map) ขึ้นมาใหม่ ถ้าในช่วงความรู้เดิมไม่สอดคล้องหรือไม่สามารถใช้ตีความสถานการณ์ใหม่ได้ ผู้เรียนจะเกิดสภาวะ “ไม่สมดุล” ดังนั้นบทบาทผู้สอนคือการสร้างภาวะ “ไม่สมดุล” เพื่อให้ผู้เรียนต้องปรับหรือสร้างแนวทางการทำความเข้าใจในสิ่งใหม่ เนื้อหาจึงเป็นเรื่องรอง ผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหลัก มีบทบาทมากในการเรียนรู้แนวการสอนเชิงพัฒนาการ จึงเป็นลักษณะของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาวิธีคิดหรือวิธีแก้ปัญหา พัฒนาแนวคิดเหมือนกับผู้เชี่ยวชาญ คิดและแก้ไขปัญหาได้ แตกต่างจากเดิม เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการคิดมิใช่การเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณของความรู้ การวัดผลในเชิงคุณภาพของความคิด ย่อมยุ่งยากกว่าเชิงปริมาณ

4) แนวคิดเชิงอัมชู การเอื้ออำนวยให้เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาด้วยตนเอง แนวคิดนี้ใกล้เคียงและสอดคล้องมากที่สุดกับแนวคิดการสอนของนักการศึกษาผู้ใหญ่ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ซึ่งนำโดย Malcolm Knowles (ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ, 2543, น. 75 อ้างถึงใน ประสงค์ พรหมศรี, พระ, 2546, น. 42-44) ความเชื่อพื้นฐานเน้นที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองที่เชื่อมั่นว่าตนเรียนได้ และสิ่งที่เรียนมีประโยชน์ต่อตนเองทั้งในด้านการปฏิบัติงาน และชีวิตความเป็นอยู่องค์ประกอบเด่น คือ ผู้สอน ผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

5) แนวคิดปฏิรูปสังคม ใฝ่หาสังคมที่ดีกว่า แนวคิดการสอนเชิงพัฒนาการได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจึงก่อให้เกิดกระแส (Movement) ในเชิงปฏิรูปสังคม ปัจจุบันบุคคล

(Individuals) มีความมั่นใจในตนเองซึ่งนำตนเอง วัตถุประสงค์ของการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาเพิ่มศักยภาพของบริษัทฯ ไม่ว่าจะออกมาในรูปแบบการทำงาน หรือผลผลิตนวัตกรรมใหม่ ๆ ก็ตาม การถ่ายทอดองค์ความรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

(1) การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เปิดเผย มองเห็นอยู่ในรูปแบบเอกสาร หรือข้อมูล โดยถ่ายทอดออกไปด้วยความถูกต้องมีเหตุผล

(2) การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบซ่อนเร้น ที่อยู่ในตัวบุคคล ต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ โดยถ่ายทอดกันแบบลักษณะครอบครัวแบบเพื่อนร่วมงาน การแนะนำระหว่างผู้รู้กับผู้ได้รับการถ่ายทอด ที่เห็นในรูปการฝึกอบรม การสัมมนา ฯลฯ การถ่ายทอดความรู้แบบซ่อนเร้นมักเป็นโครงการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นทางการ (นิทัศน์ วิเทศ, 2542, น. 152-153)

สรุปได้ว่าการจัดการความรู้ เน้นเทคนิค การถอดบทเรียน (Lesson Learned) การถอดบทเรียนเป็นทั้งแนวคิด และเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการความรู้ ที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มอย่างเป็นระบบ เพื่อสกัดความรู้จากประสบการณ์และการทำงานที่มีอยู่ในตัวของศิลปินแห่งชาติ (Tacit Knowledge) ออกมาเป็นบทเรียนหรือความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ หรือสื่อรูปแบบการสอนต่าง ๆ และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมตามหลักการในโครงสร้างพื้นฐานตามรูปแบบการจัดการความรู้ของ Nonaka และ Takeuchi เน้นในเรื่องการตีความซ้ำและการแผ่ขยายออก การจัดการองค์ความรู้ให้ความสำคัญที่ตัวบุคคล

2.4.3 ประโยชน์ของการถ่ายทอดองค์ความรู้

บุญฤทธิ์ จันท์คำ (2550) ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดความรู้เพื่อการพึ่งตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้แบบกลุ่ม มีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ส่วนบุคคล และมีการส่งต่อองค์ความรู้ในระดับค่อนข้างน้อย โดยไม่พบการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากกระบวนการถ่ายทอดความรู้นี้ ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาจากงานวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษาการถ่ายทอดความรู้ในภาพรวมเน้นการถ่ายทอดแบบกลุ่มระหว่างทีมงานมหาวิทยาลัยกับชุมชนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการประยุกต์ ผสานสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ต่อยอดจากเดิมและส่งต่อองค์ความรู้นั้นอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กับ ไพโรจน์ ไวนิชกิจ (2554) การถ่ายทอดองค์ความรู้มีประโยชน์เกิดผลดี อาศัยการวางแผนกระบวนการบริหารจัดการความรู้ที่ถูกต้องกับวัฒนธรรมองค์กร รูปแบบการทำธุรกิจ บางครั้งอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรบ้าง แต่ที่สำคัญที่สุดคือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้และการปฏิบัติ เหตุผลที่องค์กรหลายแห่งให้ความสนใจ และมีความสำคัญในการนำการจัดการความรู้ไปดำเนินการ คือ ประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการความรู้ซึ่ง นฤมล พุกษศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ (2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการความรู้ไว้ 9 ประการ คือ

ประการที่ 1 เป็นแนวการป้องกันความรู้ที่จะสูญหาย การจัดการความรู้ทำให้องค์กรสามารถรักษาความเชี่ยวชาญ ความชำนาญ และความรู้ที่อาจสูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร

ประการที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพข้อมูลในการตัดสินใจ โดยประเภทคุณภาพ และความสะดวกในการเข้าถึงความรู้ เป็นปัจจัยสำคัญของการเพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจ เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และมีคุณภาพ

ประการที่ 3 ความสามารถในการปรับตัว และมีความยืดหยุ่น การทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจงานและวัตถุประสงค์ของงาน โดยไม่ต้องมีการควบคุมหรือมีการแทรกแซง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาจิตสำนึกในการทำงาน

ประการที่ 4 ความได้เปรียบในข้อมูลในการแข่งขัน การจัดการความรู้ช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจลูกค้า แนวโน้มของการตลาด และการแข่งขัน ทำให้สามารถลดช่องว่าง และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันได้ในทุกระดับและทุกเวลา

ประการที่ 5 การพัฒนาทรัพย์สิน เป็นการพัฒนาความสามารถขององค์กร ในการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ ได้แก่ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า และลิขสิทธิ์ เป็นต้น

ประการที่ 6 การยกระดับผลิตภัณฑ์ การนำการจัดการความรู้มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและบริการ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ อีกด้วย

ประการที่ 7 การให้บริการและการบริหารลูกค้า การศึกษาความสนใจ และความต้องการของลูกค้าเป็นการสร้างความพึงพอใจ เพิ่มยอดขาย และสร้างรายได้ให้แก่องค์กร

ประการที่ 8 การลงทุนทางทรัพยากรบุคคล การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการด้านเอกสารและการจัดการกับความรู้ที่ไม่เป็นทางการ เป็นการเพิ่มความสามารถให้แก่องค์กรในการจ้างและฝึกฝนบุคลากร

ประการที่ 9 มีความสามารถในการพยากรณ์ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร

สรุปได้ว่า การถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่หลากหลายทั้งที่มีอยู่ในตัวบุคคลและแหล่งสืบค้นข้อมูลที่มีปรากฏอยู่ในฐานต่าง ๆ นำเอาข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ มาจัดระบบให้สามารถให้ประโยชน์ได้อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและเพื่อนร่วมงาน

2.5 ความเป็นพลเมืองโลก

2.5.1 ความหมายและความสำคัญของความเป็นพลเมืองโลก

ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) จากการศึกษาเอกสารในเรื่องแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความหมายของความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งความเป็นพลเมืองโลก มีคุณลักษณะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีความเป็นธรรม 2) พลเมืองที่เคารพในความหลากหลาย 3) พลเมืองที่มีความเข้าใจในโลก และ 4) พลเมืองที่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ โดยมีผู้ให้รายละเอียดของความหมายไว้ ดังนี้ ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง ความสามารถ คุณสมบัติ พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่พึงมีพึงปฏิบัติเมื่อได้รับการพัฒนาจากโรงเรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกให้มีความรู้ 4 ประการ ดังข้างต้น ในส่วนของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองโลกไว้ว่า คือ การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจทักษะและทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของประชาคมโลก โดยเข้าใจถึงความหลากหลาย ความยุติธรรม และเท่าเทียมกันในสังคม การพึ่งพาซึ่งกันและกัน สันติภาพ และ

ปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้การคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ต่อสังคมและโลกสอดคล้องกับ พุทธทศวรรษ (2554) ได้ให้ความหมายว่าการเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก และการเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่ ตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจ มีความเคารพผู้อื่น และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด เชื่อมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิม และปาจารย์ รัตนานุสนธิ (2556) ได้ให้ความหมายว่า การที่บุคคลมีทัศนคติหรือมีความตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของโลกใบนี้ ไม่ใช่เพียงแคสมาชิกของประเทศใดประเทศหนึ่ง และทุกคนบนโลกใบนี้แม้จะต่างเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรม ก็ถือเป็นสมาชิกของโลกเหมือนกัน ทำให้บุคคลนั้นสามารถยอมรับความแตกต่างและอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้อย่างสันติ ทั้งยังใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลกพร้อมจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา รวมไปถึงมีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรต่าง ๆ บนโลกโดยการอนุรักษ์ทรัพยากรหรือใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้คนรุ่นหลังได้มีทรัพยากรใช้ต่อไป

Oxfam (2015) ได้ให้ความหมายของความเป็นพลโลก คือความเข้าใจ ความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาความยุติธรรมและความไม่เท่าเทียมกัน ความต้องการและความสามารถในการทำงานอย่างตั้งใจปฏิบัติ รวมถึงความตระหนักในเอกลักษณ์และคุณค่าของโลกปกป้องอนาคตของโลกเพื่อประชากรรุ่นต่อไป พลเมืองโลกเป็นวิธีการคิดและพฤติกรรมซึ่งเป็นมุมมองเกี่ยวกับชีวิตที่เชื่อว่าคนเราสามารถสร้างความแตกต่างและความเป็นพลเมืองโลก ยังหมายความรวมถึงการเป็นพลเมืองของประเทศต่าง ๆ ซึ่งอาศัย อยู่ในทวีปต่าง ๆ ในโลกทุกคนเป็นหนึ่งในจำนวนพลเมืองโลกนับพันล้านคน ในขณะที่ทุกคนเป็นพลเมืองของประเทศด้วย และทุกคนต่างมีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ทรัพยากรและสิ่งที่มีอยู่ต่าง ๆ ในโลกที่เหมือนกัน (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2554)

สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองที่ตระหนักในเอกลักษณ์และคุณค่าของตนโดยคำนึงถึงความเป็นส่วนหนึ่งของโลกที่มีความเคารพซึ่งกันและกันตามที่สากลยอมรับ แม้จะต่างเชื้อชาติศาสนาและวัฒนธรรม

2.5.2 ทักษะความเป็นพลเมืองโลก

จากแนวคิดมิติของโลกที่มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ ความเป็นพลเมืองโลก (Global citizenship) 2) ความยุติธรรมในสังคม (Social justice) 3) สิทธิมนุษยชน (Human rights) 4) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) 5) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable) 6) ค่านิยมและการสัมผัสรับรู้ (Values & Perception) 7) ความหลากหลาย (Diversity) 8) การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) โดยมีรายละเอียดดังนี้ คือ

(1) ความเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบัน การมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและอุดมการณ์ประชาธิปไตย

(2) ความยุติธรรมในสังคม ได้แก่ ความสำนึกตระหนักในความสำคัญของความเสมอภาค และความยุติธรรมในสังคม มีบทบาทและส่วนร่วมในการสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม

(3) สิทธิมนุษยชน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การเคารพและยึดมั่นในสิทธิและความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

(4) การแก้ปัญหาความขัดแย้ง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของความขัดแย้ง มีขั้นตอน อดทน อดกลั้นต่อความขัดแย้งสามารถเจรจา ต่อรอง เชื่อมประสาน เพื่อลดปัญหาและคลายปมขัดแย้ง โดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

(5) การพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ หรือความจำเป็นในการจรรโลงรักษาและพัฒนาคุณภาพของชีวิต โดยปราศจากการทำลายโลก เพื่อความอยู่รอดของชีวิตในรุ่นต่อไป โดยคำนึงถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(6) ค่านิยมและการสัมผัสรับรู้ ได้แก่ ความสามารถในการประเมินคุณค่าเกี่ยวกับประเด็นสำคัญระดับโลกและผลที่กระทบต่อเจตคติและค่านิยมของผู้คนที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความสำคัญและค่านิยมด้านสิทธิมนุษยชน

(7) ความหลากหลาย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจการยอมรับ และตระหนักในความหลากหลายของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพตลอดจนผลกระทบ ของสภาพแวดล้อม ที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

(8) การพึ่งพาอาศัยกัน ได้แก่ ความเข้าใจตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันของผู้คน ถิ่นฐาน เศรษฐกิจ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน เข้าใจในสภาวะการณ์ระดับโลก สามารถเรียนรู้ที่จะจัดการกับความซับซ้อนได้

UNESCO (2015) ความเป็นพลโลกเป็นเป้าหมายหนึ่งของการศึกษาไทยต้องการพัฒนาประชาชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพื้นฐานของทั้งสองมาตรฐานเหมือนกัน คือการจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลโลก

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลก คือการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในด้านปัจเจกบุคคล สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี โดยมุ่งหวังส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของประเทศและเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การมีส่วนร่วมของนักเรียน ครอบครัว และชุมชน 3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศในการเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร ในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งโดยทั่วไปเพื่อเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลง การสร้างองค์ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติของผู้เรียนให้มีความสามารถร่วมกันมีส่วนร่วมในเรื่องความเป็นธรรม และสันติภาพของโลก

โดยมีแนวทางและมุมมอง รวมถึงวิธีดำเนินการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับนำไปปรับใช้ของแต่ละบริบท
ทั้งในเรื่องการศึกษาเพื่อสิทธิมนุษยชน การศึกษาเพื่อสันติภาพ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ (UNESCO, 2015) แนวทาง
การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกถูกนำมาเป็นประเด็นสำคัญทั้งใน
ระดับประเทศและระดับนานาชาติ หากในการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติกลับพบปัญหาและอุปสรรค
ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกในหลากหลายด้านจากการวิจัยของ
เชษฐา พวงหัตถ์, (2561) พบว่าปัญหาในสถานะที่ไม่มีรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ ภาษา และอัตลักษณ์
ทางชาติพันธุ์ร่วมกัน หลายต่อหลายครั้งที่ รัฐ-ชาติ ทั้งหลายพยายามสร้างความเป็นเอกภาพทางวัฒนธรรม
โดยใช้นโยบายการสถาปนาภาษาประจำชาติ (National Language) และการศึกษาภาคบังคับ
(Compulsory Education) ผ่านการใช้หลักสูตรเพียงแบบเดียวกันทั่วทั้งรัฐ ขณะที่บาง รัฐ-ชาติ
กำหนดนโยบายบังคับให้มีการกลืนกลายทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) แต่อีกหลาย รัฐ-ชาติ
ตอบโต้การปรากฏตัวของบรรดาชนกลุ่มน้อยทางวัฒนธรรมด้วยการผลักดันให้ออกไปจากรัฐ การลงโทษ
(Persecution) และความรุนแรง (Violence) ที่จริง รัฐ-ชาติ ทั้งหลายจะต้องรับผิดชอบต่อการใช้ความ
รุนแรงที่เลวร้ายที่สุดหลายรูปแบบที่กระทำต่อคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตของ รัฐ-ชาติ ด้วยข้ออ้างที่ว่า
คนเหล่านี้ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของชาติ รัฐ-ชาติ จำนวนไม่น้อยที่ให้การยอมรับ/รับรองชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม
โดยให้การคุ้มครองและให้หลักประกันแก่สิทธิของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น บางรัฐ-ชาติให้การยอมรับ
แนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (Multiculturalism) ในฐานะเป็นนโยบายในการดำเนินการความพยายาม
สถาปนาความสัมพันธ์แบบสันติระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างหลากหลายด้านชาติพันธุ์
วัฒนธรรม และภาษาที่อาศัยอยู่ในรัฐ ไม่ว่าจะการตอบสนองต่อพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)
อยู่ในรูปแบบใด

รัฐ-ชาติ ทั้งหลายได้ถูกบีบมากขึ้นให้สนใจกับประเด็นเหล่านี้ เนื่องจากพลังต่าง ๆ ของ
Globalization ได้ทำให้เกิดการขยายตัวของ การเคลื่อนย้ายผู้คน อันเป็นผลให้เป็นเรื่องง่ายมากขึ้น
สำหรับผู้ที่ จะเคลื่อนย้ายไปได้ทั่วทั้งโลก บ้างอ้างว่า การเคลื่อนย้ายคนที่มีมากขึ้น ได้บั่นทอนความ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ รัฐ-ชาติ โดยกร่อนเซาะลักษณะร่วมกันทางด้านภาษา วัฒนธรรม และ
ค่านิยมซึ่งเป็นฐานรากของ รัฐ-ชาติ บางคนชี้ให้เห็นว่า ความสำคัญของ รัฐ-ชาติ กำลังเสื่อมคลายลง
อันเนื่องมาจากผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ในการสลายเส้นแบ่งของอาณาเขต (Deterritorialization
Effects of Globalization) ซึ่งทำให้อาณาเขตที่ชัดเจนแน่นอนตายตัวกลายเป็นมโนทัศน์ที่หมด
ความหมายลงเรื่อย ๆ สำหรับการนำมาใช้ในการทำความเข้าใจ Global Power คนกลุ่มนี้เชื่อว่า อำนาจ
ทางการเมือง (Political Power) ได้ถูกถ่ายโอนไปอยู่ที่เครือข่ายต่าง ๆ ระดับโลก (Global Networks)
อันมีผลในการบั่นทอนความสามารถของรัฐทั้งหลายในการควบคุมชีวิตทางสังคม การเมือง และ
เศรษฐกิจภายในอาณาเขตของรัฐต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการอีกจำนวนหนึ่งกลับไม่เห็นด้วย
โดยชี้ให้เห็นว่า ตัวรัฐ-ชาติทั้งหลายเองต่างหากที่เป็นผู้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งได้ช่วยปลดปล่อยพลัง
ต่าง ๆ ของ Globalization ออกมา นักวิชาการเหล่านี้ให้เหตุผลว่า รัฐบาลทั้งหลายยังคงเป็นหน่วย
ทางการเมืองที่มีความสำคัญในบริบท Globalization นอกจากนี้รัฐบาลต่าง ๆ ยังคงมีอำนาจในการ

ควบคุมการศึกษา โครงสร้างพื้นฐานและการเคลื่อนย้ายคนในระดับมากน้อยแตกต่างกัน (Steger, 2003, p. 61)

ในมุมมองของนักการศึกษาได้กล่าวถึงการศึกษาช่วยพัฒนาประชาคมสู่การเป็นพลเมืองโลก (Global Citizen) ได้อย่างไรในการจัดการเรียนรู้วิชาพลโลก หลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึง การสร้างนักเรียนให้เป็นพลโลก หรือพลเมืองโลก (Global Citizen) ไว้ในวิสัยทัศน์ของหลักสูตรดังนี้ “หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ” จากการประชุมสัมมนา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2555 ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการสร้างพลเมืองโลกในอนาคต (Curriculum Development for Future Global Citizens Conference) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับ British Council จัดขึ้นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้หลักการแนวความคิดการนำนักเรียนสู่ความเป็นพลโลก สามารถสรุปได้ดังนี้

จอห์น แมคโดนัลด์ ผู้อำนวยการองค์การควบคุมคุณภาพการศึกษา สก๊อตแลนด์ กล่าวว่า หลักสูตรจะต้องสร้างเด็กรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการสื่อสารระดับสากลโดยมีภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางพร้อมที่จะเรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับในศาสนา วัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน มีความรับผิดชอบ และมุ่งมั่นพัฒนาสังคมส่วนรวมในวงกว้างระดับนานาชาติโดยไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของประเทศและของตนไว้ หลักสูตรต้องช่วยให้เด็กพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ รู้จักคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยีหาความรู้ มีความรู้ทั้งวิชาการ วิชาชีพและทักษะชีวิต รู้จักตนเองและให้เกียรติผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำงานเป็นทีมและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) เป็นหน่วยงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่ทำให้ประชาชนมีความพร้อมที่จะทำประโยชน์ของตนและของโลก โดยมุ่งเน้นบุคลากรบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล มีความรับผิดชอบ ด้วยเล็งเห็นถึงคุณภาพเหล่านี้ต่อพลเมืองโลกในอนาคต และในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาพลเมืองโลก ส่งเสริมให้มีการประสานงานให้เกิดความเท่าเทียมกันและเกิดการเรียนการสอนที่เหมาะสมทั้งวิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดหาโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการสร้างพลเมืองโลกในอนาคต และนักการศึกษาเสนอแนะให้พัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองคุณภาพของโลกโดยการพัฒนาหลักสูตรปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้วิชาการ วิชาชีพ ทักษะชีวิต มีคุณธรรมและยึดประโยชน์ส่วนรวมในระดับสากล สร้างความคิดรวบยอด (Concept) เรื่องพลเมืองโลกผ่านหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการกับวัตถุประสงค์ และกิจกรรม CCAD (Columbus College of Art & Design) ดังนี้

ประการที่ 1 พลโลกมีความเหมือนและความแตกต่างกัน หลายด้าน เช่น สถานที่อยู่อาศัย ภาษา ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ภาษา ชีวิตความเป็นอยู่

ประการที่ 2 สันติสุขจะดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัยการพัฒนาการอยู่ร่วมกันหลายด้าน เช่น การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การค้า และการร่วมกิจกรรมในระดับนานาชาติอื่น ๆ

ประการที่ 3 พลโลกจะอยู่ร่วมโลกกันอย่างสันติสุขได้ ต้องเข้าใจ ยอมรับ และเรียนรู้ ความเหมือนและความแตกต่างกัน

ประการที่ 4 โลกจะดำรงอยู่ได้ พลโลกต้องร่วมมือกันรักษโลก”

องค์ประกอบหลักสำคัญ ในการวัดความเป็นพลโลก มีความครอบคลุมถึงพฤติกรรมด้านทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) (วิจารณ์ พานิช, 2555) ซึ่งทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยการเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) และ 7C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจ ความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสารและสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills)

กล่าวได้ว่า การพัฒนาความเป็นพลโลกของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหนึ่งทางการศึกษาไทย ต้องการพัฒนาประชาชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพื้นฐานของทั้งสองมาตรฐานเหมือนกัน คือ การจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขตามปณิธานว่าด้วยการ จัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 (Agenda, 21) ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้มีการเรียนเพื่อรู้ (Learning to Know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to Live Together) เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ใน ฐานะพลโลก (มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก) ตลอดจนการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555)

ตารางที่ 2.1 การศึกษาเพื่อการเป็นพลเมืองโลก-องค์ประกอบสำคัญที่กำหนดโดย Oxfam

ความรู้และความเข้าใจ	ทักษะ	ค่านิยมและทัศนคติ
ความยุติธรรมและความเสมอภาค	การคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์	ความรู้สึกรักของตัวตนและความนับถือตนเอง
เอกลักษณ์และความหลากหลาย	การเอาใจใส่	มุ่งมั่นสู่ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค
โลกาภิวัตน์และการพึ่งพากันและกัน	การรับรู้และสะท้อนตนเอง	เคารพผู้คนและสิทธิมนุษยชน
การพัฒนาที่ยั่งยืน	การสื่อสาร	ความหลากหลายของคุณค่า
สันติภาพและความขัดแย้ง	ความร่วมมือและการแก้ไขข้อขัดแย้ง	ความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืน
สิทธิมนุษยชน	ความสามารถในการจัดการความซับซ้อนและความไม่แน่นอน	มุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วม
อำนาจและการกำกับดูแล	การกระทำที่รับรู้และไตร่ตรอง	ความเชื่อที่ว่าผู้คนสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง

พลเมืองโลกศึกษา (Global Citizenship Education)

มิติของการเรียนรู้ (Domain of Learning)

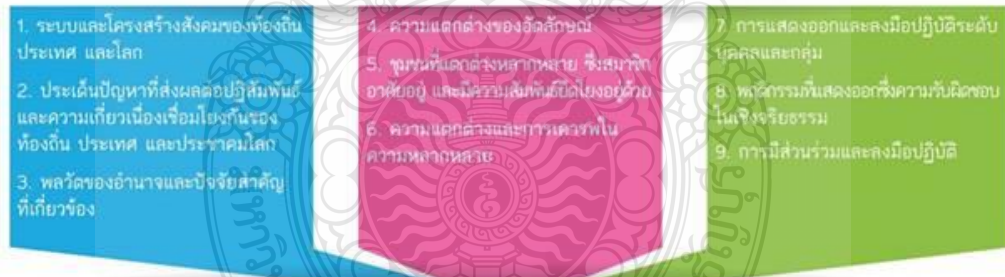
ผลการเรียนรู้หลัก (Key Learning Outcomes)

คุณลักษณะหลักของผู้เรียน (Key Learner Attributes)

หัวข้อการเรียนรู้ (Topics)

จุดประสงค์การเรียนรู้ อ่าแนกตามวัย และระดับชั้น (Learning Objectives by Age/Level of Education)

แผนภูมิแสดง โครงสร้างของหัวข้อและจุดประสงค์การเรียนรู้พลเมืองโลกศึกษา

จาก UNESCO. 2015. Global Citizenship Education. Topics and Learning Objectives. Paris: แปลและเรียบเรียงโดย นศ.อรารทพ อนันตวรสกุล คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างของหัวข้อและจุดประสงค์การเรียนรู้พลเมืองโลกศึกษา
ที่มา : UNESCO. 2015 อ้างถึงใน อรารทพ อนันตวรสกุล, 2562: ออนไลน์

ความเป็นพลเมืองที่ดีในศตวรรษที่ 21 (Cogan, Pitiyanuwat, and Others 1997, p. 107–114) คุณลักษณะของพลโลกควรมี 8 ประการ ดังนี้

1) ความสามารถที่เห็นและเข้าแก้ปัญหาอย่างสมาชิกของสังคมโลก
2) ความสามารถที่ทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะร่วมมือ และร่วมรับผิดชอบในบทบาทหรือหน้าที่ของตนในสังคม

3) ความสามารถที่เข้าใจ ยอมรับ และชื่นชม และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม
4) ขีดความสามารถที่คิดอย่างวิเคราะห์ วิจาร์ณ และเป็นระบบ
5) ความเต็มใจที่แก้ไขข้อขัดแย้งด้วยวิธีการไม่รุนแรง
6) ความเต็มใจที่เปลี่ยนสไตล์การดำรงชีวิตและนิสัยบริโภค เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
7) ความรู้สึกไวต่อการช่วยป้องกันเรื่องเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (เพื่อสิทธิของสตรีและชนส่วนน้อย)

8) ความเต็มใจและความสามารถที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และนานาชาติ

ทั้งนี้ สิริวรรณ ศรีพหล (2547, น. 32) ได้เสนอแนวคิดในการจะเป็นพลเมืองโลกที่ดี ต้องปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักในสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ตระหนักในความหลากหลาย ในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

2) ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

3) ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

4) ตระหนักว่าบทบาทหรือท่าทีของพลเมืองในภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด

5) มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้

6) มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลก และพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก

7) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมีประสิทธิภาพ

8) เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซื่อสัตย์

9) เป็นผู้ที่ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน

10) เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ

11) เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการมองโลก

12) เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม

13) เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติตามกติกาและกฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

14) เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ ตลอดจนสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

15) เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

16) เป็นผู้ที่มีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพภายในสังคม ไมเคิลลิส (Michaelis, 1992, p. 200) ได้เสนอว่าพลโลกควรจะมีมีโนมตี ดังนี้

- 1) พหุวัฒนธรรม
- 2) ระบบโลก
- 3) สันติภาพ
- 4) การติดต่อสื่อสาร
- 5) การพึ่งพาอาศัยกัน
- 6) กลุ่มประเทศโลกที่สาม
- 7) กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว
- 8) กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา

คอลลินส์ (Collins, 1989, p. 17) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนเพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็นพลโลกในทัศนะของการพัฒนาดังนี้

1) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยครูสังคมศึกษาสำรวจว่าในชุมชนของตนมีคนต่างชาติ หรือชนต่างวัฒนธรรมมีบ้างหรือไม่ อาจเชิญมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ และทรงสนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมในชาติของเขา

2) จัดหาสื่อ รวมทั้งวัสดุสารที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ และวัฒนธรรมของภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก

3) จัดเกม หรือกิจกรรมที่จะส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่น ๆ

4) กิจกรรมการสอนดนตรี ศิลปะ วรรณคดี ที่เป็นของชนชาติ หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากวัฒนธรรมของตน

5) จัดนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องของคนชาติอื่น ๆ หรือแสดงธงของทุก ๆ ประเทศ โดยจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นพลโลก จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องการสอนให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับปัญหาโลกที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยม จริยธรรมให้มาก ให้ผู้เรียนได้คิดค้นแสวงหา และแก้ปัญหาด้วยตนเองของเขา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วางแผนสำหรับอนาคต

สิริวรรณ ศรีพหล (2551, น. 43) กิจกรรมการสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก สามารถทำได้โดย

- 1) การบรรยายเกี่ยวกับภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
- 2) การเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน
- 3) การปาฐกถา / การอภิปราย / การโต้วาที เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปัญหาของโลก
- 4) การให้ผู้เรียนค้นคว้าและรายงานเกี่ยวกับภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกในแง่มุมต่าง ๆ
- 5) การแลกเปลี่ยนผู้เรียนต่างชาติ

- 6) การจัดการศิลปกรรม วัฒนธรรม และเหตุการณ์ของชาติต่าง ๆ
- 7) การจัดการแสดงพื้นเมืองของชาติต่าง ๆ
- 8) การจัดการแสดงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ
- 9) การจัดชมรมภาษาต่างประเทศ
- 10) การจัดวันสำคัญของชาติต่าง ๆ
- 11) การจัดโครงการช่วยเหลือชุมชนที่ขาดแคลน
- 12) การจัดทำทัศนศึกษา

จาโรลิเมค (Jarolimek, 1986, p. 173) ได้ให้แนวทางเพื่อพัฒนาลักษณะความเป็นพลโลก โดยเน้นว่าการสอนควรให้ผู้เรียนพัฒนาเจตคติที่ดี มีความเชื่อถือซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจผู้อื่น โดยไม่พิจารณาผู้อื่นเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยให้แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นพลโลก ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ประสบการณ์จากชีวิตประจำวันของผู้เรียน ไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก เช่น ประสบการณ์จากการเดินทางไปต่างประเทศ ตัวอย่างสิ่งของที่ได้มาจากประเทศต่าง ๆ รายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับผู้คนในดินแดนต่าง ๆ หรือภาพข่าวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคอื่น ๆ เป็นต้น

2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำข้อมูลหรือข่าวสารเกี่ยวกับประเทศอื่น ๆ มาให้ผู้เรียน โดยผู้สอนต้องมั่นใจว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ เพราะการให้ข้อมูลที่ผิดหรือไม่ถูกต้อง จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจผิด ดังนั้น ผู้สอนควรค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

3) การจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน และควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองภายใต้การแนะนำของผู้สอน

4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบหรือติดต่อกับบุคคลในประเทศนั้น ๆ โดยตรง ทั้งนี้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของประเทศอื่น ๆ การสนทนา ติดต่อกับบุคคลเหล่านั้นโดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในอายุรุ่นเดียวกัน จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์มากขึ้น

5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เรื่องหรือวรรณคดี หรือวัฒนธรรมที่ปรากฏในดินแดนอื่น เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่มีต่อบุคคลในดินแดนอื่น

6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์หรือสำรวจเหตุผลของความแตกต่างในการดำรงชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่น โดยวิเคราะห์จากความเป็นมาของประวัติศาสตร์ในดินแดนหรือประเทศนั้น ๆ วิเคราะห์จากลักษณะทางภูมิศาสตร์ วิเคราะห์จากสภาพสังคม จิตวิทยา ศาสนาของสังคมในภูมิภาคอื่น ๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการดำรงชีวิตของบุคคลอื่น

7) การสอนเกี่ยวกับองค์การสหประชาชาติ ซึ่งถือเป็นหน่วยหนึ่งของความเป็นนานาชาติ การวางรากฐานในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีเป้าหมายนำมาซึ่งความสงบสุข แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลอื่น

ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีในการมองผู้อื่น นอกเหนือจากผู้คนในประเทศของตน ตลอดจนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุและผลเพื่อความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ฮันท์ (Hahn, 2012, p. 481–482) ได้กล่าวถึง แนวทางการศึกษาเพื่อการพัฒนาความเป็นพลโลก โดยเน้นการพัฒนาจิตสำนึกในเรื่องความเป็นพลโลกไว้ ดังนี้

1) การสอนให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของแนวคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม จริยธรรมว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ก็จะมีแนวคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และแบบแผนจริยธรรมแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติที่แตกต่างกันไปด้วย

2) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักว่าโลกเปรียบเสมือนประเทศหนึ่งในจักรวาลที่มนุษย์เป็นพลเมืองในโลกใบนี้ร่วมกัน

3) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมข้ามชาติการเห็นคุณค่าและชาวซึ่ง

4) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกับความเป็นพลวัตของโลกที่อาศัยอยู่ ตระหนักถึงความเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงส่วนอื่น ๆ ด้วย

5) การสอนในการเลือก ตัดสินใจ มนุษย์ในโลกนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ล้วนต้องประสบปัญหา ที่ทำให้ต้องตกอยู่ในภาวะของการเลือกตัดสินใจ การสอนที่เน้นในภาวะของการเลือกตัดสินใจให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสวงหาทางเลือก รู้จักประเมิน พิจารณาผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รู้จักการตัดสินใจ

สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ และการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองระดับโลกนั้น สามารถทำได้อย่างหลากหลายวิธีการหลักการสำคัญครูผู้สอนควรคำนึงถึง และพิจารณาว่ากิจกรรมใดเหมาะสมและมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ด้วยแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น เป็นวิธีการที่อาจจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีในการมองผู้อื่นอย่างเป็นมิตร นอกเหนือจากผู้คนในประเทศของตน สู่การมองนอกวัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุและมีผล เพื่อสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยผู้วิจัยขอสรุปออกมาได้ด้วยกัน 5 ประการดังนี้

ประการที่ 1 ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม คือ การเคารพในความหลากหลายของบุคคลในโลก ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน คือ การอยู่ร่วมกันอย่างพึงพาอาศัยกัน ความเป็นธรรม ความยุติธรรม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การดำเนินชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนการอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ คือ การอยู่อาศัยร่วมกัน มีทักษะการแก้ไขปัญหาของความขัดแย้ง

ประการที่ 5 ใ้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) คือ การมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในโลกในทุกบริบท

2.6 รูปแบบการจัดการเรียนรู้

ปัจจุบันครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้สอนเป็นผู้จัดการในห้องเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นผู้ชี้แนะ และเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ จึงใช้คำว่าจัดการเรียนรู้แทนการสอนเรียนรู้ Joyce & Weil (1997, p. 11) อ้างถึงใน นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559, น. 89) ว่ารูปแบบการสอนเป็นรายละเอียดของสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การกำหนด การวางแผนหลักสูตรรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการสอน ที่ออกแบบวิธีการ สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ใ้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ค่านิยม และวิธีการคิด ซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในการเป็นพลเมืองโลก เสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ให้ง่ายและมี ประสิทธิภาพ

2.6.1 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ทิตินา แชมมณี (2548, น. 221) กล่าวถึงความหมายของรูปแบบการสอนว่า เป็นระบบ การจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม ที่ครูผู้สอนใช้ โดยเฉพาะวิธีสอนและเทคนิคการสอน ซึ่งเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น การนำวิธีสอนต่าง ๆ มาจัดดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักและวิธีการกระบวนการนั้นคือ รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ ที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนเป็นไปตามทฤษฎี หลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ และได้รับการทดสอบแล้วว่ามีประสิทธิภาพ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559, น. 91)

2.6.2 องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการสอน

ทิตินา แชมมณี (2548, น. 222) กล่าวว่าองค์ประกอบของรูปแบบการสอนประกอบด้วย

2.6.2.1 ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดหรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน ที่ครูผู้สอน ใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบรูปแบบการสอน

2.6.2.2 การกำหนดรายละเอียดการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สภาพหรือลักษณะการ จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่เป็นพื้นฐานความเชื่อ

2.6.2.3 การจัดระบบ คือ การวางลำดับขั้นของการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่าง เป็นระบบ และมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของลำดับขั้นต่าง ๆ ใ้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ค่านิยม ตามที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2.6.2.4 การกำหนดรายละเอียดข้อมูลของวิธีสอน และเทคนิคการสอนที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

2.6.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ ช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ โดยมีรูปแบบที่สำคัญคือ

2.6.3.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho-Motor Skill Development

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ ซิมป์สัน (Simpson, 1972) กล่าวว่า ทักษะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการทำงานประสานของกล้ามเนื้อ การทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน ที่เกิดจากการสั่งงานของสมอง ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัติสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหว หรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี ถูกต้องและมีความชำนาญ

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ มีขั้นตอนในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะปฏิบัติ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงาน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 7 ผู้ปฏิบัติเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นที่ตนต้องการ

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ สามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

2.6.3.2 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow's Instructional Model for Psychomotor Domain) (Harrow, 1972, p. 96-99)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ แฮร์โรว์ จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก การกระทำเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นการเลียนแบบ โดยให้ผู้เรียนสังเกตการกระทำ

ขั้นที่ 2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง โดยไม่มีแบบอย่างให้เห็นซึ่งผู้เรียนจะยังไม่สามารถทำได้อย่างสมบูรณ์ แต่ได้ประสบการณ์ในการลงมือทำและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนต้องฝึกฝนจนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 ขั้นการแสดงออก เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกฝนมากขึ้น จนกระทั่งสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์แบบอย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และด้วยความมั่นใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถกระทำอย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติบ่อย ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านทักษะปฏิบัติ จนสามารถกระทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

2.6.3.3 รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain) (Davies, I.K., 1971: 50-56)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ เดวิส ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ว่าทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ ได้ก่อนแล้วเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้เห็นทักษะหรือการกระทำที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ในภาพรวม โดยสาธิตให้ผู้เรียนดูทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ โดยก่อนการสาธิต ครูควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนในการสังเกต ควรชี้แนะจุดสำคัญที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษในการสังเกต

ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้สอนควรแตกทักษะทั้งหมดให้เป็นทักษะย่อย ๆ และสาธิตส่วนย่อยแต่ละส่วนให้ผู้เรียนสังเกตและทำตามทีละส่วนอย่างช้า ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อย โดยไม่มีการสาธิตหรือมีแบบอย่างให้ดู หากติดขัดจุดใด ผู้สอนควรให้คำชี้แนะ และช่วยแก้ไขจนกระทั่งผู้เรียนทำได้ เมื่อได้แล้วผู้สอนจึงเริ่มสาธิตทักษะย่อยส่วนต่อไป และให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อยนั้นจนทำได้ ทำเช่นนี้เรื่อยไปจนครบทุกส่วน

ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ดีขึ้น

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ๆ เป็นทักษะที่สมบูรณ์เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติแต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ

2.6.3.4 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติสำหรับครูวิชาอาชีพ

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ นวลจิตต์ เขวากีรติพงศ์ (2535) โดยมีแนวคิดและหลักการการพัฒนาทักษะปฏิบัติ 9 ประการ ซึ่งมีสาระโดยสรุปว่า การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะปฏิบัติที่ดีนั้น ผู้สอนควรเริ่มตั้งแต่วิเคราะห์งานที่จะให้ผู้เรียนทำโดยแบ่งงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ และลำดับงานจากง่ายไปสู่ยาก แล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานย่อย ๆ แต่ละส่วนให้ได้ แต่ก่อนที่จะลงมือทำงานควรให้ผู้เรียนมีความรู้ในงานถึงขั้นเข้าใจในงานนั้นเป็นอย่างดีน้อย รวมทั้งได้เรียนรู้ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วยแล้วจึงให้ผู้เรียนฝึกงานด้วยตัวเองในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง โดยจัดลำดับการเรียนรู้ตามลำดับตั้งแต่ง่ายไปยาก คือ เริ่มจากการให้รับรู้งาน ปรับตัว ให้พร้อม ลองทำโดยการเลียนแบบ ลองผิดลองถูก (ถ้าไม่เกิดอันตราย) แล้วจึงให้ฝึกทำเองและทำหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งชำนาญ สามารถทำได้เป็นอัตโนมัติ ขณะฝึกผู้เรียนควรได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงงานเป็นระยะ ๆ และผู้เรียนควรได้รับการประเมินทั้งทางด้านความถูกต้องของผลงาน ความชำนาญในงาน (ทักษะ) และลักษณะนิสัยในการทำงานด้วย

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่ทำ และเกิดทักษะสามารถที่จะทำงานนั้นได้อย่างชำนาญตามเกณฑ์ รวมทั้งมีเจตคติที่ดี และลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วย

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนนี้ กำหนดยุทธวิธีย่อยไว้ 3 ยุทธวิธี เพื่อให้ผู้สอนได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับเงื่อนไขของสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งได้ให้ลำดับขั้นตอนในการดำเนินการที่เหมาะสมกับแต่ละยุทธวิธีด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ยุทธวิธีที่ 1 การสอนทฤษฎีก่อนสอนงานปฏิบัติการ ดำเนินการมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นนำ เป็นขั้นแนะนำงานและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นคุณค่าในงานนั้น

1.2 ขั้นให้ความรู้ เป็นขั้นให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะทำ ซึ่งครูสามารถใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามจนกระทั่งผู้เรียนเกิดความเข้าใจ

1.3 ขั้นให้ฝึกปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนลงมือทำงาน ซึ่งเริ่มจากให้ผู้เรียนทำตามหรือเลียนแบบ หรือให้ลองผิดลองถูก (ถ้าไม่เกิดอันตราย) ต่อไปจึงให้ลองทำเอง โดยครูคอยสังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งทำได้ถูกต้องแล้วจึงให้ฝึกทำหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ

1.4 ชั้นประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินทักษะปฏิบัติ และลักษณะนิสัย ในการทำงานของผู้เรียน

1.5 ชั้นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้สอนจะต้องรู้ว่าการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความยั่งยืนหรือไม่ หากผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างชำนาญ ผู้เรียนก็จะจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีและนาน

ยุทธวิธีที่ 2 การสอนงานปฏิบัติก่อนสอนทฤษฎี

2.1 ขั้นนำ ทำเช่นเดียวกับยุทธวิธีที่ 1

2.2 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติและสังเกตการณ์ ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงาน มีการสังเกตการณ์ปฏิบัติและจดบันทึกข้อมูลไว้

2.3 ขั้นวิเคราะห์การปฏิบัติและสังเกตการณ์ ร่วมกันวิเคราะห์ พฤติกรรมการปฏิบัติ และอภิปรายผลการวิเคราะห์

2.4 ขั้นเสริมความรู้ จากผลการวิเคราะห์และอภิปรายการปฏิบัติ ผู้สอนจะทราบว่า ควรเสริมความรู้อะไรให้แก่ผู้เรียนจึงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนในการปฏิบัติ

2.5 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติงานใหม่ เมื่อรู้จุดบกพร่องและได้ความรู้เสริมที่จะใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติงานใหม่อีกครั้งหนึ่ง

2.6 ชั้นประเมินผลการเรียนรู้ ปฏิบัติเช่นเดียวกับยุทธวิธีที่ 1

2.7 ชั้นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้ปฏิบัติเช่นเดียวกับยุทธวิธีที่ 1

ยุทธวิธีที่ 3 การสอนทฤษฎีและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ขั้นนำ ขั้นให้ความรู้ ให้ปฏิบัติและให้ข้อมูลย้อนกลับไปพร้อม ๆ กัน ขั้นให้ปฏิบัติงานตามลำพัง ชั้นประเมินผลการเรียนรู้ ชั้นประเมินผลความคงทนของการเรียนรู้งานปฏิบัติ เงื่อนไขที่ใช้ในการพิจารณาเลือกยุทธวิธีสอนยุทธวิธีที่ 1 เหมาะสำหรับการสอนเนื้อหาของงานปฏิบัติที่มีลักษณะซับซ้อนหรือเสี่ยงอันตราย และลักษณะของเนื้อหาสามารถแยกส่วนภาคทฤษฎีและปฏิบัติได้อย่างชัดเจน ยุทธวิธีที่ 2 เหมาะสำหรับเนื้อหาปฏิบัติที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน หรือเป็นงานปฏิบัติที่ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว เป็นงานที่มีอัตราการเสี่ยงต่ออันตรายกับชีวิตน้อย ยุทธวิธีที่ 3 เหมาะสำหรับบทเรียนที่มีลักษณะของเนื้อหาภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่ไม่สามารถ แยกจากกันได้เด็ดขาด

4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ นวลจิตต์ เชาวกีรติพงศ์ (2535) ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านทฤษฎีถึงขั้นความเข้าใจและประสบผลสำเร็จในการพัฒนาทักษะในระดับที่สามารถปฏิบัติงานให้มีคุณภาพได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องการ รวมทั้งได้แสดงลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานด้วย

2.6.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (Process Skill)

ทักษะกระบวนการ เป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา เช่น การคิดวิเคราะห์ การใช้เหตุผล การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการทางสังคมมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังนี้

2.6.4.1 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการสืบสอบและแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instructional Model) (Joyce & Weil, 1997, p. 80-88)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์ และ วิล พัฒนารูปแบบจากแนวคิดของ เธเลน (Thelen) คือแนวคิดเกี่ยวกับการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (Inquiry) และแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge) ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ แต่ปัญหานั้นต้องมีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ ส่วนความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบสอบทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ๆ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบสอบโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยพัฒนาทักษะในการสืบสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้ และช่วยดำเนินงานการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้งุนงงสงสัย ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ต่อไปนั้น ควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

ขั้นที่ 2 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และพยายามกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนการแสวงหาข้อมูล พิสูจน์ ตั้งสมมติฐาน การใช้เครื่องมือแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์อย่างไร และสรุปผลข้อมูล การแบ่งงานและกำหนดเวลา ขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ให้ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล

ขั้นที่ 6 ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานกลุ่ม (นันทลี พรธาดาวิทย์, 2559)

2.6.4.2 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดอุปนัย (Inductive Thinking Instructional Model) (Joyce & Weil, 1997, p. 149-159)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์ และ วิล (Joyce & Weil) พัฒนารูปแบบโดยใช้แนวคิดของ ทาบ่า (Taba, 1967, p. 90-92) ที่เชื่อว่าการคิดเป็นสิ่งที่สอนได้ การคิดเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูล และกระบวนการนี้มีลำดับขั้นตอน ดังเช่น การคิดอุปนัย จะต้องเริ่มจากการสร้างความคิดรวบยอดหรือมโนทัศน์ก่อน แล้วจึงถึงขั้นการตีความ ข้อมูล และสรุปต่อไปจึงนำข้อสรุปหรือหลักการที่ได้ไปประยุกต์ใช้

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยพัฒนาการคิดแบบอุปนัยของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดดังกล่าวในการสร้างมโนทัศน์และประยุกต์ใช้มโนทัศน์ต่าง ๆ ได้

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 การสร้างมโนทัศน์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ

1.1 ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่จะศึกษาและเขียนรายการสิ่งที่สังเกตเห็น

1.2 ให้ผู้เรียนจัดหมวดหมู่ของสิ่งเหล่านั้น โดยการกำหนดเกณฑ์ ในการจัดกลุ่ม ซึ่งก็คือคุณสมบัติที่เหมือนกันของสิ่งเหล่านั้น ผู้เรียนจะจัดสิ่งที่มีคุณสมบัติเหมือนกันไว้ เป็นกลุ่มเดียวกัน

1.3 ตั้งชื่อหมวดหมู่ที่จัดขึ้น ผู้เรียนจะต้องพิจารณาว่าอะไรเป็น หัวข้อใหญ่ อะไรเป็นหัวข้อย่อย และตั้งชื่อหัวข้อให้เหมาะสม

ขั้นที่ 2 การตีความและสรุปข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 ระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและตีความ ข้อมูลเพื่อให้เข้าใจข้อมูล และเห็นความสัมพันธ์ที่สำคัญของข้อมูล

2.2 สืบหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ผู้เรียนศึกษาข้อมูลและ ความสัมพันธ์ของข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในลักษณะของเหตุและผล ความสัมพันธ์ ของข้อมูลในหมวดนี้กับข้อมูลในหมวดอื่น จนสามารถอธิบายได้ว่าข้อมูลต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไรและ ด้วยเหตุผลใด

2.3 สรุปอ้างอิง เมื่อค้นพบความสัมพันธ์หรือหลักการแล้วให้ผู้เรียน สรุปอ้างอิงโดยโยงสิ่งที่ค้นพบไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ

ขั้นที่ 3 การประยุกต์ใช้ข้อสรุปหรือหลักการ

3.1 นำข้อสรุปมาใช้ในการอธิบาย/ทำนายปรากฏการณ์อื่น ๆ

3.2 ให้เหตุผลและข้อมูลสนับสนุนการอธิบายหรือทำนาย

3.3 พิสูจน์ ทดสอบ การทำนาย และสมมติฐานของตน

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนสามารถสร้างมโนทัศน์ และประยุกต์ใช้มโนทัศน์นั้นด้วยกระบวนการคิดแบบอุปนัย และผู้เรียนสามารถนำกระบวนการคิด ดังกล่าว ไปใช้ในการสร้างมโนทัศน์อื่น ๆ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2559)

2.6.4.3 รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์ (Synectics Instructional Model) (Joyce and Weil, 1997, p. 239-253)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ จอยส์ และ วิล พัฒนาขึ้นมาจาก แนวคิดของ กอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน

โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อนหรือคิดโดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะยิ่งได้วิธีการที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นกอร์ดอนจึงได้เสนอให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดแก้ปัญหาด้วยแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนเดิม ไม่อยู่ในสภาพที่เป็นตัวเองให้ลองใช้ความคิดในฐานะที่เป็นคนอื่นหรือเป็นสิ่งอื่น สภาพการณ์เช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นได้ กอร์ดอนเสนอวิธีการคิดเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปมัยเพื่อใช้ในการกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ 3 แบบ คือ การเปรียบเทียบแบบตรง การเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของและการเปรียบเทียบคำคู่ขัดแย้ง วิธีการนี้มีประโยชน์มากเป็นพิเศษสำหรับการเขียนและการพูดอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการสร้างสรรคงานทางศิลปะ

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ตามปกติที่เคยทำเสร็จแล้วให้เก็บผลงานไว้ก่อน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือนหรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งที่ใดสิ่งหนึ่ง และแสดงความรู้สึกออกมาเช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้าจะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน

ขั้นที่ 4 ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดนม ๆ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้

ขั้นที่ 6 ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรคงาน ผู้สอนให้ผู้เรียนนำงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตน ทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ และสามารถนำความคิดใหม่ ๆ นั้นไปใช้ในงานของตน ทำให้งานมีความแปลกใหม่ น่าสนใจมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเกิดความตระหนักในคุณค่าของการคิด และความคิดของผู้อื่นอีกด้วย

2.6.4.4 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry Model)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบการสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนใช้กระบวนการพัฒนาความรู้ด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (National Research Council, 1996; 2000) กล่าวว่า การเรียนวิทยาศาสตร์ผู้เรียนต้องรู้ที่มาของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ การสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีหนึ่งในการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสำรวจธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ ในโลก และนำไปสู่ การถามคำถามและทำการสืบคนเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ การสืบเสาะหาความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย คือ การถามคำถาม ออกแบบการสำรวจข้อมูล การวิเคราะห์ การสรุปผล การคิดค้นประดิษฐ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสื่อสารคำอธิบาย (Wu & Hsieh, 2006)

การสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการที่นักวิทยาศาสตร์ใช้ศึกษา อธิบาย ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานหรือเหตุผลต่าง ๆ เป็นกระบวนการค้นคว้า หาคำตอบอย่างมีระบบเพื่ออธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษากระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสืบเสาะหาความรู้ตามบริบทที่มีอยู่อย่างเหมาะสม โดยผู้สอนเป็นผู้จัดการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ กำหนดเป็นปัญหาที่ชัดเจน และกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจถูกต้อง (Hogan & Berkowitz, 2000) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากที่ผู้สอนอธิบายจากหนังสือ เป็นการตั้งคำถามการสำรวจหัวข้อที่น่าสนใจต่าง ๆ โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Keys & Kennedy, 1999) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ตั้งคำถามจาก ความรู้เดิมที่มีอยู่ ตั้งสมมุติฐานวางแผนการสำรวจค้นคว้าอย่างง่าย ๆ รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต อธิบายความรู้โดยมีหลักฐานอ้างอิง (National Research Council, 2000)

การสืบเสาะหาความรู้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ตามทฤษฎีการสร้าง ความรู้ (Constructivism) ซึ่งกล่าวไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องสืบค้น เสาะหา ตรวจสอบตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถสร้างเป็น องค์ความรู้ของผู้เรียนเอง และเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้ยาวนาน สามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์ใด ๆ มาเผชิญหน้า (สสวท., 2550)

ฮันเตอร์ (Harter, 1984) แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการ และพฤติกรรม การกู้ข้อมูลทางออนไลน์ โดยใช้การสืบเสาะด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ พบว่า เป็นรูปแบบ ที่น่าสนใจที่ไม่เพียงแต่มีประโยชน์เฉพาะตัวเอง แต่เป็นการพัฒนาด้านสติปัญญาและช่วยสนับสนุน กิจกรรมของคนที่มีความแตกต่างกัน ช่วยในการสร้างกรอบการอภิปราย และการวิเคราะห์กระบวนการ ค้นหาค้นหาทางออนไลน์ในมุมมองด้านการศึกษา และด้านการประเมินผลได้นำรูปแบบการสอนสืบเสาะ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้กับการสอนวิทยาศาสตร์เกษตร เพื่อพัฒนาทักษะการอภิปราย ให้เหตุผลของผู้เรียน ผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยกระบวนการสืบเสาะ มีผลสัมฤทธิ์ความรู้ ในเนื้อหาวิชา มีทักษะการอภิปรายการให้เหตุผล โดยมีข้อเสนอแนะให้ผู้สอนควรใช้รูปแบบการสอนแบบ สืบเสาะในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรควรเพิ่มวิธีการสอนแบบสืบเสาะในหลักสูตร

ภูวิจารย์ (Puvirajah, 2007) ได้ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ และแปลความหมาย ธรรมชาติ การให้เหตุผลในการอภิปรายของผู้เรียนที่มีส่วนร่วมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะด้วย กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอนนี้ใช้ใน

การวิเคราะห์การแสดงออกซึ่งการให้เหตุผลที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ การศึกษาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการเรียนรู้ นโยบายและงานวิจัย พบว่า ผู้สอนเตรียมผู้เรียนในการจัดประสบการณ์การสืบเสาะด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์ตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดในระดับสูงจนเกิดความเคยชินเป็นนิสัยที่ปฏิบัติเป็นประจำ แสดงออกซึ่งเหตุผลที่ดีและมีความน่าเชื่อถือ

ริชาลสันด์ (Richardson, 2010) เปรียบเทียบใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะด้วยกระบวนการวิทยาศาสตร์ กับกลยุทธ์การสอนอื่นที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ พบว่า เป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการได้รับองค์ความรู้ และเป็นวิธีการที่สามารถนำไปใช้กับการเรียนการสอนที่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ มาเรีย และ คาลิอิต้า (Maria & Karaliota, 2013) ได้เปรียบเทียบการสอนด้วยกระบวนการสืบเสาะกับการเรียนการสอนรูปแบบดั้งเดิม กับนักเรียนเกรด 8 ในประเทศกรีก พบว่า เป็นวิธีการสอนที่ตรงข้ามกับรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเป็นวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และผู้เรียนมีประสิทธิผลการเรียนที่ดีกว่า และจากการเปรียบเทียบระหว่างเด็กชายและเด็กหญิงพบว่า คะแนนของเด็กผู้ชายที่เรียนด้วยวิธีการสืบเสาะสูงกว่าเพศหญิง

แนวคิดของรูปแบบนี้ จอยส์ และ วิลล์ (Joyce & Weil, 1997, p. 179-207) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาในปี 1965 โดย Schwab ในการสอนวิชาชีววิทยาระดับมัธยมศึกษา กระบวนการสอนนี้ถูกนำมาใช้คล้าย ๆ กับการวิจัยของนักชีววิทยาที่เริ่มจากปัญหา โดยหาวิธีการในการแก้ปัญหา รูปแบบการสอนเน้นที่เนื้อหาและกระบวนการ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์จึงถูกพัฒนาขึ้นด้วยแนวคิดที่ว่า ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้ แต่ปัญหานั้นต้องมีความหมายต่อผู้เรียน และท้าทายเพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาคำตอบ ส่วนความรู้เป็นเป้าหมายของกระบวนการสืบเสาะทั้งหลาย ความรู้เป็นสิ่งที่ได้จากการนำประสบการณ์หรือความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ๆ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบผ่านกระบวนการสืบเสาะโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงช่วยพัฒนาทักษะผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการในการสืบเสาะเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ และใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู้และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการสืบเสาะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Joyce & Weil, 1997, p. 206); ทิมพันท์ ผ่องพันธ์ (2544); ทิศนา ขัมมนี (2548); Budnitz (2003); สสวท. (2546) และ สสวท. (2550) ได้เสนอแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเผชิญหน้ากับปัญหา (Confrontation) ผู้สอนสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา หรือสถานการณ์ที่ชวนให้สงสัย ปัญหาหรือสถานการณ์นี้ใช้ในการกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบเสาะและแสวงหาความรู้ ดังนั้นควรเป็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ในขั้นตอนนี้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมได้หลายแบบ เช่น สาธิต ทดลอง นำเสนอข้อมูลเล่าเรื่อง/ เหตุการณ์ ให้ค้นคว้า/อ่านเรื่อง

อภิปราย/พูดคุย สนทนา ใช้เกม ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ สร้างสถานการณ์/ปัญหาที่ น่าสนใจ ที่น่าสงสัย แปลกใจ

ขั้นที่ 2 หาวิธีการพิสูจน์ความจริง (Data Gathering Verification) ผู้สอนเปิดให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งหรือความแตกต่างทางความคิดขึ้น เพื่อท้าทายให้ผู้เรียนพยายามหาทางเสาะแสวงหาข้อมูลหรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน เมื่อมีความแตกต่างทางความคิดเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 การวางแผนการทดลอง (Data Gathering Experimental) ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดวางแผนในการแสวงหาความรู้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวางแผนการแสวงหาข้อมูลพิสูจน์ ตั้งสมมติฐาน การใช้เครื่องมือแสวงหาข้อมูล การวิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูล การแบ่งงานและกำหนดเวลา ขั้นนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสืบเสาะทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำงานให้แก่ผู้เรียน มีเอกสาร วัสดุ หรือสื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ประกอบการคิดวิเคราะห์หรือการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่เรียน รวมทั้งให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวางแผน แหล่งความรู้ และการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 4 ดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบตามที่กำหนด (Organizing Formulating an Explanation) ผู้เรียนดำเนินการเสาะแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Inquiry Process) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล โดยผู้สอนช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการศึกษาวิเคราะห์และสรุปข้อมูล หรือสร้างความรู้ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน เช่น ทักษะการวิเคราะห์ สิ่งที่น่าสนใจ การนำเสนอข้อมูล การอภิปราย และโต้แย้งทางวิชาการ และการทำงานกลุ่ม เป็นต้น

3) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนสามารถสืบสอบและเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความใฝ่รู้และมีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น และได้พัฒนาทักษะการสืบสอบ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีมได้

2.6.5 รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (Integration)

รูปแบบการเรียนการสอนในนี้ เป็นรูปแบบที่พัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม รูปแบบในลักษณะดังกล่าวที่นำมาเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และ รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.6.5.1 รูปแบบการเรียนการสอนโดยการสร้างเรื่อง (Storyline Method)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ พัฒนาโดย ดร. สตีฟ เบ็ล และ แซลลี่ ฮาร์คเนส (Steve Bell and Sally Harkness) จากสกอตแลนด์ มีความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า (อรรถย มูลคำ และคณะ, 2541, น. 34-35)

1.1 การเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะบูรณาการหรือเป็นสหวิทยาการคือเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์หลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2 การเรียนรู้ที่ดีเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านทางประสบการณ์ตรงหรือการกระทำหรือการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเอง

1.3 ความคงทนของผลการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับวิธีการเรียนรู้หรือวิธีการที่ได้ความรู้มา

1.4 ผู้เรียนสามารถเรียนรู้คุณค่าและสร้างผลงานที่ดีได้ หากมีโอกาสได้ลงมือกระทำ

นอกจากความเชื่อดังกล่าวแล้ว การเรียนการสอนโดยวิธีการสร้างเรื่องนี้ยังใช้หลักการเรียนรู้และการสอนอีกหลายประการ เช่น การเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่วิถีชีวิตจริง การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและเจตคติของผู้เรียนในเรื่องที่เรียนรวมทั้งทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร เป็นต้น

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ การเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ ต้องมีการวางแผน ดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเส้นทางเดินเรื่องให้เหมาะสม ผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร และเลือกหัวข้อเรื่องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และจัดแผนการสอนในรายละเอียดเส้นทางเดินเรื่อง ประกอบด้วย 4 องค์กร (Episode) หรือ 4 ตอนด้วยกัน คือ ฉาก ตัวละคร วิถีชีวิตและเหตุการณ์ในแต่ละองค์ ผู้สอนจะต้องกำหนดประเด็นหลักขึ้นมาแล้วตั้งเป็นคำถามนำให้ผู้เรียนศึกษาหาคำตอบ ซึ่งคำถามเหล่านี้จะโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ประสงค์จะบูรณาการเข้าด้วยกัน

ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนผู้สอนดำเนินการตามแผนการสอนไปตามลำดับ การเรียนการสอนแบบนี้อาจใช้เวลาเพียงไม่กี่คาบ หรือต่อเนื่องกันเป็นภาคเรียนก็ได้แล้วแต่หัวเรื่องและการบูรณาการว่าสามารถทำได้ครอบคลุมเพียงใด แต่ไม่ควรใช้เวลาเกิน 1 ภาคเรียน เพราะผู้เรียนอาจเกิดความเบื่อหน่าย ในการเริ่มกิจกรรมใหม่ ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเรื่องที่ค้างไว้เดิมให้สานต่อกันเสมอ และควรให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดของแต่ละกิจกรรม ก่อนจะขึ้นกิจกรรมใหม่นอกจากนั้นควรกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนชื่นชมผลงานของกันและกัน และได้ปรับปรุงพัฒนางานของตน

ขั้นที่ 3 การประเมินผู้สอนใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Assessment) คือการประเมินจากการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากผลงานและการแสดงออกของผู้เรียน การประเมินจะไม่เน้นเฉพาะทักษะพื้นฐานเท่านั้น แต่จะรวมถึงทักษะการคิด การทำงาน การร่วมมือ การแก้ปัญหา และอื่น ๆ การประเมินให้ความสำคัญในการประสบผลสำเร็จ

ในการทำงานของผู้เรียนแต่ละคน มากกว่าการประเมินผลการเรียนที่มุ่งให้คะแนนผลผลิตและจัดลำดับที่เปรียบเทียบกับกลุ่ม

4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน ในระดับที่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ

2.6.5.2 รูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ โคลบ (Kolb) ที่ว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการรับรู้ และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล การรับรู้ของบุคคลมี 2 ช่องทางคือผ่านประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม และผ่านทางความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม ส่วนการจัดกระทำกับข้อมูลที่รับรู้มี 2 ลักษณะ คือการลงมือทดลองปฏิบัติ และการสังเกตโดยใช้ความคิดอย่างไตร่ตรอง แนวคิดของโคลบ เมื่อมาประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้งสองซีก ทำให้เกิดเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้คำถามหลัก 4 คำถามคือ ทำไม (Why) อะไร (What) อย่างไร (How) และถ้า (If) ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แตกต่างกันทั้ง 4 แบบให้สามารถใช้สมองทุกส่วนของตนในการพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้สมองทุกส่วน ทั้งซีกซ้ายและขวา ในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ตนเอง

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีขั้นตอนดำเนินการ 8 ขั้นตอน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และ ไพเราะ พุ่มม่น, 2542, น. 11-16 ; เขียร พานิช, 2544, น. 3-5)

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบได้ว่า ทำไม ตนจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน

ขั้นที่ 3 การพัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดหรือแนวคิด เมื่อผู้เรียนเห็นคุณค่าของเรื่องที่เรียนแล้ว ผู้สอนจึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคิดรวบยอดหรือแนวคิดพอสมควรแล้ว ผู้สอนจึงกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความคิดของตนให้กว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น โดยการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ในขั้นที่ 3 และ 4 นี้คือการตอบคำถามว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ อะไร

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ในขั้นนี้ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ความคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้ในขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริง และศึกษาผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง จากการปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ในขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ถึงจุดเด่นจุดด้อยของแนวคิด ความเข้าใจแนวคิดนั้นจะกระจ่างขึ้น ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตน โดยการนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้

หรือปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างชิ้นงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง ดังนั้นคำถามหลักที่ใช้
ในขั้นที่ 5-6 ก็คือ จะทำอย่างไร

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้เมื่อผู้เรียน
ได้สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนตามความถนัดแล้ว ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตน
ชื่นชมกับความสำเร็จ และเรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งรับฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์
เพื่อการปรับปรุงงานของตนให้ดีขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดขั้นนี้เป็นขั้นขยายขอบข่าย
ของความรู้โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การเปิดประเด็นใหม่สำหรับผู้เรียน
ในการเริ่มต้นวัฏจักรของการเรียนรู้ในเรื่องใหม่ต่อไป

4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้
ด้วยตนเองในเรื่องที่เรียน เกิดความรู้ความเข้าใจ และนำความรู้ความเข้าใจนั้นไปใช้ได้ และสามารถ
สร้างผลงานที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ

2.6.5.3 รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Instructional Models
of Cooperative Learning)

1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ พัฒนาจากหลักการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือของ จอห์นสัน และ จอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1974, p. 213-240) แสดงให้เห็นว่า
ผู้เรียนควรร่วมมือกันในการเรียนรู้มากกว่าการแข่งขันกัน เพราะการแข่งขันก่อให้เกิดสภาพการณ์
แพ้-ชนะ แต่การร่วมมือกันก่อให้เกิดสภาพการณ์ ชนะ-ชนะ อันเป็นสภาพการณ์ที่ดีกว่าทั้งทางด้านจิตใจ
และสติปัญญา หลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5 ประกอบด้วย

(1) การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักพึ่งพากันโดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญ
เท่าเทียมกันและจะต้องพึ่งพากันเพื่อความสำเร็จร่วมกัน

(2) การเรียนรู้ที่ดีต้องอาศัยการหันหน้าเข้าหากัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อมูล และการเรียนรู้ต่าง ๆ

(3) การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคม โดยเฉพาะทักษะในการ
ทำงานร่วมกัน

(4) การเรียนรู้ร่วมกันควรมีการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มที่ใช้ในการ
ทำงาน

(5) การเรียนรู้ร่วมกันต้องมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม
ที่สามารถตรวจสอบและวัดประเมินได้

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ
ด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะสังคมต่าง ๆ
เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ รวมทั้งทักษะ
แสวงหาความรู้ ทักษะการคิด การแก้ปัญหา

3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ รูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริม
การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการหลัก ๆ คือหลักการเรียนรู้แบบร่วมมือ

5 ประการ และมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างมากที่สุด โดยอาศัยการร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน และแลกเปลี่ยนความรู้กันระหว่างกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ความแตกต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบจะอยู่ที่เทคนิคในการศึกษาเนื้อหาสาระ วิธีการเสริมแรงและการให้รางวัล โดยแต่ละรูปแบบมีรายละเอียด ดังนี้

(1) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบจิ๊กซอร์ (Jigsaw)

1.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

1.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระ คนละ 1 ส่วน (เปรียบเทียบได้ชิ้นส่วนภาพตัดต่อคนละ 1 ชิ้น) และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ซึ่งได้รับเนื้อหาเดียวกัน ตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ขึ้นมา และร่วมกันทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปรายหาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้

1.4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปสู่กลุ่มบ้านของเรา แต่ละคน ช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจในสาระที่ตนได้ศึกษาร่วมกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เช่นนี้ สมาชิกทุกคนก็จะได้เรียนรู้ภาพรวมของสาระทั้งหมด

1.5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่มกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล

(2) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ เอส. ที. เอ. ดี. (STAD) คำว่า “STAD” มาจาก Student Teams – Achievement Division มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group)

2.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอนและเก็บคะแนนของตนไว้

2.3 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ ซึ่งหาได้ดังนี้

คะแนนพื้นฐาน : ได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลาย ๆ ครั้ง
ที่ผู้เรียนแต่ละคนทำได้

คะแนนที่ได้ : ได้จากการนำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐาน

คะแนนพัฒนาการ: ถ้าคะแนนที่ได้คือ

-11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 0

-1 ถึง -10 คะแนนพัฒนาการ = 10

+1 ถึง 10 คะแนนพัฒนาการ = 20

+ 11 ขึ้นไป คะแนนพัฒนาการ = 30

2.4 สมาชิกในกลุ่มนำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รางวัล

(3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที. เอ. ไอ. (TAI) มาจาก Team – Assisted Individualization มีกระบวนการดังนี้

3.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

3.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

3.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา จับคู่กันทำแบบฝึกหัด
ก. ถ้าใครทำแบบฝึกหัดได้ 75% ขึ้นไปให้ไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้ายได้

ข. ถ้ายังทำแบบฝึกหัดได้ไม่ถึง 75% ให้ทำแบบฝึกหัดซ่อมจนกระทั่งทำได้ แล้วจึงไปรับการทดสอบรวบยอดครั้งสุดท้าย

3.4 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราแต่ละคนนำคะแนนทดสอบรวบยอดมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุดกลุ่มนั้นได้รับรางวัล

(4) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ที. จี. ที. (TGT) มาจาก Team Game Tournament ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

4.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มคละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน และเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มบ้านของเรา (Home Group)

4.2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา ได้รับเนื้อหาสาระและศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกัน

4.3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายกันเป็นตัวแทนกลุ่มไปแข่งขันกับกลุ่มอื่นโดยจัดกลุ่มแข่งขันตามความสามารถ คือคนเก่งในกลุ่มบ้านของเราแต่ละกลุ่มไปรวมกัน คนอ่อนก็ไปรวมกับคนอ่อนของกลุ่มอื่น กลุ่มใหม่ที่รวมกันนี้เรียกว่ากลุ่มแข่งขัน กำหนดให้มีสมาชิกกลุ่มละ 4 คน

4.4 สมาชิกในกลุ่มแข่งขัน เริ่มแข่งขันกันดังนี้

ก. แข่งขันกันตอบคำถาม 10 คำถาม

ข. สมาชิกคนแรกจับคำถามขึ้นมา 1 คำถาม และอ่านคำถามให้กลุ่มฟัง

ค. ให้สมาชิกที่อยู่ซ้ายมือของผู้อ่านคำถามคนแรกตอบคำถามก่อน

ต่อไปจึงให้คนถัดไปตอบจนครบ

ง. ผู้อ่านคำถามเปิดคำตอบ แล้วอ่านเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้กลุ่มฟัง

จ. ให้คะแนนคำตอบดังนี้ ผู้ตอบถูกเป็นคนแรกได้ 2 คะแนน ผู้ตอบถูกคนต่อไปได้ 1 คะแนน ผู้ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ฉ. ต่อไปสมาชิกคนที่ 2 จับคำถามที่ 2 และเริ่มเล่นตามขั้นตอน ข-จ ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งคำถามหมด

ข. ทุกคนรวมคะแนนของตนเอง

ผู้ได้คะแนนอันดับ 1 ได้โบนัส 10 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 2 ได้โบนัส 8 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 3 ได้โบนัส 5 คะแนน

ผู้ได้คะแนนอันดับ 4 ได้โบนัส 4 คะแนน

4.5 เมื่อแข่งขันเสร็จแล้ว สมาชิกกลุ่มกลับไปกลุ่มบ้านของเรา แล้วนำคะแนนที่แต่ละคนได้รวมเป็นคะแนนของกลุ่ม

(5) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ แอล. ที. (L.T) มาจากคำว่า Learning Together ซึ่งมีกระบวนการที่ง่ายไม่ซับซ้อน ดังนี้

5.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน

5.2 กลุ่มย่อยกลุ่มละ 4 คน ศึกษาเนื้อหาพร้อมกัน โดยกำหนดให้แต่ละคน มีบทบาทหน้าที่ช่วยกลุ่มในการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น

สมาชิกคนที่ 1: อ่านคำสั่ง

สมาชิกคนที่ 2: หาคำตอบ

สมาชิกคนที่ 3: หาคำตอบ

สมาชิกคนที่ 4: ตรวจสอบคำตอบ

5.3 กลุ่มสรุปคำตอบพร้อมกัน และส่งคำตอบนั้นเป็นผลงานกลุ่ม

5.4 ผลงานกลุ่มได้คะแนนเท่าไร สมาชิกทุกคนในกลุ่มนั้นจะได้ คะแนนนั้นเท่ากันทุกคน

(6) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ จี. ไอ. (G.I) มาจาก Group Investigation รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันไปสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนรู้ร่วมกัน โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

6.1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่ม คละความสามารถ (เก่ง-กลาง-อ่อน) กลุ่มละ 4 คน

6.2 กลุ่มย่อยศึกษาเนื้อหาสาระร่วมกันโดย

ก. แบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ แล้วแบ่งกันไปศึกษาหาข้อมูล หรือคำตอบ

ข. ในการเลือกเนื้อหา ควรให้ผู้เรียนอ่อนเป็นผู้เลือกก่อน

6.3 สมาชิกแต่ละคนไปศึกษาหาข้อมูล/คำตอบมาให้กลุ่ม กลุ่มอภิปรายร่วมกันและสรุปผลการศึกษา

6.4 กลุ่มเสนอผลงานของกลุ่มต่อชั้นเรียน

(7) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ซี. ไอ. อาร์. ซี. (CIRC) มาจาก Cooperative Integrated Reading and Composition เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ กิจกรรม

การอ่านแบบเรียน การสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้ (Slavin, 1987, p. 7-13)

7.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คน ทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน

7.2 ครูจัดทีมใหม่โดยให้นักเรียนแต่ละทีมต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับ ทีมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เขียนรายงาน แต่งความ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบต่าง ๆ และมีการให้คะแนนของแต่ละทีม ทีมใดได้คะแนน 90% ขึ้นไป จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น “ซูเปอร์ทีม” หากได้คะแนนตั้งแต่ 80-89% ก็จะได้รับรางวัลรองลงมา

7.3 ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจงวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่า ต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องที่จะอ่านแล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนจัดเตรียมไว้ให้ เช่น อ่านเรื่องในใจแล้วจับคู่อ่านออกเสียงให้เพื่อนฟัง และช่วยกันแก้จุดบกพร่อง หรือครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละครวิเคราะห์ปัญหาหรือทำนายว่าเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

7.4 หลังจากกิจกรรมการอ่าน ครูนำอภิปรายเรื่องที่จะอ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการอ่าน เช่น การจับประเด็นปัญหา การทำนาย เป็นต้น

7.5 นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้งรายบุคคลและทีม

7.6 นักเรียนจะได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน เช่น ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการอ้างอิง ทักษะการใช้เหตุผล เป็นต้น

7.7 นักเรียนจะได้รับชุดการเรียนการสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการเขียนได้ตามความสนใจ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนเขียนเรื่องและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและในที่สุดตีพิมพ์ผลงานออกมา

7.8 นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่านหนังสือที่สนใจ และเขียนรายงานเรื่องที่จะอ่านเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมีแบบฟอร์มให้

(8) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบคอมเพล็กซ์ (Complex Instruction) พัฒนาขึ้นโดย เอลิซาเบธ โคเฮน และคณะ (Elizabeth Cohen) รูปแบบคล้ายกับรูปแบบ จี. ไอ. เพียงแต่จะสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มมากกว่าการทำให้เป็นรายบุคคล นอกจากนั้นงานที่ให้อย่างมีลักษณะของการประสานสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทักษะหลายประเภท และเน้นการให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการจัดงานให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้น ครูต้องค้นหาความสามารถเฉพาะทางของผู้เรียนที่อ่อน ว่ามีความถนัดในด้านใด จะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย รูปแบบนี้จะไม่มีการให้รางวัล เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ได้ออกแบบให้งานที่แต่ละบุคคลทำ สามารถสนองตอบความสนใจของผู้เรียนและสามารถจูงใจผู้เรียนแต่ละคนอยู่แล้ว

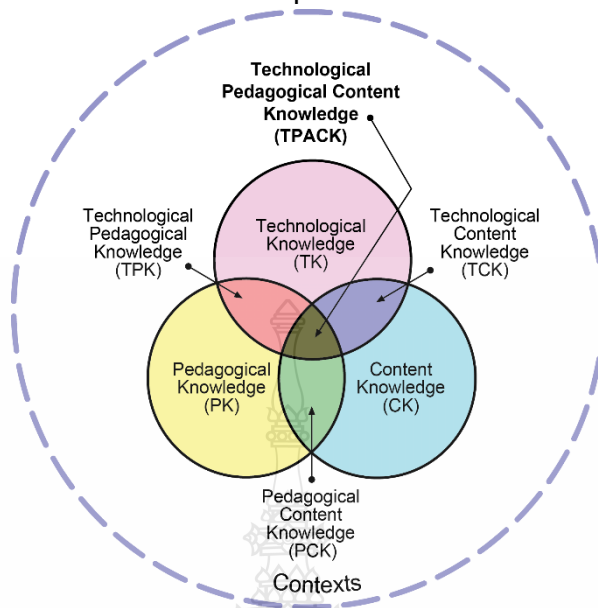
4) ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะการประสานสัมพันธ์ ทักษะการคิด ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการแก้ปัญหา ฯลฯ การเลือกใช้รูปแบบการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบ ผู้สอนต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียน ส่วนการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบแต่ละขั้นตอนนั้น สามารถเลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอนมาใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระ เวลา และผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เรียนต้องคำนึงถึง การพัฒนาสมองซีกขวาและซ้าย ทฤษฎีปัญหา วิธีเรียนของผู้เรียนแต่ละคน ความถนัดและความสนใจ นอกจากนี้ผู้สอนควรใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

2.6.6 รูปแบบการเรียนรู้แบบ TPCK Model

ความเข้าใจที่มีมาอย่างยาวนานว่า ครูผู้สอนคือคนที่มีความเชี่ยวชาญสามารถที่จะนำความรู้เนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง กับความสามารถในวิธีการสอนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีวิทยาการกันระหว่างวิธีการสอน และเนื้อหาวิชาที่สอน (Pedagogical Content Knowledge : PCK) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 ที่ครูผู้สอนถ่ายทอดความรู้จากครูผู้เรียนด้วยตัวของครูเอง แต่ต่อมาในศตวรรษที่ 21 ยุคแห่งข้อมูลสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) ได้เข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ของคน วิธีการเข้าถึงแหล่งความรู้ของข้อมูลต่าง ๆ ที่มีมากมายหลากหลายแหล่ง จึงถูกนำมาเป็นวิธีการใหม่ สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันจึงสามารถผสมผสานกับความรู้เนื้อหาวิชา วิธีการเรียนรู้ที่ดี และการใช้ ICT เข้าด้วยกัน การผสมผสานนี้คือ Technological Pedagogical Content Knowledge (TPCK) ซึ่งมากกว่าการเติมเทคโนโลยีเข้าไปในวิธีการแบบดั้งเดิม (Traditional Approaches) แต่การผสมผสานนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ในวิธีการใช้ ICT ที่สามารถใช้ในการเข้าถึงและกระบวนการเนื้อหาวิชานั้น ๆ (TCK) และความเข้าใจใน ICT ที่สามารถสนับสนุนและเพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียน (TPK) ในการผสมผสานกับ PCK

Technological Pedagogical Content Knowledge (TPCK) เป็นความพยายามที่แยกแยะให้เห็นถึงธรรมชาติของความรู้ที่ครูผู้สอนมีผสมผสานด้วยเทคโนโลยีกับการสอนของครู โดยการกำหนดความซับซ้อน ความหลากหลาย และความเหมาะสมขึ้นอยู่กับความรู้ของครูผู้สอน โดยกรอบของ TPCK คิดขึ้นโดย Shulman ดังนี้

The Seven Components of TPACK

ภาพที่ 2.4 วงจรความสัมพันธ์ TPACK

ที่มา : Koehler & Mishra, 2009

หัวใจสำคัญของกรอบ TPACK คือ ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของความรู้หลักสามรูปแบบ: เนื้อหา (CK), วิธีการสอน (PK) และเทคโนโลยี (TK) วิธีการ TPACK นอกเหนือไปจากการมองเห็นฐานความรู้ทั้งสามนี้แยกกัน กรอบการทำงานของ TPACK นั้นเพิ่มเติมโดยเน้นประเภทของความรู้ที่อยู่จุดตัดระหว่างสามรูปแบบหลัก : ความรู้เนื้อหาการสอน (PCK), ความรู้เนื้อหาทางเทคโนโลยี (TCK), ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสอน (TPK) และความรู้เนื้อหาในรายวิชา

การบูรณาการเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนการสอน สิ่งสำคัญอีกเรื่องเฉพาะต้องพัฒนาความไวต่อความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง และการทำธุรกรรมระหว่างองค์ประกอบของความรู้เหล่านี้ตั้งอยู่ในบริบทที่ไม่ซ้ำกัน ครูแต่ละคน ระดับเกรด และปัจจัยเฉพาะของโรงเรียนประชากร วัฒนธรรม และปัจจัยอื่น ๆ ทำให้มั่นใจได้ว่าทุกสถานการณ์มีเอกลักษณ์และไม่มีการผสมผสานเนื้อหา เทคโนโลยี และการสอนเพียงอย่างเดียวสำหรับครูทุกคนทุกหลักสูตร หรือทุกมุมมองของการสอน

เนื้อหาความรู้ (CK) ความรู้ของครู” เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนรู้หรือสอน เนื้อหาที่จะกล่าวถึงในวิทยาศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ของโรงเรียนมัธยมนั้นแตกต่างจากเนื้อหาที่จะกล่าวถึงในหลักสูตรระดับปริญญาตรีเกี่ยวกับการชื่นชมศิลปะ หรือการสัมมนาระดับบัณฑิตศึกษาทางดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ ดังที่ ชาลมาลย์ (Shulman, 1986) กล่าวไว้ว่า ความรู้นี้จะรวมถึงความคิดกรอบการทำงานขององค์ความรู้เกี่ยวกับหลักฐานและหลักฐานตลอดจนแนวปฏิบัติและแนวทางการพัฒนาความรู้ดังกล่าว” (Koehler and Mishra, 2009)

ความรู้เกี่ยวกับการสอน (PK) ความรู้ส่วนลึกของครูเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีปฏิบัติหรือวิธีการสอน และการเรียนรู้ รูปแบบวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้ครอบคลุมเหนือสิ่งอื่นใดวัตถุประสงค์

ทางการศึกษาโดยรวมค่านิยม และจุดมุ่งหมาย รูปแบบความรู้ทั่วไปนี้นำไปใช้กับการทำความเข้าใจว่านักเรียนเรียนรู้ทักษะการจัดการห้องเรียนทั่วไปการวางแผนบทเรียนและการประเมินนักเรียนอย่างไร (Koehler and Mishra, 2009)

ความรู้ด้านเทคโนโลยี (TK) ความรู้เกี่ยวกับวิธีคิดบางประการ และการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเครื่องมือ และทรัพยากร และการทำงานกับเทคโนโลยีสามารถนำไปใช้กับเครื่องมือ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยีทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการทำความเข้าใจเทคโนโลยีสารสนเทศในวงกว้างพอที่จะนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการทำงาน และในชีวิตประจำวันสามารถจดจำได้เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยเหลือในการสอน และการถ่ายทอด หรืออาจจะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของเป้าหมาย และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง (Koehler and Mishra, 2009)

ความรู้ด้านเนื้อหาการสอน (PCK) ซึ่งสอดคล้องและคล้ายกันกับแนวความคิดของชูลมาน (Shulman) เกี่ยวกับความรู้ด้านการสอนที่ใช้กับการสอนเนื้อหาเฉพาะ แนวความคิดเกี่ยวกับแนวคิด PCK ของชูลมาน เป็นแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระสำหรับการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตาม Shulman (1986) การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นเมื่อครูตีความเนื้อเรื่อง พบหลายวิธีที่จะเป็นตัวแทนและปรับปรุงวิธีการเพิ่มวัสดุการเรียนการสอนให้เป็นแนวคิดทางเลือก และความรู้เดิมของนักเรียน PCK ครอบคลุมหลักคิดของการสอนการเรียนรู้หลักสูตรการประเมินและการรายงาน เช่น เงื่อนไขที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรการประเมินและการสอน (Koehler and Mishra, 2009)

ความรู้ด้านเทคโนโลยี (TCK) ความเข้าใจในลักษณะที่เทคโนโลยี และเนื้อหาที่มีอิทธิพลและจำกัดซึ่งกันและกัน ครูต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญมากกว่าเรื่องที่พวกเขาสอน พวกเขาจะต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในลักษณะของเนื้อหา (หรือประเภทของการเป็นตัวแทนที่สามารถสร้าง) สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการใช้เทคโนโลยีเฉพาะ ครูต้องเข้าใจว่าเทคโนโลยีชนิดใดเหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่สุดในหัวข้อเรื่องในรูปแบบของตน และวิธีการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสอน (Koehler and Mishra, 2009)

ความรู้ด้านเทคโนโลยีการสอน (TPK) ความเข้าใจว่าการสอน และการเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ มีวิธีการอย่างไร เมื่อมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยโดยเฉพาะในรูปแบบเฉพาะ ซึ่งรวมถึงการรู้ถึงความสามารถในการสอน และข้อจำกัดของเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่หลากหลายเนื่องจากเกี่ยวข้องกับการออกแบบ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน และการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสอน (Koehler and Mishra, 2009)

สรุปได้ว่าความรู้ด้านเทคโนโลยีการสอน (TPCK) กระบวนการจัดการเรียนรู้ภายใต้การสอนที่มีความหมาย และมีทักษะอย่างลึกซึ้งด้วยเทคโนโลยีอย่างแท้จริง TPK นั้น แตกต่างจากความรู้ของทั้งสามแนวคิดเป็นรายบุคคล TPK เป็นพื้นฐานของการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยี ซึ่งต้องการความเข้าใจในการแสดงแนวคิดโดยใช้เทคโนโลยี เทคนิคการสอนที่ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสอนเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ทำให้ดูเหมือนยากไปสู่ง่ายต่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคือผู้เรียนเผชิญอย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้เกี่ยวกับความรู้เดิมของผู้เรียน และทฤษฎีญาณวิทยา และความรู้เกี่ยวกับวิธีที่เทคโนโลยีสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างความรู้ที่มีอยู่เพื่อพัฒนา

ให้เกิดเป็นความรู้ที่ฝังลึกใหม่ หรือเสริมสร้างความแม่นยำของเนื้อหา นับได้ว่าการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้มีความน่าสนใจและทำให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนดีขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

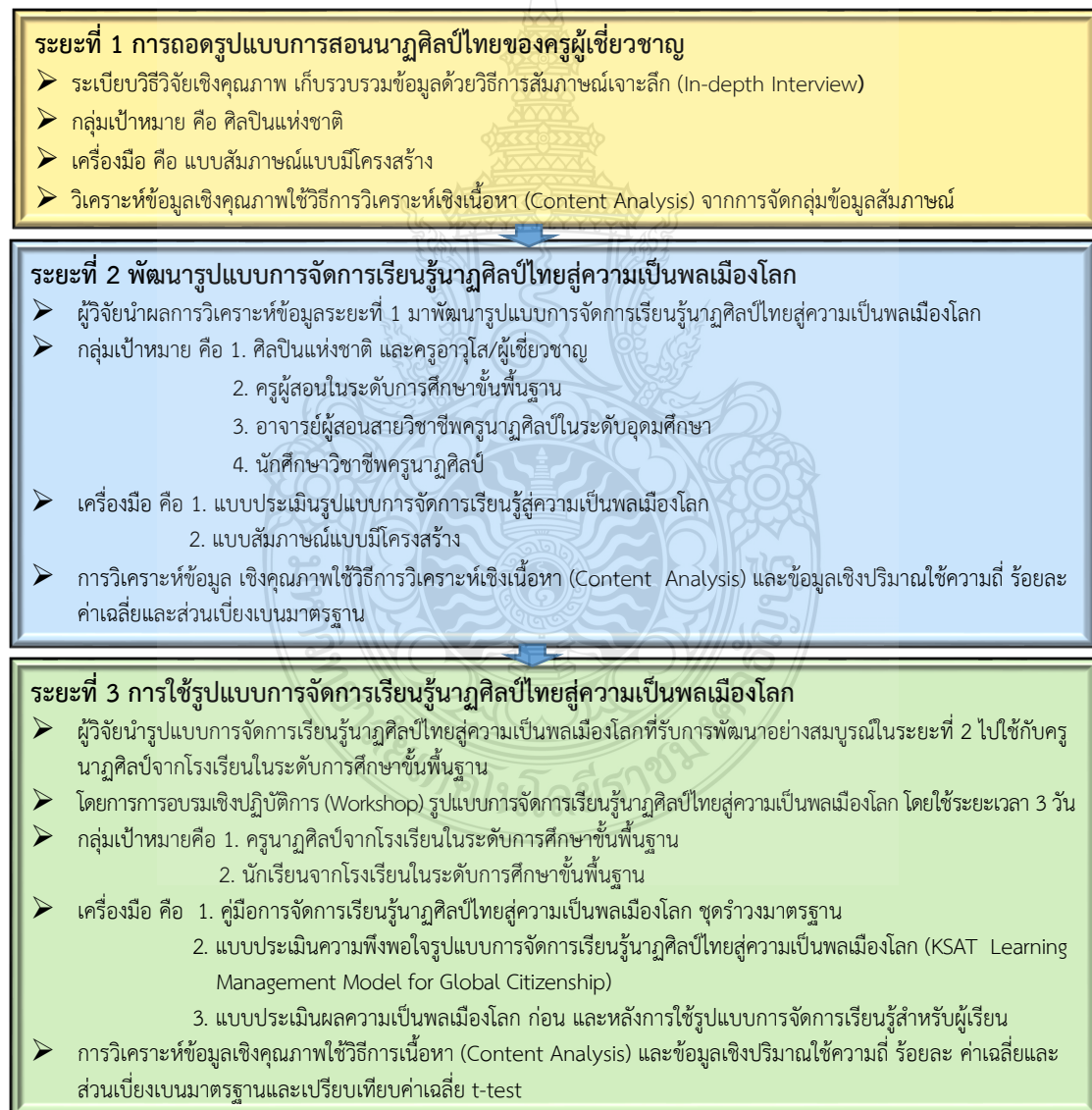

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการศึกษาที่มุ่งถอดองค์ความรู้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของศิลปินแห่งชาติ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่การเป็นพลเมืองโลก เป็นรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ซึ่งผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ กับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้ (ภาพที่ 3.1)

3.1 กรอบการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 3.1 กรอบการดำเนินการวิจัย

3.2 ระยะเวลาที่ 1 สังกเคราะห์องค์ความรู้การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

การวิจัยระยะนี้ ผู้วิจัยมีเป้าหมายเพื่อถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย คือ

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยระยะนี้ผู้วิจัยต้องการข้อมูลจากผู้รู้ที่เป็นต้นแบบด้านนาฏศิลป์ จึงใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีกลุ่มและเกณฑ์ในการเลือก คือ ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งเป็นศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะล้ำค่าอันทรงคุณค่าของแผ่นดิน ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติด้านศิลปะการแสดง โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณา จำนวน 4 คน ได้แก่

- 1) ครูสุวรรณณี ชลานุเคราะห์
- 2) ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์
- 3) ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว
- 4) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ

3.2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.2.1 เครื่องมือ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีแนวคำถาม ดังนี้ (ภาคผนวก ค)

1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงาน

2) ท่านมีวิธีการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

- (1) การสอนเพื่อสอนให้รู้ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
- (2) การสอนเพื่อสอนทำให้ดูท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
- (3) การสอนเพื่อสอนอยู่ให้เห็นท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

3) ท่านมีวิธีการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไรให้ผู้เรียนมีความเป็นความเป็นพลเมืองโลก

(1) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

(2) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยก การอยู่ร่วมกัน ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

(3) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ หลากหลาย ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

(4) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) ท่าน ใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

(5) การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการตัดสินใจท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร

4) ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะและด้านทฤษฎีในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

(1) ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

(2) ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

(3) ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

5) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.2.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3) สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ตามกรอบโครงสร้าง

4) นำแนวสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ตาม

ข้อเสนอแนะ

5) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และความเที่ยงตรงเชิงเฉพาะหน้า (Face Validity) ได้แก่

- รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย กรรมการสภาวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

- รองศาสตราจารย์คาร์ณ สุนทรานนท์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (ละคร) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

6) นำผลจากแบบตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าความตรงตามเนื้อหาซึ่งคำนวณจากความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index: IOC) อยู่ที่ระดับ 0.96 และนำผลมาปรับปรุงแก้ไขแนวคำถามในการสัมภาษณ์

7) นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.2.3.1 ทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

3.2.3.2 ผู้วิจัยติดต่อศิลปินแห่งชาติ เพื่อดำเนินสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการจัดกลุ่มข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

3.2.4.1 ถอดเทพการสัมภาษณ์

3.2.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ และกลุ่มของข้อมูล

3.3 ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากระยะที่ 1 มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแบบต่างวิธี (Method Triangulation) ซึ่งผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล (2555, น. 259) กล่าวว่า เทคนิคสามเส้าเป็นวิธีการที่สำคัญในการยืนยันข้อมูล ในระดับการเก็บข้อมูลโดยมีวิธีการรวบรวมข้อมูลมากกว่าหนึ่งวิธี เพื่อตรวจสอบยืนยันซึ่งกันและกัน ในระยะนี้มีการดำเนินการ ดังนี้

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย

3.3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก คือ ศิลปินแห่งชาติ 4 คน ผู้เชี่ยวชาญการสอนและแสดงนาฏศิลป์ไทย 5 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีกลุ่มและเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

1) ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งเป็นศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะล้ำค่าอันทรงคุณค่าของแผ่นดิน ยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ ด้านศิลปะการแสดง โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นผู้พิจารณา จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

(1) ครูสุวรรณี	ชลาณุเคราะห์
(2) ครูรัตติยะ	วิกสิตพงศ์
(3) ครูประสิทธิ์	ปิ่นแก้ว
(4) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย	จันทร์สุวรรณ

2) ครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีประสบการณ์สอนและประสบการณ์แสดงนาฏศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี ได้รับการถ่ายทอดความรู้ทางศิลปจากคณะละครโนราชสำนัก จำนวน 5 คน คือ

1) ครูนพรัตน์ศุภาการ	หวังในธรรม
2) รองศาสตราจารย์อมรา	กล้าเจริญ
3) รองศาสตราจารย์คำรณ	สุนทรานนท์
4) รองศาสตราจารย์นฤมล	ชั้นสัมฤทธิ์
5) ครูนันทา	น้อยนิตย์

3.3.1.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยการทดลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก คือ 1) ครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน 2) อาจารย์ผู้สอนสายวิชาชีพครูนาฏศิลป์ในระดับอุดมศึกษา 9 คน 3) นักศึกษาวิชาชีพครูนาฏศิลป์ 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีกลุ่มและเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

1) ครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ กลุ่มครูปฏิบัติการและครูชำนาญการ มีประสบการณ์สอนวิชานาฏศิลป์ 1-15 ปี และกลุ่มครูชำนาญการพิเศษ มีประสบการณ์สอนวิชานาฏศิลป์ มากกว่า 15 ปี

2) อาจารย์ผู้สอนสายวิชาชีพครูนาฏศิลป์ในระดับอุดมศึกษา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ผู้มีประสบการณ์สอนและการแสดงในสถาบันอุดมศึกษา มากกว่า 10 ปี

3) นักศึกษาวิชาชีพครูนาฏศิลป์ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ นักศึกษาวิชาชีพครูนาฏศิลป์ที่กำลังศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน

3.3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.3.2.1 เครื่องมือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้ผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ และการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้และความเป็นพลเมืองโลก โดยใช้เครื่องมือคือ แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (ภาคผนวก ง) รายละเอียดแบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

3.3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

2) สร้างแบบประเมินร่างรูปแบบอยู่ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

3) นำแบบประเมิน ร่างรูปแบบระยะที่ 3 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไข เป็นแบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ และแนวข้อคำถาม

4) นำแบบประเมินร่างรูปแบบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ให้ศิลปินแห่งชาติ 4 คน และครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.3.3.1 ทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากศิลปินแห่งชาติ และครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ

3.3.3.2 ผู้วิจัยส่งแบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ให้จากศิลปินแห่งชาติ และครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ ประเมิน

3.3.3.3 จัด (ส่งเอกสารให้ศิลปินแห่งชาติและครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญประเมิน) และสรุปรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลได้นำมาแปลความใช้การจัดช่วงชั้น (Range) ของบุญชม ศรีสะอาด (2557, น. 4) ดังนี้

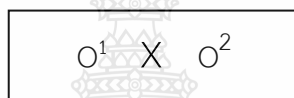
4.51 – 5.00	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.3.4.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ และกลุ่มของข้อมูล

3.4 ระยะที่ 3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

เป็นระยะที่ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ที่พัฒนาจากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการกับครูนาฏศิลป์ที่สอนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทยศึกษา โดยใช้รูปแบบ การทดลองแบบ Pre Experiment แบบ One Group Pretest-Posttest Design

- O¹ คือ ทดสอบก่อนจัดกระทำ
- X คือ การจัดกระทำ
- O² คือ ทดสอบหลังจัดกระทำ

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ คือ ครูและนักเรียนนาฏศิลป์ โรงเรียนเครือข่ายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 125 โรงเรียน

3.4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ

1) ครูนาฏศิลป์โรงเรียนเครือข่ายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่มโรงเรียนตามประเภท ของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนมัธยมศึกษา และจากนั้น ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเลือกโรงเรียน จำนวน 50 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนส่งครูนาฏศิลป์เข้าร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 50 คน

2) นักเรียนนาฏศิลป์โรงเรียนเครือข่ายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เรียนรู้ ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจงโรงเรียน ที่ได้มาจากข้อ 1 โดยเป็นโรงเรียนที่มีผู้สอนอยู่ในระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน จำนวน 80 คน

3.4.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.2.1 เครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในระยะที่ 3 นี้ คือ

1) คู่มือการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ชุดร่าง มาตรฐาน (ภาคผนวก จ)

2) แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก แบ่งออกเป็น 2 ตอน มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
(ภาคผนวก ฉ)

3) แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) เพื่อ
ประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็น
พลเมืองโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน มาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ (ภาคผนวก ช แบบ
ประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning
Management Model for Global Citizenship)

3.4.2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) นำองค์ความรู้จากการวิจัยระยะที่ 2 และศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานสาระการเรียนรู้ฐานศิลปะเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะสู่ความเป็น
พลเมืองโลก ผ่านกระบวนการสอน เรื่อง รำวงมาตรฐาน 10 เพลง ให้สอดคล้องตามหลักการและ
รูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลกโดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อร้องรำวงมาตรฐานมาหลักการความเป็นพลเมืองโลก

(2) นำเนื้อร้องที่วิเคราะห์ความหมายตามหลักการความเป็นพลเมืองโลก

ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ตามข้อเสนอแนะ

(3) นำเนื้อร้องที่วิเคราะห์ความหมายตามหลักการความเป็นพลเมืองโลก

ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความหมายได้แก่

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล ผู้เชี่ยวชาญ

ด้านภาษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ สารสัมฤทธิ์ผล ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- อาจารย์จินตนา กล้วยประยงค์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านจอมบึง

(4) นำผลจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขและปรับปรุง

เนื้อหา

(5) นำเนื้อร้องที่วิเคราะห์ความหมายตามหลักการความเป็นพลเมืองโลก

ไปใช้ฝึกอบรม

2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างแบบประเมินแบบประเมินความเป็น
พลเมืองโลก แบบสัมภาษณ์ผู้เข้าฝึกอบรม และผู้ใช้การจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทย สู่ความเป็นพลเมืองโลก

3) นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินทักษะปฏิบัติ แบบสอบถาม
และแบบสัมภาษณ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไข

4) นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเที่ยงตรงเชิงเฉพาะหน้า อยู่ที่ระดับ 0.98 และแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

- อาจารย์ ดร.สรชัย ชูชีพ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนา ศักยภาพนิสิต /สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา ชูสงค์ สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

5) นำแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะที่เทียบเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบประเมิน ความเป็นพลเมืองโลกด้านภายในส่วนบุคคล อยู่ที่ระดับ 0.90 และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ที่ระดับ 0.93

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.4.3.1 จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครูนาฏศิลป์โรงเรียนเครือข่ายระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบ แบ่งกลุ่มโรงเรียนตามประเภทของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียน มัธยมศึกษา และผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก เลือกโรงเรียน จำนวน 50 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนส่งครูนาฏศิลป์เข้าร่วมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการโรงเรียนละ 1 คน รวมจำนวน 50 คน ใช้เวลา 3 วัน

วันที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพลง งามแสงเดือน ชาวไทย รำมาฆิมารำ คินเตือนหงาย และดวงจันทร์วันเพ็ญ

วันที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพลง ดอกไม้ของชาติ หึงไทยใจงาม ดวงจันทร์ขวัญฟ้า ยอดชายใจหาญ และบุชานันทรบ

วันที่ 3 การประเมินผล และการสัมภาษณ์/การตอบแบบสอบถาม

3.4.3.2 ติดตามผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ไปใช้กับนักเรียนนาฏศิลป์โรงเรียนเครือข่ายระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการ เรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้วิธีการแบบเจาะจงโรงเรียนที่ครูผู้สอนอยู่ในระดับ ชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน จำนวน 80 คน

1) โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จำนวน 20 คน

2) โรงเรียนสายปัญญารังสิต จำนวน 20 คน

3) โรงเรียนวัดพิชิตพิทยาราม จำนวน 20 คน

4) โรงเรียนสิงห์บุรี จำนวน 20 คน

3.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลเชิงปริมาณใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2557, น. 4)

4.51-5.00	หมายถึง	เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	เหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	เหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	เหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการวิจัยแบบผสมผสานที่ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ จากนั้นนำองค์ความรู้มาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ตอนดังนี้

- 4.1 ผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ
- 4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
- 4.3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

4.1 ผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

ตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 2 ส่วน คือ ประวัติศิลปินแห่งชาติ และผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ โดยผู้วิจัยเริ่มจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) เกี่ยวกับองค์ความรู้การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย จำนวน 4 คน คือ

- 4.1.1 ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2533
- 4.1.2 ครูรัตติยะ วิภสิตพงส์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ.2560
- 4.1.3 ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2551
- 4.1.4 รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2548

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คน เป็นเพศหญิง 2 คน เพศชาย 2 คน อายุเฉลี่ย 80.5 ปี โดยมีอายุสูงสุดคือ 94 ปี ต่ำสุด 65 ปี มีประสบการณ์สอนเฉลี่ย 59.25 ปี และประสบการณ์ในการแสดงเฉลี่ย 69.25 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์สอน (ปี)	ประสบการณ์แสดง (ปี)	อาชีพ
P # 1	หญิง	94	-มัธยมศึกษาปีที่ 6 -ปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์)	76	84	อดีต ข้าราชการ ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2533

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์สอน (ปี)	ประสบการณ์แสดง (ปี)	อาชีพ
P # 2	หญิง	84	-ปริญญาตรี	61	71	อดีต ข้าราชการ ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ และพนักงานราชการ สถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง วัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญการ สอนนาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2560
P # 3	ชาย	79	-ปริญญาตรี -ปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์)	57	65	อดีต ข้าราชการ ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ และพนักงานราชการ สถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง วัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญการ สอนนาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2551
P # 4	ชาย	65	-ปริญญาเอก	43	57	อดีต ข้าราชการ ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ และพนักงานราชการสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง วัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญการ สอนนาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ พ.ศ. 2548

1) ประวัติศิลปินแห่งชาติ

(1) อัตลักษณ์ความเป็นครูและศิลปินผู้ถ่ายทอดของศิลปินแห่งชาติ

ศิลปินแห่งชาติ เป็นปูชนียบุคคลที่มีคุณค่าทางทรัพยากรบุคคลสำคัญทางด้านศิลปะที่ได้สืบสานงานศิลปะ ของชาติให้เชื่อมโยงจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในอดีต ให้มีความรุ่งโรจน์สืบไปยังอนาคตข้างหน้า จากพระราชดำรัสของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

“ผลงานของศิลปินแห่งชาติเป็นมรดกศิลปะอันล้ำค่าของชาติ เป็นเครื่องหมาย แสดงอารยธรรมอันสูงส่งของชาติไทย ควรแก่ความภูมิใจของคนไทยทั้งชาติ ผลงานของท่านเหล่านี้นับวันจะสูญหายไป ด้วยสาเหตุต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องอย่างเร่งด่วนที่จะต้องศึกษาผลงานของท่านเหล่านี้ แล้วจัดทำเนียบขึ้นบัญชีอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการศึกษา และรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ โดยส่วนรวมต่อไป” (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2561.)

คุณสมบัติของศิลปินแห่งชาติที่กระทรวงวัฒนธรรมใช้เป็นเกณฑ์ตัดสิน คือ ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้มีสัญชาติไทย และยังมีชีวิตอยู่ในวันตัดสิน มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ และมีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะในแขนงนั้น สร้างสรรค์และพัฒนาผลงานศิลปะแขนงนั้นจนถึงปัจจุบัน ผดุงและถ่ายทอดศิลปะแขนงนั้น ปฏิบัติงานศิลปะแขนงนั้นอยู่ในปัจจุบัน มีคุณธรรม และมีความรักในวิชาชีพของตน มีผลงานที่ยังมีประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติ จากการศึกษาประวัติและผลงานของศิลปินแห่งชาติ ทั้ง 4 คน สามารถสรุปประวัติได้ดังต่อไปนี้

4.1.1 ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2533

4.1.1.1 ประวัติส่วนตัว

ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ (นามสกุลเดิม ศรีบุญรัตน์) เกิดเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2469 ตรงกับวันเสาร์ ปีมาล บ้านสวนในคลองบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เดิมชื่อ สุวรรณี ต่อมาเปลี่ยนเป็น สุวรรณี ต่อมาได้สมรสกับ นายชลหุม ชลานุเคราะห์ (ปัจจุบันถึงแก่กรรม) มีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ นายชลธาร ชลานุเคราะห์ และ นายวินิจัย ชลานุเคราะห์ ปัจจุบันพักอยู่ที่บ้านธารทอง เลขที่ 21/2 ซอยวัดประดิษฐาราม ถนนอิสรภาพ แขวงเจริญพาสน์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600

4.1.1.2 ประวัติการศึกษา

ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสังคีตศิลปะ (นาฏดุริยางค์-วิทยาลัยนาฏศิลป์) กรมศิลปากรเมื่อปี พ.ศ. 2485 เข้าสู่การนาฏศิลป์ตั้งแต่ อายุ 6 ขวบ จากการไปชมการฝึกละครหลวงที่ท้ายวัง (โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบในปัจจุบัน) เข้าฝึกพร้อมกับละครหลวงรุ่นเล็กในสมัยรัชกาลที่ 7 รุ่งสุดท่าย และเรียนโรงเรียนราษฎรสามัคคีศึกษา จากนั้นเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนนาฏดุริยางคศาสตร์ กรมศิลปากร โดยมีคุณครูผู้ใหญ่ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ ด้านนาฏศิลป์ หมั่นเวียนกันมาถ่ายทอดความรู้ ได้แก่

- (1) คุณหญิงฉันทานุรักษ์ (เทศ สุวรรณภารต)
- (2) หม่อมครูต่วน (ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก)
- (3) ครูลมุล ยมะคุปต์
- (4) ครูมัลลีย์ (หมั่น) คงประภัสร์
- (5) ครูหุ่น ปัญญาพล
- (6) ครูน้อม ปัญจกิจ
- (7) ครูเกษร

คุณครูทั้ง 7 คน ใช้วิธีการถ่ายทอดทำรำแบบโบราณที่เต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ระเบียบ แบบแผน โดยเฉพาะมุ่งความเป็นเลิศในกระบวนท่ารำเป็นสำคัญ ต่อมา ครูลมุล ยมะคุปต์

เห็นว่าครูสุวรรณีมีรูปร่างสูงโปร่งขึ้นจึงปรับเปลี่ยนให้มาฝึกหัด ในกลุ่มละครพระ โดยจับท่ารำและลีลา ให้มีทั้งกระบวนท่ารำและลีลาที่สวยงามยิ่งขึ้น

4.1.1.3 ประวัติการทำงาน

บรรจุเป็นข้าราชการชั้นจัตวา ในสังกัดกรมศิลปากร การรับราชการในฐานะ ศิลปินของ ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ในสังกัดกองการสังคีต กรมศิลปากร จนกระทั่งได้เลื่อนขึ้นมาเป็น ศิลปินเอก และได้ลาออกจากราชการ ในวันที่ 29 กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ 2529 จากนั้นอุทิศตนเป็นอาจารย์ สอนตามสถานศึกษาต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จฯ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ โรงเรียนนาฏศิลป์สัมพันธ์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย ให้คำปรึกษาด้านนาฏศิลป์ไทยแก่ผู้ที่มีความสนใจด้านนาฏศิลป์ไทย

4.1.1.4 รูปแบบการเป็นศิลปินผู้สร้าง

นโยบายการฟื้นฟูและปรับปรุงการแสดงโขน ละคร ของกรมศิลปากรมีการ จัดการแสดงประจำ ณ โรงละครของกรมศิลปากร ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ มีโอกาสได้แสดงละคร เป็นประจำ และมักได้รับการคัดเลือกให้แสดงเป็น ตัวเอกในละครเรื่องต่าง ๆ มากมาย ทั้งการแสดงในประเทศ และต่างประเทศ อาทิ อิเหนา พระสัตยवान พระลอ เทพบุตรไกรทอง จหมื่นไวยวรนาถ ปันหยี่ สุวรรณหงส์ นางละเวง พรายบัว พระสังข์ พญาเจ้าเมือง พระราม และระบำไตรภาคี ตรีลีลา เกิดเหิงร่วมแสดงทุกชุด ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ เป็นผู้ที่มีความสามารถจดจำกระบวนท่ารำอย่างแม่นยำ เป็นผู้ที่ไม่รู้ และมัก แสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา จนเป็นที่กล่าวขานว่าเป็นครูละคร ที่สามารถจำเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงได้ มากที่สุดในปัจจุบัน โดยได้รับการถ่ายทอดกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์จาก คุณครูสวัสดิ์ พันธุ์มณี บิดาของคุณครูสัมพันธ์ พันธุ์มณี ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2542 และยัง ได้รับการถ่ายทอดกระบวนท่ารำเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง ที่ไม่ปรากฏการสืบทอดในกรมศิลปากรจาก ครูเวนิส เขียวรงค์

4.1.1.5 รูปแบบการเป็นครูผู้ถ่ายทอด

ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ก้าวเข้าสู่การเรียนละครจนกระทั่งเข้ารับราชการ ในฐานะศิลปิน ได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากปรมาจารย์ด้านนาฏศิลป์ไทยที่มีความรู้ความสามารถ เป็นอย่างสูงในด้านนาฏศิลป์ไทย เป็นที่กล่าวขานยกย่องในความสามารถของท่านและอุทิศตนถ่ายทอด งานด้านนาฏศิลป์ไทยในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เมื่อมีเวลาว่างได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ ผู้สนใจทั่วไป โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ซึ่งผลงานการถ่ายทอดเป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน ได้แก่

(1) รำถวายพระพร เนื่องในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 โดยมีคุณหญิงชื่น ศิลปะบรรเลง เป็นผู้ประพันธ์บทขับร้อง และบรรจุทำนองเพลงมหาชัย บรรเลงโดยวงดุริยางค์สากล แสดงโดยนักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์สัมพันธ์

(2) ระบำสี่ภาค (รูปแบบต่างจากของเดิม) แสดงโดยนักเรียนโรงเรียน นาฏศิลป์สัมพันธ์

(3) ระบำกวาง แสดงโดยนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ เนื่องในวาระครบรอบ

100 ปี

(4) ระบายประกอบเพลง “ดำเนินดอย” แสดงโดยนักเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญ
เนื่องในวาระโอกาสครบรอบ 100 ปี

(5) ละครใน เรื่อง อิเหนา ตอน จินตหราพาอิเหนาชมสวน แสดงโดยคณะ
นักแสดงละครสมัครเล่นมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้สมทบทุนผู้พิการทางหู

(6) ฝึกซ้อมยุวศิลปินของมูลนิธิพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อแสดงที่อุทยานพระบรมราชานุสรณ์
จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นประจำทุกปี

(7) เป็นอาจารย์พิเศษภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(8) เป็นประธานกรรมการสอบรับเดี่ยวมาตรฐานคณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1 เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์นิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิต
ภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนิสิตระดับปริญญา
มหาบัณฑิต คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัย

1.2 เป็นที่ปรึกษาการประกอบพิธีไหว้ครู ครอบครุนาฏศิลป์ไทย คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(9) เป็นประธานกรรมการสอบรับเดี่ยวมาตรฐานและงานสร้างสรรค์ คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.1 เป็นกรรมการสอบศิลปนิพนธ์ นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

1.2 เป็นที่ปรึกษาการประกอบพิธีไหว้ครู ครอบครุนาฏศิลป์ คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

(10) เป็นผู้ถ่ายทอดทำรำและควบคุมการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง
อิเหนา ตอน อิเหนาชมดง บุษบาชมศาลไหว้พระ ให้แก่นิสิตภาควิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(11) เป็นผู้ถ่ายทอดทำรำและควบคุมการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง
อิเหนา ตอน ชมดงให้นักศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

(12) เป็นผู้ถ่ายทอดทำรำ และควบคุมการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง
อิเหนา ตอน ชมดง ประกอบการบรรเลงวงโยธวาทิต ให้แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

(13) เป็นผู้ทวนสอบประเมินผลสัมฤทธิ์ทำรำ งานอนุรักษ์และงานสร้างสรรค์
ให้กับอาจารย์ และนักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งการบรรยาย การสาธิต
การเสวนา บริการทางวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ เป็นผู้เปิดใจกว้างยินดีรับฟังข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ตลอดจนพร้อมที่จะศึกษาทำรำต่าง ๆ ที่มาจากแหล่งความรู้อื่น ๆ แล้วนำมาเปรียบเทียบหรือประยุกต์

ให้เหมาะสมกับการนำไปใช้เผยแพร่ พร้อมทั้งบอกเล่าถึงแหล่งที่มาอย่างไม่ปิดบังไม่เป็นผู้อวดตนว่ามีความรู้ ความสามารถ สิ่งใดที่ไม่รู้ก็จะบอกตามตรงว่าไม่รู้

4.1.2 ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ.2560

4.1.2.1 ประวัติส่วนตัว

ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ เกิดเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2479 ตรงกับวันอาทิตย์ ปีชวด สถานที่เกิด ณ บ้านเลขที่ 74 ตรอกบางวัดพระยาไกร แขวงยานนาวา เขตพระนคร สมรสกับ นายเสถียร วิกสิตพงศ์ มีบุตรธิดา 2 คน คือ นายนพปฎล วิกสิตพงศ์ และนางดวงกมล สัตยาพันธ์ ปัจจุบันที่อยู่บ้านเลขที่ 423 สุขุมวิท 50 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ที่อยู่ที่ทำงาน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เลขที่ 2 ถนนราชินี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

4.1.2.2 ประวัติการศึกษา

การศึกษาสายสามัญ ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 โรงเรียนอัสลาฟิยะห์ ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรีสุริโยทัย แต่ได้เปลี่ยนสายมาศึกษาต่อและสำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นต้น (ปนต.) วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย สาขาละคร โรงเรียนนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นกลาง (ปนก.) สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง (ปนส.) และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) สาขานาฏศิลป์ไทย คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

การศึกษาด้านศิลปะการแสดง ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ เลือกเรียนนาฏศิลป์ไทยละครเป็นวิชาเอก ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวพระ โดยครูลมุล ยมะคุปต์ เป็นผู้คัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญที่ถ่ายทอดทำรำให้แก่ ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ได้แก่ ครูมัลลী คงประภัสร์ ครูผัน โมรากุล ครูสะอาด แสงสว่าง ครูศิริพร มหากนก ครูอบเชย ทิพโกมุท ครูสุวรรณี ชลานุเคราะห์ ครูศิริวัฒน์ ดิษยนันทน์ ครูประไพ คราประยูร และครูปทุม แก้วสุวรรณ์ หลังจากนั้น เมื่อได้ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ท่านได้มีโอกาสรับการถ่ายทอดทำรำในบทบาทของตัวเอก ซึ่งมีลักษณะเฉพาะจากบรมครูผู้เชี่ยวชาญอีกหลายท่าน อาทิ ครูหลวงวิลาศวงาม ครูอาคม สายาคม ครูลมุล ยมะคุปต์ ครูเฉลย ศุขะวณิช ท่านผู้หญิงแก้ว สนิทวงศ์เสนี และครูปราณี สรรพวงค์

หลักการสำคัญที่ท่านคำนึงคือ การเป็นครูนั้นต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา วิชาความรู้ที่เรียนรู้อาจได้ไม่จบสิ้น ครูต้องพัฒนาตนเองให้ทันยุคทันสมัยแต่ไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง

4.1.2.3 ประวัติการทำงาน

เริ่มรับราชการเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2500 ในตำแหน่งศิลปินจัตวา แผนกดุริยางค์สากล กองการสังคีต กรมศิลปากร และได้รับการเลื่อนตำแหน่งตามลำดับจนกระทั่งเกษียณอายุราชการ ขณะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร และคณบดีคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (ละคร) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

4.1.2.4 รูปแบบการเป็นศิลปินผู้สร้าง

ครูรัตติยะ วิกสิตพงศ์ มีผลงานการแสดงทั้ง โขน ละครใน ละครนอก ละครเสภา ละครพันทาง ละครดีดคำบรรพ์ ละครอิงประวัติศาสตร์ และระบำเบ็ดเตล็ด มากมาย ทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ อาทิ พระอิศวร พระพรต พระราม ประตาระการหลา เทพเจ้า ท้าวดาหา สุหรานาง (รำกริช) พี่เลี้ยงของอิเหนา ต่ามะหงง เสนาผู้ใหญ่ ขุนแผน พลายเพชร พลายชุมพล พระพันวสา หลวงต่างใจ คาวีหลวิชัย เจ้าลาว ท้าวสามล เจ้าเงาะ (ออกกลม) รถเสน ท้าวรำไพ ชาละวันท้าวทุมราช ท้าวอาทิตย์วงศ์ พ่อนางลำทับ กระจดาหธา พระยาราขวังสัน ทหาร อำมาตย์ สมิงพ่อเพชร พระเจ้าหงสาวดี พระเจ้ากรุงอังวะ แก้ว-ขวัญ ปู่เจ้าสมิงพราย พระลอ (ลงสวน) ท้าวพิชัยพิชณกร พระเจ้ากาหลิบ ระเบ้าหมู่ ท้าวเทพกษัตรี จามรี เจ้าแม่ (แม่ของนางเอก) ระเบ้าสลักนาก พระเอกาทศรถ ส่วนระเบ้าเบ็ดเตล็ดเช่น รำกึ่งไม้เงิน-ทอง รำชุมนุมพราหมณ์ถวายพระพร รำซัดซาตรี รำวงมาตรฐาน รำถวายพระพรในโอกาสต่าง ๆ ระเบ้าเทพ บันเทิง ระเบ้ากฤดาภินิหาร ระเบ้าลพบุรระเบ้ากริชมลายู (แต่งแบบไทย) ระเบ้ากริชมลายู (แต่งแบบชวา) พ็อนเงี้ยว กราววีรสตรี ฯลฯ

4.1.2.5 รูปแบบการเป็นครุผู้ถ่ายทอด

(1) เป็นผู้ฝึกซ้อม กำกับการแสดง จัดผู้แสดง ควบคุมการแสดงต่าง ๆ อาทิ โขน ละคร ระเบ้า อันเป็นกิจกรรมของวิทยาลัยและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรมที่จัดแสดง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(2) เป็นที่ปรึกษา และผู้อำนวยการฝึกซ้อมการแสดงนาฏศิลป์ไทย ในงานต่าง ๆ ทั้งรัฐพิธี และงานทั่วไป แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปศึกษา ในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

(3) เป็นผู้ฝึกซ้อมการแสดงเบิกโรง และการแสดงโขนตามพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกพรหมาศ นางลอย ศึกมัยราพณ์ จองถนงน โมกขศักดิ์ และนาคบาท

(4) เป็นครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ละครทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ให้กับ นักเรียนและนักศึกษาระดับ ชั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นสูง ปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย ปฏิบัติการสอนระดับปริญญาตรีวิทยาลัยนาฏศิลป์ คณะศิลปศึกษา และคณะศิลปนาฏดุริยางค์ ซึ่งสังกัด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม และสำคัญคือการเป็นที่ปรึกษาและเป็นครูผู้สอนให้กับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้แก่ โรงเรียนพาทย์กุลการดนตรีและนาฏศิลป์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร คณะโขนธรรมศาสตร์ คณะละครสมัครเล่น แห่งบ้านปลายเนิน และโรงเรียนวัดสระประทุม

(5) เป็นที่ปรึกษาการจัดทำสื่อการสอน หนังสือเรียนและคู่มือครู วิชาศิลปศึกษา (ศิลปะกับชีวิต 1-6) ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกรมวิชาการ เป็นแบบถ่ายบันทึกทำรำ บันทึกภาพ (VDO,CD) โครงการค้นคว้าวิจัย ดนตรีและนาฏศิลป์ไทยบันทึกเป็นหลักสูตรสำหรับใช้สอน ตามวิทยาลัยนาฏศิลป์ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เป็นที่ปรึกษาโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการจัดทำคู่มือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โครงการนาฏยศัพท์ โครงการสอนเสริมเติมเต็ม ฯลฯ

(6) การเป็นกรรมการสอบวิชานาฏศิลป์ไทย ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ในการคัดเลือกนักเรียนนักศึกษา ข้าราชการ เพื่อศึกษา และเข้ารับราชการในสังกัดวิทยาลัยนาฏศิลป์

และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นที่ปรึกษาและกรรมการ สอบการแสดงศิลปนิพนธ์ ของนักศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์ และคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นประจำทุกปี เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา การประเมินผลเลื่อนวิทยฐานะ ข้าราชการสังกัด วิทยาลัยนาฏศิลป์ เป็นวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ในการสอนเพิ่มเติมให้กับครูนาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวง วัฒนธรรมทั่วประเทศ และเป็นคณะกรรมการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา เข้ารับรางวัลนริศรานุวัตติวงศ์ เป็นคณะกรรมการคัดเลือกนักแสดงโขนพระราชทาน

ปัจจุบันครุรัตติยะ วิกลิตพงษ์ ยังคงถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการบรรยาย การสาธิต การเสวนา บริการทางวิชาการ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เป็นเทคนิคการถ่ายทอด ให้กับครูผู้สอนในทุกระดับของการศึกษาในประเทศไทยและศิลปินทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ละคร เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านี้ ไปสู่ผู้เรียนและท่านยังคงเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้กับหน่วยงานต่าง ๆ จวบจนถึงปัจจุบัน

4.1.3 ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2551

4.1.3.1 ประวัติส่วนตัว

ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2484 ตรงกับวันศุกร์ สมรสกับนางสุภาณี ปิ่นแก้ว มีธิดา 1 คน คือนางวริทธิ์ ปิ่นแก้ว ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 59 ซอยวิเศษสุข นิเวศ ตำบลบางขุนนนท์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4.1.3.2 ประวัติการศึกษา

จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนศิลปเดชะศึกษาคาร เนื่องจาก เคยได้รับชมการแสดงโขนลิงในงานวัด จนเกิดความประทับใจและชื่นชอบมาก จึงมีความต้องการเล่นโขน เป็นตัวลิง ได้ไปศึกษาที่โรงเรียนนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา และได้รับใบประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

4.1.3.3 ประวัติการทำงาน

หลังจากได้สอบบรรจุเข้าสอนที่กองการสังคีต ศิลปะการแสดง แต่ในระหว่าง ที่ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนนาฏศิลป์ชั้นกลาง 1 นั้น ทางกองการสังคีตได้เปิดสอบเป็นข้าราชการ ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ได้เข้าสอบคัดเลือก แต่เนื่องจากอายุของท่านไม่ถึงเกณฑ์การบรรจุเข้ารับราชการ จึงไม่สามารถ บรรจุได้ จนกระทั่งเรียนจบชั้นสูง 2 จึงบรรจุเป็นข้าราชการ แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความสามารถ ในด้านนาฏศิลป์เป็นอย่างมาก เนื่องจากความประทับใจในโขนลิง ท่านจึงเรียนสาขาโขนลิงและได้รับ การถ่ายทอดความรู้ทางด้านโขนลิงจาก ครูกรี วรตะริน ซึ่งได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้มากมาย กลเม็ดเด็ดพรายอันเป็นวิชาความรู้ที่มีอยู่ในตัวท่านก็ถ่ายทอดให้หมดสิ้น หลังจากได้รับการถ่ายทอด ความรู้ด้านโขนลิงแล้ว ท่านได้แสดงโขนลิงมาโดยตลอดแทบทุกตัวเนื่องจากเป็นผู้ที่สนใจการเรียนวิชา โขนลิงมากจึงได้รับความเอ็นดูและมักได้มีโอกาสร่วมแสดงโขนกับครูอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งมีครูผู้สอนคือ ครูกรี วรตะริน ครูเอนก คราประยูร ครูสังัด โอชะกะ ครูบุญชัย เฉลยทอง ครูฤกษ์ชัย เขวงรัตน์ ครูช่วย สุดแสดง ครูฉลาด พุกลานนท์ และครูแสวง อัญญาวัชร

การศึกษาศิลปะการแสดงอาวูธ และการใช้อาวูธ การแสดงโขนหรือละคร บางครั้งต้องใช้อาวูธในการรบหรือการทำสงคราม ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ได้ศึกษาการใช้อาวูธ เช่น พองไม้สั้น

กระป๋อง ดาบ กับครูจ๋านง บำเพ็ญทรัพย์ ณ ค่ายหมู่บ้านช่างหล่อ ท่านได้ริเริ่มให้มีบทเรียนสอนการใช้อาวุธประกอบการแสดง ต่อมาได้ขยายเป็นวิชาเรียนในหลักสูตรนาฏศิลป์

การศึกษาวิชาคีตศิลป์ไทย การศึกษาโขน ละคร ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องเรียนวิชาคีตศิลป์ หรือขับร้องเพลงไทยควบคู่กับการเรียนโขน ละคร เพื่อให้เรียนจะได้ฝึกจำบทเพื่อความแม่นยำในเนื้อเพลงหรือบทประพันธ์และจังหวะ สามารถแสดงได้ผสมกลมกลืนเข้ากับบทบาท และอารมณ์ของเพลงเหล่านั้น ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ได้ศึกษาวิชาคีตศิลป์ไทยกับครูหลายท่าน อาทิเช่น คุณครูชะอ้อน คุณครูลีนจี่ จารุวรรณ

4.1.3.4 รูปแบบความเป็นศิลปินผู้สร้าง

(1) ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว เป็นปรมาจารย์ทางด้านโขนลิง โดยเฉพาะทำเดินโขนลิงประกอบการแสดงเรื่องราวเกียรติของกรมศิลปากร ชุดโขนวานรพงศ์ นอกจากการแสดงโขนแล้วท่านยังมีการแสดงอื่น ๆ อาทิ รำซัดชาติรี รำกราวอาสา รำสีภาค รำวงมาตรฐาน รำเหย่อย รำโคม รำอุยฉายพาลี รำกราวทวารนเรศวร รำเพลงปลุกใจ ฯลฯ

(2) ผลงานการแสดง งานการสร้างสรรค์อีกมากมาย เช่น รำอุยฉายพาลี (หลักสูตรการเรียนของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์) รำกราวทวารนเรศวร รำเพลงปลุกใจ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังเป็นผู้กำกับการแสดงโขนอีกมากมาย เช่น การแสดงโขนชุดพิเภกสวามีภักดี ณ โรงละครแห่งชาติ ตลอดเดือนกุมภาพันธ์ 2519 ด้านศิลปะการแสดง หนุมาน (แทบทุกตอน) อุยฉายหนุมาน ลงสงโตนหนุมานทรงเครื่อง สุครีพ พาลี องคต นิลนันทน์ เป็นต้น

4.1.3.5 รูปแบบการเป็นครูผู้ถ่ายทอด

(1) เป็นครูผู้สอนโขนตัวลิง วิทยาลัยนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

(2) เป็นที่ปรึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรรมการสอบ และดูแลการเรียนการสอน ส่งเสริมกิจกรรมการแข่งขันด้านนาฏศิลป์ และดนตรี หุ่นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

(3) เป็นวิทยากรให้ความรู้ แก่นักศึกษากับสถานศึกษาที่มีความสนใจ

(4) เดินทางไปเผยแพร่ นาฏศิลป์ไทยในต่างประเทศมากมาย เช่นอินโดนีเซีย ฝรั่งเศส มาเลเซีย ไปถ่ายซัดชาติรีที่ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ลาว ฮังการี ออสเตรเลีย เดนมาร์ก นิวซีแลนด์ แคนาดา สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ปัจจุบัน ครูประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว ยังคงถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เป็นเทคนิคการถ่ายทอดให้กับครูผู้สอนและศิลปินทางการแสดงโขนลิง เพื่อนำองค์ความรู้เหล่านี้ ไปสู่ผู้เรียนและท่านยังคงเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้กับหน่วยงานต่าง ๆ จวบจนถึงปัจจุบัน

4.1.4 ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2548

4.1.4.1 ประวัติส่วนตัว

ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ เกิดวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ.2498 ที่อำเภอบางซื่อ กรุงเทพมหานคร เป็นบุตรของนายสำเภา จันทร์สุวรรณ นางเพียร จันทร์สุวรรณ สถานภาพโสด ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 511/684 ถนนจรัญสนิทวงศ์ 37 แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700

4.1.4.2 ประวัติการศึกษา

เริ่มการศึกษาจากการเรียนสายสามัญโรงเรียนดรุณวาท อำเภอบางซื่อ กรุงเทพมหานคร จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างเรียนได้รับการฝึกซ้อมละคร เพื่อแสดงในงานของโรงเรียนทั้งในและนอกสถานที่ เช่น งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน รายการนักแสดงรุ่นเยาว์ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 ได้ออกแสดงทั้งรำชุด และละครเรื่อง เช่น เป็นตัวราชันดดา พลายชุมพล พลายบัว อุณรุท นางมโนห์รา นางเกศสุริยงตัวแปลง การฝึกซ้อมละครเหล่านี้ ฝึกเพราะมีใจรักที่จะเรียนรู้วิชานาฏศิลป์ด้วยตนเอง โดยมีได้ถูกบังคับให้เรียนหรือเรียนเพราะความจำเป็น นอกจากนั้นยังไม่มีสายเลือดของศิลปินจากบรรพบุรุษ จึงเท่ากับมีพรสวรรค์ที่ได้จากความสนใจอย่างแท้จริง เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ครูประกอบได้แนะนำให้เข้าเรียนที่โรงเรียนนาฏศิลป์ จนสำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย (โขนพระ) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร ขณะที่เป็นนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์ มุ่งมั่นศึกษานาฏศิลป์อย่างไฝรู้และทุ่มเทการฝึกซ้อมอย่างเต็มความสามารถ ทำให้คุณครูในวิทยาลัยนาฏศิลป์มองเห็นแว้วว่า มีความสามารถในการต่อทำรำชั้นสูงได้ ครูที่ถ่ายทอดวิชาได้แก่ ครูละมุล ยมะคุปต์ คุณครูเฉลย ศุขะวณิช คุณครูอุดม อังศุธร และครูโขนละครอีกหลายท่าน ซึ่งครูทุกท่านเมตตาจับทำให้ถูกต้อง และถ่ายทอดกลวิธีการฟ้อนรำที่ลึกซึ้งให้ พร้อมทั้งคัดเลือกให้ออกแสดง ณ โรงละครแห่งชาติ ให้ประชาชนชมในบทตัวละครเด็ก เช่น บทพระราม (กุมาร) พระมงกุฎ นารายณ์ธิเบศร์ พलयงม สีนสมุทร สุดสาคร พระสังข์ ลาวแก่นท้าว โอภาสนี้ทำให้ ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ ได้รับประสบการณ์ตรงนอกเหนือจากเรียนตามหลักสูตรในชั้นเรียน การศึกษาทำรำจากครูผู้สอนทำให้ค้นพบพรสวรรค์ในตนเอง และยังคงใช้พรแสวงในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการศึกษาค้นคว้าจากผลงานของศิลปินที่ออกแสดงทางสื่อมวลชน ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ โดยได้สังเกตจากลีลาท่ารำของศิลปินเหล่านี้บวกกับการถ่ายทอดกลวิธีของครูแต่ละท่านที่อบรมสั่งสอน สามารถนำมาผสมผสาน เป็นต้นแบบ และประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมจนสามารถสร้างเอกลักษณ์ การฟ้อนรำ และสร้างความโดดเด่นที่เป็นแบบฉบับของตนเอง

จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย (โขนพระ) จากคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ระดับปริญญาโท ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพื้นฐานการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และระดับปริญญาเอก ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา นาฏศิลป์ไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ มีการพัฒนาเอกลักษณ์การฟ้อนรำของตนเอง มาตลอด จนกระทั่งครูผู้สอนหลายคนเอ่ยปากชมว่าเป็นคนที่รำได้อย่างสวยงามตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า ได้แก่ การออกท่ารำ สามารถตั้งสรีระส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตลอดเวลา เช่น ดันเอว หลังตรง ทรงตัว หักปลายเท้า และแสดงอารมณ์ไปพร้อม ๆ กับท่ารำ เช่น การรำโขนพระ จะวางสีหน้าให้สงบนิ่งในทุกอารมณ์ คนดูสามารถรับรู้อารมณ์ได้จากท่าทางที่สื่อความหมายออกมาเท่านั้น การรำละครพันทางจะยิ้มหรือปรายตาไปตามไหล่ที่กระท่าย และลักคอก โยกตัว ตามสำเนียงเพลงออกภาษา เช่น เพลงพม่า มอญ เพื่อให้ดูมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้ท่านได้พยายามพัฒนาและฝึกฝนตลอดเวลาทำให้ผู้ชมทราบได้ทันทีว่าลีลาการรำของท่านมีความแตกต่างจากศิลปินท่านอื่น นั่นคือความนิ่มนวลแต่จับจิ้งหะได้อย่างลงตัว

4.1.4.3 ประวัติการทำงาน

ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ บรรจุรับราชการ ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ตำแหน่งครู 2 และได้รับการเลื่อนขั้นตามลำดับ ต่อมาโอนย้ายมาสังกัดคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ได้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ และในปี พ.ศ. 2555 รักษาราชการแทนอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ปัจจุบันเกษียณอายุราชการและดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย โขนพระ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

4.1.4.4 รูปแบบการเป็นศิลปินผู้สร้าง

ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ แสดงนาฏศิลป์ให้ประชาชนชมมาตั้งแต่วัยเด็ก อายุ 8 ขวบ จวบจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องเกือบ 65 ปี จึงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้ชมมาทุกยุคทุกสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศในฐานะศิลปินเอก ในการแสดงของหน่วยงานราชการ กรมศิลปากร และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

(1) การแสดงบหมังตรา ในปี พ.ศ.2554 นั้น โดยครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ แสดงบหมังมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 สืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบันโดยเล่นเป็นตอน ๆ จนครบจบเรื่องตามบทละครแล้ว และเริ่มเล่นเป็นตอนเลือกสุดแต่ที่ผู้จัดจะจับตอนใดมานำเสนอผู้ชม เช่น ตอนจักรพรรดิราช วิวาททองอุ น้ำจันทร์น้ำใจ มังตราแตกทัพ มังตราต้องทวน ฯลฯ และเมื่อครูเสรี หวังในธรรม ผู้รับบหมังสินธุมหาเถรกุโสต่อ สิ้นชีวิตในปี พ.ศ. 2550 แล้วผู้มีหน้าที่จัดละครเรื่องนี้ก็ยังคงนำออกแสดงโดยตัดบทมหาเถรออกและมีได้หาศิลปินผู้อื่นมาเล่นแทน แม้จะจัดนาน ๆ ครั้ง แต่ก็ไม่เว้นปีให้ขาดหายไปทีเดียว และคนดูก็ยังติดตามชมเต็มโรงละครอยู่เสมอ

(2) การแสดงทั้งในและนอกประเทศเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 57 ปี ทำให้ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับนาฏศิลป์ไทยอย่างเชี่ยวชาญและลึกซึ้ง

(3) รับบทตัวเอกในละครวรรณคดีไทยทุกเรื่อง ทำให้สามารถเป็นผู้ฝึกซ้อมละครรำ เป็นเรื่องได้ทั้งโรง และการได้ออกแสดงรำชุดเด่น ๆ ตามแบบแผนนาฏศิลป์ชั้นสูงเช่น รำแม่บทใหญ่ รำอุยฉายพราหมณ์ รำกรีช ฯลฯ

(4) สามารถแสดงท่ารำได้ทุกชุดที่สืบทอดมาจากราชสำนักและสามารถตอบคำถามแก่ผู้ที่สนใจใคร่รู้เรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยด้านท่ารำและบทบาทของตัวละครได้ทุกชุดทุกเรื่อง

(5) เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องนาฏศิลป์ไทยอยู่เสมอ เปรียบเสมือนคลังแห่งองค์ความรู้ที่พร้อมจะถ่ายทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลังได้ตลอดเวลา จึงได้รับเชิญจากสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยให้ไป

(6) แสดงนาฏศิลป์ประเภทระบำชุดอีกเป็นจำนวนมาก การได้ออกแสดงบนเวทีให้ประชาชนชม ในบทบาทตัวละครหลากหลาย ทำให้ได้เรียนรู้วิธีการรำตามแบบแผนนาฏศิลป์ไทยทุกประเภท ผลงานทางวิชาการทั้งในรูปแบบงานสร้างสรรค์ งานอนุรักษ์ หนังสือ และบทความทางวิชาการถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับอีกท่านหนึ่งของวงการ

4.1.4.5 รูปแบบการเป็นครูผู้ถ่ายทอด

ครูศุภชัย จันทร์สุวรรณ ได้ศึกษานาฏศิลป์จากสถานศึกษาหลายแห่งจนมีความเชี่ยวชาญ สามารถสร้างเอกลักษณ์การฟ้อนรำที่โดดเด่นเป็นแบบฉบับและเสียสละเวลาถ่ายทอด

ความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักศึกษา คณาจารย์จากสถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ มากมาย โดยลักษณะการถ่ายทอดมีดังนี้

- (1) สามารถถ่ายทอดทำรายได้ทุกชุดที่สืบทอดมาจากราชสำนักและสามารถตอบคำถามแก่ผู้ที่สนใจใคร่รู้เรื่องราวของนาฏศิลป์ไทยด้านทำรำและบทบาทของตัวละครได้ทุกชุดทุกเรื่อง
- (2) เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องนาฏศิลป์ไทยและองค์ความรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมอยู่เสมอ เปรียบเสมือนคลังแห่งองค์ความรู้ที่พร้อมจะถ่ายทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลังได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงได้รับเชิญจากสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- (3) การสอนโขนให้กับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เน้นการรำโขนพระด้วยท่วงท่างามสง่า สมภูมิ
- (4) การถ่ายทอด การรำละครนอก เน้นกระบวนการถ่ายทอดที่รำไปพร้อมกับการใช้อารมณ์ตามท้องเรื่อง การรำละครในด้วยความนิ่มนวลเป็นไปตามบุคลิกลักษณะของตัวละคร
- (5) อุทิศตนด้วยความรักและเสียสละในการประกอบอาชีพครูสอนศิลปะให้กับลูกศิษย์จากรุ่นสู่รุ่น อีกทั้งปฏิบัติหน้าที่ศิลปินได้อย่างดีเยี่ยมครองตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- (6) ได้รับความไว้วางใจให้ เป็นผู้สืบทอดหน้าที่ประธานผู้ประกอบพิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ไทย ซึ่งเป็นพิธีที่สำคัญของผู้ที่ศึกษาศิลปะการแสดง ด้วยคุณสมบัติที่ครบถ้วน เหมาะสมโดยได้รับมอบจาก ครูอุดม อังสุธร ณ โรงละครแห่งชาติในระยะแรกหลังจากได้รับมอบแล้วยังมิได้ทำหน้าที่โดยทันที แต่ได้ศึกษาเรียนรู้จนกระทั่งถึงเวลาที่เหมาะสมถึงจะทำหน้าที่ประธานผู้ประกอบพิธีไหว้ครูให้กับวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่งองค์กร สถาบันต่าง ๆ ตามที่ขอความอนุเคราะห์มาจากทุกส่วนราชการและเอกชน

(2) การถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยประกอบด้วยรูปแบบการสอน 3 แนวคิดหลัก คือ การสอนให้รู้ การทำให้ดู และการอยู่ให้เห็น แต่ละแนวคิดจะมีเทคนิคการสอน (ตารางที่ 4.2)

1) การสอนให้รู้

1.1 การสอนให้รู้ ศิลปินแห่งชาติมีรูปแบบการสอน 6 ขั้นตอน คือ

(1) ขั้นการคัดแยกผู้เรียนตามเอก การแยกผู้เรียนไปตามบุคลิกและลักษณะ ครูผู้สอนต้องมียุทธศาสตร์เพราะการเลือกผู้เรียนนั้นครูจะดูตามโครงสร้างกระดูก รูปหน้า และบุคลิกภาพที่แสดงออก จึงจะสามารถเลือกผู้เรียนได้ถูกต้องตามศาสตร์การสอนทางด้านนาฏศิลป์ นอกจากนั้นผู้สอนต้องสังเกตบุคลิกผู้เรียน สรีระที่เหมาะสมกับตัวละครแต่ละตัว ครูต้องเข้าใจสรีระของผู้เรียน รูปร่าง ท่ารำที่กำหนดจะสามารถถ่ายทอดให้จะต้องมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ดังผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...แยกผู้เรียนตามบุคลิกและลักษณะตามที่ครูเป็นผู้กำหนด...”

“...การฝึกแต่ละครั้งเราต้องคอยสังเกตว่านักเรียนคนไหนควรจะแสดงเป็นตัวละครอะไร โดยสังเกตจากบุคลิกท่าทางในการฝึก และสรีระว่ามีลักษณะอย่างไร เนื่องจากบทบาทของตัวละครไม่เท่ากัน เช่นหนุ่มนางจะมีบทบาทมากกว่า และมีความโลดโผนสวยงาม นิลนันทน์ก็น้อยลงไป”

(2) ฝึกหัดเบื้องต้น การฝึกหัดเบื้องต้นในอดีตนั้น จะฝึกทั้งผู้ชายและผู้หญิง ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านการฝึกเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานให้กับผู้เรียน คือ การฝึกทบเข้า ถองสะเอว เต้นเสา เพื่อให้รู้จักจังหวะ ให้รู้จักการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนบน เต้นเสาฝึกกำลังขา ดูเหลี่ยมและจังหวะ การตัดมือ เมื่อเทียบกับต่างชาติ คือการบริหารร่างกายก่อนออกกำลังกาย เป็นการสอนแม่ท่าก่อน แล้วสอนเบ็ดเตล็ดอื่น

“...ก่อนที่จะต่อท่าอะไรให้ผู้เรียนต้องฝึกหัดเบื้องต้นก่อน...”

ขั้นตอนในการถ่ายทอดท่ารำ การสอนการฝึกหัดเบื้องต้น ได้แก่ การจับ การตั้งวง การนั่งคุกเข่า การยกกัน ฯลฯ เมื่อฝึกพื้นฐานแล้วต่อท่ารำ เพลงช้า เพลงเร็ว โดยครูผู้สอน จะทำให้ดู ครูรำนำ ผู้เรียนรำตาม โดยอยู่ข้างหน้าผู้เรียนหันหน้าชนกับผู้เรียน เป็นเสมือนกระจกเงา และครูต้องเข้าใจสรีระของผู้เรียน วิธีการเรียน

(3) ให้ความรู้ก่อนการสอนปฏิบัติ การเริ่มสอนผู้เรียนควรเริ่มจากการ ให้ความรู้ เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนให้เกิดความภาคภูมิใจ จากนั้นค่อย ๆ เน้นทักษะเพิ่มขึ้น

“...ไม่ควรเน้นต้องรำให้ได้ ไม่ควรเน้นรำให้ถูก”

“แต่ควรจะให้ความรู้ก่อนว่าสิ่งนี้มันคืออะไร มีคุณค่าอย่างไร สีส่ออะไร บอกอะไรบ้าง แฝงอะไรเอาไว้ เราต้องอธิบายว่าสิ่งนี้คือความภาคภูมิใจที่เราในฐานะเป็นเยาวชนไทย ถ้าไม่รู้จักสิ่งนี้เลย ไม่สามารถไปคุยกับชาวโลกได้ ไม่มีอะไรไปโอ้อวดชาวโลก เด็กที่เป็นแล้วเราจะสอนโดยเน้นทักษะ ไปเรื่อย ๆ เพิ่มทักษะไปเรื่อย ๆ จากที่เรียนหมู่ ก็จะเจาะลึกตัวละคร ให้เค้าถึงบุคลิกของตัวละคร เริ่มลึกขึ้น คนที่ไม่เป็น สิ่งแรกต้องให้เค้ารู้จักก่อน...”

“...ค่อย ๆ เพิ่มทักษะความลุ่มลึกเข้าไปเรื่อย ๆ...สอนคนไม่เป็นเราต้องสอนสิ่งง่าย ๆ ให้เค้า ค่อย ๆ ปูทางให้เค้า ให้เค้าไม่คิดว่ามันยาก และน่าเบื่อ”

(4) สอนจากง่ายไปหายากในการเริ่มต้น การสอนเริ่มจากสิ่งที่ยากเพื่อดู พื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคนว่ามีพื้นฐานความรู้อะไรติดตัวมาบ้าง

“...เวลาสอนต้องเริ่มจากสิ่งที่ยาก ๆ เพื่อดูว่ามีพื้นฐานมากน้อยเพียงใด ก่อนจะสอนอาจ ต้องถามไถ่ถึงท่าทางต่าง ๆ ว่าทำอะไร...”

“...แต่จะเห็นว่าหลักสูตรบางครั้งก็นำสิ่งที่ยากมาสอนก่อน ผลลัพธ์จะเห็นว่าถ้าเด็กไม่ชอบ ก็คือไม่ชอบเลยเพราะทำไม่ได้...”

(5) ครูเป็นผู้ถ่ายทอด ครูต้องรำให้ผู้เรียนดูอย่างเต็มตัว ถูกต้อง การกต ติลาท่ารำ ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละคน

“...คือเรียนกับตัวครู ครูจะเป็นผู้รำนำ ไม่มีการส่งกระจก...”

(6) ให้ครูผู้ใหญ่ตรวจสอบ (ทวนสอบท่ารำ)

“...การต่อท่ารำเพื่อความถูกต้อง ควรให้ครูผู้ใหญ่หรือผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบท่ารำให้ถูกต้อง...”

1.2 ด้านเทคนิคการสอน ศิลปินแห่งชาติกล่าวว่าการสอนให้รู้ มีเทคนิค 7 ประเด็น คือ

(1) ครูต้องรู้จริงในเนื้อหา ศิลปินแห่งชาติทุกคนเห็นว่าครูผู้สอนต้องมีความรู้

“...ครูผู้สอนต้องรู้จริงในเนื้อหา ทั้งทำนอง เนื้อร้อง ท่ารำ...”

(2) ครูต้องทบทวนความรู้ก่อนการสอน

(3) ผู้เรียนต้องมีใจรัก สิ่งสำคัญ ประการแรกที่ศิลปินแห่งชาติได้กล่าวในเรื่องการเรียนนาฏศิลป์ไทย คือ ผู้เรียนต้องมีใจรัก ครูต้องเป็นผู้สร้างความผูกพัน และหล่อหลอมให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียน อยากที่จะแสดง ดังนั้นการมีใจรักจึงเป็นเรื่องสำคัญของการเรียน ครูสามารถเสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียน ดังการสัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“...สำคัญที่สุดคือผู้เรียนจะต้องมีใจรัก และมีความอดทน ในการออกท่าทาง การมอบวิชาความรู้ให้ผู้ที่เป็นแล้ว หรือผู้ที่ยังไม่เป็นนั้น เราต้องมีความผูกพัน สร้างความไวใจและหล่อหลอมให้เขาอยากเรียน...”

“...สร้างกำลังใจ สร้างความสนุกสนาน เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ในการเรียน”

(4) ครูเป็นต้นแบบในการสาธิตท่ารำ ให้กับผู้เรียนปฏิบัติตาม

“...ครูต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้ผู้เรียนเห็น ถ้าครูดีผู้เรียนก็จะปฏิบัติตาม...”

(5) ครูคอยแนะนำผู้เรียน

“...คนเป็นครูต้องคอยสอนและคอยแนะนำผู้เรียน ให้เค้าได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง...”

(6) สอดแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิตในทุกโอกาส

“...ในระหว่างการสอนครูต้องสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อผู้เรียนเกิดการซึมซับ...”

(7) เน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนและฝึกซ้อมเพิ่มทักษะของตนเองให้สูงขึ้น

“...การเรียนวิชานาฏศิลป์นั้นหลักการทำเป็นประจำอย่างยิ่งคือ การฝึกฝน การฝึกซ้อม เพื่อให้ตนเองนั้นมีความชำนาญและเกิดทักษะที่สูงขึ้น...”

2) การทำให้ดู

2.1 รูปแบบการสอนการทำให้ดูศิลปินแห่งชาติเน้น 2 ประเด็น คือ

(1) การสอนเน้นการปฏิบัติโดยครูเป็นต้นแบบ

“...การสอนเน้นการปฏิบัติโดยครูต้องเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดท่ารำสอนโดยการสาธิต การกำหนด คือ ครูต้องเป็นผู้รำเอง รำสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นต้นแบบอย่างเต็มตัว...”
วิธีการถ่ายทอดการปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์ไทยนั้น เป็นการถ่ายทอดท่ารำมาแต่โบราณ มีแบบแผน กฎเกณฑ์ ระเบียบ “...ครูผู้สอนจักต้องถ่ายทอดผ่านไปสู่ผู้เรียนจากรุ่นสู่รุ่น...”

(2) สอนโดยการสาธิต โดยครูเป็นต้นแบบครูผู้สอนจึงต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดู ทำให้ผู้เรียนดู ได้เห็นเทคนิคต่าง ๆ เช่น การกอด ลีลา ท่ารำ อารมณ์ สีหน้าและลักษณะท่าทาง โดยการเน้นปฏิบัติท่ารำ และลีลาการรำให้เหมาะสมต่อบุคลิกภาพของผู้เรียนในแต่ละคน โดยผ่านการวิเคราะห์จากครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อง่ายต่อการเลือกรูปแบบการสอน และการถ่ายทอดท่ารำ “...หัวใจสำคัญของการต่อท่ารำคือ ครู ครูผู้สอนต้องต่อท่ารำด้วยตนเอง สาธิตเป็นต้นแบบให้ผู้เรียนเห็นทักษะและลีลาการรำ...”

2.2 ด้านเทคนิคการสอน ศิลปินแห่งชาติกล่าวว่าการทำให้ดู มีเทคนิค 7 ประเด็น คือ

(1) ครูรำนาดำเนินหน้าครูรำเป็นกระจกให้เด็กดู

“...ครูจะต้องรำนาดำเนินหน้าของผู้เรียน ครูจะรำเป็นกระจกให้ผู้เรียนดู...”

หลักการสำคัญสำหรับผู้เรียนถือได้ว่าเป็นข้อกำหนดสำหรับผู้เรียนที่สำคัญมาก และควรประพฤติปฏิบัติตาม คือ “...ผู้เรียนต้องดูครูรำ และรำตามอย่างเต็มตัว ทั้งลีลา ท่ารำ...”

(2) ครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดท่ารำให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละรายบุคคล

ตามความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนโดย

“...การจะต่อท่ารำหรือให้ท่ารำกับใครนั้น ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความ

เหมาะสมของผู้เรียนด้วย...”

(3) การถ่ายทอดท่ารำต้องเรียนกับตัวครูเท่านั้น

“...ครูจะต้องรำนาดำเนินหน้าของผู้เรียน ครูจะรำเป็นกระจกให้ผู้เรียนดู...”

หลักการสำคัญสำหรับผู้เรียนถือได้ว่าเป็นข้อกำหนดสำหรับผู้เรียนที่สำคัญมาก และควรประพฤติปฏิบัติตาม คือ “...ผู้เรียนต้องดูครูรำ และรำตามอย่างเต็มตัว ทั้งลีลา ท่ารำ...”

(4) แยกผู้เรียนตามบุคลิกและลักษณะ

“...แยกผู้เรียนตามบุคลิกและลักษณะตามที่ครูเป็นผู้กำหนด...” การแยก

ผู้เรียนไปตามบุคลิกและลักษณะครูผู้สอนต้องมีองค์ความรู้ ในเรื่องสรีระศาสตร์เพราะการเลือกผู้เรียนนั้น ครูจะดูตามโครงสร้างกระดูก รูปหน้า และบุคลิกภาพที่แสดงออก จึงจะสามารถเลือกผู้เรียนได้ถูกต้องตามศาสตร์การสอนทางด้านนาฏศิลป์ และผู้เรียนต้องเรียนกับตัวครูเท่านั้น ในการรับการถ่ายทอดท่ารำ

(5) ผู้เรียนต้องดูครูอย่างเต็มตัวทั้งลีลาท่ารำให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละคน

ผู้เรียนจะยึดครูเป็นหลักครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดท่ารำให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละรายบุคคล ตามความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียนโดย

“...ผู้เรียนที่ดืนั้นต้องจับกลมเม็ดในการรำรำของครูผู้สอนให้ได้...”

(6) การทำโทษทั้งนี้ผู้เรียนต้องยึดครูเป็นหลักในการรับการถ่ายทอดท่ารำ

หากผู้เรียนขัดขึ้น อาจมีการลงโทษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ดียิ่งขึ้น โดยการทำโทษ คือ การทบทวนการจับท่าที่มีความเจ็บ เช่น การกดด้วยมือ หรือไม้ หยิกจับ หรือการตี เป็นต้น

“...ผู้เรียนต้องยึดครูเป็นหลักในการรับการถ่ายทอดท่ารำ หากผู้เรียนขัดขึ้น

อาจมีการลงโทษเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะได้ดียิ่งขึ้น...”

(7) เน้นเทคนิคการจับท่ารำเพื่อแก้ไขสรีระของผู้เรียน

“...ครูจะเน้นเทคนิคที่สำคัญ คือ การจับท่าหรือการแก้ไขท่ารำให้กับ

ผู้เรียนเพื่อเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องหรือแก้ไขท่าทางที่ไม่ถูกต้องหรือให้เหมาะสมกับสรีระของผู้เรียน...”

2.3 รูปแบบการสอนการอยู่ให้เห็นศิลปินแห่งชาติเน้น 4 ประเด็น คือ

(1) สอนการอยู่ร่วมกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกันเพราะในการเรียนนาฏศิลป์

ไทยนั้นความผูกพัน ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนมีความใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าวิชาการด้านอื่น ๆ

“...การอยู่ร่วมกันเป็นกลไกหลักในการเรียน การสอน การแสดง และสังคม...”
โดยครูจะสอนให้ผู้เรียนรู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน รูปแบบการสอนจะสอดแทรกในระหว่างหรือช่วงพักของการเรียน ให้กับผู้เรียนเพื่อ

“...ให้เกิดการซึมซับ และครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญในการควบคุมชั้นเรียน จักต้องไม่ทิ้งชั้นเรียน ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของผู้เรียน...” ในด้านการปฏิบัติตัวของผู้เรียนนั้นครูศิลปินแห่งชาติ ท่านได้สังเกตและด้วยประสบการณ์ที่ผ่านมายาวนานท่านสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนนั้นต้อง

(2) ฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ พัฒนาทักษะของตนให้สูงขึ้น

“...ทบทวน ฝึกฝน ฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญ มีทักษะที่สูงขึ้น...”

(3) ปฏิบัติตามครูอย่างตั้งใจ หากมีข้อสงสัย หรือการปฏิบัติติดขัด ผู้เรียน ต้องเข้าไปหาครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนแก้ไขทำให้ถูกต้อง

“...ผู้เรียนต้องทำตามครูอย่างตั้งใจ หากมีข้อสงสัย หรือการปฏิบัติติดขัด ผู้เรียนต้องเข้าไปหาครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนแก้ไขทำให้...”

(4) ผู้เรียนต้องทบทวน ฝึกฝน ฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดทักษะ ผู้เรียนควร ฝึกซ้อมปฏิบัติตามครูผู้สอนอย่างตั้งใจ คอยสังเกตลีลา ท่าท่าและเทคนิคต่างๆเพื่อมาปรับปรุงและ เลือกใช้ให้เหมาะสมต่อตนเอง และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การถูกทำโทษ

“...หากโดนทำโทษก็ให้จดจำ ในสิ่งที่ผิด และรับการแก้ไขอย่างเต็มใจ เพราะในบางครั้งการตี ทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำในสิ่งที่ผิดได้เป็นอย่างดี...”

การตีนั้น หมายถึง การตีในท่า หรือตำแหน่งที่ปฏิบัติผิด หรือแก้ไขท่าท่า ที่ไม่ถูกต้องให้มีความสมบูรณ์ เพราะการตีเป็นเทคนิคหนึ่งในการจับท่าท่า อาจตีด้วยมือ หรือไม้กรับ ซึ่งเป็นอุปกรณ์หลักในการเคาะจังหวะให้กับผู้เรียนได้ปฏิบัติตามและสามารถเป็นเครื่องมือในการจับ ท่าท่าและอุปกรณ์การทำโทษได้

2.4 ด้านเทคนิคการสอนการอยู่ให้เห็นศิลปินแห่งชาติเน้น 8 ประเด็น คือ

(1) ครูต้องนั่งสังเกต แก้ไขท่าท่าที่ไม่ถูกต้อง และเพิ่มเทคนิค

“...ครูผู้สอนต้องคุมชั้นเรียนโดยครูต้องนั่งสังเกตผู้เรียนที่กำลังฝึกปฏิบัติ ท่าท่า หากผู้เรียนปฏิบัติท่าท่าไม่ถูกต้อง ครูต้องเข้าไปแก้ไขท่าท่าให้ถูกต้องโดยทันที...”

(2) ครูต้องเคาะจังหวะ ให้จังหวะนั่งสังเกตผู้เรียน ครูอาจนั่งเคาะจังหวะ ปรับจังหวะให้แก่ผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกัน

“...ครูต้องเคาะจังหวะ ให้จังหวะนั่งสังเกตผู้เรียน...”

(3) มีการทำโทษ หากผู้เรียนไม่ฝึกซ้อมการปฏิบัติท่าท่า ครูผู้สอนต้องมีการทำโทษตามความเหมาะสม

“...หากผู้เรียนไม่ฝึกซ้อมการปฏิบัติท่าท่า ครูผู้สอนต้องมีการทำโทษ...”

(4) ครูต้องคุมชั้นเรียน ครูผู้สอนต้องควบคุมชั้นเรียนอย่างอิสระ

“...ต้องนั่งสังเกตผู้เรียนตลอดเวลา...”

(5) ถ่ายทอดเทคนิคการจับท่ารำ การเพิ่มเทคนิค การแก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง
“...ครูผู้สอนต้องถ่ายทอดเทคนิคการจับท่ารำให้กับผู้เรียนด้วย อธิบายให้
ผู้เรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้...”

(6) สอนจากง่ายไปหายาก เนื้อหาในการถ่ายทอดการสอนจากง่ายไปหายาก
ในขณะที่ผู้เรียนรำไป ครูจักต้องจับท่ารำ และสอนสอดแทรกความรู้ภาคทฤษฎีไปตลอดการเรียนและ
การฝึกหัดของผู้เรียน

“...สอนจากง่ายไปหายาก เนื้อหาในการถ่ายทอดการสอนจากง่ายไปหายาก
ในขณะที่ผู้เรียนรำไป ครูจักต้องจับท่ารำ...”

(7) รับการแก้ไข ปรับปรุงท่ารำ ผู้เรียนต้องแก้ไขท่ารำตามที่ครูทักท้วง
ทั้งนี้ผู้เรียนต้องฝึกซ้อมตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีทักษะปฏิบัติที่สูงขึ้น

“...รับการแก้ไข ปรับปรุงท่ารำ...”

8) ครูต้องรู้จักวางตนให้ผู้เรียนเกรงใจ

“...ครูผู้สอนนั้นต้องรู้จักการวางตนให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีความ
เกรงใจต่อครูผู้สอน...” โดยผ่านการอยู่ร่วมกัน การแสดงตนเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ครูต้องแก้ไขท่ารำ
ให้กับผู้เรียน

2.5 ด้านเทคนิคการสอนการอยู่ให้เห็นศิลปินแห่งชาติเน้น 8 ประเด็น คือ

(1) ครูต้องนั่งสังเกต แก้ไขท่ารำที่ไม่ถูกต้อง และเพิ่มเทคนิค

“...ครูผู้สอนต้องคุมชั้นเรียนโดยครูต้องนั่งสังเกตผู้เรียนที่กำลังฝึกปฏิบัติ
ท่ารำ หากผู้เรียนปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้อง ครูต้องเข้าไปแก้ไขท่ารำให้ถูกต้องโดยทันที...”

(2) ครูต้องเคาะจังหวะ ให้จังหวะนั่งสังเกตผู้เรียนการเพิ่มเทคนิคการ
แก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง ครูอาจนั่งเคาะจังหวะ ปรับจังหวะให้แก่ผู้เรียน แต่ในขณะที่เดียวกันครูผู้สอนต้อง
ควบคุมชั้นเรียนอย่างอิสระ

“...ต้องคงนั่งสังเกตผู้เรียนตลอดเวลา...”

(3) มีการทำโทษ

“...หากผู้เรียนไม่ฝึกฝนครูผู้สอนอาจทำโทษผู้เรียนได้ตามความเหมาะสม...”

(4) ถ่ายทอดเทคนิคการจับท่ารำหากผู้เรียนไม่ฝึกซ้อมการปฏิบัติท่ารำ
ครูผู้สอนต้องมีการทำโทษตามความเหมาะสม ส่วนเนื้อหาในการถ่ายทอดการสอนจากง่ายไปหายาก ในขณะที่
ผู้เรียนรำไป ครูจักต้องจับท่ารำ และสอนสอดแทรกความรู้ภาคทฤษฎีไปตลอดการเรียนและการฝึกหัด
ของผู้เรียน การแสดงตนเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ครูต้องแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน และผู้เรียนต้องแก้ไข
ท่ารำตามที่ครูทักท้วง ทั้งนี้ผู้เรียนต้องฝึกซ้อมตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีทักษะปฏิบัติที่สูงขึ้น

“...ครูจักต้องจับท่ารำ และสอนสอดแทรกความรู้ภาคทฤษฎีไปตลอดการ
เรียนและการฝึกหัดของผู้เรียน การแสดงตนเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ครูต้องแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน
เพื่อการพัฒนาตนเองที่สูงขึ้น...”

(5) สอนจากง่ายไปหายาก

“...ถ้าเด็กทั่วไปที่เข้าเรียนครูผู้สอนควรสอนจากง่ายไปหายาก...”

(6) ครูต้องรู้จักวางตนให้ผู้เรียนเกรงใจ
 “...ครูผู้สอนนั้นต้องรู้จักการวางตนให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีความเกรงใจต่อครูผู้สอน...” โดยผ่านการอยู่ร่วมกัน การแสดงตนเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ครูต้องแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียนและผู้เรียนต้องแก้ไขท่ารำตามที่ครูทักท้วง

(7) ฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญ ทั้งนี้ผู้เรียนต้องฝึกซ้อมตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีทักษะปฏิบัติที่สูงขึ้น

“...ผู้เรียนต้องฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญ...”

(8) รับการแก้ไขท่ารำเมื่อครูทักท้วง

“...ผู้เรียนควรให้ครูผู้สอนแก้ไขท่ารำให้ถูกต้องตามบุคลิกและลักษณะ...”

ตารางที่ 4.2 รูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

รูปแบบ	วิธีการ	เทคนิค
สอนให้รู้	1. การคัดแยกผู้เรียน 2. การฝึกหัดเบื้องต้น 3. การทบทวนความรู้ก่อนสอน 4. การให้ความรู้ทฤษฎีก่อนปฏิบัติ 5. การสอนตัวต่อตัว	● ครูเป็นผู้ถ่ายทอด ● ครูรู้จักจริงในเนื้อหาที่สอน ● ครูคอยแนะนำและเสริมกำลังใจ ● ครูสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
ทำให้ดู	1. การสาธิต	● ครูเป็นผู้สาธิต ● ผู้เรียนสังเกตลีลาและท่ารำของครูอย่างตั้งใจ ครูรำนำเป็นกระจกให้ผู้เรียน
	1. การปฏิบัติการ	● เน้นให้ผู้เรียนฝึกฝน ฝึกซ้อม ● เน้นการพัฒนาจับท่ารำ ● แก้ไขสระระของผู้เรียน ทำโทษเมื่อทำผิด
อยู่ให้เห็น	1. การสังเกตการฝึกปฏิบัติของผู้เรียน	● สังเกตลีลาท่ารำผู้เรียนเป็นรายบุคคล
	2. การแก้ไขท่ารำ	● ปรับแก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง ● การพัฒนาทักษะตามคุณลักษณะผู้เรียน

ตารางที่ 4.2 รูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ (ต่อ)

รูปแบบ	วิธีการ	เทคนิค
อยู่ให้เห็น (ต่อ)	3. การฝึกปฏิบัติของผู้เรียนให้มีทักษะสูงขึ้น	● ปฏิบัติตามครูอย่างตั้งใจ ● ทบทวนท่าร่ายอย่างสม่ำเสมอ ● ฝึกฝนฝึกซ้อมให้เกิดความชำนาญ ● พัฒนาทักษะให้สูงขึ้น
	4. การสอดแทรกทักษะชีวิต	● การอยู่ร่วมกัน ● การเคารพผู้ใหญ่ ● การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ● การวางตน

2) กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก

2.1 กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและการปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทยนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก ศิลปินแห่งชาติได้ให้สัมภาษณ์ถึงหลักการสำคัญดังนี้คือ (ตารางที่ 4.3)

2.1.1 ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบที่ดี การกำหนดรูปแบบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรมโดยเน้นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ คือ หลักการสำคัญของรูปแบบนี้อยู่ที่ตัวครูผู้สอน “...ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้เรียน...”

“...ผู้เรียนนั้นเกิดความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม...”

2.1.2 การปลูกฝังสิ่งที่ดีให้ผู้เรียน...ครูผู้สอนมีบทบาทที่สำคัญในการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม เพราะการสอนในวิชานาฏศิลป์นั้น ครูคือต้นแบบ ต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติตนในทุกด้านของการเป็นครู โดยครูจะปลูกฝังผ่านการปฏิบัติตน

“...ปลูกฝังในสิ่งที่ดีให้ผู้เรียนในทุกโอกาส และสอดแทรกความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรมในการเรียน การสอน และการใช้ชีวิตให้กับผู้เรียน โดยการซึมซับผ่านจากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน...”

2.1.3 การสอนเริ่มตั้งแต่การไหว้ โดยเริ่มสอนตั้งแต่ท่าไหว้ การนั่งไหว้ การกราบ โดยครูผู้สอนต้องสอนความรู้ที่หลากหลายในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการซึมซับ โดยการสอนสอดแทรกความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมที่ต่างกันผ่านการเรียนการสอนและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.1.4 แยกผู้เรียนตามพื้นฐานในด้านของผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์บุคลิกลักษณะของผู้เรียน และความรู้พื้นฐานของผู้เรียนว่าอยู่ในระดับใดเพื่อความสะดวกในการจัดการชั้นเรียน

“...แยกผู้เรียนตามความรู้พื้นฐานของผู้เรียน...”

ในด้านเทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ ค่านิยมและจริยธรรมนั้น ครูศิลปินแห่งชาติได้กำหนดเทคนิคที่สำคัญและจากประสบการณ์ที่ท่านได้สอนมา คือ

(1) ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียนเหมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีความจำเป็นต้องเรียนแบบใกล้ชิด คือ มีการจับทำท่า และแก้ไขท่าท่า ความใกล้ชิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้นสถานะของครูผู้สอนเปรียบประดุจบิดา มารดาที่ต้องสร้างความเชื่อมั่นและตั้งต้นให้เหมาะสมต่อการเคารพนับถือที่ผู้เรียนมีต่อตัวครูผู้สอน เปรียบประดุจสถานะที่ใกล้เคียงพ่อแม่ของผู้เรียน

“...การสร้าง ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียน...”

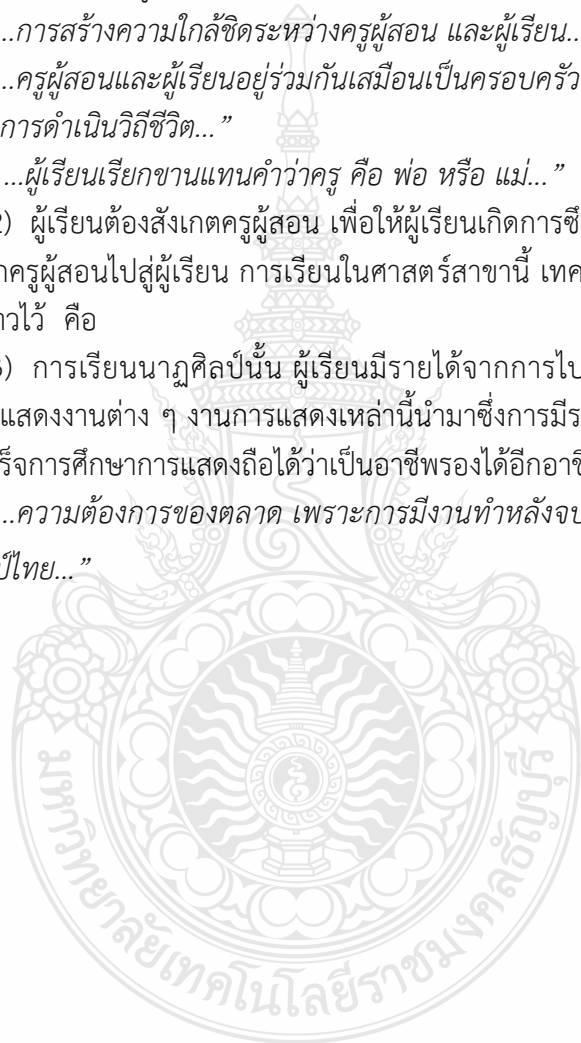
“...ครูผู้สอนและผู้เรียนอยู่ร่วมกันเสมือนเป็นครอบครัว โดยครูผู้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ และแนวทางในการดำเนินวิถีชีวิต...”

“...ผู้เรียนเรียกขานแทนคำว่าครู คือ พ่อ หรือ แม่...”

(2) ผู้เรียนต้องสังเกตครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการซึมซับสิ่งต่าง ๆ จากครูผู้สอน โดยผ่านการสังเกตจากครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียน การเรียนในศาสตร์สาขานี้ เทคนิคที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ศิลปินแห่งชาติได้กล่าวไว้ คือ

(3) การเรียนนาฏศิลป์นั้น ผู้เรียนมีรายได้จากการไปแสดงตามหน่วยงานเป็นผู้จัดการแสดง หรือรับแสดงงานต่าง ๆ งานการแสดงเหล่านี้นำมาซึ่งการมีรายได้ของผู้เรียน ในระหว่างการศึกษา และเมื่อสำเร็จการศึกษาการแสดงถือว่าได้อาชีพพร้อมได้อีกอาชีพหนึ่ง

“...ความต้องการของตลาด เพราะการมีงานทำหลังจบการศึกษา คือ กลไกสำคัญในการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย...”

ตารางที่ 4.3 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองโลก

ความเป็นพลเมืองโลก	วิธีการ	เทคนิค
1. การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความ หลากหลาย 2. บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน 3. การพัฒนาที่ยั่งยืน 4. การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การตัดสินใจ 5. การตระหนักถึงความเป็นพล วัตรของโลก	1. ครูเป็นต้นแบบ 2. การใช้วิธีการสอนที่ หลากหลายให้ผู้เรียนเข้าใจ สังคมและวัฒนธรรมของ ตนเอง 3. การบูรณาการความเป็น พลเมืองโลกในการสอน 4. การส่งเสริมสร้างสรรค์โดย นำศิลปะต่างชาติผสมผสาน กับวัฒนธรรมไทย 5. กระบวนการสืบค้นข้อมูล และการวิพากษ์ 6. การคิดวิเคราะห์ สามารถ แยกแยะ หมวดหมู่ ความ เหมาะสมและความถูกต้อง	● เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ● การบรรยาย การสาธิต การปฏิบัติ และวิธีการอื่น ๆ ที่หลากหลายเหมาะสมกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ● สอกแทรกกิจกรรมและทักษะชีวิต สังคม วัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนซึมซับ

2.2 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกโดยการไม่แบ่งแยก การอยู่ร่วมกัน ครูศิลปินแห่งชาติทั้ง 4 คน ใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกโดยไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ผู้สอนจำเป็นต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.4)

2.2.1 ครูผู้สอนต้องปรับรูปแบบการสอนให้มีความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ เพราะด้วยความเจริญทางด้านเทคโนโลยี การสืบค้น การสืบหาข้อมูลผู้สอน และผู้เรียนมีโอกาสในการแสวงหาเท่าเทียมกัน ข้อสำคัญ คือ ครูควรสอนถึงการเข้าถึงข้อมูลที่นำเชื่อถือแหล่งที่มาว่าเชื่อถือเป็นต้น

“...การสอนในปัจจุบันครูผู้สอนต้องเข้าใจผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสืบค้นข้อมูล...”

“ ...การปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยี...”

2.2.2 ผู้เรียนควรได้รับเนื้อหาเป็นพื้นฐานในการศึกษาก่อนที่จะให้ผู้เรียนไปค้นคว้า หากเป็นวิชาปฏิบัติ ครูผู้สอนควรเป็นต้นแบบในการถ่ายทอด ซึ่งรูปแบบการสอนอาจจะต่างจากอดีต

“...การสอนในอดีตนั้นผู้เรียนจะยึดหลักการปฏิบัติตามครูผู้สอนเป็นหลัก...”

2.2.3 การสอนนาฏศิลป์นั้น ครูผู้สอนควรมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เป็นหลักสำคัญในการศึกษาเพราะความรู้ต่าง ๆ อยู่ในตัวครู ครูจะเป็นผู้พิจารณาว่าควรเป็นวิธีการใดที่เหมาะสมต่อผู้เรียน

“...ครูผู้สอน สอนด้วยวิธีการสาธิต โดยครูผู้สอนเป็นต้นแบบในการสาธิต และสอนโดยการบรรยาย บูรณาการเนื้อหา เทคโนโลยีความรู้”

“ ในส่วนการปฏิบัติ ครูผู้สอนต้องสอนเนื้อหาสอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรม
สู่ความเป็นพลเมืองโลก ”

2.2.4 ครูผู้สอนต้องนำองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการบูรณา
การเนื้อหาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทบาทของตนที่มีต่อสังคมโลก ในมุนีศิลป์แห่งชาติท่านกล่าวสรุป
ได้ว่า

“ครูผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของตนเองโดยการสอน
สอดแทรกในทุกกิจกรรมในการเรียนการสอน...”

เทคนิคที่สำคัญของการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่
ร่วมกัน เทคนิคสำคัญ คือ

1) ประเด็นหลักสำคัญที่ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ผู้เรียนคือ ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน
จะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ชั้นเรียนที่เหมาะสมและสามารถบูรณาการเนื้อหาให้ผู้เรียนมีความรู้และ
ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ต่างกันได้มากยิ่งขึ้น

“...ครูต้องเข้าใจผู้เรียน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา”

“สอนให้เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่ต่างกัน เคารพสิทธิเสรีภาพระหว่างกัน สอนให้
เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้เรียน...”

2) โดยครูผู้สอนต้องสอดแทรกเนื้อหาปลูกฝังความเข้าใจวัฒนธรรมที่ต่างกัน
ทุกกิจกรรมของการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนกำหนดหรืออาจให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลด้วยระบบเทคโนโลยี
โดยครูควรเป็นผู้จัดการเรียนรู้และควบคุมชั้นเรียน บทบาทหลักคือ

“...ครูเป็นผู้กลั่นกรองความรู้ที่ถูกต้องของข้อมูล เพราะปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย
ที่มาของข้อมูลน่าเชื่อถือ เพราะการสังเคราะห์ความรู้ที่ถูกต้อง นำไปสู่การถ่ายทอดในอนาคต...”

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของศิลปินแห่งชาติต่อการใช้ รูปแบบ TPCK ในการสอนนาฏศิลป์

ประเด็น	วิธีการ	เทคนิค
เทคโนโลยี (Technology)	การใช้สื่อที่น่าสนใจ การสืบค้นข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย	การใช้สื่อเทคโนโลยี
วิธีการสอน (Pedagogy)	เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับ เนื้อหา	การสอนตัวต่อตัว การสอนเป็นกลุ่ม
เนื้อหาความรู้ (Content Knowledge)	เนื้อหาถูกต้องเหมาะสม สอดแทรกความรู้ที่เกี่ยวข้อง	แหล่งข้อมูลเชื่อถือได้ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการสืบค้น

2.3 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ ความหลากหลาย ศิลปิน
แห่งชาติทั้ง 4 ท่านใช้รูปแบบผู้สอนจกต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.5)

2.3.1 การเรียนวิชานาฏศิลป์ ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน
บทบาทหลักของครูผู้สอน คือ การปรับพื้นฐานให้ผู้เรียน มีฐานความรู้ที่ใกล้เคียงกัน ครูผู้สอนจึงต้อง

กำหนดเนื้อหาให้ตรงกับผู้เรียน และความสามารถรูปแบบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติที่มีความหลากหลาย

“...ครูผู้สอนต้องคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น...”

“...ให้ความรู้พื้นฐานของวัฒนธรรมต่างชาติ ศึกษาอย่างเข้าใจในทุกบริบท...”

2.3.2 ครูผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจ และได้รับความรู้ที่ถูกต้องโดยการนำเอาศิลปะต่างชาติมาผสมผสานให้เกิดการแสดงที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียว สานสัมพันธ์วัฒนธรรมที่ต่างอย่างกลมกลืนมาสร้างสรรค์และใช้ให้เกิดประโยชน์

“...นำองค์ความรู้ที่ได้ ไปพัฒนาสู่การสร้างสรรค์...”

“...ศึกษาและสร้างสรรค์อย่างเคารพวัฒนธรรม ผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย ให้ได้การแสดงที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้...”

เทคนิคสำคัญที่ส่งเสริมให้ตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ ความหลากหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ คือ

1) การเลือกเนื้อหาที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น โดยศิลปินแห่งชาติสามารถสรุปไว้ได้ดังต่อไปนี้

“...ครูผู้สอนต้องเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน...”

การเลือกเนื้อหาที่มีความจำเป็นอย่างมากต่อการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น โดยศิลปินแห่งชาติสามารถสรุปไว้ได้ดังต่อไปนี้

ขั้นแรก ให้ความรู้ในศาสตร์ของตนก่อนอย่างเข้าใจเป็นฐานความรู้ในการศึกษา และสามารถปฏิบัติได้จริง ถูกต้อง

ขั้นที่ 2 การสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทุกวัฒนธรรม ทุกชาติ ที่มีความเกี่ยวข้องในหลากหลายมิติ ในทุกมุมที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาในเรื่องนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ครูผู้สอนกำหนดการสอนนาฏศิลป์นานาชาติให้ทุกคนได้เรียนรู้ในศาสตร์ของการแสดงของต่างชาติทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ อย่างเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้จริง

ขั้นที่ 4 ต่อจากนั้นครูผู้สอนถึงกำหนดให้ผู้เรียนนำเทคนิคของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยเพื่อสร้างสรรค์การแสดงหรือนวัตกรรมใหม่

ตารางที่ 4.5 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ ความหลากหลาย

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
ตระหนักถึง	ส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์	2,3,4	นำเทคนิคของวัฒนธรรม	3
วัฒนธรรมข้ามชาติ	นำศิลปะต่างชาติ มาผสมกับ		ต่างชาติเข้ามาใช้กับการแสดง	
ความหลากหลาย	วัฒนธรรมไทย บนพื้นฐาน		นาฏศิลป์	
	ของการเคารพวัฒนธรรม			
	ต่างชาติ			
			สอนนาฏศิลป์นานาชาติ ให้	4
			ทุกคนได้เรียนรู้ในศาสตร์การ	
			แสดงของต่างชาติ	
			ให้ความรู้ศาสตร์ของตนเอง	4
			เป็นฐานอย่างเข้าใจและ	
			สามารถปฏิบัติได้จริง ถูกต้อง	
			สอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ของ	4
			ทุกวัฒนธรรม ทุกชาติ ที่มี	
			ความเกี่ยวข้อง ในหลกมิติ	
			ครูต้องเลือกเนื้อหาที่	4
			เหมาะสมให้กับผู้เรียน ในแต่	
			ละระดับชั้น	

2.4 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) ศิลปิน
แห่งชาติทั้ง 4 คน ได้ใช้รูปแบบในการสอน ผู้สอนจักต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.6)

2.4.1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นแกน ในการจัดการเรียนรู้
ครูผู้สอนต้องเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ โดยเน้นบุคลิกลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการ
จัดการเรียนการสอนที่สามารถบูรณาการเนื้อหาการเรียนของผู้เรียนได้ โดยเน้นรูปแบบกิจกรรม
ที่สามารถปฏิบัติได้เป็นรายบุคคลเป็นกลุ่ม

“...การเน้นผู้เรียนเป็นแกนในการจัดการเรียนรู้...”

“...เน้นรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการ มีการสรุปบทเรียน โดยกระบวนการประเมิน
มี 2 ลักษณะ คือ ประเมินกิจกรรมเป็นกลุ่มหรือประเมินเป็นรายบุคคล”

2.4.2 กระบวนการวัดผลและการประเมินผลที่แสดงให้เห็นถึงการประเมิน
สมรรถนะของผู้เรียน โดยการกำหนดกระบวนการ

“ทวนสอบบทเรียน เนื้อหาวิชา โดยครูผู้สอนต้องบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้
รอบตัว และรอบโลกมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน”

“ มีการประเมินองค์ความรู้ ทวนสอบบทเรียนโดยให้ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการ
ดำเนินการ”

“ครูผู้สอนควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการประเมิน ประเมินสมรรถนะเป็นรายบุคคล...”

2.4.3 ในส่วนการกำหนดผู้เรียนนั้นได้มีการแยกผู้เรียนเป็นสองช่วงระดับ คือ ช่วงระดับที่ 1 คือ ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ครูผู้สอนควรอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน เพื่อเป็นที่ปรึกษา แนะนำแนวทางในการเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ช่วงระดับที่ 2 คือ ระดับอุดมศึกษา ครูผู้สอนเป็นหลักสำคัญ คือ ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งในด้านการสอนและการวางตนในสังคม และในส่วนของ การสอนนั้นครูผู้สอนต้องคอยจับทำรำให้กับผู้เรียน หลักสำคัญ คือ

“...ครูควรเป็นผู้ถ่ายทอดทำรำด้วยตนเอง ครูคือต้นแบบ และแม่แบบหรือตำรา สำหรับผู้เรียน...”

2.4.4 ในด้านของผู้เรียน ผู้เรียนต้องฝึกฝนทำรำ พัฒนาทักษะของตนเองต่อหน้าครูผู้สอนและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนคอยสังเกตแก้ไขทำรำที่ไม่ถูกต้องให้กับผู้เรียน เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของแต่ละรายบุคคล โดยกำหนดให้ผู้เรียนฝึกฝนต่อหน้าครู ทบทวนบทเรียน ครูผู้สอนเป็นหลักในการแก้ไข ปรับปรุงปรังทำรำให้เหมาะสม

2.4.5 ในด้านความรู้ภาคทฤษฎีครูผู้สอนควรเน้นกระบวนการสืบค้น วิพากษ์เป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวตามแต่ธรรมชาติของแต่ละสาขาวิชา

“...การใช้สื่อเป็นตัวช่วยในการทบทวน...”

2.4.6 หลักสำคัญยังคงอยู่ที่ครูผู้สอน หรือในภาคปฏิบัติสื่อจักเป็นตัวช่วยทบทวนเนื้อหาทำรำ หรือเนื้อหาวิชาการต่างๆ กระบวนการฝึกหัดเน้นรูปแบบการฝึกหัดเป็นฐาน โดยให้เป็นไปตามเกณฑ์ของการเรียนทางด้านนาฏศิลป์ไทย ที่ถือเป็นจารีตยึดถือปฏิบัติกันสืบต่อมา ในส่วนของครูผู้สอนนั้นต้องคำนึงเสมอว่า ครู คือ ผู้นำในการถ่ายทอด ครูเป็นต้นแบบ เพราะการทำรำ คือ ต้นแบบที่ดี และ คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ

“...ตัวครูนั้นต้องเป็นผู้ที่พัฒนาตนเองตลอดเวลา...”

2.4.7 เพื่อให้ครูผู้สอนนั้นมีความรู้แน่น ทันทยุคทันสมัย และเป็นองค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้รับการถ่ายทอดมาอย่างถูกต้องตามจารีตการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ครูจึงต้องเป็นผู้มีภูมิรู้อย่างแท้จริง

“ ...เพราะหากครูไม่แม่นยำในทำรำอาจเป็นผลเสียให้กับผู้เรียนได้ในอนาคต...”

ในด้านเทคนิคการสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก เทคนิคที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกอย่างแท้จริงครูผู้สอนต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและวัฒนธรรม โดย

1) ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มุ่งแสวงหาพัฒนาความรู้และคอยกลั่นกรองเนื้อหาเรียบเรียงให้เกิดการเรียนรู้ที่ฉับไว

“...ครูผู้สอนต้องเป็นผู้กลั่นกรองเนื้อหา และองค์ความรู้เหล่านั้นให้กับผู้เรียน”

2) บทบาทที่สำคัญต่อการกระตุ้นการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนต้องตระหนัก คือ

“ครูต้องเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแตกความคิด”

3) ครูผู้สอนต้องเป็นผู้ใฝ่รู้พัฒนาตนเองรอบด้าน เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

“...โดยการใช้สื่อที่มีความเหมาะสม”

4) ครูผู้สอนควรอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน สามารถเป็นที่ปรึกษาได้ในทุกกิจกรรม และการดำเนินการตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตลอดเวลา เทคนิคที่สำคัญสำหรับผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนฝึกฝนทำซ้ำ ต้องฝึกฝนต่อหน้าครู

“...เพื่อที่จะได้ให้ครูแก้ไขทำซ้ำให้ถูกต้อง ผู้เรียนต้องรับการแก้ไขทำซ้ำตามคำแนะนำของผู้สอน...”

5) เทคนิคที่สำคัญของครูผู้สอนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ครูผู้สอนอาจกำหนดโดย

“การแบ่งกลุ่มวิพากษ์หาความรู้ที่ถูกต้องของผลการเรียนรู้ อาจเป็นงานกลุ่ม หรืองานเดี่ยวได้ตามความเหมาะสมของเนื้อหา”

วิธีการนี้เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับปริญญา เพราะสามารถใช้สื่อเพื่อแสวงหาข้อมูล และ ทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะผู้เรียนในวัยนี้มีความคิดเป็นของตนเองมีทักษะพอที่จะตัดสินใจได้พอสมควร การเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม อันจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

ตารางที่ 4.6 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic)

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
ตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ต้องฝึกหัดพื้นฐานเป็นไปตามกฎเกณฑ์	4	ใช้สื่อเหมาะสม	4
	กฎเกณฑ์ในการนั่งใจแดง	4	แหล่งผู้ให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ	3
	ครูเป็นต้นแบบ	4	ครูเป็นผู้กลั่นกรององค์ความรู้ให้กับผู้เรียน	4
	ครูควรถ่ายทอดทำซ้ำด้วยตนเองให้ผู้เรียน ฝึกฝนต่อหน้าครู และแก้ไขทำซ้ำ	4	ครูควรอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน	4
ความรู้ด้านทฤษฎีเน้นเป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว	4	ครูเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแตกความคิด	4	

ตารางที่ 4.6 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) (ต่อ)

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
ตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) (ต่อ)	ครูผู้สอนต้องแน่นความรู้ที่ถูกต้อง	4	การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมต่อผู้เรียนและเนื้อหา	4
	ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาควรอยู่ใกล้ชิด เพื่อแนะนำแนวทางในการเรียน	4	ครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้	4
	ในระดับปริญญา ครูต้องเป็นต้นแบบและจัดทำร่ำให้กับผู้เรียน	4	ครูเป็นที่ปรึกษาในทุกกิจกรรม และดำเนินตามรูปแบบการเรียนรู้	4
	สื่อคือตัวช่วยในการทบทวนหรือทวนทำร่ำ เนื้อหาต่าง ๆ	4	รับการแก้ไขทำร่ำ คำแนะนำในสิ่งที่ถูกต้อง	4
	การประเมินองค์ความรู้ ทวนสอบบทเรียน โดยผู้เรียนเป็นแกนกลางในการดำเนินการ	4	การเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบ ต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม	4
	ผู้เรียนฝึกฝนต่อหน้าครู	4	ให้ผู้เรียนไปฝึกฝนทำร่ำ หรือฝึกฝนต่อหน้าครู	4
	เน้นผู้เรียนเป็นแกนในการเรียนรู้	4	แบ่งกลุ่มวิพากษ์หาความถูกต้อง	4
	เน้นรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการ	4	เป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว	3
	การสรุปบทเรียนโดยกระบวนการ ประเมินกิจกรรมกลุ่ม	4	ในระดับปริญญา มีความคิดเป็นของตนเอง	4
	กระบวนการทวนสอบบทเรียน บูรณาการเนื้อหาความรู้รอบตัว และรอบโลก	4	สื่อคือตัวช่วยในการทบทวนหรือทวนทำร่ำ	4

2.5 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการตัดสินใจ ศิลปินแห่งชาติทั้ง 4 ท่าน ได้ใช้รูปแบบการสอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความรู้จากความเข้าใจในเนื้อหาสู่การแยกแยะ และนำไปใช้ คือกระบวนการในการช่วยการตัดสินใจของผู้เรียน หลักการสำคัญที่มุ่งเน้นต่อการตัดสินใจในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตจริงของผู้เรียน ผู้สอนต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.7)

2.5.1 สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจให้กับผู้เรียนและถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม ครูผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหาการวิเคราะห์แยกแยะหมวดหมู่ตามความเหมาะสมและถูกต้อง

“...สำคัญ คือ การฝึกฝนและการทบทวนของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความชำนาญนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง...”

“...ครูต้องเข้าใจเนื้อหาที่จะสอน หรือถ่ายทอดอย่างถ่องแท้ เพราะหากครูขาดประสบการณ์ ขาดการทบทวนและขาดการฝึกฝน...”

ในด้านเทคนิคการสอนเพื่อตระหนักถึงการตัดสินใจ ประสบการณ์ การฝึกฝนของผู้เรียนนั้น การตัดสินใจที่ดีและถูกต้องนั้น ผู้เรียนต้องมีทักษะที่สำคัญ คือ

“ไหวพริบปฏิภาณ ประสบการณ์ในการตัดสินใจ”

โดยผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำไปบูรณาการใช้ได้กับการเรียนรู้ในสาขาวิชาการอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 4.7 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการตัดสินใจ

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
ตระหนักถึงการตัดสินใจ	ฝึกฝนและทบทวน	4	สามารถไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน และการเรียน ในทุกสาขาวิชา	4
	ต้องเข้าใจเนื้อหาวิเคราะห์ แยกแยะหมวดหมู่ ตามความ เหมาะสมและถูกต้อง	4	ผู้เรียนต้องมีไหวพริบปฏิภาณ ในการตัดสินใจ	4
	การวิเคราะห์จากความเข้าใจ ในเนื้อหาสู่การแยกแยะและ นำไปใช้ คือกระบวนการใน การช่วยการตัดสินใจของ ผู้เรียน	4		
	ประสบการณ์ การทบทวน และการฝึกฝน จะเป็นตัวช่วย ในการตัดสินใจ	4		
	หลักการสำคัญต่อการ ตัดสินใจในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตจริงของผู้เรียน ครูต้องเข้าใจเนื้อหา	4		

(3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะและด้านทฤษฎีในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

3.1 การจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย รูปแบบการสอนที่เน้นการฝึกทักษะปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการเรียนการสอนนาฏศิลป์นั้น ครูศิลปินแห่งชาติใช้รูปแบบการฝึกทักษะเป็นหลัก โดยผู้เรียนต้องให้ความสำคัญกับ การฝึกฝน การทบทวน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และเรียนรู้ความรู้ต่าง ๆ ควบคู่กันไป ผู้สอนต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.8) คือ

3.1.1 ครูผู้สอนเองจะต้องทำหน้าที่วางพื้นฐานท่ารำที่เหมาะสมแก่ลูกศิษย์ด้วยการครูผู้สอนจะเป็นผู้รำนำเป็นต้นแบบแล้วผู้เรียนจะรำตาม

“...ผู้เรียนจะเลียนแบบครูผู้สอนและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะขั้นสูงอย่างชำนาญ...”

3.1.2 คอยสังเกตลีลาท่ารำ เทคนิควิธีการของครูผู้สอน ในขณะที่ผู้เรียนรำตาม ครูผู้สอนต้องคอยดูแลสังเกตผู้เรียนทั้งในขณะที่ฝึกปฏิบัติ การฝึกซ้อมอย่างใกล้ชิด เปรียบได้ว่าครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญเพราะ

“...ครูคือตำราและต้นแบบ...”

“...ผู้เรียนต้องรำตามครู สังเกตครูว่ารำอย่างไร...”

3.1.3 ครูผู้สอนต้องถ่ายทอดท่ารำให้กับผู้เรียน ครูต้องทำหน้าที่เป็นสื่อและคอยสาธิตท่ารำอย่างเต็มตัว ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียนได้เลียนแบบได้อย่างชัดเจน

“...ครูต้องรำให้เต็มตัว อย่าชี้เกี้ยว เดี่ยวเด็กจะจำ ทำตัวให้ดี...”

3.1.4 ในส่วนของผู้เรียนเองนั้นต้องมีความอดทนขยันหมั่นเพียรต้องหมั่นฝึกหัดหมั่นฝึกซ้อมเพื่อแก้ไขท่ารำด้วยตนเอง อีกทั้งหมั่นสังเกตท่ารำจากครูผู้สอน ทั้งในรูปแบบการสอนและรูปแบบการแสดง ผู้เรียนสามารถศึกษาและฝึกหัดเพิ่มเติมได้จากสื่อต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนกำหนดหรือแนะนำให้ผู้เรียนควรใช้สื่อที่เหมาะสมเพราะสื่อทำหน้าที่เป็นเครื่องช่วยเตือนความจำให้กับผู้เรียนได้ ในระดับหนึ่งเท่านั้น

“...สื่อเอาไว้ให้เด็กได้ทบทวนท่ารำ หากจะต่อท่ารำ ต้องต่อกับครูนะ ครูจะได้จับท่ารำแก้ไขท่ารำได้ สื่อเอาไว้ช่วยทวนท่ารำนะ...”

เทคนิคการสอนแบบปฏิบัติเพื่อเกิดความชำนาญ อันดับแรกครูผู้สอนต้องทำหน้าที่วางพื้นฐานท่ารำให้เหมาะสม แก่ศิษย์

1) ให้ความรักและความเมตตาต่อศิษย์ โดยไม่ปิดบัง ซ่อนเร้น อำพราง วิชาความรู้ เพราะ

“...คอยดูแลผู้เรียน แนะนำ แก้ไขท่ารำที่ผิด และไม่เหมาะสมทันที ให้กับผู้เรียนอย่างใกล้ชิด”

“...บทบาทของครูนั้นเปรียบเสมือนตำราที่เป็นต้นแบบสำคัญให้กับผู้เรียน...”

2) ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่ให้ความรู้ ภาคนทฤษฎี และทักษะปฏิบัติวิชาชีพแล้ว

“...ครูต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่หยิ่งผยอง มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ และผู้อาวุโส ให้เกียรติแก่ตนเอง และผู้อื่น...”

3) การเรียนนาฏศิลป์นั้นหลักการที่สำคัญ ที่ครูผู้สอนมุ่งเน้นปลูกฝัง และถ่ายทอด ด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ คือ

“...ความกตัญญู...”

ความกตัญญู เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนทางด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นอย่างมากเพราะ วิชาความรู้ในแขนงนี้ ครูผู้สอนในแต่ละยุคในแต่ละสมัยสืบทอดและรักษานำมาซึ่งการถ่ายทอดมาอย่าง ยาวนาน มีรากฐานประเพณีการปฏิบัติจนกลายเป็นจารีต ที่ผู้เป็นศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูผู้สอนคือ การสำนึก บุญคุณครู

4) บทบาทของการเรียน ในการปฏิบัติตนในชั้นเรียนนั้น

“...ผู้เรียนต้องคอย สังเกต คอยเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูผู้สอนอย่างตั้งใจ ต้องหมั่นฝึกหัด ฝึกซ้อม และสังเกตท่ารำจากครูผู้สอนด้วยความขยันและอดทน...”

5) เมื่อเกิดความไม่เข้าใจหรือข้อสงสัยผู้เรียนจะต้องมีความกล้าที่จะเข้าไปปรึกษา ครูผู้สอนเพื่อที่จะปฏิบัติท่ารำได้ถูกต้อง

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญใน กระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.1) รูปแบบ การจัดการ เรียนรู้แบบ ปฏิบัติในการฝึก ปฏิบัติผู้เรียนให้ เกิดความ ชำนาญใน กระบวนการ ฝึกหัดนาฏศิลป์ ไทย	การสอนนาฏศิลป์เน้นการฝึก ทักษะ และความรู้ต่าง ๆ ควบคู่กันไป	4	ครูคือตำราและมี บทบาทสำคัญ	4
	ครูมีบทบาทสำคัญ เพราะครู คือตำรา สังเกตลีลาท่ารำ เทคนิควิธีการของครู	4	ต้องสอนให้รู้จักอ่อน น้อมถ่อมตน กตัญญู	4
	ผู้เรียนต้องมีความขยัน และ ความอดทน	4	คอยดูแลผู้เรียน แนะนำ แก้ไขท่ารำให้ ผู้เรียน	4
	สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยเตือน ความจำ	4	ให้ความรักและเมตตา ต่อศิษย์ไม่ปิดบังความรู้	4
	ครูต้องคอยดูแลผู้เรียนใน ขณะที่ผู้เรียนกำลังฝึกซ้อม	4	ผู้เรียนต้องคอยสังเกต คอยเลียนแบบ และ ปฏิบัติตามครูผู้สอน	4
			ต้องมีความขยันและ อดทน	4
	ผู้เรียนเลียนแบบครูและฝึก ปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะขั้นสูง อย่างชำนาญ	4	ต้องหมั่นฝึกหัด ฝึกซ้อม และสังเกตท่า รำครูผู้สอน	4

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)	การสอนนาฏศิลป์นั้นเน้นการฝึกทักษะเป็นหลัก	4	ครูผู้สอนต้องแนะนำหรือแก้ไขท่ารำที่ผิดและไม่เหมาะสมทันที	4
	สอนความรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย	3	ครูให้ความรักและความเมตตาแก่ศิษย์	4
			ผู้เรียนต้องเข้าไปปรึกษาครูเมื่อปฏิบัติท่ารำไม่ถูกต้อง	4
			การเรียนนาฏศิลป์นั้นความกตัญญูเป็นสิ่งที่สำคัญมาก	4
			ครูต้องวางพื้นฐานท่ารำให้เหมาะสมแก่ศิษย์	4
			อย่าหยิ่งผยองไม่มองใคร	2

3.2 การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย รูปแบบการสอนแบบบูรณาการเพื่อเกิดความชำนาญ ครูศิลปินแห่งชาติ ทั้ง 4 ท่าน ได้กำหนดหลักการสอนแบบบูรณาการ ผู้สอนต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.9) คือ

3.2.1 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ ผู้เรียนต้องหมั่นฝึกฝน

“...ผู้เรียนต้องมีความรู้อย่างเพียงพอ และครูผู้สอนต้องทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม...”

3.2.2 การเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้อง ในวิชาต่าง ๆ ตามรูปแบบ STEM+A

“...ครูผู้สอนต้องอธิบายรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของนาฏศิลป์โดยครูผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนนั้นรู้จัก และรักในการเรียนนาฏศิลป์...”

3.2.3 นำหลักการในวิชาการต่างที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง เช่น

“...ความสมดุลของท่ารำ หรือการวางองค์ของท่ารำ นั้นต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์อะไรบ้าง การจัดแถวตามรูปทรงทางคณิตศาสตร์ จังหวะ การคำนวณพื้นที่ในการแสดง การกำหนดฉาก และการกำหนดโครงสร้างในการสร้างฉาก ความรู้ทางสถาปัตยกรรม และวิศวกรรมการ์ก็ต้องนำมาใช้ ครูผู้สอนจึงต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง...”

3.2.4 นำเอาหลักและความรู้ เชื่อมโยงกับเนื้อหาสาระ ด้านอารมณ์ สังคม เจตคติ ที่เกี่ยวข้องกับในวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างเหมาะสม และสามารถ นำความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกิดขึ้นไปประยุกต์ใช้ได้ จึงถือได้ว่าการจัดการเรียนรู้ใน วิชาศิลปะนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก

เทคนิคการสอนแบบบูรณาการเพื่อเกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญ ในการจัดการเรียนรู้นั้น ถือได้ว่าครูมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากจึงต้องทำให้ครูผู้สอนเองนั้น ต้องพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะนำองค์ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาจัดการเรียนการสอนให้ได้ อย่างเหมาะสมและสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มากที่สุด

1) ครูเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในชั้น เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการการจัดการแสดงกับการเรียน วิชาศิลปะ โดยที่ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการซึ่ง

“...ครูผู้สอนเองต้องมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสบการณ์...”

2) กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น สามารถบูรณาการจัดการแสดงกับวิชาอื่น ๆ โดยสอดแทรก องค์ความรู้และกระบวนการต่าง ๆ ก่อนการบูรณาการนั้น ผู้เรียนต้องมีทักษะในวิชาชีพการสอนได้ แสดงได้ ควบคุมได้พอสมควร จึงสามารถนำกระบวนการและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มี ไปเชื่อมโยงกับ เนื้อหากับสาระวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งกระบวนการในการจัดการแสดงนั้น ต้องมีการกำหนดพื้นที่ในการแสดง ฉาก กำหนดโครงสร้างในการสร้าง ซึ่งต้องนำองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรม และวิศวะมาเกี่ยวข้อง ครูผู้สอนจึงต้องทำหน้าที่อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติ จจริงได้ ดังนั้นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนที่สามารถนำความคิดรวบยอดจากศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูผู้สอนเองต้องหมั่นฝึกฝนและพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของตนเอง อย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะนำมาสอนและสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจตนเอง และเข้าใจสังคม อย่างมีความสุข

3) การสอนแบบบูรณาการ

“...ผู้เรียนต้องมีความรู้อย่างเพียงพอ ครูผู้สอนต้องจัดการให้เหมาะสม เลือกรหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อผู้เรียน ครูต้องมีประสบการณ์ในการเรียนและการสอน ครูต้อง เชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจ และจัดการได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์...”

ตารางที่ 4.9 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกทัศนศึกษาศิลป์ไทย

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกทัศนศึกษาศิลป์ไทย	จัดการเรียนรู้บูรณาการให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์	4	จัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการจัดการจัดการแสดงกับวิชาอื่นโดยสอดแทรกความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ	4
	เชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ ด้านอารมณ์สังคม เจตคติ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างเหมาะสม	4	ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	3
	การสอนแบบบูรณาการผู้เรียนต้องมีความรู้เข้าใจเพียงพอ ครูผู้สอนต้องจัดการให้เหมาะสม	4	กระบวนการการจัดประสบการณ์ตามความสนใจและความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระในศาสตร์ต่าง ๆ	3
	ครูสอนการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในวิชาต่าง ๆ STEM+A	3	ครูผู้สอนต้องจัดการได้อย่างเหมาะสมต่อผู้เรียน	3
	ครูผู้สอนต้องอธิบายการเรียนรู้ การสอนนาฏศิลป์ ครูมีบทบาทสำคัญมาก	4	ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4
	นำความรู้ ทักษะ เจตคติ ในการสร้างงาน	4	ครูมีบทบาทสำคัญอย่างมาก	4
	ครูผู้สอนต้องสอนให้รู้หลักการเรียนนาฏศิลป์ ความสมดุลของท่ารำ องค์ของท่ารำ ต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์อะไรบ้าง	4	ครูเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนการสอน	4
	ในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์นั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญมาก	4	ก่อนการบูรณาการนั้น ผู้เรียนต้องมีทักษะในวิชาชีพ การสอนได้ แสดงได้ ควบคุมได้ พอสมควร	4

ตารางที่ 4.9 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญ	ครูผู้สอนต้องสอนให้รู้หลักการเรียนนาฏศิลป์ ความสมดุลของท่ารำ องศาของท่ารำ ต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์อะไรบ้าง	4	ครูเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนการสอน	4
ในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)			ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการการจัดการแสดง กับการเรียนนาฏศิลป์	4
			การจัดแถวตามรูปทรงคณิตศาสตร์ จังหวะการคำนวณพื้นที่ในการแสดง	3
			การกำหนดฉาก การกำหนดโครงสร้าง ในการสร้างฉาก ความรู้ทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมผู้สอนจึงต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4
			เพื่อให้ผู้เรียนนำสามารถนำความคิดรวบยอดจากศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริงได้ ครูจึงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4
			สอนให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และเข้าใจสังคมอย่างมีความสุข	4
			ครูต้องมีประสบการณ์ในการเรียน และการสอน เชื่อมโยงเนื้อหา ให้ผู้เรียนเข้าใจ และจัดการได้อย่างเหมาะสม เกิดประสบการณ์	4

3.3 การจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย รูปแบบการสอนแบบ TPCK เพื่อเกิดความชำนาญครูศิลป์แห่งชาติ ทั้ง 4 ท่าน ได้ให้รูปแบบว่าผู้สอนต้องสอนในรูปแบบและเทคนิค (ตารางที่ 4.10) คือ

3.3.1 ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่คัดกรองข้อมูล หรือเนื้อหาที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง

3.3.2 การสอนทางด้านทฤษฎีครูผู้สอนต้องบูรณาการเนื้อหา วิธีการ ความรู้ ให้เท่าทันยุคสมัยโดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้

3.2.3 อีกทั้งครูต้องสอดแทรกเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและสร้างเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างมีส่วนร่วม ในการกำหนดการเรียนรู้

3.3.4 ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย และประสบการณ์ เพื่อที่สามารถนำมากำหนดสร้างการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในอดีตวิชาความรู้ครูคือผู้ถ่ายทอด

“...อดีตรูปแบบของการจัดการเรียนรู้นั้นจะเป็นในลักษณะการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว...”

3.3.5 ในปัจจุบันนี้มีรูปแบบ เทคนิค วิธีการ และสื่อต่าง ๆ ที่สามารถให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้อย่างแพร่หลาย การเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และรวดเร็ว

“...หลักการสำคัญในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ คือครูต้องเป็นผู้ถ่ายทอดท่ารำให้แก่ผู้เรียนโดยตรง สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบตัวต่อตัว หรือแบบกลุ่ม...”

3.3.6 มีการนำสื่อเทคโนโลยี เข้ามาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมีความตื่นตัวสนุกสนานในการเรียน โดยที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างทันสมัย

“...ข้อสำคัญคือ สื่อต่าง ๆ เป็นเพียงแค่เครื่องมือที่สามารถให้ผู้เรียนใช้ในการทบทวนหรือฝึกหัดด้วยตนเองเพียงเท่านั้น...”

3.3.7 วิธีการสอนต่าง ๆ ผู้สอนต้องเลือกให้เหมาะสมต่อกิจกรรม และให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ไม่ว่าจะเรียนในรูปแบบของการสอนภาคทฤษฎีและการสอนในภาคปฏิบัติ โดยผู้สอนต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์

เทคนิคการสอนแบบ TPCK เพื่อเกิดความชำนาญในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอนต้องจัดกลุ่มการเรียนรู้โดยวิเคราะห์เนื้อหา และผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

1) ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์นั้น ผู้สอนต้องเลือกกิจกรรมและเทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน

“...ครูผู้สอนต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาในชั้นเรียน ครูผู้สอนต้องคอยทำหน้าที่ควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่ทิ้งชั้นเรียน...”

2) ข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนนั้น บทบาทการเตรียมเนื้อหา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องกำหนดเนื้อหา โดยครูต้องมีการเตรียมการอย่างพร้อมเพรียง

“...ครูผู้สอนต้องกำหนดแหล่งที่มาของข้อมูล หรือให้ความรู้พื้นฐานก่อนการศึกษา...”

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ ทางด้านทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติ รวมถึงการเลือกสื่อทางด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสืบค้น ทำให้การเรียนรู้มีความ น่าสนใจ ผู้เรียนเกิดความตื่นเต้น สนุกสนาน

“...แต่สิ่งที่น่ากังวลหากผู้เรียนมีทักษะทางด้านต่าง ๆ น้อย เมื่อต้องศึกษาด้วยตนเอง หากเกิดข้อผิดพลาดไม่มีใครคอยชี้แนะอาจเป็นต้นเหตุทำให้ผู้เรียนได้จดจำสิ่งที่ผิด และถ่ายทอดในสิ่งที่ผิด...”

วิธีการดังกล่าวอาจเป็นเหตุส่งผลกระทบต่อในอนาคตเมื่อไปถ่ายทอดให้กับผู้อื่น ออกไป ทำให้กระบวนการถ่ายทอดทำร้ายขาดความน่าเชื่อถือของข้อมูล หากแหล่งที่มาของข้อมูล บุคคลไม่เป็นที่ยอมรับ และประสบการณ์ขาดความน่าเชื่อถือได้

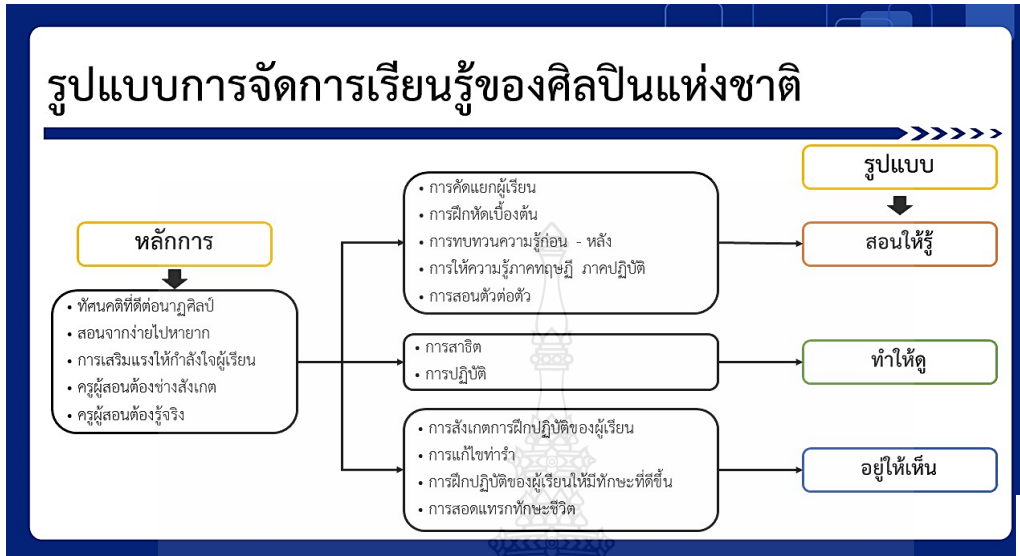
ตารางที่ 4.10 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและ เกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.3) รูปแบบการ จัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึก ปฏิบัติผู้เรียนให้ เกิดความชำนาญ และเกิดความ เชี่ยวชาญใน กระบวนการฝึกหัด นาฏศิลป์ไทย	ครูผู้สอนต้องคัดเลือกข้อมูล ที่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนทวน เนื้อหา ไม่ปล่อยให้ผู้เรียน ศึกษา ปฏิบัติเอง	4	สิ่งที่น่ากังวล หากผู้เรียนมี ทักษะน้อย ไปเรียนรู้ด้วย ตนเอง หากผิดพลาดไม่มีใคร คอยชี้แนะ อาจเป็นต้นเหตุ ให้จดจำในสิ่งที่ผิด และ ถ่ายทอดในสิ่งที่ผิด	4
	บูรณาการเนื้อหา ความรู้ให้ เท่าทันยุคสมัย	4	ครูต้องจัดการกลุ่มการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่ถูกต้อง	4
	ครูต้องสอดแทรกความรู้ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4	ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล บุคคล อันเป็นที่ยอมรับ ต้องมี ประสบการณ์	4
	การสอนปฏิบัติใช้วิธีการ สาราติ	4	เอกสารอัดสำเนา ให้ผู้เรียน ได้ทบทวนเนื้อหา	4
	วิธีการสอนเป็นตัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่มแบ่ง	4	การใช้สื่อทางด้านเทคโนโลยี ทำให้การเรียนรู้ น่าสนใจ มี ความตื่นเต้น สนุกสนาน	4
	ครูต้องสอดแทรกความรู้ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่าง เหมาะสมต่อเนื้อหาวิชา และ ประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ กำหนดการเรียนรู้	4	วิธีการสอนปฏิบัติครูต้อง เลือกให้เหมาะสมกับ กิจกรรม	4

ตารางที่ 4.10 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)

ประเด็น	วิธีการ	n	เทคนิค	n
3.3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย (ต่อ)	ครูต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้	4	ครูคอยควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่ทิ้งชั้นเรียน	4
	ในอดีตรับการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว ปัจจุบันมีสื่อต่าง ๆ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างแพร่หลาย	4	กำหนดแหล่งที่มาของข้อมูล หรือให้ความรู้พื้นฐานก่อนการศึกษา	4
	การใช้สื่อทำให้การเรียนรู้ น่าสนใจ มีความตื่นเต้น สนุกสนาน	4	ตั้งประเด็นคำถามและให้ผู้เรียนหาคำตอบ	4
	ครูไม่ทิ้งชั้นเรียน	4	วัสดุการเรียนต้องเพียงพอ ต่อการเรียนรู้	4
	ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูล ได้อย่างทันสมัย	4	ครูเป็นที่ปรึกษาในชั้นเรียน โดยกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดการเรียนรู้	4
	หลักการสำคัญในการ ถ่ายทอดนาฏศิลป์ คือ ครู ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดทำให้ สื่อต่าง ๆ คือเครื่องช่วยทวน การถ่ายทอดท่ารำ	4	ในด้านทฤษฎี สื่อต่าง ๆ ใช้ ในการสืบค้นข้อมูล	4
	วิธีการสอนครูต้องเลือกให้ เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น การเรียนปฏิบัติ ครูต้อง สาธิต อาจด้วยตัวต่อตัว หรือ เป็นกลุ่มแบ่งสลับกับปฏิบัติ	4		

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาสังเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศิลป์ของศิลปินแห่งชาติให้มีกระบวนการ (ภาพที่ 4.1)

ภาพที่ 4.1 การสังเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางศิลป์ของศิลปินแห่งชาติ

4.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย 2 ส่วนคือ การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลป์ และการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการจัดกลุ่มข้อมูลการประเมิน สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.2.1 การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของครูศิลปินแห่งชาติในตอนต้นที่ 1 เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

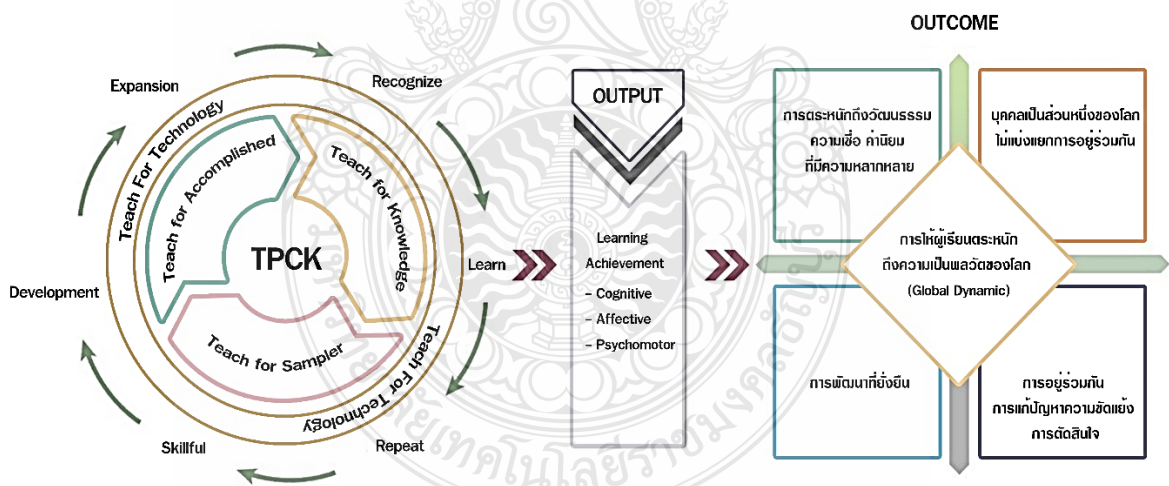
4.2.1.1 ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ

การสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยนำผลการสังเคราะห์การถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของครูศิลปินแห่งชาติ ซึ่งศาสตร์การสอนทางด้านนาฏศิลป์เป็นศาสตร์การสอนที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานเป็นแบบการสอนที่เน้นมุขปาฐะ (Oral Communication) สืบทอดรุ่นสู่รุ่นด้วยการเล่า (Narration) เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกศิลปินแห่งชาติจำนวน 4 คน ถึงแนวทางในการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยเพื่อการอนุรักษ์ทำซ้ำที่ถูกต้อง ซึ่งพบรูปแบบที่สามารถสรุปคำสำคัญ (Key Word) ได้ ดังนี้

K = Teach for Knowledge	หมายถึง	สอนให้รู้
S = Teach for Sampler	หมายถึง	ทำให้ดู
A = Teach for Accomplished	หมายถึง	อยู่ให้เห็น
T = Teach for Technology	หมายถึง	ใช้เทคโนโลยี

ศิลปินแห่งชาติ มีหลักการแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียน 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยแต่ละด้านนั้นจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ แต่การจัดการเรียนรู้ปัจจุบัน ไม่ได้เพียงการอนุรักษ์ทำร่ำที่ถูกต้องเท่านั้น ยังควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่ด้านเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ค่านิยม และคนทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของโลก ดังนั้นจึงเป็นคำถามที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นว่า ทำอย่างไรที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถอนุรักษ์ทำร่ำที่ถูกต้องและมีความทันสมัยในโลกยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ TPCK มาร่วมในการออกแบบ คือ การบูรณาการความรู้เทคโนโลยี (Technology) ความรู้ด้านเนื้อหา (Knowledge) ความรู้ศาสตร์การสอน (Pedagogy) และความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ในการพัฒนารูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship (ภาพที่ 4.2)

KSAT Learning Management Model for Global Citizenship

ภาพที่ 4.2 โมเดลการจัดการเรียนรู้ฐานศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)

4.2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

4.2.2.1 เพื่ออนุรักษ์ทำร่ำที่ถูกต้องทางด้านนาฏศิลป์ไทย

4.2.2.2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ในการเรียนนาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน ด้านตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย ด้านบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ และด้านตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)

4.2.2.3 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ไทย เพื่อความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนทางด้านนาฏศิลป์ ที่มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ ตลอดจนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นพลเมืองโลกได้ โดยการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่	ชื่อ	รายละเอียด
1	ขั้นรับรู้ Recognize	การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน
2	ขั้นเรียนรู้ Learn	การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบและการฝึกจากครูผู้สอนเป็นหลัก
3	ขั้นทบทวน Repeat	การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำรำด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขทำรำอย่างถูกต้อง ตลอดจนสอดแทรกการสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก
4	ขั้นชำนาญ Skillful	การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำรำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเอง และตามบุคลิกลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติ ทำรำในรูปแบบอื่น ๆ ได้
5	ขั้นพัฒนา (Development)	การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำรำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำรำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการรำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6	ขั้นขยายผล (Expansion)	ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำรำไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1) **ขั้นรับรู้ (Recognize)** ขั้นเริ่มแรกในการสอนนาฏศิลป์ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายคุณค่านั้นให้กับผู้อื่นได้ ในขั้นนี้ผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 นำเข้าสู่ประวัติร่างมาตรฐาน ประโยชน์ คุณค่า

ขั้นที่ 1.2 ผู้สอนใช้เทคโนโลยีนำเสนอการแสดงร่างมาตรฐาน

2) **ขั้นเรียนรู้ (Learn)** การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยผู้สอนเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบ และการฝึกจากผู้สอนเป็นหลัก มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ขั้นให้ความรู้เนื้อร้องและทำนองเพลง ผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นชั้นย่อย คือ

ขั้นที่ 2.1.1 ผู้สอนวิเคราะห์เนื้อร้อง และความหมายของแต่ละบทเพลง โดยเชื่อมโยงกับความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นที่ 2.1.2 ผู้สอนอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่านตาม

ขั้นที่ 2.1.3 ผู้สอนฝึกทักษะการร้องนำที่ละวรรค ผู้เรียนร้องตามจนจบเพลง

ขั้นที่ 2.1.4 ผู้สอนฝึกทักษะการร้องนำ ให้ผู้เรียนร้องตามอย่างถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

ขั้นที่ 2.1.5 ผู้เรียนร้องเพลงได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

ขั้นที่ 2.2 ขั้นให้ความรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นชั้นย่อย คือ

ขั้นที่ 2.2.1 ผู้สอนสาธิตท่ารำ ตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง

ขั้นที่ 2.2.2 ผู้เรียนสังเกตท่ารำ และลีลาการรำของครูผู้สอน

ขั้นที่ 2.2.3 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำ โดยการเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูผู้สอน

ขั้นที่ 2.2.4 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำโดยครูเป็นผู้แนะนำ และคอยจับท่ารำ

3) **ขั้นทบทวน (Repeat)** การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขท่ารำอย่างถูกต้องตลอดจนสอดแทรกการสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 3.1 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำ โดยครูเป็นผู้แนะนำ

ขั้นที่ 3.2 ผู้สอนควบคุม สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน

ขั้นที่ 3.3 ผู้สอนสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก

4) **ขั้นชำนาญ (Skillful)** การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำรำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเองและตามลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงในแต่ละชุดนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติทำรำในรูปแบบอื่น ๆ ได้ มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 4.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำรำบ่อย ๆ

ขั้นที่ 4.2 ผู้เรียนมีลีลาทำรำและสามารถปฏิบัติทำรำได้อย่างเหมาะสม

กับบุคลิกภาพของตน

5) **ขั้นพัฒนา (Development)** การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำรำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำรำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการรำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 5.1 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำรำได้อย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 5.2 ผู้เรียนสามารถแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำได้ด้วย

ตนเองอย่างชำนาญ

6) **ขั้นขยายผล (Expansion)** ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำรำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 6.1 ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติทำรำให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 6.2 ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงรูปแบบการแสดงและการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 6.3 ผู้เรียนสามารถจัดการแสดงการรำวงมาตรฐานและนำไปเผยแพร่สู่สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์

4.2.2.4 การประเมินผลสัมฤทธิ์

รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง คือผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ ผู้วิจัยออกแบบการประเมิน 4 ด้าน คือ

1) ด้านพุทธิพิสัย เป็นการประเมินผลด้านความรู้ในเรื่องรำวงมาตรฐาน โดยใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับ ประวัติ ความเป็นมา การแต่งกาย และความหมายในเนื้อหาของเพลง

2) ด้านจิตพิสัย เป็นการประเมินผลพฤติกรรมในขณะที่เรียนเพื่อดูเจตคติของผู้เรียน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม

3) ด้านทักษะพิสัย เป็นการประเมินการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานแต่ละเพลง ที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญ และความชำนาญ โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ และแบบประเมินการนำเสนอและเผยแพร่รำวงมาตรฐานในสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

4) ด้านความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน 5 ด้าน คือ ด้านตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย ด้านบุคคล

เป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การตัดสินใจ และด้านตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังเฉพาะด้านความเป็นพลเมืองโลก เนื่องจากด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยเป็นการประเมินในชั้นเรียนโดยครูผู้สอนแต่ละคน จะใช้เครื่องมือประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.2.2.5 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

- 1) ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางทฤษฎี และการปฏิบัติทักษะด้านนาฏศิลป์ที่ถูกต้องตามแบบฉบับการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย อย่างชำนาญและเชี่ยวชาญ
- 2) ผู้เรียนสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้ทักษะด้านนาฏศิลป์ไทยโดยการวิเคราะห์และพัฒนา ในรูปแบบการแสดงต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและถูกต้อง
- 3) ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้นำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำรำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่า และความสำคัญในวัฒนธรรมชาติของตน
- 5) ผู้เรียนเข้าใจในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี โดยผ่านการเรียนรู้ในวิชา นาฏศิลป์ไทย
- 6) ผู้เรียนฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล คิดวิเคราะห์ อย่างหลากหลายสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 7) ผู้เรียนสามารถบูรณาการและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชา
- 8) ผู้เรียนเห็นคุณค่า และเคารพในความเป็นพหุวัฒนธรรม
- 9) ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก ในการอนุรักษ์ พัฒนาและสร้างสรรค์ บนพื้นฐานพหุวัฒนธรรม

4.2.2 การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิปัญญาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้แก่ ศิลปินแห่งชาติ จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน (ภาคผนวก ก) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ด้านองค์ประกอบของรูปแบบ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ ด้านกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และด้านแผนภาพของรูปแบบ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ฐานภูมิปัญญาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) มี 5 ประเด็น ประกอบด้วย ชื่อรูปแบบภาษาไทย ชื่อรูปแบบภาษาอังกฤษ หลักการและแนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ผลการประเมิน พบว่า ศิลปินแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่างค์ประกอบร่างรูปแบบทุกข้อมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตารางที่ 4.11 ความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship

ประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน	
	เหมาะสม ความถี่(ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม ความถี่(ร้อยละ)
ด้านองค์ประกอบร่างรูปแบบ KSAT		
ชื่อรูปแบบภาษาไทย	9 (100.00)	-
ชื่อรูปแบบภาษาอังกฤษ	9 (100.00)	-
หลักการและแนวคิดของรูปแบบ	9 (100.00)	-
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	9 (100.00)	-
กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ	9 (100.00)	-

4.2.2.2 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) 6 ขั้นตอน ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93, SD = 0.16$ และ $\bar{X} = 4.71, SD = 0.45$) ดังข้อมูลในตารางที่ 4.12 โดยผลการประเมินรายละเอียดแต่ละขั้น พบว่า

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$ และ $\bar{X} = 4.73, SD = 0.47$) เมื่อพิจารณาขั้นย่อยพบว่า

ขั้นที่ 1.1 ผู้สอนนำเสนอประวัติ ประโยชน์ คุณค่าของรางวัลมาตรฐาน ผ่านสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ วีดิโอ Power Point พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.78, SD = 0.44$)

ขั้นที่ 1.2 ผู้สอนเปิดเพลงรางวัลมาตรฐาน ให้ผู้เรียนฟัง 1-2 รอบแล้ว ให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาของเพลง พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$ และ $\bar{X} = 4.67, SD = 0.50$)

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96, SD = 0.10$ และ $\bar{X} = 4.82, SD = 0.42$) เมื่อพิจารณาขั้นย่อยพบว่า

ขั้นที่ 2.1 ขั้นให้ความรู้เนื้อร้อง และทำนองเพลง ซึ่งมีรายละเอียดย่อยแต่ละขั้นดังนี้

ขั้นย่อยที่ 2.1.1 ผู้สอนนำเสนอเนื้อเพลงรางวัลมาตรฐานแล้วให้ผู้เรียนอ่าน 1 รอบ พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.67, SD = 0.50$)

ชั้นย่อยที่ 2.1.2 ผู้สอนอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่านตามเน้นจังหวะ พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, SD = 0.44$ และ $\bar{X} = 4.78, SD = 0.44$)

ชั้นย่อยที่ 2.1.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกทักษะการร้องประกอบจังหวะ โดยให้ผู้เรียนร้องตามผู้สอนนำที่ละท่อน อย่างถูกต้องตามทำนองจังหวะพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ชั้นย่อยที่ 2.1.4 ผู้เรียนร่วมกันร้องเพลงให้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ชั้นย่อยที่ 2.1.5 ผู้สอนนำผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายของแต่ละบทเพลงโดยเชื่อมโยงความเป็นพลเมืองโลกพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.78, SD = 0.67$)

ชั้นที่ 2.2 ชั้นให้ความรู้ด้านทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทย ซึ่งมีรายละเอียดย่อยดังนี้

ชั้นย่อยที่ 2.2.1 ผู้สอนสาธิตท่ารำ ตามเนื้อร้องและทำนองเพลง โดยให้ผู้เรียนสังเกตท่ารำ และลีลาการรำของผู้สอน พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ชั้นย่อยที่ 2.2.2 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำโดยการปฏิบัติตามผู้สอน พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.78, SD = 0.44$)

ชั้นย่อยที่ 2.2.3 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำเอง โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ คอยจับท่ารำ และแก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$ และ $\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ชั้นที่ 3 ชั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$) เมื่อพิจารณาชั้นย่อยพบว่า

ชั้นที่ 3.1 ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติท่ารำ โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ชั้นที่ 3.2 ผู้สอนสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$)

ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.62, SD = 0.52$) เมื่อพิจารณาขั้นย่อยพบว่า

ขั้นที่ 4.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ารำด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้สอนแนะนำพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.67, SD = 0.50$)

ขั้นที่ 4.2 ผู้เรียนปรับลีลาท่ารำของตนเองและปฏิบัติท่ารำให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.56, SD = 0.53$)

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, SD = 0.71$) และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, SD = 0.71$) เมื่อพิจารณาขั้นย่อยพบว่า

ขั้นที่ 5.1 ผู้เรียนฝึกท่ารำได้โดยการจับกลุ่มกับเพื่อนโดยให้แต่ละคนช่วยกันสังเกตท่ารำ แล้วให้ข้อเสนอแนะแก่กัน พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, SD = 0.71$) และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33, SD = 0.71$)

ขั้นที่ 5.2 ผู้เรียนแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญและให้คำแนะนำเพื่อนได้พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, SD = 0.71$) และ ความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00, SD = 0.71$)

ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติท่ารำไปขยายผลสู่บุคคลอื่น ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$ และ $\bar{X} = 4.61, SD = 0.49$) เมื่อพิจารณาขั้นย่อยพบว่า

ขั้นที่ 6.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ารำกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในสถานการณ์จำลองการแสดงบนเวที โดยให้แต่ละคนที่มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบการแสดงของตนเอง พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$ และ $\bar{X} = 4.44, SD = 0.53$)

ขั้นที่ 6.2 ผู้เรียนนำรูปแบบการแสดงและความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจ พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.78, SD = 0.44$)

ตารางที่ 4.12 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบนาฏศิลป์ไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{x}	<i>SD</i>	\bar{x}	<i>SD</i>
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้าง กระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการ เรียนรู้แบบปฏิบัติ	4.95	0.17	4.73	0.47
ขั้นที่ 1.1 ผู้สอนนำเสนอประวัติ ประโยชน์ คุณค่า ของรางวัลมาตรฐาน ผ่านสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ วีดีโอ PowerPoint	5.00	0.00	4.78	0.44
ขั้นที่ 1.2 ผู้สอนเปิดเพลงรางวัลมาตรฐานให้ผู้เรียน ฟัง 1-2 รอบแล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาของ เพลง	4.89	0.33	4.67	0.50
ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการ เรียนรู้ ทักษะและทักษะปฏิบัติ	4.96	0.10	4.82	0.42
ขั้นที่ 2.1 ขั้นให้ความรู้เนื้อร้อง และทำนองเพลง				
2.1.1 ผู้สอนนำเสนอเนื้อเพลงรางวัล มาตรฐานแล้วให้ผู้เรียนอ่าน 1 รอบ	5.00	0.00	4.67	0.50
2.1.2 ผู้สอนอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่าน ตามเน้นจังหวะ	4.78	0.44	4.78	0.44
2.1.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกทักษะการร้อง ประกอบจังหวะ โดยให้ผู้เรียน ร้องตามผู้สอนนำที่ละท่อน อย่าง ถูกต้องตามทำนองจังหวะ	5.00	0.00	4.89	0.33
2.1.4 ผู้เรียนร่วมกันร้องเพลงให้ถูกต้อง ตามทำนองและจังหวะ	5.00	0.00	4.89	0.33
2.1.5 ผู้สอนนำผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อร้อง และความหมายของแต่ละบท เพลงโดยเชื่อมโยงความเป็น พลเมืองโลก	5.00	0.00	4.78	0.67

ตารางที่ 4.12 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบนาฏศิลป์ไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
ชั้นที่ 2.2 ชั้นให้ความรู้ด้านทักษะปฏิบัติทางด้าน นาฏศิลป์ไทย				
2.2.1 ผู้สอนสาธิตท่ารำ ตามเนื้อร้อง และ ทำนองเพลง โดยให้ผู้เรียนสังเกต ท่ารำ และลีลาการรำของผู้สอน	5.00	0.00	4.89	0.33
2.2.2 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำโดยการปฏิบัติ ตามผู้สอน	5.00	0.00	4.78	0.44
2.2.3 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำเอง โดยผู้สอน เป็นผู้แนะนำ คอยจับท่ารำ และ แก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง	4.89	0.33	4.89	0.33
ชั้นที่ 3 ชั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง	5.00	0.00	4.95	0.17
ชั้นที่ 3.1 ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติท่ารำ โดยผู้สอน เป็นผู้แนะนำ สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำ ให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	5.00	0.00	4.89	0.33
ชั้นที่ 3.2 ผู้สอนสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก	5.00	0.00	5.00	0.00
ชั้นที่ 4 ชั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียน สามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง	5.00	0.00	4.62	0.52
ชั้นที่ 4.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ารำด้วยตนเอง โดยไม่ ต้องให้ผู้สอนแนะนำ	5.00	0.00	4.67	0.50
ชั้นที่ 4.2 ผู้เรียนปรับลีลาท่ารำของตนเองและ ปฏิบัติท่ารำให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน	5.00	0.00	4.56	0.53
ชั้นที่ 5 ชั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา	4.67	0.71	4.17	0.71
ชั้นที่ 5.1 ผู้เรียนฝึกท่ารำได้โดยการจับกลุ่มกับ เพื่อนโดยให้แต่ละคนช่วยกันสังเกตท่ารำ แล้วให้ ข้อเสนอแนะแก่กัน	4.67	0.71	4.33	0.71

ตารางที่ 4.12 ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบนาฏศิลป์ไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ขั้นที่ 5.2 ผู้เรียนแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญและให้คำแนะนำเพื่อนได้	4.67	0.71	4.00	0.71
ขั้นที่ 6 ขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำรำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่น	4.95	0.17	4.61	0.49
ขั้นที่ 6.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำรำกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในสถานการณ์จำลองการแสดงบนเวที โดยให้แต่ละคนที่มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบการแสดงของตนเอง	4.89	0.33	4.44	0.53
ขั้นที่ 6.2 ผู้เรียนนำรูปแบบการแสดงและความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ	5.00	0.00	4.78	0.44
รวม	4.93	0.16	4.71	0.45

4.2.2.3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ศิลปินแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า กระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.93$, $SD = 0.22$) โดยการประเมินด้านพุทธิพิสัย มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.33$) ด้านจิตพิสัย มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$) และด้านทักษะพิสัย มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.33$) ส่วนการประเมินความเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.89$, $SD = 0.33$) (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
การประเมินผลสัมฤทธิ์	5.00	0.00	4.93	0.22
1. ด้านพุทธิพิสัย	5.00	0.00	4.89	0.33
2. ด้านจิตพิสัย	5.00	0.00	5.00	0.00
3. ด้านทักษะพิสัย	5.00	0.00	4.89	0.33
การประเมินความเป็นพลเมืองโลก	5.00	0.00	4.89	0.33

4.2.2.4 การประเมินความเหมาะสมของแผนภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นานาชาติสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) พบว่าศิลปินแห่งชาติและผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน (100.00%) มีความคิดเห็นว่าแผนภาพ มีความเหมาะสม (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ความเหมาะสมของแผนภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ นานาชาติสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)

ประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน	
	เหมาะสม ความถี่(ร้อยละ)	ไม่เหมาะสม ความถี่(ร้อยละ)
แผนภาพรูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship	9 (100.00)	-

4.2.3 วิเคราะห์เนื้อหาเพลงร่วมาตรฐานกับความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยมีกระบวนการวิเคราะห์ดังนี้

4.2.3.1 ศึกษาความเป็นพลเมืองโลกโดยผู้วิจัยสังเคราะห์จากเอกสาร สรุปประเด็นได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.15)

- ประเด็นที่ 1 ตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย
- ประเด็นที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน
- ประเด็นที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน
- ประเด็นที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ
- ประเด็นที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ประเด็นความเป็นพลเมืองโลก

ประเด็นหลัก	คำอธิบาย	คุณลักษณะ
ประการที่ 1 ตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความหลากหลาย	เคารพในความหลากหลายของบุคคลในโลก ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม	● มีความเคารพผู้อื่น ● เคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ● เคารพในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ● ยอมรับความแตกต่าง ● ตระหนักในความหลากหลายของเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี
		● ความหลากหลายทางชีวภาพตลอดจนผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
	เคารพในความหลากหลายของบุคคลในโลก ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม (ต่อ)	● ความสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ และชื่นชม และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ● ตระหนักในความหลากหลายในความเชื่อ
ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	การอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยกัน ความเป็นธรรม ความยุติธรรม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน	● มีความยุติธรรม ● ความเสมอภาคในสังคม ● ความเป็นธรรมในสังคม ● การเคารพและยึดมั่นในสิทธิและความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ● ความเท่าเทียมกันในสังคม ● อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ● มีเหตุผล ● มีขันติธรรม

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ประเด็นความเป็นพลเมืองโลก (ต่อ)

ประเด็นหลัก	คำอธิบาย	คุณลักษณะ
ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน (ต่อ)	การอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยกัน มีความเป็นธรรม ความยุติธรรม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน (ต่อ)	● เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติ ตาม กติกา และ กฎเกณฑ์ของสังคม ● ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	การดำเนินชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การอนุรักษ์ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	● การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้การคิดเชิงสร้างสรรค์ ● การคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสังคมและโลก ● มีความรับผิดชอบ ต่อ ทรัพยากร อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ● การพึ่งพซึ่งกันและกัน ● การจรรโลงรักษาและพัฒนาคุณภาพของชีวิต โดยปราศจากการทำลายโลกเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ● ความเต็มใจที่จะเปลี่ยนสไตล์การดำรงชีวิตและนิสัยบริโภค เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม
ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	การแก้ปัญหาความขัดแย้ง	● มีขันติ อดทน อดกลั้น ต่อความขัดแย้ง ● สามารถเจรจา ต่อรองเชื่อมประสาน เพื่อลดปัญหาและคลายปมขัดแย้ง ● ปราศจากการใช้ความรุนแรง ● สันติภาพ

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ประเด็นความเป็นพลเมืองโลก (ต่อ)

ประเด็นหลัก	คำอธิบาย	คุณลักษณะ
ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การ ตัดสินใจ (ต่อ)	การแก้ปัญหาความขัดแย้ง (ต่อ)	● ร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุด
ประการที่ 5 การตระหนักถึง ความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	มีความเข้าใจในโลก	● ความเต็มใจที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยวิธีการไม่รุนแรง ● วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ● ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ● มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ ● มีความสามารถใช้วิจรรณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ ● ใส่ใจต่อประเด็นปัญหาโลก พร้อมจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ● มีส่วนร่วมรับผิดชอบในฐานะ พลเมืองที่ดีของสังคม ● มีบทบาทที่ เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับ ท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ● ความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นในลักษณะร่วมมือ และร่วมรับผิดชอบ ในบทบาทหรือหน้าที่ของตนในสังคม

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ประเด็นความเป็นพลเมืองโลก (ต่อ)

ประเด็นหลัก	คำอธิบาย	คุณลักษณะ
ประการที่ 5 การตระหนักถึง ความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) (ต่อ)	มีความเข้าใจในโลก (ต่อ)	● แก้ปัญหาอย่างสมาชิกของสังคมโลก ● ความสามารถที่จะคิดอย่างวิเคราะห์ วิจาร์ณ และเป็นระบบ ● เข้าใจในสภาวะการณ์ระดับโลก สามารถเรียนรู้ที่จะจัดการ กับความซับซ้อนได้ ● ทรรศนะกว้างในการมองโลก

4.2.3.2 นำผลการวิเคราะห์เนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก 5 ประเด็น มาวิเคราะห์เนื้อหาในชุดการแสดงนาฏศิลป์ไทย ในชุดร่ววงมาตรฐาน จำนวน 10 เพลง ได้แก่ ชุดร่ววงมาตรฐานประจำบทร้อง 10 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำซิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุษานักรบ ดังนี้

1) เพลงงามแสงเดือน เนื้อร้องเพลงงามแสงเดือน ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.16)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “เราเล่นกันเพื่อสนุก เปลื้องทุกข์วาระเก่า ขอให้เล่นพอรำ เพื่อสามัคคีเอย” ความหมายคือ การร่ววงนี้เล่นเพื่อให้มีความสุขสนุกสนาน และเพื่อให้ละทิ้งความทุกข์ให้หมดสิ้นไป มีแต่ความสามัคคีในหมู่ชน

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ขอให้เล่นพอรำเพื่อสามัคคีเอย” ความหมายคือ มีแต่ความสามัคคีในหมู่ชน

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงงามแสงเดือนกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก (ประการที่)				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
งามแสงเดือนมาเยือนส่องหล้า เราเล่นกันเพื่อสนุก ขอให้เล่นเพื่อนำ	งามใบหน้าเมื่ออยู่วงรำ (ซ้ำ) เปลื้องทุกข์วายระกำ เพื่อสามัคคีเอ๋ย	✓	✓		
ความหมายเพลง :					
ยามเมื่อที่แสงจันทร์สาดส่องลงมายังโลกทำให้โลกนี้ดูช่างสวยงาม					
ผู้คนที่มาร่วมรำวงยามที่แสงจันทร์ส่องก็มีความงดงามด้วย					
การรำวงนี้เพื่อให้มีความสุขสนาน และเพื่อให้ละทิ้งความทุกข์ให้หมดสิ้นไป					
มีแต่ความสามัคคีในหมู่ชน					

2) เพลงชาวไทย เนื้อร้องเพลงชาวไทย ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก
ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.17)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ชาวไทย
เจ้าเอ๋ย ขออย่าละเลยในการทำหน้าที่ การที่เราได้เล่นสนุก เปลื้องทุกข์สบายอย่างนี้ เพราะชาติเราได้เสรี
มีเอกราชสมบูรณ์” ความหมายคือ หน้าที่ที่ชาวไทยพึงมีต่อประเทศชาตินั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ
อย่าได้ละเลยในหน้าที่ของตน และการที่เราได้มาเล่นรำวงกันอย่างสนุกสนาน โดยปราศจากทุกข์โศก
ทั้งปวงนั้นก็ด้วยประเทศไทยเรามีเอกราช

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน
ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “การที่เราได้เล่นสนุก เปลื้องทุกข์สบายอย่างนี้” และ “เราจึงควรช่วยชาติให้เก่งกาจ
เจิดจรัญ” ความหมายคือ การที่คนไทยเราได้มาร่วมเล่นรำวงกันอย่างสนุกสนานโดยปราศจากทุกข์โศก
ทั้งปวง ดังนั้นคนไทยเราทุกคนจึงควรช่วยกันเชิดชูชาติไทยให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ
“เราจึงควรช่วยชาติ ให้เก่งกาจเจิดจรัญ” ความหมายคือ เราประชาชนคนไทยทุกคนควรช่วยกัน
เชิดชูชาติไทยให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป เพื่อความสุขของประเทศไทยเราตลอดไป

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global
Dynamic) ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “เพราะชาติเราได้เสรี มีเอกราชสมบูรณ์” ความหมายคือ ประเทศไทยเรา
มีเอกราช จึงส่งผลให้ประชาชนมีเสรีในการคิดจะทำสิ่งใด ๆ ตามที่ตนเองต้องการเพียงแต่อยู่ภายใต้
กฎหมายและความถูกต้อง

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงชาวไทยกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ชาวไทยเจ้าเอ๋ย การที่เราได้เล่นสนุก เพราะชาติเราได้เสรี เราจึงควรช่วยชูชาติ เพื่อความสุขเพิ่มพูน					
ขออย่าละเลยในการทำหน้าที่ เปลื้องทุกข์สบายอย่างนี้ มีเอกราชสมบูรณ์ ให้แก่งกาจเจ็ดจ่ารัฐ ของชาวไทยเราเอ๋ย					
ความหมายเพลง :					
หน้าที่ที่ชาวไทยพึงมีต่อประเทศชาตินั้น เป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ อย่าได้ ละเลยไปเสีย		✓			
ในการที่เราได้มาเล่นร่าวกันอย่างสนุกสนาน ปราศจากทุกข์โศกทั้งปวง	✓	✓			
ก็เพราะว่าประเทศไทยเรามีเอกราช ประชาชนมีเสรีในการคิดจะทำสิ่งใด ๆ	✓				✓
ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันเชิดชูชาติไทยให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป			✓	✓	
เพื่อความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นของไทยเราตลอดไป					

3) เพลงรำขิมารำ เนื้อร้องเพลงรำขิมารำ ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.18)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “รำขิมารำ เรียงระบำกันให้สนุก ยามงานเราทำงานกันจริง ๆ ไม่ละไม่ทิ้งจะเกิดเข็ญชุก ถึงยามว่างเราจึงรำเล่นตามเชิงเช่นเพื่อให้สร้างทุกข์ ตามเยี่ยงอย่างตามยุค เล่นสนุกอย่างวัฒนธรรม” ความหมายคือ คนไทยเรามักนิยมร่วมกิจกรรมที่สร้างความสุขอย่างการเล่นรำวง เพื่อสร้างความสนุกสนานในยามว่าง แต่ในขณะที่มีกิจกรรมงานก็จะมุ่งมั่นทำงานกันจริงจัง แข็งขัน อีกทั้งการรำก็จะรำอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมไทย

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ตามเยี่ยงอย่างตามยุค เล่นสนุกอย่างวัฒนธรรม” ความหมายคือ การเข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมของชนในชาติ กล่าวคือ ดำเนินชีวิตอย่างเท่าทันตามยุคสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลง และเคารพเข้าใจในวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในกระแสสังคมที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงมาซิมารำกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
รำมาซิมารำ					
ยามงานเราทำงานกันจริงจัง ๆ					
ถึงยามว่างเราจึงรำเล่น					
ตามเยี่ยงอย่างตามยุค					
เล่นอะไรให้มีระเบียบ					
มาซิมาเจ้าเอ๋ยมาเพื่อนรำ					
เรียงระบำกันให้สนุก					
ไม่ละไม่ทิ้งจะเกิดเข็ญชุก					
ตามเชิงเช่นเพื่อให้สร้างทุกข์					
เล่นสนุกอย่างวัฒนธรรม					
ให้งามให้เรียบจึงจะคมขำ					
มาเล่นระบำของไทยเราเอ๋ย					
ความหมายเพลง :					
ขอพวกเรามาเล่นรำวงกันให้สนุกสนานเถิดในยามว่างเช่นนี้จะได้คลายทุกข์					✓
ถึงเวลางานเราก็จะทำงานกันจริงจัง ๆ เพื่อจะได้ไม่ลำบาก					✓
เข้าใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม					✓
และการรำก็ระบำอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมไทยของเราแล้วจะดูงดงามยิ่ง					✓

4) เพลงคืนเดือนหงาย เนื้อร้องเพลงคืนเดือนหงาย ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.19)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ยามกลางคืนเดือนหงาย เย็นพระพายโบกพริ้วปลิวมา เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา” ความหมายคือ เมื่อในเวลาตอนกลางคืน ที่เป็นคืนเดือนหงาย มักจะมีกระแสลมพัดมาทำให้รู้สึกเย็นสบายใจ แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความสุข สบายใจในการอาศัยอยู่ร่วมกันแล้วก็คงเป็นการที่ได้ผูกมิตรกับผู้อื่น

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา” ความหมายคือ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่จะก่อให้เกิดความสุขได้นั้น คือการที่เราทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร สร้างความรัก ความสามัคคีในการอยู่ร่วมกัน เคารพซึ่งกันและกัน

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา เย็นร่วมธงไทยปกไปทั่วหล้า เย็นยิ่งน้ำฟ้ามาประพรมเอ๋ย” ความหมายคือ ด้วยประเทศไทยเรามีเอกราช มีธงชาติไทย เป็นเอกลักษณ์ จึงส่งผลให้ประชาชนประเทศไทยอาศัยอยู่อย่างร่มเย็น ประดุงน้ำฝนที่ประพรมลงมาจากท้องฟ้า และการที่จะสร้างความสุขในการดำรงชีวิตได้นั้นก็ต้องสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เช่นกัน โดยอยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร สามัคคี และเคารพซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 4.19 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงคืนเดือนหงายกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ยามกลางคืนเดือนหงาย					
เย็นอะไรก็ไม่เย็นจิต					
เย็นร่มธงไทยปกไปทั่วหล้า					
เย็นพระพายโบกพริ้วปลิวมา					
เท่าเย็นผูกมิตรไม่เปื้อนระอา					
เย็นยี่งน้ำฟ้ามาประพรมเอย					
ความหมายเพลง:					
เมื่อเวลาตอนกลางคืน เป็นคืนเดือนหงาย		✓			
เมื่อกระแสลมพัดมาเย็นสบายใจ แต่ก็ยังไม่สบายใจเท่ากับการที่ได้ผูกมิตรกับผู้อื่น	✓	✓			
และที่ร่มเย็นไปทั่วทุกแห่งยิ่งกว่าน้ำฝนที่โปรยลงมา ก็คือการใช้ประเทศไทยเป็นประเทศที่เป็นเอกราช มีธงชาติไทยเป็นเอกลักษณ์					✓
ทำให้ร่มเย็นทั่วไปประดุกน้ำฝนที่ประพรมลงมาจากท้องฟ้า					

5) เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เนื้อร้องเพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.20)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “งามเอย แสงงาม งามจริงยอดหญิงชาติไทย งามวงพักตร์ยี่งดวงจันทร์ จริตกิจยานี้มนวลละไม วาจากังวาน อ่อนหวานจับใจ รูปทรงสมส่วน ย้วยวนหทัย สมเป็นดอกไม้ ขวัญใจชาติเอย” ความหมายคือ ความเชื่อและค่านิยมในการบ่งบอกถึงความเป็นกุลสตรีของหญิงไทย คือ ความงามของใบหน้าหญิงสาวที่ดูผู้ดม่อม มีน้ำมีนวล มีรูปร่างที่สมส่วน แต่สิ่งสำคัญนอกเหนือจากความงามทางลักษณะภายนอกแล้วนั้น คือ ความงดงามจากกิริยา มารยาทและมีวาจาที่สุภาพอ่อนหวาน เปรียบผู้หญิงเสมือนดอกไม้ ที่มีความสวยงาม อ่อนโยน และต้องได้รับการดูแลอย่างทะนุถนอม

ตารางที่ 4.20 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดวงจันทร์วันเพ็ญกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ดวงจันทร์วันเพ็ญ					
ทรงกลดสดสี					
แสงจันทร์อร่าม					
ไม่งามเท่าหน้า					
งามเอ๋ยแสงงาม					
งามวงพักตร์ยิ่งดวงจันทร์					
วากังวาน					
รูปทรงสมส่วน					
สมเป็นดอกไม้					
ความหมายเพลง :					
พระจันทร์เต็มดวงที่ลอยอยู่บนท้องฟ้าในยามค่ำคืน เพราะเป็น					
พระจันทร์ทรงกลด คือมีแสงเลื่อมกระจายออกรอบดวงจันทร์ทั้งดวง					
แต่ถึงจะงามอย่างไรก็ไม่เท่าความงามของดวงหน้าหญิงสาว ที่ดูผุดผ่องมี					✓
น้ำมีนวล อีกทั้งรูปร่างก็ดูสมส่วน					
กิริยาวากังวานอ่อนหวานไพเราะ สมแล้วกับที่เปรียบว่าหญิงไทยนี้คือดอกไม้					✓

6) เพลงดอกไม้ของชาติ เนื้อร้องเพลงดอกไม้ของชาติ ประเด็นวิเคราะห์
สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.21)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ขวัญใจดอกไม้
ของชาติ งามวิลาสขนาดร้ายรำ เหวองค์อ่อนงาม ตามแบบนาฏศิลป์ ชี้อาติไทยเนาถิ่น เจริญวัฒนธรรม”
ความหมายคือ ผู้หญิงไทยเปรียบเสมือนดอกไม้อันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย การร้ายรำด้วยการแสดงออก
อย่างอ่อนช้อย งดงามตามรูปแบบความเป็นไทยแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของคนไทย

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ชี้อาติไทยเนาถิ่น
เจริญวัฒนธรรม งามทุกสิ่งสามารถ สร้างชาติช่วยชาย ดำเนินตามนโยบาย สู้ทนเหนียวยากตรากตรำ”
ความหมายคือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเจริญทางวัฒนธรรม คือ การเคารพในวัฒนธรรมที่มี
ความหลากหลาย หรือพหุวัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมีหลักการคิดอย่างมี
วิจรรย์ญาณต่อสังคมและโลก อย่างในมุมมองของเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ นอกจากจะมองผู้หญิง
นอกเหนือจากเรื่องของความสวยงามแล้ว ยังมีมุมมองในการยอมรับเพศหญิงว่าเป็นเพศที่มีความอดทน
สามารถช่วยกิจการงานสำคัญต่าง ๆ เป็นหลักการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ถือเป็นสิทธิเสรีภาพในการทำงาน
เป็นสากล ที่ผู้ชายหรือผู้หญิงมีความเท่าเทียมกันในสังคมโลกปัจจุบัน

ตารางที่ 4.21 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดอกไม้ของชาติกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ขวัญใจดอกไม้ของชาติ					
งามวิลาสนวนายนารายรำ (ซ้ำ)					
เວວອໍ່ອໍ່ນຳມ					
ตามแบบนาฏศิลป์					
ซึ่ชาติไทยเนาว์ถิ่น					
เจริญวัฒนธรรม					
งามทุกสิ่งสามารถ					
สร้างชาติช่วยชาย					
ดำเนินตามนโยบาย					
สู้ทนเหน้อยยากตรากตรำ					
ความหมายเพลง :					
ผู้หญิงไทยเปรียบเสมือนดอกไม้อันเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย		✓			
การรำรำด้วยการแสดงออกอย่างอ่อนช้อย งดงามตามรูปแบบความเป็นไทยแสดงให้เห็นถึงความเจริญทางด้านวัฒนธรรมของคนไทย				✓	
นอกจากผู้หญิงจะดีเด่นทางด้านความงามแล้วยังมีความอดทน				✓	
สามารถทำงานบ้าน ช่วยเหลืองานผู้ชายหรือแม่บ้านสำคัญ ๆ ระดับประเทศก็สามารถช่วยเหลือได้เป็นอย่างดีไม่แพ้ผู้ชาย				✓	

7) เพลงหญิงไทยใจงาม เนื้อร้องเพลงดอกไม้ของชาติ ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.22)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “คุณความดีที่เห็น เสริมให้เด่นเลิศงาม ขวัญใจ หญิงไทยสงศรีชาติ” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยเป็นหญิงที่มีความงดงาม มีคุณความดี คนไทยให้เกียรติและยกย่องผู้หญิงไทย ให้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาติ

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “รูปงามพิลาส ใจกล้ากาจเรื่องนาม เกียรติยศ ก้องปรากฏทั่วคาม” ความหมายคือ นอกจากมองเห็นรูปร่าง ความสวยงามของผู้หญิงเพียงด้านเดียวแล้วนั้น ภายใต้อิทธิพลเหล่านั้น ก็แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่กล้าหาญ ดังที่มีผู้หญิงหลาย ๆ ท่านสร้างสิ่งดี ๆ และพัฒนาสังคม ดังชื่อเสียงปรากฏอยู่ทั่วไป นับว่าเป็นการเคารพในสิทธิทางเพศของสากล ที่มองเห็นความเท่าเทียมในความสามารถของการทำงาน โดยมีหลักการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสังคมและโลก หลักการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงหญิงไทยใจงามกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
เดือนพราว					
แสงดาวประดับ					
ดวงหน้า					
คุณความดีที่เห็น					
ขวัญใจ					
รูปงามพิลาส					
เกียรติยศ					
หญิงไทยใจงาม					
ดาวแวววาวระยับ					
ส่งให้เดือนงามเด่น					
โสภาเพียงเดือนเพ็ญ					
เสริมให้เด่นเลิศงาม					
หญิงไทยส่งศรีชาติ					
ใจกล้ากจเรื่องนาม					
ก้องปรากฏทั่วคาม					
ยิ่งเดือนดาวพราวแพรว					
ความหมายเพลง :					
ดวงจันทร์ที่ส่องแสงอยู่บนท้องฟ้ามีความงดงามมาก และยังได้แสงอันระยิบระยับของดวงดาวด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ดวงจันทร์นั้นงามเด่นยิ่งขึ้น					
เปรียบเหมือนกับดวงหน้าของหญิงสาวที่มีความงดงามอยู่แล้ว ถ้ามีคุณความดีด้วย ก็จะทำให้หญิงนั้นงามเป็นเลิศ				✓	
ผู้หญิงไทยนี้เป็นขวัญใจของชาติ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาติ รูปร่างกึ่งดงามจิตใจก็กล้าหาญ ดังที่มีชื่อเสียงปรากฏอยู่ทั่วไป				✓	✓

8) เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เนื้อร้องเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.23)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ดวงจันทร์ขวัญฟ้า ขึ้นชีวาขวัญฟ้า จันทร์ประจำราตรี แต่ขวัญฟ้าประจำใจ” ความหมายคือ ในเวลาค่ำคืนท้องฟ้ามีดวงจันทร์ประจำอยู่ในหัวใจหรือความรักของชาย (สามี) ก็มักจะมีหญิง (ภรรยา) อันเป็นสคู่ที่รักประจำอยู่เช่นกัน

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “ที่เทิดทูนคือชาติ เอกราชอธิปไตย” ความหมายคือ สิ่งที่คนในชาติควรตระหนักคือการยกย่อง เทิดทูนชาติไทย ด้วยเป็นชาติที่มีเอกราช มีอิสระแก่ตนไม่ขึ้นกับใคร ส่งผลให้มีความสุขในการดำรงชีพ

ตารางที่ 4.23 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้ากับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ดวงจันทร์ขวัญฟ้า					
จันทร์ประจำราตรี					
ที่เทิดทูนคือชาติ					
ถนอมแนบสนิทใน					
ชื่นชีวาขวัญฟ้า					
แต่ขวัญฟ้าประจำใจ					
เอกราชอธิปไตย					
คือขวัญใจพี่เอ๋ย					
ความหมายเพลง :					
ในเวลาค่าคืนท้องฟ้ามีดวงจันทร์ประจำอยู่		✓			
ในใจของชายก็มีหญิงอันเป็นสุดที่รักประจำอยู่เช่นกัน		✓			
สิ่งที่เทิดทูนยกย่องไว้ก็คือ ชาติไทยที่เป็นเอกราช มีอิสระแก่ตนไม่ขึ้นกับใคร					✓
และสิ่งที่แนบสนิทอยู่ในใจของชายก็คือหญิงอันเป็นสุดที่รัก					

9) เพลงยอดชายใจหาญ เนื้อร้องเพลงยอดชายใจหาญ ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.24)

ประการที่ 1 คือ ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “โอ้อยอดชายใจหาญ ขอสมานไมตรี น้องขอร่วมชีวี กอปรปรณกิจชาติ” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยมีความยินดีและตั้งใจแน่วแน่ ในการสร้างมิตรไมตรีกับผู้ชาย พร้อมทั้งจะมีส่วนช่วยในการสร้างประโยชน์ ปฏิบัติตามหน้าที่ของชนชาวไทย

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “น้องขอร่วมชีวี กอปรปรณกิจชาติ แม้สุดยากลำเค็ญ ไม่ขอเว้นเดินตาม” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยพร้อมที่จะมีส่วนช่วยในการสร้างประโยชน์ ปฏิบัติตามหน้าที่ของชนชาวไทย ร่วมกับคนในสังคมทุกเพศ ทุกวัย ถึงแม้จะลำบากยากแค้น ก็จะไม่เบี่ยงบ่ายหรือปฏิเสธ

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “น้องขอร่วมชีวี กอปรปรณกิจชาติ” ความหมาย คือ ผู้หญิงไทยขอมีส่วนในการทำประโยชน์ ทำหน้าที่ของชาวไทยที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนประเทศ ให้เกิดการพัฒนา เจริญรุ่งเรือง เข้ากับวัฒนธรรมของชนชาติอื่น

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “น้องจักสู้พยายาม ทำเต็มความสามารถ” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยจะมีความมุ่งมั่นพยายาม ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างสุดกำลังความสามารถ

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “แม้สุดยากลำเค็ญ ไม่ขอเว้นเดินตาม” ความหมายคือ แม้ว่าการกระทำสิ่งใดที่จะลำบากยากแค้น ก็จะมีมุ่งมั่นตั้งใจทำไม่ปฏิเสธ หรือถอยหนี เฉกเช่นการยอมรับ เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของประเทศเพื่อนำพาประเทศเข้าสู่ความเจริญรุ่งเรืองในระดับสากล

ตารางที่ 4.24 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงยอดชายใจหาญกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
ไอ้ยอดชายใจหาญ					
น้องขอร่วมชีวิต					
แม้สุดยากลำบาก					
น้องจักสู้พยายาม					
ขอสมานไมตรี					
กอร์ปภรณ์กิจชาติ					
ไม่ขอเว้นเดินตาม					
ทำเต็มความสามารถ					
ความหมายเพลง :					
ขอผูกมิตรไมตรีกับชายผู้กล้าหาญ		✓			
และจะขอมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ทำหน้าที่ของชาวไทย แม้จะลำบากยากแค้น		✓	✓		✓
ก็จะขอช่วยเหลือจนเต็มความสามารถ					✓

10) เพลงบุชานักรบ เนื้อร้องเพลงบุชานักรบ ประเด็นวิเคราะห์สู่การเป็นพลเมืองโลก ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.25)

ประการที่ 1 คือความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “น้องรักรักบุชาพี ที่มั่นคงที่มั่นคงกล้าหาญ เป็นนักรบผู้เสียสละ สมศักดิ์ชาตินักรบ” และ “น้องรักรักบุชาพี ที่รักชาติที่รักชาติยิ่งชีวิต เลือดเนื้อที่พลีอุทิศ ชาติยังอยู่อยู่อยู่คู่พิภพ” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยรักและเคารพผู้ชาย ด้วยความกล้าหาญ เป็นนักรบที่เก่งกล้าเปรียบกับนักรบ ที่มีความรักชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าชีวิต ยอมสละได้แม้ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อให้ชาติไทยคงความเป็นเอกราช

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันตรงเนื้อเพลงที่ว่า “บากบั่นสร้างหลักฐาน ทำทุกด้านทำทุกด้านครบ” ความหมายคือ ผู้ชายและผู้หญิงหรือคนในชาติต้องมีความขยันขันแข็งในการทำงานทุกอย่าง มีความมุ่งมั่นสร้างหลักฐาน สร้างชีวิตให้มั่นคงอาศัยอยู่ร่วมกัน

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “หนักแสนหนักที่ผจญเกียรติที่ขจรจบ” ความหมายคือ แม้ว่าการดำเนินชีวิต หรือการทำงานต่าง ๆ จะมีอุปสรรคยากเย็นแสนเข็ญ ก็ยังคงมุ่งมั่น พยายามต่อสู้จนประสบผลสำเร็จก็เสมือนกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นจะมีความยากลำบาก แต่ก็ต้องมุ่งมั่นพยายามสร้างความเข้าใจและปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “น้องรักรักบุชาพี ที่ขยันที่ขยันกิจการ บากบั่นสร้างหลักฐาน ทำทุกด้านครบ” ความหมายคือ ผู้หญิงไทยรักและเคารพในผู้ชายที่มีความขยันขันแข็งในงานทุกอย่าง มุ่งมั่นในการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต เสมือนกับการสร้างครอบครัวที่ต้องการให้ครอบครัวมีความสุข ความมั่นคง

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ตรงเนื้อเพลงที่ว่า “เลือดเนื้อพี่พลีอุทิศชาติยังอยู่ยงอยู่คู่พิภพ” ความหมายคือ การยอมสละได้แม้ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อให้ชาติไทยคงอยู่คู่โลกต่อไป ก็เสมือนกับการเข้าใจ ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาสังคมโลกให้มีความเจริญก้าวหน้า

ตารางที่ 4.25 การวิเคราะห์เนื้อหาเพลงบุชานักรบกับความเป็นพลเมืองโลก

เนื้อเพลง	ความเป็นพลเมืองโลก				
	1	2	3	4	5
เนื้อเพลง :					
น้องรักรักบุชาพี					
เป็นนักรสู้เขี้ยวชาญ					
น้องรักรักบุชาพี					
หนักแสนหนักพีผจญ					
น้องรักรักบุชาพี					
บากบั้นสร้างหลักฐาน					
น้องรักรักบุชาพี					
เลือดเนื้อพี่พลีอุทิศ					
ความหมายเพลง :					
น้องรักและบุชาพี เพราะมีความกล้าหาญ เป็นนักรสู้ที่เก่งกล้าสามารถสมกับ					✓
เป็นชายชาตินักรบที่มีความมานะอดทน					
แม้ว่าจะยากเย็นแสนเขี้ยว พี่ก็ต่อสู้จนชื่อเสียงเลื่องลือไปทั่ว				✓	
นอกจากนี้ ยังขยันขันแข็งในงานทุกอย่าง อุตสาหะสร้างหลักฐานให้มั่นคง			✓		✓
และพี่ยังมีความรักในชาติบ้านเมืองยิ่งกว่าชีวิต ยอมสละได้แม้ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อให้ชาติไทยคงอยู่คู่โลกต่อไป	✓				✓

4.3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ผู้วิจัยนำเสนอการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก เป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกอบรมครูเครือข่าย และตอนที่ 2 การใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกไปใช้จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูเครือข่าย ดังรายละเอียดคือ

4.3.1 ตอนที่ 1 การใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก อบรมครูเครือข่าย จำนวน 35 คน และประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า ครูเครือข่ายพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทย

สู่ความเป็นพลเมืองโลก ในภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) เมื่อพิจารณาแต่ละชั้น การจัดการเรียนรู้ พบว่า (ตารางที่ 4.26)

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อม ในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87, SD = 0.45$) โดยครูเครือข่ายได้แสดง ความเห็นว่า ขั้นนี้เหมาะสำหรับผู้เรียนและสร้างความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ อันจะส่งผลที่จะ ได้รับประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริงได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ กับการพัฒนาการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 เพราะบูรพาจารย์ในอดีตท่านได้สอนให้ผู้เรียนมีใจรักก่อนถึงได้สอนให้มีการปฏิบัติ เพื่อเป็นส่วนที่ดี ต่อการปฏิบัติและก่อให้เกิดทัศนคติหรือเจตคติที่ดีในการเรียนนาฏศิลป์

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84, SD = 0.43$) โดยครูเครือข่ายได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นการบูรณาการ ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพัฒนาทักษะได้ดี เข้าใจกระบวนการการปฏิบัติ เน้นการสังเกต ผู้สอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองในด้านทักษะ สร้างความเป็นตัวตนที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ เฉพาะตัวโดยบทบาทสำคัญอยู่ที่ครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดทันที ครูเป็นต้นแบบคือ เอกลักษณ์ของการสอนนาฏศิลป์ไทย การเรียนรู้ในรายวิชานาฏศิลป์ครูย่อมต้องเป็นต้นแบบที่สำคัญ ให้กับผู้เรียน จึงกล่าวได้ว่าหากครูปฏิบัติได้สวยงามผู้เรียนก็สามารถปฏิบัติได้อย่างสวยงามเช่นเดียวกัน ตรงกับนัยของผลงานวิจัยที่กล่าวว่า ทำให้ดู

ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำ ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82, SD = 0.46$) โดยครูเครือข่ายได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นกระบวนการที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญโดยครูเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้น แรงเสริมสนับสนุนให้ ผู้เรียนมีความสุข และสนุกในการปฏิบัติท่ารำนานาฏศิลป์ ทำซ้ำๆจนเกิดความชำนาญ สามารถแสดงออก ได้อย่างมีความมั่นใจ ควรเพิ่มการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการซักถามในสิ่งที่ต้องการเพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องการสอดแทรกกระบวนการความเป็นพลเมืองโลกเข้าไปจะทำให้ ผู้เรียนเป็นคนที่เก่ง ดี และสุดท้ายผู้เรียนจะมีความสุข

ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วย ตนเองอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87, SD = 0.44$) โดยครูเครือข่ายได้แสดง ความเห็นว่า ส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันเพราะผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นต้นแบบในอนาคต สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ในการแสดงของตนได้ เป็นขั้นค้นพบตัวตนด้วยตนเอง ในการปฏิบัติท่ารำ โดยพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง โดยมีครูเป็นต้นแบบผ่านกระบวนการฝึกฝน ด้วยตนเอง จนสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้จนสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ ขั้นนี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะครูหรือศิลปินถ้าขาดการฝึกฝนก็ไม่สามารถที่จะสร้างความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในตนเองได้ ถ้าขาดการฝึกฝนให้เหมาะสมกับบุคลิกและลักษณะของตน

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ วิเคราะห์และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82, SD = 0.46$) โดยครูเครือข่ายได้แสดง ความเห็นว่า กระบวนการที่สร้างความคิดเกิดขึ้นจากการรับรู้การเรียนรู้การทบทวนจนเกิดความชำนาญ และนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ลักษณะนี้เรียกว่าการทำให้มีท่วงท่าลีลาได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนสามารถ

แยกแยะและวิเคราะห์ องค์ความรู้ต่าง ๆ และสามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองในรูปแบบของการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้สร้างทัศนคติในการรับรู้ในความสามารถของตน อีกทั้งยังสามารถรู้จักปรับและแก้ไขท่าทีของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ขั้นที่ 6 ขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติท่าที ไปขยายผลสู่บุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85, SD = 0.42$) โดยครูเครือข่ายได้แสดงความเห็นว่า ผู้เรียนฝึกฝนจนเกิดทักษะกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้ต่าง ๆ จนสามารถถ่ายทอดสู่บุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่บุคคลอื่นได้อย่างถูกต้องสวยงามและมีประสิทธิภาพเกิดจากการเรียนรู้อย่างเข้าใจวิเคราะห์สังเคราะห์นำไปสู่การสร้างสรรค์ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการในการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมตรงตามอัตลักษณ์ของผู้รับการถ่ายทอด ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผน การคิด การวิเคราะห์ และการประเมินผลอย่างชัดเจน

ตารางที่ 4.26 ประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (n = 35)

รายการประเมิน	ความพึงพอใจ		แปลผล
	\bar{X}	SD	
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ	4.78	0.45	มากที่สุด
ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎี และทักษะปฏิบัติ	4.84	0.43	มากที่สุด
ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝน ปฏิบัติทักษะท่าทีด้วยตนเอง	4.82	0.46	มากที่สุด
ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ ปฏิบัติท่าทีได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง	4.87	0.44	มากที่สุด
ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา	4.82	0.46	มากที่สุด
ขั้นที่ 6 ขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ ความรู้และทักษะปฏิบัติท่าที ไปขยายผลสู่บุคคลอื่น	4.85	0.42	มากที่สุด
รวม	4.83	0.44	มากที่สุด

4.3.2 ตอนที่ 2 การใช้คู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ไปใช้จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูเครือข่าย โดยผู้วิจัยคัดเลือกครูเครือข่ายที่มีตำแหน่งในระดับชำนาญการพิเศษ ซึ่งมีจำนวน 4 คน 4 โรงเรียน จากครูเครือข่ายทั้งหมด 35 คน โดยครูเครือข่ายนำคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการไปใช้สอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนละ 20 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 80 คน จากนั้นประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

(ไม่ได้นำเสนอผลการประเมินในงานวิจัย) และประเมินความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนโดยใช้รูปแบบการทดสอบก่อนและหลังเรียน ดังนี้

4.3.2.1 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล

1) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล ก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69, SD = 0.87$) โดยความเป็นพลเมืองโลกประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, SD = 0.81$) รองลงมาคือ ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77, SD = 0.84$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า (ตารางที่ 4.27)

ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, SD = 0.81$) โดยคุณลักษณะการให้ความเคารพผู้อาวุโสมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38, SD = 0.71$) รองลงมาคือ การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.10, SD = 0.82$)

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77, SD = 0.84$) โดยคุณลักษณะการให้เกียรติผู้อื่นเสมอ ในการพูดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04, SD = 0.81$) รองลงมาคือ การยอมรับต่อการผิดพลาดของตนเอง ($\bar{X} = 3.95, SD = 0.90$)

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62, SD = 0.90$) โดยคุณลักษณะการชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80, SD = 0.96$) รองลงมาคือ ปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มนุษย์พึงมี ($\bar{X} = 3.68, SD = 0.90$)

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47, SD = 0.90$) โดยคุณลักษณะความอดทนต่อการทำงานและแรงกดดันต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55, SD = 0.93$) รองลงมาคือ การทำงานที่สามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามได้ ($\bar{X} = 3.51, SD = 0.92$)

ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65, SD = 0.90$) โดยคุณลักษณะการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในปัจจุบันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, SD = 0.94$) รองลงมาคือ รับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ($\bar{X} = 3.61, SD = 0.87$)

2) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล หลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.67$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า ประการที่ 5 การให้

ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.70$) รองลงมาคือ ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.66$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า (ตารางที่ 4.27)

ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.61$) โดยคุณลักษณะการให้ความเคารพผู้อาวุโสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, $SD = 0.64$ และ $\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.57$)

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.65$) โดยคุณลักษณะการให้เกียรติผู้อื่นเสมอ ในการพูดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD = 0.61$) รองลงมาคือ การยอมรับต่อการผิดพลาดของตนเอง ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.61$)

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.66$) โดยคุณลักษณะการชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.69$) รองลงมาคือ ปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มนุษย์พึงมี ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.61$)

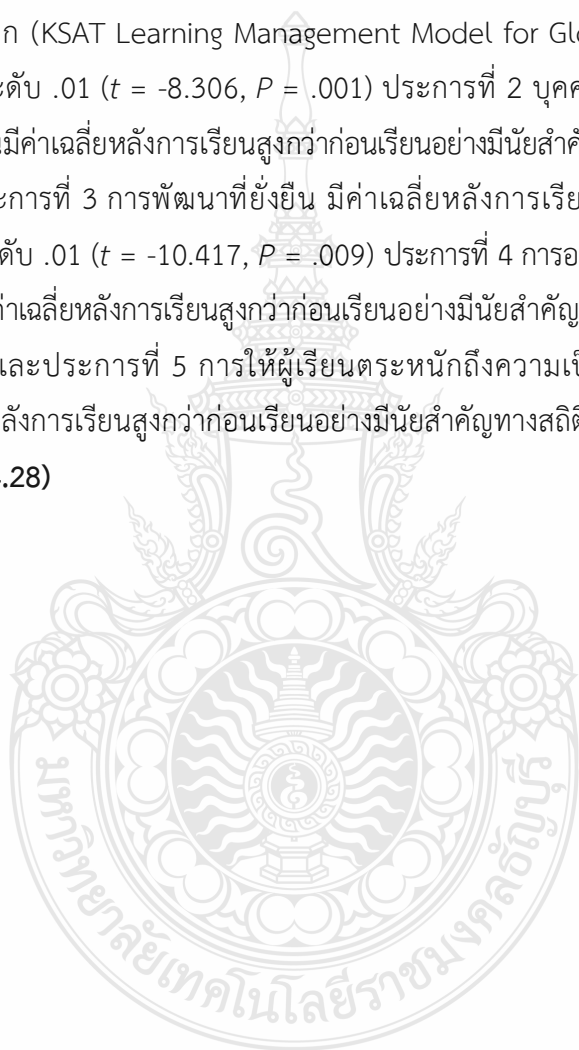
ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.72$) โดยคุณลักษณะการทำงานที่สามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, $SD = 0.74$) รองลงมาคือ ฉันทแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเสมอ ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.73$)

ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.70$) โดยคุณลักษณะการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในปัจจุบันช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก เท่ากับ รับผิดชอบต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.71$ และ $\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.69$)

ตารางที่ 4.27 การประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (n=80)

ประเด็นการประเมิน	Pre-Test		Post-test	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย	3.92	0.81	4.35	0.61
1.1 ฉันให้ความเคารพผู้อาวุโส	4.38	0.71	4.62	0.64
1.2 ฉันปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของฉันอย่างดีที่สุด	3.83	0.73	4.27	0.67
1.3 ฉันปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนและสังคม	3.68	0.89	4.23	0.55
1.4 ฉันยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนาที่นับถือ	3.65	0.88	4.07	0.64
1.5 ฉันทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.10	0.82	4.57	0.57
ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	3.77	0.84	4.31	0.65
2.1 ฉันเป็นคนมีวินัยในการทำงาน	3.57	0.86	4.00	0.70
2.2 ฉันให้เกียรติผู้อื่นเสมอในการพูด	4.04	0.81	4.56	0.61
2.3 ฉันยอมรับต่อการผิดพลาดของตนเอง	3.95	0.90	4.46	0.61
2.4 ฉันสามารถบอกข้อดีข้อเสียของตนเองได้	3.54	0.80	4.23	0.70
ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	3.62	0.90	4.40	0.66
3.1 ฉันชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ	3.80	0.96	4.48	0.69
3.2 ฉันชอบศึกษาข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ	3.38	0.84	4.30	0.68
3.3 ฉันปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มนุษย์พึงมี	3.68	0.90	4.40	0.61
ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	3.47	0.90	4.10	0.72
4.1 ฉันมีความอดทนต่อการทำงานและแรงกดดันต่าง ๆ	3.55	0.93	4.00	0.74
4.2 ฉันแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเสมอ	3.48	0.82	4.10	0.73
4.3 ฉันพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนพูด หรือตัดสินใจ	3.44	0.88	4.04	0.66
4.4 ในการทำงานฉันสามารถเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามได้	3.51	0.92	4.23	0.74
4.5 ฉันมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง	3.39	0.94	4.00	0.71
ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	3.65	0.90	4.46	0.70
5.1 เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในปัจจุบันช่วยให้ฉันเกิดการเรียนรู้	3.70	0.94	4.46	0.71
5.2 ฉันรับผิดชอบต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	3.61	0.87	4.46	0.69
รวม	3.69	0.87	4.32	0.67

3) การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) พบว่า ความเป็นพลเมืองโลก ทั้ง 5 ประการ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -8.904, P = .001$) กล่าวคือ ความเป็นพลเมืองโลกประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -8.306, P = .001$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -9.830, P = .002$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.417, P = .009$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -13.875, P = .000$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -17.889, P = .036$) (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (n=80)

รายการประเมิน	การทดลอง	\bar{X}	SD	D	t	df	P																																																						
1. ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย	ก่อน	3.93	0.31	0.42	-8.306	79	.001**																																																						
	หลัง	4.35	0.23					2. ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	ก่อน	3.77	0.26	0.54	-9.830	79	.002**	หลัง	4.31	0.25	3. ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	ก่อน	3.62	0.22	0.77	-	10.417	79	.009**	หลัง	4.39	0.09	4. ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	ก่อน	3.47	0.62	0.60	-	13.875	79	.000**	หลัง	4.07	0.10	5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ก่อน	3.65	0.06	0.81	-	17.889	79	.036**	หลัง	4.46	0.00	รวม	ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904
2. ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	ก่อน	3.77	0.26	0.54	-9.830	79	.002**																																																						
	หลัง	4.31	0.25					3. ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	ก่อน	3.62	0.22	0.77	-	10.417	79	.009**	หลัง	4.39	0.09	4. ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	ก่อน	3.47	0.62	0.60	-	13.875	79	.000**	หลัง	4.07	0.10	5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ก่อน	3.65	0.06	0.81	-	17.889	79	.036**	หลัง	4.46	0.00	รวม	ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904	79	.001**	หลัง	4.32	0.67						
3. ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	ก่อน	3.62	0.22	0.77	-	10.417	79		.009**																																																				
	หลัง	4.39	0.09					4. ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ		ก่อน	3.47	0.62	0.60	-	13.875	79	.000**	หลัง	4.07	0.10	5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ก่อน	3.65	0.06	0.81	-	17.889	79	.036**	หลัง	4.46	0.00	รวม	ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904	79	.001**	หลัง	4.32	0.67																	
4. ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	ก่อน	3.47	0.62	0.60	-	13.875	79		.000**																																																				
	หลัง	4.07	0.10					5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)		ก่อน	3.65	0.06	0.81	-	17.889	79	.036**	หลัง	4.46	0.00	รวม	ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904	79	.001**	หลัง	4.32	0.67																													
5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ก่อน	3.65	0.06	0.81	-	17.889	79		.036**																																																				
	หลัง	4.46	0.00					รวม		ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904	79	.001**	หลัง	4.32	0.67																																									
รวม	ก่อน	3.69	0.87	0.63	-	-8.904	79		.001**																																																				
	หลัง	4.32	0.67																																																										

**p<0.05

4.3.2.2 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

1) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (\bar{X} = 3.69, SD = 0.87) โดยความเป็นพลเมืองโลกประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.86, SD = 0.89) รองลงมาคือ ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.67, SD = 0.85) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า (ตารางที่ 4.29)

ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.86, SD = 0.89) โดยคุณลักษณะการยอมรับ

ในความเสมอภาคทางเพศมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07, SD = 0.93$) รองลงมาคือ ภูมิใจ
ในความเป็นไทย ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.94$)

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน
ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, SD = 0.85$) โดยคุณลักษณะการยอมรับฟังความคิดเห็น
ที่มีความแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, SD = 0.84$) รองลงมาคือ การคำนึงถึง
ประโยชน์ส่วนรวมเสมอในการทำงาน ($\bar{X} = 3.80, SD = 0.85$)

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.43, SD = 0.91$) โดยคุณลักษณะความพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมถ้ามีโอกาสมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ใน
ระดับมาก ($\bar{X} = 3.62, SD = 0.88$) รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความระมัดระวังที่จะมี
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยเท่ากันในระดับปานกลาง
($\bar{X} = 3.45, SD = 0.83$ และ $\bar{X} = 3.45, SD = 0.93$)

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ
ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47, SD = 0.90$) โดยคุณลักษณะการบริจาคเงินหรือ
สิ่งของเพื่อช่วยเหลือคนที่ขาดแคลนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63, SD = 0.68$) รองลงมา
คือ การปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม ($\bar{X} = 3.52, SD = 0.89$)

ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global
Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43, SD = 0.86$) โดยคุณลักษณะการปฏิบัติ
ตามมติเสียงส่วนใหญ่ ถ้าแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตามมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, SD = 0.81$)
รองลงมาคือ ชอบทำงานจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม ($\bar{X} = 3.63, SD = 0.89$)

2) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลังใช้
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก
ด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39,$
 $SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า ประการที่ 1 การตระหนักถึง
วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.58, SD = 0.57$)
รองลงมาคือ ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.62$)
เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า (ตารางที่ 4.29)

ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความ
หลากหลาย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58, SD = 0.57$) โดยคุณลักษณะการ
ยอมรับในความเสมอภาคทางเพศมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติ
อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62, SD = 0.45$ และ $\bar{X} = 4.66, SD = 0.55$)

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน
ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.62$) โดยคุณลักษณะการคำนึงถึงประโยชน์
ส่วนรวมเสมอในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, SD = 0.52$) รองลงมา คือ
การยอมรับฟังความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43, SD = 0.65$)

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.69$) โดยคุณลักษณะการที่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41, SD = 0.82$) รองลงมาคือ การช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.64$)

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.34, SD = 0.64$) โดยคุณลักษณะการมีกบฏจากรัฐหรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือคนที่ขาดแคลนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, SD = 0.59$) รองลงมาคือ คิดว่าการกระทำของฉันเพียงคนเดียวอาจมีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และโลกได้ ($\bar{X} = 4.44, SD = 0.59$)

ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.67$) โดยคุณลักษณะการทำตาม บทบาท/หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48, SD = 0.61$) รองลงมาคือ การไม่เพิกเฉยต่อการเป็นพลเมืองดีเมื่อพบผู้กระทำผิด ($\bar{X} = 4.39, SD = 0.56$)

ตารางที่ 4.29 การประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (n=80)

ประเด็นการประเมิน	Pre-Test		Post-test	
	\bar{X}	SD	\bar{X}	SD
ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย	3.86	0.89	4.58	0.57
1.1 ฉันยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม	3.85	0.85	4.57	0.57
1.2 ฉันยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติ	3.93	0.87	4.66	0.55
1.3 ฉันยอมรับในความเสมอภาคทางเพศ	4.07	0.93	4.72	0.45
1.4 ฉันยอมรับในความหลากหลายทางค่านิยม	3.67	0.90	4.48	0.53
1.5 ฉันเคารพในสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น	3.71	0.85	4.57	0.63
1.6 ฉันภูมิใจในความเป็นไทย	3.96	0.94	4.51	0.67
ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	3.67	0.85	4.37	0.62
2.1 ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน	3.90	0.84	4.43	0.65
2.2 ฉันสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีความคิดเห็นต่างกันได้	3.63	0.91	4.34	0.59
2.3 ฉันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเสมอในการทำงาน	3.80	0.85	4.61	0.52
2.4 ฉันเสียสละเวลาเพื่อการทำงานส่วนรวม	3.67	0.80	4.26	0.68
2.5 ฉันใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี	3.34	0.86	4.22	0.68
ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	3.43	0.91	4.32	0.69

ตารางที่ 4.29 การประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (ต่อ) (n=80)

ประเด็นการประเมิน	Pre-Test		Post-test	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
3.1 ฉันใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความระมัดระวังที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3.45	0.83	4.18	0.71
3.2 ฉันไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	3.40	0.94	4.41	0.82
3.3 ฉันช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.45	0.93	4.37	0.64
3.4 ฉันพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมถ้ามีโอกาส	3.62	0.88	4.33	0.69
3.5 ฉันมักยึดหลักการใช้ทรัพยากร คือ ลดการใช้ (Reduce) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และการผลิตขึ้นใช้ใหม่ (Recycle)	3.24	0.95	4.32	0.61
ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	3.47	0.87	4.34	0.64
4.1 ฉันปฏิบัติตามตามกฎ กติกาของสังคม	3.52	0.89	4.34	0.63
4.2 ฉันขอความช่วยเหลือคน/ชุมชนและสังคมเสมอ	3.45	0.89	4.20	0.73
4.3 ฉันสามารถการเจรจาเพื่อลดปัญหา และความขัดแย้งได้	3.23	0.94	4.21	0.62
4.4 ฉันร่วมรับผิดชอบหากเกิดปัญหาในการทำงาน	3.51	0.89	4.37	0.69
4.5 ฉันมักบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือคนที่ขาดแคลน	3.63	0.68	4.48	0.59
4.6 ฉันคิดว่าการกระทำของฉันเพียงคนเดียวอาจมีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และโลกได้	3.49	0.94	4.44	0.59
ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	3.43	0.86	4.32	0.67
5.1 ฉันปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่ ถ้าแม้จะไม่เห็นด้วยก็ตาม	3.67	0.81	4.33	0.69
5.2 ฉันใส่ใจกับปัญหาของชุมชน/สังคมที่เกิดขึ้น	3.37	0.88	4.21	0.64
5.3 ฉันทำตามบทบาท/หน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	3.62	0.87	4.48	0.61
5.4 ฉันไม่เพิกเฉยต่อการเป็นพลเมืองดีเมื่อพบผู้กระทำผิด	3.50	0.89	4.39	0.56
5.5 ฉันชอบทำงานจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคม	3.63	0.89	4.34	0.69
5.6 ฉันสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารและสิ่งที่เกิดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก	3.28	0.85	4.17	0.83
5.7 ฉันมีเพื่อนที่อยู่หลายประเทศในโลกใบนี้ และสามารถติดต่อถึงกันเชื่อมโยงกันด้วยสังคมออนไลน์	2.95	0.81	4.29	0.68
รวม	3.69	0.87	4.39	0.64

การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) พบว่า ความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 5 ประการ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -19.049, P = .000$) กล่าวคือ ความเป็นพลเมืองโลกประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -15.889, P = .000$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.766, P = .000$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -12.034, P = .000$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหา ความขัดแย้ง การตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -25.107, P = .000$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.624, P = .000$) (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) (n=80)

รายการประเมิน	การทดลอง	\bar{X}	SD	D	t	df	P
1. ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย	ก่อน	3.86	0.15				
	หลัง	4.58	0.091	0.72	15.889	79	.000**
2. ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน	ก่อน	3.67	0.21				
	หลัง	4.37	0.15	0.70	10.766	79	.000**
3. ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน	ก่อน	3.43	0.13				
	หลัง	4.32	0.09	0.89	12.034	79	.000**
4. ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ	ก่อน	3.47	0.13				
	หลัง	4.34	0.11	0.88	25.107	79	.000**
5. ประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic)	ก่อน	3.43	0.26				
	หลัง			0.88	10.624	79	.000**
รวม	ก่อน	3.57	0.19				
	หลัง	4.39	0.11	0.82	19.049	79	.000**

**<0.01

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

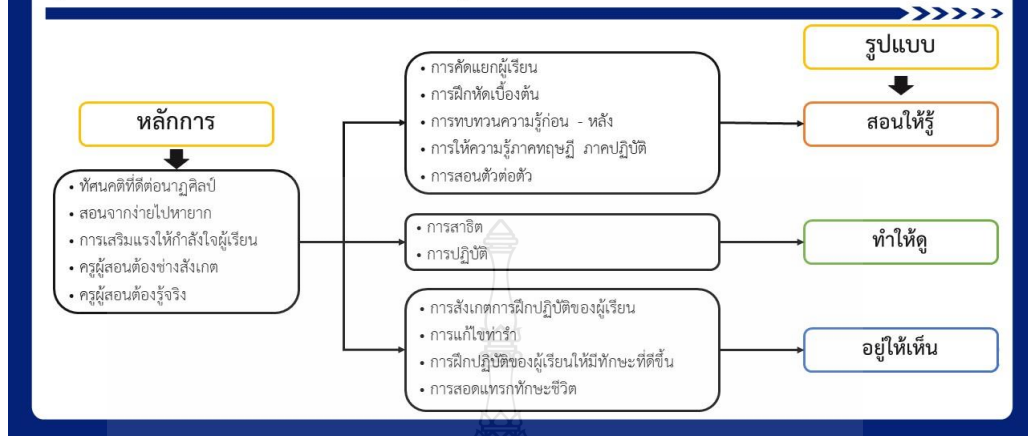
การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ 2) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3) ประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และ 4) ประเมินทักษะความเป็นพลเมืองโลก กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ศิลปินแห่งชาติ 4 คน ครูอาวุโส/ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 คน อาจารย์ผู้สอนสายวิชาชีพครูนาฏศิลป์ในระดับอุดมศึกษา 9 คน นักศึกษาวิชาชีพครูนาฏศิลป์ 10 คน ครูเชี่ยวชาญพิเศษ 4 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 80 คน

วิธีการที่ใช้วิจัย คือ การวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ทั้งวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนิน 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจารย์ที่ถูกต้องตามจารีตประเพณีดั้งเดิม นำไปสู่การดำเนินการ ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก จากนั้นนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ใน ระยะที่ 3 การจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการโดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก 3 วัน และให้ครูที่ผ่านการฝึกอบรมที่มีตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ นำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักเรียน 4 โรงเรียน จำนวน 80 คน โดยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อน-หลัง (One-group Pretest - Posttest Design)

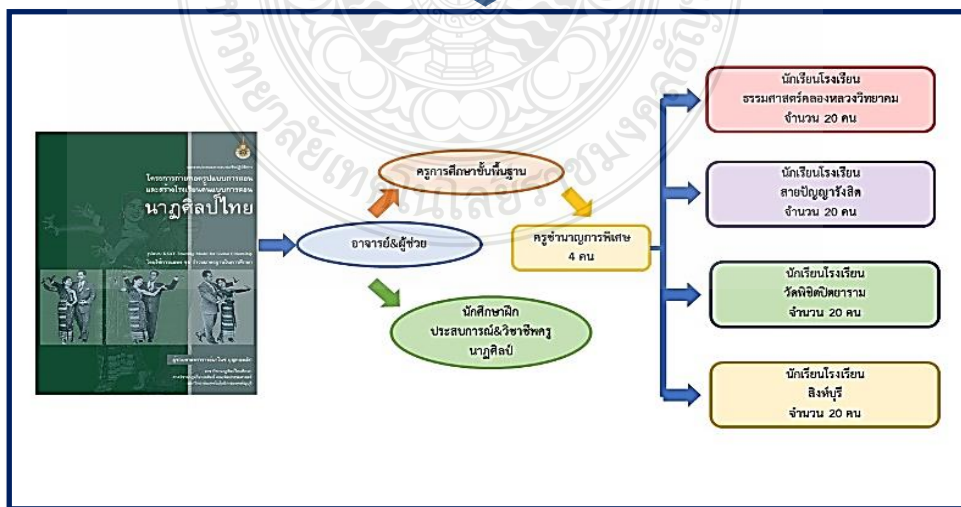
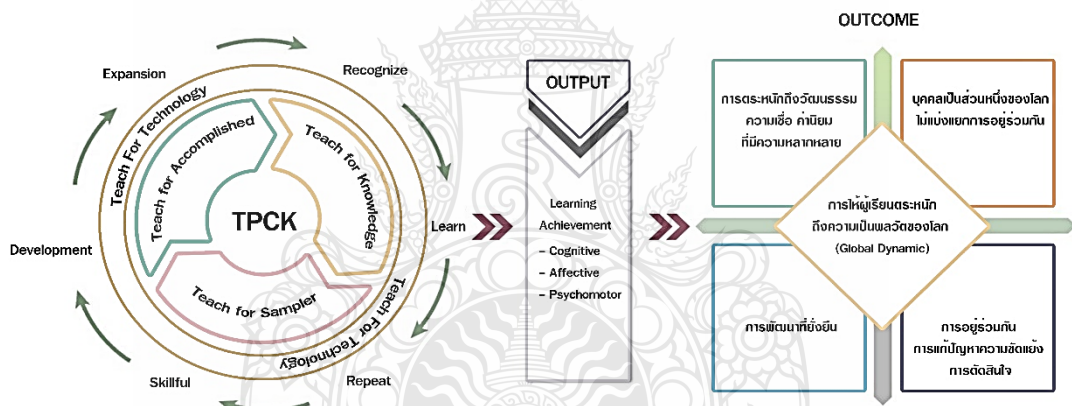
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2 ชุด คือรูปแบบการสอนของศิลปินแห่งชาติ และการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจารย์สู่ความเป็นพลเมืองโลก แบบประเมิน 3 ชุด ได้แก่ แบบประเมินร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้อาจารย์สู่ความเป็นพลเมืองโลก แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และแบบประเมินความเป็นพลเมืองโลก และคู่มือแผนการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

บทสังเคราะห์การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลการถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และการประเมินการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอผลการสังเคราะห์ตามลำดับดังนี้ (ภาพที่ 5.1)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของศิลปินแห่งชาติ

KSAT Learning Management Model for Global Citizenship

ภาพที่ 5.1 บทสังเคราะห์การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

5.1.1 การถอดรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

การถ่ายทอดความรู้นาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติมีหลักการ คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อนาฏศิลป์ การสอนต้องสอนจากง่ายไปหายาก แต่หากเรียนเอกนาฏศิลป์ต้องสอนแม่ท่าจากยากไปสู่ง่าย สิ่งสำคัญในการเรียนการเสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียน ครูผู้สอนต้องช่างสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อที่ปรับปรุงท่ารำและเลือกบทบาทการแสดงของผู้เรียนให้ถูกต้องตามบุคลิกลักษณะ ครูผู้สอนต้องรู้จักจริงในเนื้อหาที่สอนและที่สำคัญต้องปฏิบัติได้จริงมีประสบการณ์

สาระสำคัญของรูปแบบการสอนที่ศิลปินแห่งชาติปฏิบัติตรงกัน และยึดถือสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น คือ สอนให้รู้ ทำให้ดู และอยู่ให้เห็น ดังนี้

5.1.1.1 สอนให้รู้ (Teach for Knowledge) คือ การสอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนนาฏศิลป์ หากมีเนื้อร้องหรือทำนองครูต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายหรือสาระสำคัญของเนื้อร้อง รู้จังหวะ สามารถปฏิบัติตามทำนองเพลงได้อย่างถูกต้องต่อนั้นครูต่อท่าฝึกหัดเบื้องต้นของเนื้อหาสาระนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองจากง่ายไปหายากได้ เมื่อผู้เรียนมีความชำนาญในการปฏิบัติท่ารำเบื้องต้นแล้ว ครูผู้สอนจึงสามารถต่อท่ารำขั้นพื้นฐานให้กับผู้เรียนได้

5.1.1.2 ทำให้ดู (Teach for Sampler) คือ การสอนนาฏศิลป์เน้นทักษะปฏิบัติ ดังนั้นครูต้องรำนำผู้เรียน ต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ดู ทำให้ผู้เรียนดู ได้เห็นหลักและเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งครูจะแยกผู้เรียนตามบุคลิกและลักษณะ และผู้เรียนต้องเรียนกับตัวครูเท่านั้นในการรับการถ่ายทอดท่ารำ เมื่อแยกผู้เรียนแล้วการเริ่มทักษะปฏิบัติ ครูต้องเป็นต้นแบบถ่ายทอดท่ารำ โดยครูต้องสาธิตเป็นต้นแบบให้ผู้เรียนปฏิบัติตามเบื้องต้นของการสอน การปฏิบัติการฝึกหัดเบื้องต้นเหมือนการบริหารร่างกายก่อนออกกำลังกาย เป็นการสอนแม่ท่าก่อนแล้วสอนเบ็ดเตล็ดอื่น เพราะวิธีการถ่ายทอดการปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์ไทยนั้น เป็นการถ่ายทอดท่ารำมาแต่โบราณ มีแบบแผน กฎเกณฑ์ ระเบียบ โดยกระบวนการถ่ายทอดท่ารำจะสอนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้ตามความเหมาะสม ข้อสำคัญคือ การฝึกปฏิบัติของผู้เรียนโดยครูเป็นผู้แนะนำ จนเกิดความชำนาญและทักษะขั้นสูง

5.1.1.3 อยู่ให้เห็น (Teach for Accomplished) คือ ครูควบคุมดูแลผู้เรียนในการฝึกปฏิบัติตลอดเวลาและแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งสอดแทรกการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกัน อยู่ให้เห็นเทคนิคคือ ครูต้องอยู่กับผู้เรียน ควบคุมชั้นเรียนตลอดเวลา เพื่อสังเกตการณ์การฝึกปฏิบัติของผู้เรียน และครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ทันที รวมถึงการสอดแทรกเนื้อหาการอยู่ร่วมกัน การใช้ชีวิตร่วมกับผู้เรียนคนอื่น เพราะการเรียนนาฏศิลป์ไทยนั้นความผูกพัน ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน มีความใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าวิชาการด้านอื่น ๆ เนื่องจากครูผู้สอนต้องมีการโอบอ้อมใจตัวจัดท่ารำ นอกจากนั้นยังเห็นว่าการอยู่ร่วมกันเป็นกลไกที่สำคัญ ในการเรียน การแสดงและการใช้ชีวิตในสังคม โดยครูจะสอนให้ผู้เรียนรู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะซึมซับสิ่งที่ครูสอน ในส่วนเนื้อหาในการถ่ายทอดควรสอนจากง่ายไปหายาก ในขณะที่ผู้เรียนรำไป ครูต้องจับท่ารำ และสอนสอดแทรกความรู้ภาคทฤษฎีไปตลอดการเรียน และการฝึกหัดของผู้เรียน การแสดงตนเป็นแบบอย่างของครูผู้สอน ครูต้องแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน และผู้เรียนต้องแก้ไขท่ารำตามที่ครูทักท้วง ทั้งนี้ผู้เรียนต้องฝึกซ้อมตนเองเพื่อให้เกิดความชำนาญและมีทักษะปฏิบัติที่สูงขึ้น

5.1.2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาไทยของศิลปินแห่งชาติ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น นำบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ TPCK พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT) สามารถอธิบายได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์รูปแบบการถ่ายทอดทางศิลปศึกษาไทยของครูศิลปินแห่งชาติ พบว่าศิลปินแห่งชาติ มีหลักการแนวคิดในการถ่ายทอดความรู้ ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) โดยแต่ละด้านนั้นจะช่วยเสริมซึ่งกันและกันทำให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้ที่สมบูรณ์ ดังนั้นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยใช้รูปแบบของศิลปินแห่งชาติ เป็นต้นแบบ บูรณาการกับการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK โดยมีคำสำคัญ (Key Word) ที่ใช้ในรูปแบบ ดังนี้

K = Teach for Knowledge	หมายถึง	สอนให้รู้
S = Teach for Sampler	หมายถึง	ทำให้ดู
A = Teach for Accomplished	หมายถึง	อยู่ให้เห็น
T = Teach for Technology	หมายถึง	ใช้เทคโนโลยี

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนา คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะปฏิบัติทางศิลปศึกษาไทย เพื่อความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนทางด้านนาฏศิลป์มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ทั้งในด้านกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ เจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ในยุคเทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียน โดยรายละเอียดของรูปแบบการสอน มี 6 ขั้นตอน คือ

5.1.2.1 ขั้นรับรู้ (Recognize) ขั้นเริ่มแรกในการสอนนาฏศิลป์ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายคุณค่านั้นให้กับผู้อื่นได้ ในขั้นนี้ผู้สอนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 นำเข้าสู่ประวัติราชวงมาตรฐาน ประโยชน์ คุณค่า

ขั้นที่ 1.2 ผู้สอนใช้เทคโนโลยีนำเสนอการแสดงราชวงมาตรฐาน

5.1.2.2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ โดยผู้สอนเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบ และการฝึกจากผู้สอนเป็นหลัก มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ขั้นย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ขั้นให้ความรู้เนื้อร้องและทำนองเพลง ผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นขั้นย่อย คือ

ขั้นที่ 2.1.1 ผู้สอนวิเคราะห์เนื้อร้อง และความหมายของแต่ละบทเพลง โดยเชื่อมโยงกับความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นที่ 2.1.2 ผู้สอนอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่านตาม

ขั้นที่ 2.1.3 ผู้สอนฝึกทักษะการร้องนำที่ละวรรค ผู้เรียนร้องตามจนจบเพลง

ชั้นที่ 2.1.4 ผู้สอนฝึกทักษะการร้องนำ ให้ผู้เรียนร้องตาม อย่างถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

ชั้นที่ 2.1.5 ผู้เรียนร้องเพลงได้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ

ชั้นที่ 2.2 ชั้นให้ความรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ไทย ผู้สอนมีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นชั้นย่อย คือ

ชั้นที่ 2.2.1 ผู้สอนสาธิตท่ารำ ตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง

ชั้นที่ 2.2.2 ผู้เรียนสังเกตท่ารำ และลีลาการรำของครูผู้สอน

ชั้นที่ 2.2.3 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำ โดยการเลียนแบบและปฏิบัติตามครูผู้สอน

ชั้นที่ 2.2.4 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำโดยครูเป็นผู้แนะนำ และคอยจับท่ารำ

5.1.2.3 ชั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขท่ารำอย่างถูกต้อง ตลอดจนสอดแทรกการสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 3.1 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำ โดยครูเป็นผู้แนะนำ

ชั้นที่ 3.2 ผู้สอนควบคุม สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำให้กับผู้เรียน

ชั้นที่ 3.3 ผู้สอนสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก

5.1.2.4 ชั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเองและตามลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงในแต่ละชุดนั้น ๆ อีกทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติท่ารำในรูปแบบอื่น ๆ ได้ มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 4.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ารำบ่อย ๆ

ชั้นที่ 4.2 ผู้เรียนมีลีลาท่ารำและสามารถปฏิบัติท่ารำได้อย่างเหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน

5.1.2.5 ชั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติท่ารำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติท่ารำ โดยเริ่มจากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการรำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ชั้นย่อย ดังนี้

ชั้นที่ 5.1 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้อย่างสร้างสรรค์

ชั้นที่ 5.2 ผู้เรียนสามารถแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญ

5.1.2.6 ชั้นขยายผล (Expansion) ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติท่ารำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้นที่ 6.1 ผู้เรียนสามารถฝึกปฏิบัติท่ารำให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้อย่างถูกต้อง

ชั้นที่ 6.2 ผู้เรียนสามารถอธิบายถึงรูปแบบการแสดงและการใช้ประโยชน์จากความรู้ที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 6.3 ผู้เรียนสามารถจัดการแสดงการร่วางมาตรฐานและนำไปเผยแพร่สู่สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) ให้ศิลปินแห่งชาติ และครูผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) มี 5 ประเด็น ประกอบด้วย ชื่อรูปแบบภาษาไทย ชื่อรูปแบบภาษาอังกฤษ หลักการและแนวคิดของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ และกระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ ผลการประเมิน พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบร่างรูปแบบทุกข้อมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100.00

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) 6 ขั้นตอน ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93, SD = 0.16$ และ $\bar{X} = 4.71, SD = 0.45$) โดยผลการประเมินรายละเอียดแต่ละขั้น พบว่า

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$ และ $\bar{X} = 4.73, SD = 0.47$)

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96, SD = 0.10$ และ $\bar{X} = 4.82, SD = 0.42$)

ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำร่ำด้วยตนเองในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$)

ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำร่ำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$ และ $\bar{X} = 4.62, SD = 0.52$)

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนาในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67, SD = 0.71$) และความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, SD = 0.71$)

ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่น ในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95, SD = 0.17$ และ $\bar{X} = 4.61, SD = 0.49$)

การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยศิลปินแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมพบว่า ความเหมาะสมในการใช้รูปแบบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 5.00$ และ 4.89) ดังนี้

1) การประเมินผลสัมฤทธิ์ ด้านพุทธิพิสัย ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93, SD = 0.22$) ด้านจิตพิสัย ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) และด้านทักษะพิสัย ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

2) การประเมินความเป็นพลเมืองโลก ในภาพรวมความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00, SD = 0.00$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89, SD = 0.33$)

ค่าความเหมาะสมของแผนภาพรูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship ศิลปินแห่งชาติและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่ามีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.3 การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเพลงร่ววงมาตรฐานจำนวน 10 เพลง ได้แก่ ชุดร่ววงมาตรฐานประจำบทร้อง 10 เพลง ได้แก่ เพลงงามแสงเดือน เพลงชาวไทย เพลงรำชิมารำ เพลงคืนเดือนหงาย เพลงดวงจันทร์วันเพ็ญ เพลงดอกไม้ของชาติ เพลงหญิงไทยใจงาม เพลงดวงจันทร์ขวัญฟ้า เพลงยอดชายใจหาญ และเพลงบุษานักรบ กับความเป็นพลเมืองโลก 5 ประการดังนี้

ประการที่ 1 ความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม คือ การเคารพในความหลากหลายของบุคคลในโลก ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม

ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน คือ การอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยกัน มีความเป็นธรรม ความยุติธรรม คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การดำเนินชีวิตเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การอนุรักษ์ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ คือ การอยู่อาศัยร่วมกัน มีทักษะการแก้ไขปัญหาของความขัดแย้ง

ประการที่ 5 ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) คือ การมีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในโลกในทุกบริบท

จากการวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายของบทเพลงมีความครอบคลุมกับแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองโลกที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญในวัฒนธรรมชาติของตน เสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี กระตุ้นให้พัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสื่อต่าง ๆ อย่างเสรี อีกทั้งยังปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและเคารพในความ เป็นพหุวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นพลเมืองโลก ในการอนุรักษ์พัฒนาและสร้างสรรค์บนพื้นฐาน พหุวัฒนธรรม ซึ่งถือได้ว่าการแสดงชุดร่ววงมาตรฐานเหมาะสมต่อการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลกที่ดีได้

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship พบว่าความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83, SD = 0.44$) และเมื่อแยกตามชั้นการจัดการเรียนรู้ พบว่า ชั้นที่ 4 ชั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริม ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติ

ทำร่าได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้องมีค่าสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87, SD = 0.44$) รองลงมา คือ
ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำร่า ไปขยายผล
สู่บุคคลอื่นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85, SD = 0.42$) และขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริม
ทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84, SD = 0.43$) ขั้นที่ 3
ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำร่าด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
($\bar{X} = 4.82, SD = 0.46$) ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ
วิเคราะห์และพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82, SD = 0.46$) และน้อยที่สุดคือขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้
(Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติอยู่ในระดับ
มากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, SD = 0.45$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์การประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการ
จัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก สรุปได้ว่า

1) กระบวนการทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมสำหรับผู้เรียน และสร้างความพร้อม
ทางด้านร่างกายและจิตใจ อันจะส่งผลที่จะได้รับประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริง องค์ความรู้ใหม่ ๆ
กับการพัฒนาการศึกษาสู่ศตวรรษที่ 21 เพราะบูรณาการยในอดีตก่อนได้สอนให้ผู้เรียนมีใจรักก่อน
ถึงได้สอนให้มีการปฏิบัติ เพื่อเป็นส่วนที่ต่อการปฏิบัติและก่อให้เกิดทัศนคติหรือเจตคติที่ดีในการเรียน
นาฏศิลป์ การบูรณาการความรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและพัฒนาทักษะได้ดี

2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจกระบวนการปฏิบัติ เน้นการสังเกตผู้สอน
เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนเองในด้านทักษะ สร้างความเป็นตัวตนที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัว
โดยบทบาทสำคัญอยู่ที่ครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกตและแก้ไขข้อผิดพลาดทันที ครูเป็นต้นแบบคือ
เอกลักษณ์ของการสอนนาฏศิลป์ไทย

3) ครูเป็นผู้สร้างแรงกระตุ้น แรงเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสุข และสนุกในการ
ปฏิบัติทำร่านาฏศิลป์ ทำซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการซักถามในสิ่งที่ต้องการ
เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องการสอดแทรกกระบวนการความเป็น
พลเมืองโลกเข้าไปจะทำให้ผู้เรียนเป็นคนที่เก่ง ดี และสุดท้ายผู้เรียนจะมีความสุข

4) การส่งเสริมการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ มาพัฒนา
ตนเอง เพื่อเป็นต้นแบบในอนาคต สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ในการแสดงของตนได้ เป็นขั้นค้นพบตัวตน
ด้วยตนเองในการปฏิบัติทำร่า โดยพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง โดยมีครูเป็นต้นแบบผ่านกระบวนการ
ฝึกฝนด้วยตนเอง

5) กระบวนการที่สร้างความคิดเกิดขึ้นจากการรับรู้การเรียนรู้การทบทวนจนเกิด
ความชำนาญและนำไปสู่การพัฒนาตนเอง สามารถนำองค์ความรู้ไปต่อยอดในการพัฒนาวิชาชีพของตน
ในรูปแบบของการแสดงได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้สร้างทักษะในการรับรู้ในความสามารถ
ของตน

6) รูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่บุคคลอื่นได้
อย่างถูกต้องสวยงามและมีประสิทธิภาพเกิดจากการเรียนรู้อย่างเข้าใจวิเคราะห์สังเคราะห์นำไปสู่การ
สร้างสรรค์ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการในการถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมตรงตาม

อัตลักษณ์ของผู้รับการถ่ายทอด ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการคิด การวิเคราะห์ และการประเมินผลอย่างชัดเจน

การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกไปใช้ โดยครูชำนาญการพิเศษ 4 คนจาก 4 โรงเรียน กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนละ 20 คน พบว่า

1) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล ก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.87$) โดยความเป็นพลเมืองโลกประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, $SD = 0.81$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, $SD = 0.84$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, $SD = 0.90$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, $SD = 0.90$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, $SD = 0.90$)

2) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล หลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 0.67$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, $SD = 0.61$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $SD = 0.65$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืนภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.66$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.72$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.70$)

3) ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) พบว่า ความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 5 ประการมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -8.904$, $P = .001$) กล่าวคือ ความเป็นพลเมืองโลก ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานภูมิศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -8.306$, $P = .001$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -9.830$, $P = .002$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.417$, $P = .009$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -13.875, P = .000$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -17.889, P = .036$)

4) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69, SD = 0.87$) โดยความเป็นพลเมืองโลก ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86, SD = 0.89$) รองลงมาคือ ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67, SD = 0.85$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43, SD = 0.91$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.47, SD = 0.90$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43, SD = 0.86$)

5) ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก พบว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39, SD = 0.64$) เมื่อพิจารณาความเป็นพลเมืองโลกแต่ละประการ พบว่า ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.58, SD = 0.57$) รองลงมาคือ ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.37, SD = 0.62$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.69$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.34, SD = 0.64$) และประการที่ 5 การให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, SD = 0.67$)

6) การเปรียบเทียบผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) พบว่า ความเป็นพลเมืองโลกทั้ง 5 ประการมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -19.049, P = .000$) กล่าวคือ ความเป็นพลเมืองโลก ประการที่ 1 การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลายมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -15.889, P = .000$) ประการที่ 2 บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.766, P = .000$) ประการที่ 3 การพัฒนาที่ยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -12.034, P = .000$) ประการที่ 4 การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -25.107, P = .000$) และประการที่ 5 การให้

ผู้เรียนตระหนักถึงความเป็นพลวัตของโลก (Global Dynamic) มีค่าเฉลี่ยหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -10.624$, $P = .000$)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การถอดรูปแบบการสอนและการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ

ผลการวิจัยพบว่า หลักการที่สำคัญที่ศิลปินแห่งชาติใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อนาฏศิลป์ก่อนการเรียน สอดคล้องกับที่ อมรา กล้าเจริญ (2535, น. 51) ที่กล่าวว่า วิชานาฏศิลป์ไทยไม่ใช่เรื่องที่ยาก ผู้สอนต้องรู้จักพลิกแพลงเลือกวิธีสอนและใช้วิธีการเฉพาะตัวในการถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างความนิยม ความรัก และให้เกิดสุนทรียะแก่ตัวผู้เรียนส่วนการกำหนดเนื้อหาครูผู้สอนต้องสอนจากง่ายไปหายากเพื่อเสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียน สอดคล้องกับหลักการสอน ที่ต้องเริ่มสอนจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก การพิจารณาลำดับหัวข้อในการสอนก็ต้องลำดับจากง่ายไปหายาก ต้องใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจ ทองคุณ หงส์พันธ์ (2542, น. 9) แต่ถ้าหากเรียนนาฏศิลป์สายตรงต้องสอนแม่ท่าจากยากจะทำให้ผู้เรียนสามารถทำทาง่ายได้ ซึ่งสัมพันธ์กับ ประเมษฐ์ บุญยชัย (2548, น. 24-34) และการวิจัยของ ไพโรจน์ ทองคำสุก (2549, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การกำหนดเนื้อหาครูผู้สอนต้องสอนจากง่ายไปหายาก แต่ถ้าหากเรียนนาฏศิลป์สายตรงต้องสอนแม่ท่าจากระดับยากไปสู่่าย สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคำนึงคือครูต้องช่างสังเกตถึงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกชั้นเรียนเพื่อที่จะได้ปรับปรุงผู้เรียนให้ถูกต้องตามบุคลิกลักษณะ ครูผู้สอนต้องรู้จักในเนื้อหาที่สอนและที่สำคัญต้องปฏิบัติได้จริงมีประสิทธิภาพ การถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านนาฏศิลป์นั้น หลักการสำคัญคือ ต้องรักษารูปแบบและวิธีการถ่ายทอดตามแบบอย่างครู ไม่หลงลืมจารีตและสามารถที่จะพัฒนาวิธีการสอนให้มีความทันสมัยตามความสนใจของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้ต้องไม่ละทิ้งจารีตและประเพณีการปฏิบัติ รักษาไว้ให้ได้เยี่ยงครู (สัมภาษณ์ อมรา กล้าเจริญ, 16 ธันวาคม 2560) และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไพโรจน์ ทองคำสุก (2546, บทคัดย่อ) โดยได้กำหนดสิ่งสำคัญในการเรียน การเสริมแรงให้กำลังใจผู้เรียนถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคำนึงโดยครูผู้สอนต้องช่างสังเกตถึงพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในห้องเรียน และนอกชั้นเรียนเพื่อที่จะได้ปรับปรุงผู้เรียนให้ถูกต้องตามบุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2525, (น. 35-39) ที่กล่าวว่า การสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งความสนใจ ความสามารถ และความสามารถพิเศษ นอกจากนั้นครูผู้สอนต้องรู้จักในเนื้อหาที่สอน สอดคล้องกับที่ นนทลี พรธาดาวิทย์ (2558, น. 60) กล่าวว่าความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นความรู้ที่สำคัญมากทั้งเนื้อหาเชิงลึกและเชิงกว้าง และที่สำคัญต้องปฏิบัติได้จริงมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ของศิลปินแห่งชาติ การสอนให้รู้ การทำให้ดู และการอยู่ให้เห็น สอดคล้องกับการวิจัยของ ไพโรจน์ ทองคำสุก (2549) ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ครูในอดีตถ่ายทอดสืบทอดกันมาจวบจนถึงปัจจุบันสาระสำคัญของรูปแบบที่สามารถสรุปและกำหนดออกมาเป็นรูปแบบในการสอนที่ศิลปินแห่งชาติปฏิบัติตรงกัน และยึดถือสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยการสอนให้รู้เป็นการวางพื้นฐานความรู้ให้กับผู้เรียนให้เห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียน สร้างทัศนคติที่ดีต่อ

การเรียนรู้แบบบูรณาการ หรือทำนองครูผู้สอนต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายหรือสาระสำคัญของเนื้อเรื่อง รู้จักหะ สามารถปฏิบัติตามทำนองเพลงได้ซึ่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีของ บลูม (Bloom Taxonomy) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ของมนุษย์มีการเรียนรู้ 3 ด้านคือ การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) นนทลี พรธาดาวิทย , 2558, (น. 75-78) ซึ่ง นนทลี พรธาดาวิทย (2559, น. 69) กล่าวว่า การสอนต้องกำหนดการสอนเทคนิคและวิธีการและกลยุทธ์ การกำหนดการสอนทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติ ซึ่งมีความสำคัญไม่ต่างจากกันและสัมพันธ์กัน

5.2.2 อภิปรายผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานนาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global Citizenship) 6 ขั้นตอน คือ ขั้นรับรู้ (Recognize) ขั้นเรียนรู้ (Learn) ขั้นทบทวน (Repeat) ขั้นชำนาญ (Skillful) ขั้นพัฒนา (Development) และขั้นขยายผล (Expansion) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี 2548, (น. 244-245) ที่กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สันที่ระบุว่า กระบวนการของรูปแบบประกอบด้วย ขั้นการรับรู้ ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นการสนองตอบภายใน การควบคุม ขั้นการให้ลงมือกระทำ ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ และขั้นการคิดริเริ่ม และสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนทางตรง ที่ประกอบด้วย ขั้นนำ ขั้นนำเสนอ บทเรียน ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ขั้นการฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ และการฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นคือ

ขั้นรับรู้ (Recognize) คือ ขั้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยของ บลูม (Bloom) ที่กล่าวว่าความสามารถในการปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ขั้นแรกคือการรับ (Receiving) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้องโดยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสทั้งห้า นนทลี พรธาดาวิทย, (2558, น. 77) สอดคล้องกับรูปแบบการสอนปฏิบัติการของซิมป์สัน (Simpson) ขั้นการรับรู้ (Perception) ที่ให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำโดยให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานอย่างตั้งใจ ทิศนา แคมมณี (2548, น. 244) สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของ กาเย่ (Gagne) ที่ระบุว่า การเรียนรู้ขั้นแรกควรเร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) กระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน และเนื้อหาที่สอน นนทลี พรธาดาวิทย, (2558, น. 73)

ขั้นเรียนรู้ (Learn) คือ ขั้นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบ และการฝึกต้องฝึกจากครูผู้สอนเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับ รจนา สุทรานนท์ (2549) ที่ศึกษาเรื่อง นามานุกรมนานาฏศิลป์ : การศึกษาการสืบทอดนาฏศิลป์สู่กรมศิลปากรพบว่า วิธีสืบทอดนาฏศิลป์เป็นการสอนชนิดถ่ายแบบจากครูสู่ศิษย์ ชนิดตัวต่อตัว จากรุ่นสู่รุ่นอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับ การเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติของ บลูม ซิมป์สัน แฮร์โรว์ (Harrow) และเดวิส (Davies) คือการเตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาโดยมีครูผู้สอนเป็นต้นแบบ (นนทลี พรธาดาวิทย, 2558, น. 73 และ ทิศนา แคมมณี, 2548, น. 244-247)

ขั้นทบทวน (Repeat) คือ ขั้นการสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำร่ำ ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขทำร่ำอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับ การเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติของ บลูม ซิมพ์สัน แฮร์โรว์ และเดวีส์ คือ ขั้นการปฏิบัติงาน เลียนแบบครูผู้สอน โดยมีผู้แนะนำ (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2558, น. 73 และ ทิศนา แวมมณี, 2548, น. 244-247) โดยการสอนครูผู้สอนจะสอดแทรกการสอนทักษะการใช้ชีวิต การอยู่ร่วมกัน สอดคล้อง กับงานวิจัยของ รจนา สุนทรานนท์ และ คำรณ สุนทรานนท์ (2556, น. 19) ที่กล่าวว่า ครูนาฏศิลป์ ต้องมีความผูกพันกับผู้เรียนในขณะที่ทำการสอน ครูเป็นต้นแบบในการเรียนการสอน และจับแก้ไข ทำท่างให้ถูกต้อง การได้สัมผัสกันระหว่างครูกับศิษย์ นับเป็นการถ่ายทอดพลังแห่งศิลปะอันบริสุทธิ์สร้างความมั่นใจ ความถูกต้อง ความงดงาม ตลอดจนตัวตนของศิลปินด้านนาฏศิลป์ไทยอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ ประเมษ บุญยะชัย, (2544, น. 130) พบว่า การถ่ายทอดนาฏศิลป์เป็นวิธีถ่ายทอด เฉพาะตัว คำนี้ถึงผู้เรียนและผลสำเร็จเป็นหลัก ครูผู้สอนจะแนะนำการจดบันทึกเพื่อให้ใช้ในการ ทบทวน ในการถ่ายทอดความรู้ เสริมกำลังใจแก่ศิษย์ทุกคน สอนให้รู้จักอดทน รักในงานด้านนาฏศิลป์ไทย เช่นเดียวกับ ไพโรจน์ ทองคำสุก (2549) พบว่า วิธีการถ่ายทอดครูผู้สอนจะคอยดูแลให้คำชี้แนะ เพิ่มเติม พร้อมทั้งให้กำลังใจ สอนให้รู้จัก อดทน รักในงานด้านนาฏศิลป์อย่างแท้จริงผู้ถ่ายทอดความรู้ เฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ขั้นชำนาญ (Skillful) คือ ขั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำร่ำได้ด้วยตนเอง อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเอง และตามบุคลิกลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงนั้น ๆ ซึ่งขั้นการปฏิบัติทักษะจนเกิดความชำนาญสอดคล้องกับการเรียนรู้ขั้นปฏิบัติของบลูม ที่กล่าวว่าผู้เรียน สามารถกระทำรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว นนนทลี พรธาดาวิทย์, (2558, น. 77) สอดคล้องกับขั้นการกระทำอย่างชำนาญของซิมพ์สัน เป็นขั้นที่ผู้เรียนฝึกฝนการกระทำ นั้น ๆ จนสามารถทำได้อย่างชำนาญคล่องแคล่ว ทิศนา แวมมณี, (2548, น. 245)

ขั้นพัฒนา (Development) คือ ขั้นการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์ และพัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำร่ำได้เหมาะสมและถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำร่ำ โดยเริ่ม จากการสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการร่ำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งมี ความสอดคล้องกับ ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ของซิมพ์สัน เป็นขั้นที่ผู้เรียนปรับปรุงทักษะ หรือการปฏิบัติของตนเองให้ดียิ่งขึ้นและประยุกต์ใช้ทักษะที่ได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทิศนา แวมมณี, (2548, น. 245)

ขั้นขยายผล (Expansion) คือ ขั้นที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะ ปฏิบัติทำร่ำ ไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ แครอล (Carroll, 1980, p. 9) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้การสื่อสารควรให้ผู้เรียนใช้ความรู้ในการถ่ายทอด ไปสู่คนอื่น

5.2.3 ผลการประเมินความเป็นพลเมืองโลก 5 ประการ คือ 1) การตระหนักถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ที่มีความหลากหลาย 2) บุคคลเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยกการอยู่ร่วมกัน 3) การพัฒนา ที่ยั่งยืน 4) การอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การตัดสินใจ และ 5) การให้ผู้เรียนตระหนักถึง ความเป็นพลวัตของโลก โดยพิจารณาจากด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล และด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยภายหลังการใช้รูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship มีค่าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งในเรื่องความเป็นพลเมืองโลกนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) กล่าวไว้ว่า คือ การที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจทักษะและทัศนคติในการอยู่ร่วมกันของประชาคมโลกโดย เข้าใจถึง ความหลากหลาย ความยุติธรรม และเท่าเทียมกัน ในสังคม การพึ่งพา ซึ่งกันและกัน สันติภาพและปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้การคิดเชิงสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อสังคมและโลก เช่นเดียวกับที่ พูนภัทรา พูลผล (2554) ได้ให้ความหมายว่าการเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก และการเป็นคนดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่โดยมีลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ตามที่สากลยอมรับ คือ มีความสามารถใช้วิจารณญาณและคิดเชิงวิพากษ์ เห็นอกเห็นใจ มีความเคารพผู้อื่น และเคารพในสิ่งที่ควรเคารพ ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิด ความขัดแย้งน้อยที่สุด เชื่อมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค เห็นคุณค่าและเคารพ ในความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และเชื่อว่ามนุษย์สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ดีขึ้นกว่าเดิม ในทำนองเดียวกัน ไมเคิลลี และจอห์น ยู, (Michaelis, John U, 1992, p. 200) และ สิรวิวรรณ ศรีพหล, (2547, น. 32) พบว่าการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของแนวคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม จริยธรรมว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ และคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมต่างๆ มีแนวคิด ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และแบบแผนจริยธรรมแตกต่างกันไปด้วย และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะภายในส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จอห์น จาโรลิเมค, (John Jarolimek, 1986, p. 173) ที่ว่าแนวทางการพัฒนาหลักคุณลักษณะความเป็นพลโลก โดยการสอนของครูผู้สอนสามารถช่วยพัฒนาเจตคติที่ดี สร้างความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ความเข้าใจในผู้อื่น โดยไม่พิจารณาผู้อื่นเพียงด้านเดียว การจัดการเรียนการสอนจึงควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ส่วนคอลลินส์, (Collins, J, 1980, p. 17) มีแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนเพื่อก้าวขึ้นสู่การเป็นพลโลก ในทัศนะของการพัฒนาไว้ว่า การสอนให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับปัญหาโลกที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางค่านิยมจริยธรรมให้มาก ผู้เรียนได้คิดค้นแสวงหาและแก้ปัญหาด้วยตนเองของเขา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนวางแผนสำหรับอนาคต ซึ่งเรื่องนี้สัมพันธ์กับผลการวิจัยของ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554) ที่พบว่า ความเป็นพลเมืองโลก การเป็นพลเมืองของประเทศต่าง ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ในต่างทวีปในโลกทุกคน เป็นหนึ่งในจำนวนพลเมืองโลกนับพันล้านคน ในขณะเดียวกันทุกคนก็เป็นพลเมืองของประเทศด้วย และทุกคนต่างมีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้ทรัพยากรและสิ่งที่มีอยู่ต่าง ๆ ในโลกเดียวกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

5.3.1.1 สถานศึกษา หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรนาฏศิลป์ไทย ควรดำรงรักษาไว้ซึ่งหลักคิดและแนวทางจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยของศิลปินแห่งชาติ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ซึ่งเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ของครุภูมิปัญญาไทยในอดีต อันเป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของศิลปินแห่งชาติที่สั่งสมความรู้และประสบการณ์ถ่ายทอดมารุ่นต่อรุ่น เพื่อการอนุรักษ์ทำรำ ที่ถูกต้องตามจารีต ตลอดจนแนวคิดในการสอนอันแยบยลในการสอดแทรกเพื่อปลูกฝัง และอบรม

สั่งสอนการใช้ทักษะชีวิตในระหว่างการสอนปฏิบัติ โดยอาจารย์รวบรวมสังเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้และจัดเก็บอย่างเป็นระบบเพื่อสืบทอดต่อศิลปินรุ่นหลังได้เรียนรู้ต่อไป

5.3.1.2 ครูผู้สอนนาฏศิลป์และครูที่เกี่ยวข้อง สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างตรงไปซึ่งวิธีการสอนของครูศิลปินแห่งชาติอย่างครบถ้วนสมบูรณ์บูรณาการกับเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไปใช้ในการสอนนาฏศิลป์ท่ารำและเพลงอื่น ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งการเรียนรู้อรรถประโยชน์นาฏศิลป์ที่ถูกต้องตามจารีตประเพณี และส่งเสริมพัฒนาทักษะความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน เพราะในปัจจุบันบุคคลทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในโลก จำเป็นต้องมีทักษะการอยู่ร่วมกันความเป็นพลเมืองโลกด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องการมีวินัยและความอดทนในการทำงาน การเจรจาต่อรอง การปฏิบัติยึดมั่นในศาสนาที่นับถือและการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล ส่วนความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคมควรเน้นในเรื่องการทรัพยากรธรรมชาติด้วยความระมัดระวังที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการติดตามข้อมูลข่าวสารและสิ่งที่เกิดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อให้นักเรียนที่อนาคตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของโลกสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุข เคารพซึ่งสิทธิ และเสรีภาพของแต่ละบุคคลไม่แบ่งแยกวัฒนธรรม

5.3.1.3 ผู้เรียนนาฏศิลป์ควรศึกษาและเรียนรู้ความเป็นครูนาฏศิลป์ เพื่อสืบทอดสร้างสรรค์องค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทยให้ดำรงไว้เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย อันเป็นการรักษารากเหง้าของบรรพบุรุษไทย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมเฉพาะรูปแบบการสอนนาฏศิลป์ไทย ที่มุ่งเน้นความเป็นเลิศเฉพาะบุคคล และอัตลักษณ์ความเป็นครูนาฏศิลป์ในศตวรรษที่ 21

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก กับกลุ่มวิชาด้านศิลปะหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรูปแบบอื่น ๆ และกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ

5.3.2.3 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลกในรูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาสู่สังคมยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร, สำนักการสังคีต. (2525). รวมงานนิพนธ์ ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์
กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ.
- กรมศิลปากร, สำนักบริหารกลาง. วัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก <https://www.finearts.go.th/main> เมื่อวันที่
19 กุมภาพันธ์ 2562
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2561). ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2561. กรุงเทพฯ: องค์การส่งเสริมวัฒนธรรม
ผ่านศึก.
- กรมศิลปากร (2541). รำวงมาตรฐาน. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องรำวงมาตรฐาน กรม
ศิลปากรกระทรวงวัฒนธรรม
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2555). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงาน. (2560). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. งานวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก [http://www.openbase.in.th/node
/2554](http://www.openbase.in.th/node/2554) เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561
- คำรณ สุนทรานนท์. (2551). ทักษะกระบวนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยและดุริยางค์ไทย สอดคล้องตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว., บรรณาธิการ. (2541). ลักษณะไทย เล่ม 3 ศิลปะการแสดง. กรุงเทพฯ : ไทย
วัฒนาพานิช.
- จักรกฤษ พรหมโคตร.(2561). ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship). เข้าถึงได้จาก
[https://sites.google.com/site/cakrkvs411/khwam-pen-phlmeuxng-lok-global-
citizenship](https://sites.google.com/site/cakrkvs411/khwam-pen-phlmeuxng-lok-global-citizenship) เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561.
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2527). วิชานาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ และ อาภรณ์ มนตรีศาสตร์. (2523). นาฏศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ:
อักษรสยามการพิมพ์.
- จินตนา สายทองคำ. (2558). นาฏศิลป์ไทย รำ ระบำ ละคร โขน. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- ฉันทนา เอี่ยมสกุล. (2554). ศิลปะการออกแบบท่ารำ (นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์). ปทุมธานี : คณะ
ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชวลิต สุนทรานนท์. (2547). เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา: การแต่งกายยืนเครื่องละครในกรม
ศิลปากร. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชวลิต สุนทรานนท์ และคณะ. (2550). การศึกษาและการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการแต่งกายยืนเครื่องโขน-ละครรำ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2552). ความคิดสร้างสรรค์ = Creative Thinking. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยฤทธิ์ โพธิ์สุวรรณ. (2543). การศึกษานอกระบบ: พื้นฐานการวางแผนโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชษฐา พวงหัตถ์. 2561. รัชชาติ: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและอัตลักษณ์ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทีศนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ด้านสุภากรพิมพ์จำกัด _____ . (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). การจัดการความรู้. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 45 ฉบับที่ 2 (2548) หน้า 1-24.
- ทองคุณ หงส์พันธ์. (2542). สอนดี ต้องมีหลัก: บัญญัติ 20 ประการของงานสอน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาคูสถาบันราชภัฏจันทรเกษม
- ธนิศ อยุ่โพธิ์. (2515). หนังสืออ่านประกอบคำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยตอน-ดนตรีและนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. _____ . (2523). โขน. กรุงเทพฯ: แพร์การช่าง. _____ . (2531). ศิลปะละครหรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546ก). ความหลากหลายของชีวิตความหลากหลายทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สายธาร. _____ . (2546ข). พหุนิยม . กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ธีรวัฒน์ ช่างสาน . (2562). ความรู้พื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทย . เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org /posts/348774> เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562.
- เจียร พานิช. (2544). 4 MAT: การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสตรีศึกษาดีวงศ์.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2558). เอกสารคำสอนการจัดการเรียนรู้. ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. _____ . (2559). การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- นฤมล พุกขศิลป์ และ พัชรา หาญเจริญกิจ. (2543).การจัดการความรู้-km. เข้าถึงได้จาก <http://www.handson.rmutt.ac.th/> เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นฤมล พงษ์ศิลป์ และพัชรา หาญเจริญกิจ. (2543). การบริหารองค์ความรู้ การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. (2535). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะปฏิบัติ สำหรับครูวิชาอาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุชฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม มุสิกคามะ. (2539). ระบบการบริหารและจัดการวัฒนธรรม. การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเสริมทักษะครูสอนศิลปะและวัฒนธรรมไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2545). วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- นิทัศน์ วิเทศ. (2542). การจัดการความรู้: เทคนิคในการแปรความรู้สู่ความได้เปรียบในการแข่งขัน. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). กรุงแตก, พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทย: ว่าด้วยประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์นิพนธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มติชน
- สาระ มีผลกิจ. (2551). ราชสำนักฝ่ายในสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ: มิวเซียมเพรส. พิมพ์ครั้งที่ 1
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- _____. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- _____. (2557). การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล. เข้าถึงได้จาก <http://www.watpon.com/boonchom/05.doc> (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2525, น.35-39) เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561
- บุญญฤทธิ์ จันท์คำ. (2550). การถ่ายทอดความรู้ เพื่อการพึ่งตนเองแบบเศรษฐกิจพอเพียงในเกษตรกรเผ่าลีซอ บ้านแปกแซม อำเภอเวียงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2548). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์ เอ็กสเพรส.
- ปนัดดา ดิศกุล, หม่อมหลวง. (2561). ศาสตร์พระราชากับการส่งเสริมองค์กรคุณธรรม. เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/websm/2017/jul/352.html> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561.
- ประมวล คิตตินันท์. (2521). คติชาวบ้าน : การศึกษาในด้านมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.
- ประเมษฐ์ บุญยะชัย. (2544). ละครว้างสวนกุหลาบ. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2548). ลมุล ยมะคุปต์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ประยูทธ จันท์โอชา, พลเอก. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ประเวศ วะสี. (2547). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2549). การจัดการวัฒนธรรม อนุรักษ์กับการพัฒนา. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการคิดใน/นอกกรอบ, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปรีตตา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล. (2534). เบิกโรง : ข้อพิถานานาฏกรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา
- ปาจรีย์ รัตนานุสนธิ. (2556). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นเกศ วัชรปาด. (2559). การสร้างสรรค์นาฏศิลป์. สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ปิยวดี มากพา.(2555). การสังเคราะห์งานวิจัยทางนาฏศิลป์ไทย. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ ปีที่: 14 ฉบับที่: 27 (น. 112-117).
- แปลก สนธิรักษ์. (2516). ระเบียบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา. กรุงเทพฯ: คุรุสภา.
- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2543). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ผะอับ โปษกฤษณะ. (2524). เอกลักษณะไทย เอกสารชุดส่งเสริมความรู้ อันดับที่ 11 ไทย. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล. (2555). การออกแบบการวิจัย = Research design. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต). (2542). พุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2548). การขาดแคลนครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกลุ่มสาระการเรียนรู้. เข้าถึงได้จาก http://www.research.chula.ac.th/web/cu_online/2548/septembert37_2.htm. เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2559.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2553). การวิเคราะห์การศึกษาเชิงวิพากษ์: พื้นฐานการศึกษาด้านประเด็นวิกฤตทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- พัชรพงษ์ คล่องนาวา. (2553). การพัฒนาความสามารถในการร่างมาตรฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการสอน 1. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- พูนภัทรา พูลผล. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก. กรุงเทพฯ: ฐานข้อมูลการวิจัยทางการศึกษา.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2548). ครูเสรี หวังในธรรม ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดและสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2549). ครูศิริวัฒน์ ดิษยนันทน์ ศิลปินแห่งชาติ ต้นแบบของศิลปินชั้นครูผู้ถ่ายทอดและการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2546). ประวัติและผลงานการสอนของ ครูจำเรียง พุฒประดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบความเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแบบโบราณ .กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- _____. (2545). วิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูสู่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ไพโรจน์ ไววนิชกิจ. (2556). แนวคิดพื้นฐานของ KM. เข้าถึงได้จาก<https://khunpai.wordpress.com/2011/08/18/km-series> เข้าถึงเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2562.
- ภาณุรัชต์ บุญส่ง. (2561). การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยในยุคประเทศไทย 4.0. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม (มกราคม – มิถุนายน).
- มนตรี ตราโมท. (2507). ศัพท์สังคิต. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- _____. (2539). โน้ตเพลงไทย : พร้อมคำอธิบายเพลง เล่ม 1. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- มานิช บุญทองเล็ก. (2558). นาฏศิลป์ในระดับประถมวัย. กรุงเทพฯ : พลิบเปิดเอ็ก
- มุस्ताฟา อภิชาติ. (2515). พลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก. เข้าถึงได้จาก <http://mustafaapichat.blogspot.com/2015/11/blog-post.html> เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2562.
- รจนา สุนทรานนท์ และคำรณ สุนทรานนท์. (2556). วิธีสอนและเทคนิคการสอนนาฏศิลป์ไทย. ปทุมธานี : ศูนย์ปฏิบัติการพิมพ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- _____. (2559). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพนาฏศิลป์ไทย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปทุมธานี : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รจนา สุนทรานนท์. (2537). คุณลักษณะทางวิชาชีพของบัณฑิตวิทยาลัยนาฏศิลป์ตาม-ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และผู้บังคับบัญชา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2549). นามานุกรมนาฏศิลป์: การศึกษาการสืบทอดนาฏศิลป์สู่กรมศิลปากร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รชกานต์ เคนชมพู่. (2558). ผลกระทบจากครูผู้สอนสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกต่อผลการทดสอบการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2489). พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2489 เข้าถึงได้จาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%E0%B9%88ub_Ju n/6new/new40.pdf เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2561

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- _____. (2545). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ-ดุริยางค์ : ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุจิระ บุนนาค (2556). มรดกทางวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก www.marutbunnag.com/article/407/ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2562.
- เรณู โกศินานนท์. (2542). สืบสานนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2544). นาฏยศัพท์ ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน. (2554). ข้อเสนอ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการปรับใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สำหรับการศึกษาทางเลือก เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของการศึกษาทางเลือกกับสาระบัญญัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2554). การจัดการเรียนรู้สาระศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม (หน่วยที่ 7 ตอนที่ 7.2, 7.3, 7.4) ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้คืออะไร (นิยามเพื่อปฏิบัติการ). เข้าถึงได้จาก <http://www.kmi.trt.or.th/document/aboutKM/about.KM.pdf>. เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561.
- _____. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจิตรวาทการ, พลตรีหลวง. (2479). นาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- _____. (2519). อนุสรณ์หลวงไพจิตรนันทการ. ห้างหุ้นส่วนศึกษาสัมพันธ์ (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงไพจิตรนันทการ ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส).
- วิบูลย์ แซ่มชื่น. (2525). แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ครูปริทัศน์
- วีระ บำรุงรักษา. (2525). การศึกษากับการพัฒนาวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์ 200 ปี. วารสารวัฒนธรรมไทย 21.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และไพเราะ พุ่มมัน. (2542). วัฏจักรการเรียนรู้(4 MAT) การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมคุณลักษณะเก่ง ดี มีสุข. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- ศิลปากร สำนักบริหารกลาง,กรม. ทำไมต้องรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก <http://www.finearts.go.th/secretariat/parameters/km/item/> เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561.
- ศุภชัย จันทรสุวรรณ. (2538). กรมมหรสพ: การวิเคราะห์แนวพระราชดำริ ร. ๖ ในการส่งเสริมการศึกษาทางนาฏศิลป์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สสวท. (2546). การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สัจชัย สุลักษณ์านนท์. (2537). ค่าของสันติภาพ. กรุงเทพฯ.
- สมชัย ใจดี และ ยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2549). ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
- สาโรช บัวศรี. (2531). วัฒนธรรมประจำชาติ. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2485). “พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485”, วารสารวัฒนธรรมไทยฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____ . (มปป.). เอกสารเผยแพร่วัฒนธรรม.กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). โครงการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียน (พ.ศ. 2557-2560) “สะท้อนปัญหาและทางออก ตอบโจทย์ปฏิรูปการศึกษาไทย”. สกศ.
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/more_news.php?
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. (2539). วิวัฒนาการและอนาคตภาพของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในการพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมไทย.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2547). หน่วยที่ 4 การจัดระบบการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา. ในเอกสารการสอนชุดวิชา การสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____ . (2551). รายงานการวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการวิจัย และ พัฒนางานวิชาการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ทุนอุดหนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โครงการบริการวิชาการแก่สังคม.
- สุภาวดี โพธิเวชกุล.(2550). การศึกษากลุ่มคำศัพท์ที่ใช้เรียกการปฏิบัติทำรำที่ไม่ถูกต้อง และวิธีการแก้ไขอวัยวะของร่างกายในการปฏิบัติทำรำให้ถูกต้องตามมาตรฐานนาฏศิลป์ไทย แบบหลวง. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์. (2543). การละครไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมิตร เทพวงษ์. (2541). นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์สำหรับครูประถมและมัธยม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- _____ . (2541). สารานุกรม ระบาย รำ ฟอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวรรณ เพชรนิล. (2522). วัฒนธรรมและศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เสถียร โกเศศ (พระยาอนุমানราชชน). (2525). วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ของไทย กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.
- เสรี หวังในธรรม. (2541). ดนตรีและนาฏศิลป์ไทยในคู่มือมัคคุเทศก์. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. (2485). การส่งเสริมจรรยาและคุณภาพทางใจของประชาชน. เอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี(สร.0201.55/2). กองกลาง: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, (15 กันยายน 2480 – 16 มีนาคม 2485)
- อคิน รพีพัฒน์. (2551). วัฒนธรรมคือความหมาย: ทฤษฎี และวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยา สิรินคร.
- องอาจ ชาร์มย์. (2559). ปัญหาในสถานศึกษาและวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2515). วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- _____. (2531). 100 ปีพระยาอนุমানราชชน. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.
- อมรัตน์ เทพกำปนาท. (2562). กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงวัฒนธรรม. เข้าถึงได้จาก:<http://www.culture.go.th/study.php?YY=2548&MM=5&DD=16> เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2562)
- อมรา กล้าเจริญ. (2531). สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- _____. (2535). วิธีสอนนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- _____. (2542). สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- _____. (2561). เอกสารคำสอน: ประวัติการละครไทยและนักแสดงเอก. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- อาคม สายาคม. (2525). คู่มือการสอนนาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรมศิลปากร.
- อานนท์ อภาภิรม. (2519). สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาดุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2525). นาฏศิลป์เพื่อการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- _____. (2527). วิชานาฏศิลป์. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.
- อุษา สบถุภษ์. (2536). การศึกษาพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอี่ยมเดือน ตั้งเจริญถาวร. (2558). การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ระยอง ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา (ตุลาคม – ธันวาคม).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Barnes, D.E. (1976). A Case Study Evaluation of Colective Bargaining in two Illinois School Districts. Ed.D. Dissertation. University of Illinois at Urbena-Champaign. (Online). Available <http://search.proquest.com/dissertations/docview/302815733?accountid=31098>.
- Carroll, John B. 1963, May. ("A Model of School Learning". Teacher College Record. 64) 2: (p. 723-733)
- Carroll, J. (1980). The Treatment of Dr Lister: A Language Functions Approach to Drama in Education (School of Communication Monograph Series No. 4). Bathurst: Mitchell College of Advanced Education.
- Cogan, J. J. and Derricott, R (2000).Citizenship for the 21th Century: an international perspective on education. London: Kogan page.
- Cogan, J. J. and Derricott, R. (2000). Citizenship for the 21th Century: an
- Conllin, C. (1989). Essential English dictionary. London: Collins.
- David Kwame Dotse. 2017 .(Examining JHS mathematics teachers' perception and use of the principles of constructivism in the Effutu Municipality .A Thesis In The Department Of Basic Education, Faculty Of Edeucation Studies, Submitted To The School Of Graduate Studies, University Of Education, Winneba, In Partial Fulfilment Of The Requirements For The award of The Masters of Philosophy in basic education.
- Davis, G. A. & Thomas, M. A. (1989). Effective school and Effective Teacher. Boston: Allyn and Bacon.
- Deborah Johnson, Providence College &Francis J. Leazes Jr., (2014) Arts & Culture Economy Should States Invest in The Arts as A Tool for Economic Growth. RICMay 6.
- Diane, P. and Kent A, G. (2008). Bridging the gaps: How to transfer knowledge in to Multigenerational Workplace. The Conference Board.
- Hahn, H.J. and Oh, H. (2012). Managerial Coaching Competencies. University of Minnesota, Mineapolis.
- Harrow, A. (1972). A Taxonomy of Psychomotor domain: A Guide for Developing behavioral Objectives. New York: David Mckay.
- Davies, I.K. (1971). The Management of Learning. London: McGraw - Hill.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Harter ,S.P. (1984). Scientific inquiry: A Model for online searching. Journal of The American Society for Information Science. 35 (2), p. 110-117.
- Hideo Yamazaki. (1999). Measurement Analysis Knowledge Management. Tokyo: The Yama Group.
- Hogan, K and Berkowitz, A.R. (2000). Teachers as inquiry learners. Journal of Science Teacher Education. 11 (1), p. 1-25.
- Ikujiro Nonaka & Ryoko Toyama. (2003). The knowledge-creating theory revisited: knowledge creation as a synthesizing process. Journal of Knowledge Management Research & Practice, 1, 2-10. international perspective on education. London: Kogan page.
- John Jarolimek. (1986). Social studies in elementary education: New York: Macmillan; London: Collier Macmillan Publishers
- Joyce, B. and Weil, M. (1997). Models of teaching (5th ed.). New Delhi: Prentice hall of Ondia Private Limited.
- Joyce, B. and Weil, M. (1997). Models of teaching (5th ed.). New Delhi: Prentice hall of Ondia Private Limited.
- Keys, C.W. and Kennedy, V. (1999). Understanding inquiry science teaching in context: A case study of an elementary teacher. Journal of Science Teacher Education. 10 (4), p. 315-333.
- Koehler, M. J., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 9 (1), p. 60-70.
- Lee Wing On. (2010). (Conceptualising Citizenship and Citizenship Education : A Trajectory of Exploring Asian Perspectives .The Hong Kong Institute of Education.
- Lee, W.O .and Mak, G.C.L) .2010 (“From knowledge transfer to knowledge interaction : the development of comparative education in China through the lens of comparative journals” , Compare :A Journal of Comparative and International Education, Vol .40, No .6, pp .761-780.
- Michaelis, John U. (1992). Social Studies for Childern in a Democracy: A Guide to Basic Instruction. 10th Edition. Boston: Allyn and Bacon

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108 (6), 1017-1054. doi: 10.1111/j.1467-9620.2006.00684. x.
- National Research Council. (1996; 2000). *Inquiry and the national science education standard: A guide for teaching and learning*. Washington, D.C.: National Academy Press.
- Oxfam. (2015). *Education for Global Citizenship. A Guide for Schools*. United Kingdom
- Pitayanuwat and Rukspollmuang. (2000). *Citizenship for the 21st century: Thailand*. In Cogan, John J, and Derricott, Ray (eds.), *Citizenship for the 21th Century: an international perspective on education*, p. 72-79. London: Kogan page.
- Puvirajah, A. (2007). *Exploring the quality and credibility of students' argumentation: Teacher facilitated technology embedded scientific inquiry*. Wayne State University. Available from ProQuest Dissertations Publishing. (No.3289408)
- Richardson, O.C. (2010). *Success and reliability: Methodological issue in scientific inquiry*. Boston University. Available from ProQuest Dissertations Publishing. (No. 3399544).
- S Mellor, K Kennedy, L Greenwood) 2001 .(*Citizenship and Democracy, Students' Knowledge and Beliefs :Australian Fourteen Year Olds & the IEA Civic Education Study ACER*.
- Shulman, L. S. (1986) . *Those who understand: Knowledge growth in teaching*. *Educational Researcher*, 15 (2), p. 4-14.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1974). *Instructional Goal Structure: Cooperative, Competitive, or Individualistic*. *Review of Educational Research*, 44 (2), 213-240.
- Slavin. (1995). *Cooperative Learning and Cooperative School*. *Educational Leadership* 45. (November 1987): p. 7-13.
- Steger, (2003) . *TPACK Explained*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/psujssh/article/view/65142/53311> mkoehler www.tpack.org/ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562.
- Taba, H. (1967). *Teacher's Handbook for Elementary Social Studies*. Mass: Adison Wesley. อ้างถึงใน *ทศนา แคมมณี*. 2548. *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Turner, Bryan S. (1993). Citizenship and social theory. Great Britain: Biddles Ltd.
- UNESCO.(1991). Education for the twenty-first century: Asia-Pacific perspective Bangkok. Bangkok: UNESCO Pricipital Regional Office for Asia and the Pacific.
- _____. (2006). UNESCO guidelines on intercultural education. (เข้าถึงได้จาก [http://unesdoc.unesco.org/ images/0014/001478/147878s.pdf](http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001478/147878s.pdf) เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562)
- _____. (2015). “ UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity” UNESCO (February 21,). [www.unesco.org/ education/imld_2015/unversal_decla. html](http://www.unesco.org/education/imld_2015/unversal_decla.html).
- Williams, R. (1977). Marxism and literature. Oxford: Oxford Univ. Press.
- Wu, H. and Hsieh, C. (2006). Developing sixth grades’ inquiry skills to construct explanations in inquiry-based learning environments. International Journal of Science Education. 28(11), p.1289-1313.

สัมภาษณ์

- ชวลิต สุนทรานนท์, สัมภาษณ์โดยมานิช บุญทองเล็ก, เมื่อวันที่ 19 เมษายน 2560 ที่อาคารนาฏศิลป์และดุริยางค์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประคอง ชลานุภาพ และ สมาพร กุญแจทอง, สัมภาษณ์โดยมานิช บุญทองเล็ก, เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2562 ที่อาคารนาฏศิลป์และดุริยางค์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- สุวรรณี ชลานุเคราะห์, สัมภาษณ์โดยมานิช บุญทองเล็ก, เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2560 ที่อาคารนาฏศิลป์และดุริยางค์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อมรา กล้าเจริญ, สัมภาษณ์โดยมานิช บุญทองเล็ก, เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2560 ที่อาคารนาฏศิลป์และดุริยางค์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๗

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร. สุวรรณี ชลานุเคราะห์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัครรัตน์ พูลกระจำง
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ ศธ ๐๕๗๘.๐๒/๐๖๑๗

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน อาจารย์รัตติยะ วิภสิตพงค์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดัชนีชี้วัด ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดัชนีชี้วัดดังกล่าว คณะฯจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศครัตน์ พูลกระจำจ
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๔ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๔

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๗

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดัชนีชี้วัด ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดัชนีชี้วัดดังกล่าว คณะฯจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรัตน์ พูลกระจำง
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๗

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรตี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว คณะฯจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศศิริตน์ พูลกระจำง
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๘

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรติ ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสัมภาษณ์เรื่องดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศศิริ ฟูตระกูล
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๘

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์

เนื่องด้วย นายมานิช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดัชนีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรติ ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสัมภาษณ์เรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศศิริ ฟูตระกูล
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๕๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๘

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดัชนีพันธกิจ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์เรื่องดังกล่าว ทั้งนี้นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศศิริ ฟูตระกูล
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๗

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์นฤมล ชินสัมฤทธิ์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรินทร์ พูลกระจ่าง
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๐๖๑๗

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.ธัญบุรี จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน อาจารย์นันทา น้อยนิคย์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับอนุมัติให้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ ในหัวข้อเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองโลก โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รินรดี ปาปะโน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุมทอง ไตรรัตน์

ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจนสำหรับดุษฎีนิพนธ์ดังกล่าว คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อให้นักศึกษาเข้าสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลงานวิจัย ทั้งนี้ นักศึกษาจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: รองศาสตราจารย์ ดร.อัศรัตน์ พูลกระจ่าง
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๑๘๖๖ ๗๑๗๖
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๑๐๔๙

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.คลองหลวง จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ
เรียน ดร.สรรัชต์ ชูชีพ

เนื่องด้วย นายมานิช บุญทองเล็ก รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๑๕๘๐๒๐๔๐๐๕-๕ กำลังศึกษา
ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี ซึ่งกำลังศึกษาและค้นคว้าวิจัยเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ ในการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการสร้าง
รูปแบบการสอนที่พัฒนาจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ และได้นำร่างของรูปแบบฯ ประเมินความคิดเห็น
โดยศิลปินแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
(KSAT Teaching Model for Gobal Citizenship) ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
และมีความเชี่ยวชาญในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็น
พลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Gobal Citizenship) คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นียมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: นางสาวเพ็ญภา ช่อผกา
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๐๒๙๘ ๗๙๕๓
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๑๐๙๙

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.คลองหลวง จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรณวิไชย

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๑๕๘๐๒๐๙๐๐๕-๕ กำลังศึกษา
ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี ซึ่งกำลังศึกษาและค้นคว้าวิจัยเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ ในการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการสร้าง
รูปแบบการสอนที่พัฒนาจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ และได้นำร่างของรูปแบบฯ ประเมินความคิดเห็น
โดยศิลปินแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
(KSAT Teaching Model for Gobar Citizenship) ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
และมีความเชี่ยวชาญในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็น
พลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Gobar Citizenship) คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: นางสาวเพ็ญภา ช่อมภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๐๒๙๘ ๗๙๕๓
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ที่ อว ๐๖๔๙.๐๒/๑๐๙๙

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ถนนรังสิต-นครนายก ต.คลองหก
อ.คลองหลวง จ. ปทุมธานี ๑๒๑๑๐

๒ กันยายน ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา ชูสงค์

เนื่องด้วย นายมาโนช บุญทองเล็ก รหัสประจำตัวนักศึกษา ๑๑๕๘๐๒๐๙๐๐๕-๕ กำลังศึกษา
ในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี ซึ่งกำลังศึกษาและค้นคว้าวิจัยเรื่อง การถอดองค์ความรู้ศิลปินแห่งชาติเพื่อพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ทั้งนี้ ในการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการสร้าง
รูปแบบการสอนที่พัฒนาจากการสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ และได้นำร่างของรูปแบบฯ ประเมินความคิดเห็น
โดยศิลปินแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
(KSAT Teaching Model for Gobar Citizenship) ที่มีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ทางด้านนาฏศิลป์ไทย

ในการนี้ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พิจารณาเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
และมีความเชี่ยวชาญในการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็น
พลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Gobar Citizenship) คณะฯ จึงขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญในการประเมินดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อานนท์ นิยมผล)
คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา
ผู้ประสานงาน: นางสาวเพ็ญภา ช่อมภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๕๔๙ ๔๗๑๒ , ๐๘ ๐๒๔๘ ๗๙๕๓
โทรสาร ๐ ๒๕๗๗ ๕๐๔๙

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

1.1 รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย กรรมการสภาวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
1.2 รองศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์	ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.รจนา สุนทรานนท์	ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (ละคร) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือโมเดลรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Global Citizenship)

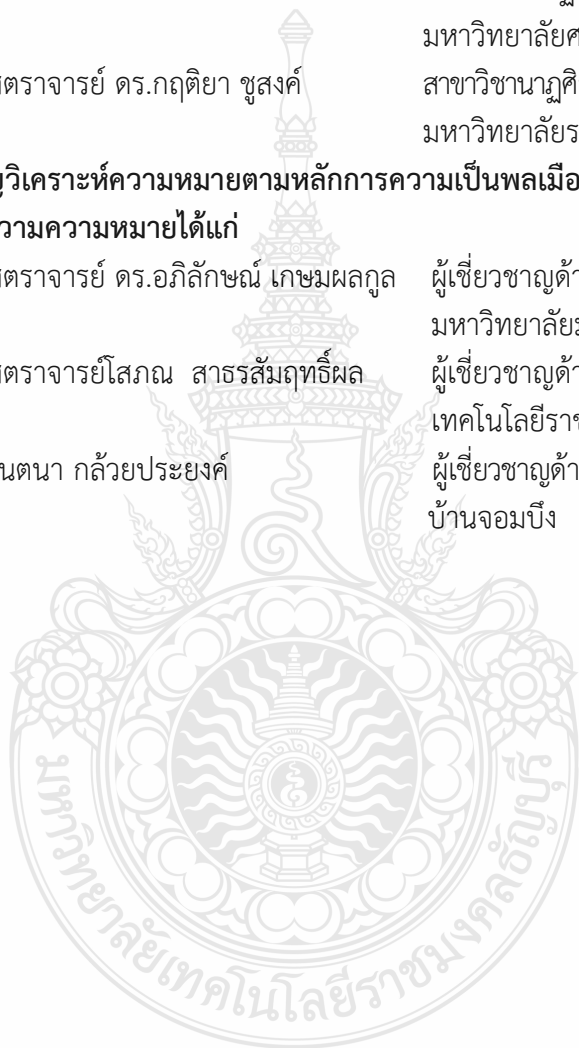
2.1 อาจารย์ ดร.สุวรรณี ชลานุเคราะห์	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-ละครรำ) พ.ศ. 2533
2.2 อาจารย์รัตติยะ วิภิสิตพงศ์	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พ.ศ. 2560
2.3 อาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์-โขน) พ.ศ. 2551
2.4 รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ	ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์) พ.ศ. 2548
2.5 อาจารย์ ดร.นพรัตน์ศุภการ หวังในธรรม	ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย (ละคร) ศิลปินแห่งชาติ จุฬาลงกรณ์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2.6 รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย กรรมการสภาวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2.7 รองศาสตราจารย์คำรณ สุนทรานนท์	ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ไทย (โขน) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
2.8 รองศาสตราจารย์นฤมล ชันสัมฤทธิ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย (ละคร) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2.9 อาจารย์นันทา น้อยนิตย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย (ละคร) วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือแบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้
รายวิชาศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก และแบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการ
เรียนรู้รายวิชาศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Teaching Model for Global Citizenship)

3.1 อาจารย์ ดร.สรรัชชัย ชูชีพ	สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีวรรณ วรรณวิไชย	รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต / สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤติยา ชูสงค์	สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

4. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ความหมายตามหลักการความเป็นพลเมืองโลกให้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 คน ตรวจสอบความหมายได้แก่

4.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณ เกษมผลกุล	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ สารธรรมฤทธิผล	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
4.3 อาจารย์จินตนา กล้วยประยงค์	ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านจอมบึง

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์ศิลปินแห่งชาติ แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview)

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเจาะลึก (In-depth Interview)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้คำสัมภาษณ์

คำสัมภาษณ์ ประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา และประวัติการทำงานของผู้ถูกสัมภาษณ์
คำให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทย

คำสัมภาษณ์ 1 ท่านมีวิธีการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎี
ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

1.1 การสอนเพื่อสอนให้รู้ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

1.2 การสอนเพื่อสอนทำให้ดูท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

1.3 การสอนเพื่อสอนอยู่ให้เห็นท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

คำสัมภาษณ์ 2 ท่านมีวิธีการบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้าน
ทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไรให้ผู้เรียนมีความเป็นความเป็นพลเมืองโลก
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2.1 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2.2 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลกไม่แบ่งแยก การอยู่ร่วมกัน ท่านใช้รูปแบบและ
เทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2.3 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ หลากหลาย ท่านใช้รูปแบบและเทคนิค
อย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2.4 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) ท่าน ใช้รูปแบบและ
เทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

2.5 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึง การตัดสินใจท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
คำสัมภาษณ์ 3 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะและด้านทฤษฎีในกระบวนการฝึกหัด
นาฏศิลป์ไทยอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....
3.1 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิด
ความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....
3.2 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและ
เกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
.....
.....
3.3 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและ
เกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร
คำให้สัมภาษณ์

.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
จบการสัมภาษณ์ เวลา.....น.

Category Initial Coding

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล	เพศ	อายุ	การศึกษา	ประสบการณ์สอน	ประสบการณ์แสดง	อาชีพ
P # 1	หญิง	94	-มัธยมศึกษาปีที่ 6 -ปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์)	76	84	อดีต ข้าราชการ กองการ สังคีต กรมศิลปากร ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ
P # 2	หญิง	84	-ปริญญาตรี	61	71	อดีต ข้าราชการ กองการ สังคีต กรมศิลปากร ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญการสอน นาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ
P # 3	ชาย	79	-ปริญญาตรี -ปริญญาเอก (กิตติมศักดิ์)	57	65	อดีต ข้าราชการ กองการ สังคีต กรมศิลปากร ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญการสอน นาฏศิลป์ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ
P # 4	ชาย	65	-ปริญญาเอก	43	57	อดีต ข้าราชการ วิทยาลัย นาฏศิลป์ กรมศิลปากร ปัจจุบัน ข้าราชการบำนาญ ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ ไทย ตำแหน่ง ศิลปินแห่งชาติ, รองศาสตราจารย์

Category Initial Coding

2. Categories

1. ท่านมีวิธีการบวกรถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

Category	Initial Coding
1.1 การสอนเพื่อสอนให้รู้ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P # 1 - การลงมือปฏิบัติ ฝึกหัดเบื้องต้น (194-199) - ต้องแยกพระ นาง (201-203) - วางพื้นฐาน 2 เดือน (206) - ต้องให้ครูผู้ใหญ่ตรวจสอบ (207-208) P # 2 - การฝึกหัดเบื้องต้น (127) - แยกผู้เรียนตามพื้นฐาน (123-124) - ตัวครูต้องทบทวนความรู้ตลอดเวลา/ก่อนการสอน (142-144) - ครูเป็นหลักในการถ่ายทอดความรู้ (149-150) - ความพร้อมของผู้เรียน (156) - เทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนครูเป็นผู้ถ่ายทอดและสาธิตความรู้และทักษะปฏิบัติ (169-171) - สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมและวิชาชีพในทุกโอกาส (171-173) - สอนตัวต่อตัว (175) P #3 - การฝึกหัดเบื้องต้น (153-156) - เริ่มจากยากไปหาง่าย(160-161) - ให้ความรู้ก่อนการปฏิบัติ สอนโดยการอธิบาย (169-170) - สอนปฏิบัติเน้นทักษะ ฝึกฝนซ้ำๆ (173) - สอนให้เห็นคุณค่าในตนเองและสังคม (177-178) - วิธีการสอนตัวต่อตัว โดยครูเป็นผู้สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม (186-187), (196-197) - ครูต้องรู้จริงทั้งความรู้และการปฏิบัติเพราะผู้เรียนดูและปฏิบัติตาม (189-192)

Category	Initial Coding
	- สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในทุกโอกาส (193-194) P #4 - ฝึกหัดเบื้องต้น (131-133) - สอนจากยากไปหาง่าย (137) - ครูผู้สอนต้องรู้อรรถกถาทั้งความรู้ทฤษฎีและปฏิบัติ (175) - ครูเป็นผู้สาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม (176) - สอดแทรกเรื่องคุณธรรมและการดำเนินชีวิตผสมเนื้อหาในทุกโอกาส (177-179) - สอนวิธีตัวต่อตัว รำนำ ผู้เรียนรำตาม (181) - ครูคอยแนะนำให้ผู้เรียน (182)
1.2 การสอนเพื่อสอนทำให้ดูท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P # 1 - การสอนเน้นการปฏิบัติโดยครูเป็นต้นแบบ (210-212) - สอนโดยการสาธิต โดยครูเป็นต้นแบบ (212) - ครูรำนำด้านหน้าครุฑรำเป็นกระจกให้เด็กดู (221-223) - ต้องเรียนกับตัวครูเท่านั้นในการถ่ายทอดท่ารำ (227) - ครูต้องจับท่ารำ (228-229) - แยกผู้เรียนตามบุคลิกและลักษณะ (230) P # 2 - ครูต้องสาธิตและเป็นต้นแบบในการถ่ายทอด (178-180) - แยกผู้เรียนตามบุคลิกลักษณะ (182-184) - ผู้เรียนต้องดูครูอย่างเต็มตัวทั้งลีลาท่ารำให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละคร (182-185) - ผู้เรียนจะยึดครูเป็นหลัก (185) P #3 - สอนเน้นทักษะการปฏิบัติ (201) - ครูเป็นต้นแบบในการสาธิตท่ารำเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม (202-203), (204-205)

Category	Initial Coding
	- เน้นเทคนิคการจับท่ารำเพื่อแก้ไขสรีระของผู้เรียน (203-206)
	P #4 - สอนเน้นการปฏิบัติ ครูเป็นผู้นำ (184) - ครูเป็นต้นแบบ (185) - ครูสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม (185-186) - ครูต้องเข้าใจในสรีระของผู้เรียน (188-189) - แยกผู้เรียนตามบุคลิกลักษณะ (189),(191) ครูต้องรำนำให้เต็มตัว (190)
1.3 การสอนเพื่อสอนอยู่ให้เห็นท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P # 1 ด้านผู้สอน - ครูต้องนั่งสังเกต แก้ไขท่ารำที่ไม่ถูกต้อง และเพิ่มเทคนิคการรำ (234-238) - ครูต้องเคาะจังหวะ ให้จังหวะนั่งสังเกตผู้เรียน (248) - มีการทำโทษ (241) - ครูต้องคุมชั้นเรียน (250) - ถ่ายทอดเทคนิคการจับท่ารำ (264) - สอนจากง่ายไปหายาก (274-276) - ครูสอนด้วยการสาธิต (292-295) - สอนการอยู่ร่วมกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน (287-290) ด้านผู้เรียน - ฝึกฝน ฝึกปฏิบัติ พัฒนาทักษะของตนให้สูงขึ้น (232-234) - รับการแก้ไข ปรับปรุงท่ารำ (235) - ต้องสังเกตครูผู้สอนตลอดเวลา (248) - ปฏิบัติตามครูอย่างตั้งใจ (292-295) P # 2 ด้านผู้สอน - ครูต้องนั่งดูและสังเกตผู้เรียน(190) - แก้ไขท่ารำที่ไม่ถูกต้องให้กับผู้เรียน(191-192) - ครูต้องรู้จักวางตนให้ผู้เรียนเกรงใจ(193)

Category	Initial Coding
	ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องทบทวน ฝึกฝน ฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดทักษะ (189-190) - เต็มใจรับการแก้ไขทำซ้ำ (190-192) - เกรงใจครูผู้สอน (193) P #3 ด้านผู้สอน - ครูต้องนั่งดูและสังเกต ทักท้วงแก้ไขทำซ้ำให้กับผู้เรียน (217-218) - แก้ไขทำซ้ำที่ไม่ถูกต้องให้กับผู้เรียน (218-219) - ครูต้องรู้จักวางตนให้ผู้เรียนเกรงใจ (220) ด้านผู้เรียน - ฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญ (215-217) - รับการแก้ไขทำซ้ำครูครูทักท้วง (218) - ต้องเกรงใจครูผู้สอน (220) P #4 ด้านผู้สอน - ครูต้องคอยนั่งดูผู้เรียน (196) - ทักท้วงและแก้ไขทำซ้ำที่ไม่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน (196-197) - ครูต้องอยู่ให้ผู้เรียนเกรงใจ แกมขู่ (198-199) ด้านผู้เรียน - ต้องฝึกซ้อมทำซ้ำที่ได้รับการถ่ายทอด (195-196) - รับการแก้ไขทำซ้ำที่ไม่ถูกต้องและฝึกซ้อม (196-197) - ผู้เรียนต้องเกรงใจครูผู้สอน (199)

2. ท่านมีวิธีการกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนในการสอนด้านทักษะและด้านทฤษฎีในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไรให้ผู้เรียนมีความเป็นความเป็นพลเมืองโลก

Category	Initial Coding
2.1 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อ ค่านิยม จริยธรรม ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบ (310), (314)

Category	Initial Coding
	- ความใกล้ชิดระหว่างครูกับผู้เรียนเหมือนอยู่เป็นครอบครัว (312-313) - ปลุกฝังในสิ่งดีให้ผู้เรียนทุกโอกาส (314-315) - การสอนเริ่มตั้งแต่การไหว้ (317-319) - แยกผู้เรียนตามพื้นฐาน (322-327) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องสังเกตครูผู้สอน (314-319) P #2 ด้านผู้สอน - ครูต้องเป็นต้นแบบที่ดี (207-208), (212) - การปลุกฝังและสอดแทรกเนื้อหาที่เรียนตลอดเวลา (213) - ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียนอยู่กันเป็นครอบครัว เหมือนแม่-ลูก (209-211) P #3 ด้านผู้สอน - ครูต้องคือแบบอย่างที่ดี (243-244) - ความใกล้ชิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเหมือนเป็นความสัมพันธ์ในครอบครัว (245-247) - ปลุกฝังสิ่งที่ดีให้กับผู้เรียนในทุกโอกาส (248) - สอดแทรกความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิต (248-249) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องซึมซับสิ่งต่างๆ จากครูผู้สอน (244-245) P #4 ด้านผู้สอน - ความต้องการของตลาด (206)

Category	Initial Coding
	- ต้องสอนให้ความรู้ที่หลากหลาย (207-208) - ครูผู้สอนต้องเป็นต้นแบบที่ดี (213-214), (217-218) - ความใกล้ชิดระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน (216) - การซึมซับ (217) - ปลุกฝังสิ่งที่ดีให้ผู้เรียน (218) - สอดแทรกเนื้อหาการเรียน การสอน การใช้ชีวิต (219)
2.2 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของโลก ไม่แบ่งแยก การอยู่ร่วมกัน ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - ครูสอนด้วยวิธีการสาธิต (330) - หลักการสอนในปัจจุบันเข้าใจผู้เรียน (346) - ในอดีตปฏิบัติตามครู (349) - ปรับวิธีการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยี (349-352) - เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้เรียน สอดแทรกปลุกฝังความเข้าใจวัฒนธรรมที่ต่างในทุกกิจกรรม (354-356) ด้านผู้เรียน - ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสืบค้น (348-350) - เคารพสิทธิเสรีภาพระหว่างครูผู้สอน (353-354) P #2 ด้านผู้สอน - ปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (216-218) - ปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับปัจจุบัน (218-219), (221) - นำเทคโนโลยีมาช่วยในการสืบค้น (219-220)

Category	Initial Coding
	- สอนให้เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง (222) - สอนให้เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่ต่างกัน เคารพสิทธิเสรีภาพ (223-224) - สอนความต่างระหว่างบุคคล (224-226) - สอดแทรกในทุกกิจกรรมที่เรียน (226-228) P #3 ด้านผู้สอน - ครูต้องเข้าใจผู้เรียน (252-253) - ปรับกิจกรรมการเรียนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ (253-254) - ปรับรูปแบบการสอน (255) - การสอนในอดีตนักเรียนปฏิบัติตามครู (255-256) - ผู้เรียนสืบค้นด้วยระบบเทคโนโลยีเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย (256-257) - ครูต้องเปลี่ยนวิธีการสอน สอนให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง (257-258) - สอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่ต่างกัน (259-260) - เคารพสิทธิ เสรีภาพระหว่างวัฒนธรรม โดยสอดแทรกในทุกกิจกรรมที่เรียน ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้อง (260-262) - ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิต (262-264) - สอนโดยบรรยาย สาธิต บูรณาการเนื้อหาเทคโนโลยี ความรู้ การปฏิบัติ สอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรม สู่ความเป็นพลเมืองโลก (266-267)

Category	Initial Coding
	ด้านผู้เรียน P #4 ด้านผู้สอน - ครูต้องเข้าใจผู้เรียน (22-223) - ปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสม (223) - เปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอน (224), (227) - สอนให้เข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของตนเอง (227-228) - สอนให้เห็นคุณค่าในวัฒนธรรมที่ต่าง (229) - เคารพสิทธิเสรีภาพ (229) - สอนสอดแทรกในทุกกิจกรรมที่เรียน (232)
2.3 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ หลากหลาย ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - นำเทคนิคของวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามาใช้กับการแสดงนาฏศิลป์ (364-369) - ส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์โดยมีศิลปะต่างชาติและไทยผสมกัน (370-371) - ครูเป็นผู้เลือกเนื้อหาให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น (372-373) P #2 ด้านผู้สอน - สอนนาฏศิลป์นานาชาติ ให้ทุกคนได้เรียนรู้ในศาสตร์การแสดงของต่างชาติ (231-232) - ส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์ นำศิลปะต่างชาติ มาผสมกับวัฒนธรรมไทย (233-235) - ครูเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น (236) - สอนความรู้พื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ (236-237) - สอนให้รู้จักรักเหง้าที่แท้จริง รักในวัฒนธรรมข้ามชาติ (238-240)

Category	Initial Coding
	P #3 ด้านผู้สอน - การสอนนาฏศิลป์นานาชาติ ศาสตร์การแสดงของต่างชาติ (270-271) - สอนให้มีการสร้างสรรค์ โดยนำศิลปะต่างชาติมาผสมผสานให้เกิดการแสดง ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียว (272-274) - ครูต้องเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น (275-276) - สอนความรู้พื้นฐานวัฒนธรรมต่างชาติ ศึกษาอย่างเคารพวัฒนธรรม (277-279) - ให้ความรู้ศาสตร์ของตนเองเป็นฐานอย่างเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้จริง ถูกต้อง (281-282) - สอดแทรกความรู้ด้านคุณธรรม วัฒนธรรมต่างชาติเข้าไปในบทเรียน (283) - สอนให้รู้และเข้าใจในหลักในการสร้างสรรค์ เข้าใจรากของวัฒนธรรม รู้ลึกถึงวัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อก้าวสู่การแสดงสร้างสรรค์ การแสดงร่วมสมัย (284-286) - สอนให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ของทุกวัฒนธรรม ทุกชาติ ที่มีความเกี่ยวข้อง ในหลากหลายมิติ (287-288) ด้านผู้เรียน P #4 ด้านผู้สอน - สอนนาฏศิลป์นานาชาติ (236) - การสร้างสรรค์นำศิลปะต่างชาติ และไทยมาผสมกัน (238-239) - ครูต้องเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ในแต่ละระดับชั้น (241)

Category	Initial Coding
	- สอนให้เข้าใจศาสตร์พื้นฐานของวัฒนธรรมข้ามชาติ (242) - สอนให้เข้าใจตนเอง รู้และรักรากเหง้าของตนเองก่อน (243-244) - สอนให้ผู้เรียนรักในวัฒนธรรมข้ามชาติ ศึกษาอย่างเคารพ เข้าใจในวัฒนธรรม (244-245)
2.4 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงพลวัตของโลก (Global Dynamic) ท่าน ใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - เน้นความรู้ที่ถูกต้อง (378) - ใช้สื่อเหมาะสม (378) - ที่มาของข้อมูลถูกต้อง (379) - แหล่งผู้ให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ (379) - ครูเป็นผู้กลั่นกรององค์ความรู้ให้กับผู้เรียน (380) - ครูควรอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน (381) - ต้องฝึกหัดพื้นฐานเป็นไปตามกฎเกณฑ์ (389-393) - กฎเกณฑ์ในการมุ่งใจแดง (399-400) - ครูเป็นต้นแบบ (402-405) - สื่อเป็นตัวช่วยในการทบทวน หรือทวนทำซ้ำ (405-406) - ครูควรถ่ายทอดทำซ้ำด้วยตนเองให้ผู้เรียนฝึกฝนต่อหน้าครู และแก้ไขทำซ้ำ (405-408) - ความรู้ด้านทฤษฎีเน้นกระบวนการสืบค้น วิพากษ์เป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว (409-411) - ครูเป็นที่ปรึกษาหรือคอยแนะนำ (411) P #2 ด้านผู้สอน - ครูผู้สอนต้องแน่นความรู้ที่ถูกต้อง (246-247)

Category	Initial Coding
	- เลือกใช้สื่อโดยครูเป็นผู้กลั่นกรองความถูกต้อง (246-247), (249) - ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาครูควรอยู่ใกล้ชิด เพื่อแนะนำแนวทางในการเรียน (250-251) - ในระดับปริญญา ครูต้องเป็นต้นแบบและจับทำรำให้กับผู้เรียน (253-255), (257) - สื่อคือตัวช่วยในการทบทวน หรือทวนทำรำเนื้อหาต่างๆ (257-258) - ครูควรถ่ายทอดทำรำด้วยตนเอง (259) - ครูแก้ไขทำรำหรือแนะนำในสิ่งที่ถูกต้อง (259-261) - ความรู้ภาคทฤษฎีสอนเน้นกระบวนการสืบค้น การวิพากษ์ (261-262) - ครูเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนแตกความคิด (263-264) - การประเมินองค์ความรู้ ทวนสอบทเรียนโดยผู้เรียนเป็นแกนกลางในการดำเนินการ (265-267) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนฝึกฝนต่อหน้าครู (260) P #3 ด้านผู้สอน - ครูผู้สอนต้องเน้นความรู้ที่ถูกต้อง (394-395) - การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมต่อผู้เรียนและเนื้อหา (395-396) - แหล่งที่มาของข้อมูลน่าเชื่อถือ (296) - ครูควรเป็นผู้กลั่นกรององค์ความรู้ เนื้อหาต่างๆ (297) - ครูควรอยู่ใกล้ชิดผู้เรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (297-298) - ให้คำแนะนำแนวทางแก่ผู้เรียน (299)

Category	Initial Coding
	- ครูต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ (301-302) - ในระดับปริญญา ตัวครูต้องเป็นต้นแบบ (301-303) - สื่อมีไว้เพื่อทบทวนสิ่งที่ครูสอน (304), (306) - ครูควรเป็นต้นแบบในการถ่ายทอด (305-306) - ครูควรถ่ายทอดทำร้ายด้วยตนเอง (307) - ความรู้ภาคทฤษฎีเน้นกระบวนการสืบค้นจากแหล่งข้อมูล แล้วมาวิพากษ์ (309-310) - ครูเป็นที่ปรึกษาในทุกกิจกรรม และดำเนินตามรูปแบบการเรียนรู้ (311-314) - เน้นผู้เรียนเป็นแกนในการเรียนรู้ (314-315) - เน้นรูปแบบการสอนเชิงบูรณาการ (317) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องฝึกฝนต่อหน้าครู รับการแก้ไขทำร้าย คำแนะนำในสิ่งที่ถูกต้อง (308-309) P #4 ด้านผู้สอน - การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมอย่างรวดเร็ว (248) - การเปลี่ยนแปลงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม (249-250) - ครูผู้สอนต้องเน้นความรู้ที่ถูกต้อง (251-252) - ครูต้องเลือกสื่อที่เหมาะสมกับผู้เรียน (252) - ที่มาของแหล่งข้อมูลน่าเชื่อถือ (253) - ครูเป็นผู้กลั่นกรององค์ความรู้ต่างๆ (253-254) - ครูควรอยู่ใกล้ชิด ดูแลอย่างทั่วถึง (255)

Category	Initial Coding
	- ครูให้คำแนะนำและแนะแนวทางแก่ผู้เรียน (256) - ในการเรียนนาฏศิลป์หลักการสำคัญอยู่ที่ตัวครู (259) - ครูต้องเป็นต้นแบบ (259), (262) - จับท่ารำให้ผู้เรียน (260) - แก้ไขในสิ่งที่ผิด (260) - ครูควรถ่ายทอดท่ารำด้วยตนเอง (264) - ให้ผู้เรียนไปฝึกฝนท่ารำ หรือฝึกฝนต่อหน้าครู (265) - ครูแก้ไขท่ารำ หรือแนะนำในสิ่งที่ถูกต้อง (265-266) - ความรู้ในภาคทฤษฎีนั้นสอนเน้นกระบวนการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ (266-267) - แบ่งกลุ่มวิพากษ์หาความถูกต้อง (267) - เป็นงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว (268) - ครูเป็นที่ปรึกษาคอยแนะนำ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิด (268-269) - การสรุปบทเรียนโดยกระบวนการ ประเมินกิจกรรมกลุ่ม (269-270) - กระบวนการทวนสอบบทเรียน บูรณาการเนื้อหาความรู้รอบตัว และรอบโลก (272-273) ด้านผู้เรียน - ในระดับปริญญา มีความคิดเป็นของตนเอง (257) - การเรียนจากสื่อผู้เรียนอาจไม่รู้ความผิดพลาด (260-261) - จดจำในสิ่งที่ผิดไปตลอด (261-262) - สื่อคือตัวช่วยในการทบทวน หรือทวนท่ารำ (262-263)

Category	Initial Coding
2.5 การสอนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงการตัดสินใจ ท่านใช้รูปแบบและเทคนิคอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - ต้องมีไหวพริบปฏิภาณ (414) - ฝึกฝนและทบทวน (419) - ต้องเข้าใจเนื้อหาวิเคราะห์แยกแยะ หมวดหมู่ ตามความเหมาะสมและถูกต้อง (421-422) - ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียน ในทุกสาขา (423-425) P #2 ด้านผู้สอน - ผู้เรียนต้องมีไหวพริบปฏิภาณ (270) - การสั่งสมประสบการณ์กับการตัดสินใจที่ ถูกต้อง (271-274) - การวิเคราะห์จากความเข้าใจในเนื้อหาสู่ การแยกแยะและนำไปใช้ คือกระบวนการ ในการช่วยการตัดสินใจของผู้เรียน (277- 280) - สามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนในทุกสาขาวิชา (280-281) P #3 ด้านผู้สอน - เรียนรู้จากความเข้าใจในเนื้อหาสู่การ วิเคราะห์แยกแยะหมวดหมู่ สู่การเรียนรู้ (326-327) - สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และ สาขาวิชา (329-330) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องมีไหวพริบปฏิภาณในการ ตัดสินใจ (320-321) - ต้องสั่งสมประสบการณ์ (231) - ต้องฝึกฝนและทบทวน (325)

Category	Initial Coding
	P #4 ด้านผู้สอน - หลักการสำคัญต่อการตัดสินใจในการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตจริงของผู้เรียน ครูต้องเข้าใจเนื้อหา (283-284) - ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนในทุกสาขาวิชา (287-288) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องมีไหวพริบปฏิภาณ (277) - การตัดสินใจต้องส่งสมประสบการณ์ (278) - ประสบการณ์ การทบทวนและการฝึกฝนจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจ (278-279), (282)

3. ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะและด้านทฤษฎีในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร

Category	Initial Coding
3.1 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปฏิบัติในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - การฝึกทักษะเป็นหลัก (428) - สอนความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ (428-429) - ครูคือตำราและมีบทบาทสำคัญ (430) - ครูเป็นที่ปรึกษาและสังเกตผู้เรียน (450-451) - ครูเป็นผู้สาธิตและถ่ายทอดเทคนิคลีลา (452) - ต้องสอนให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญู (453-455) - ครูต้องสาธิตท่ารำอย่างเต็มตัว (463) - ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียน (463) - คอยดูแลผู้เรียน แนะนำ แก้ไขท่ารำให้ผู้เรียน (465-466)

Category	Initial Coding
	- ให้ความรักและเมตตาต่อศิษย์ไม่ปิดบังความรู้ (466-467) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องคอยสังเกต คอยเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูผู้สอน (430-432) - ใช้สื่อช่วยเตือนความจำ ในการฝึกทักษะ (432-439) - ต้องมีความขยันและอดทน (447) - ต้องหมั่นฝึกหัด ฝึกซ้อม และสังเกตท่ารำครูผู้สอน (447-449), (457-460) - รำตามครูผู้สอน สังเกตลีลา เทคนิควิธีการรำ (451-452) - อ่อนน้อมถ่อมตน กตัญญู (454-455), (461) P #2 ด้านผู้สอน - การสอนนาฏศิลป์เน้นการฝึกทักษะ และความรู้ต่างๆควบคู่กันไป (284-285) - ครูมีบทบาทสำคัญ เพราะคุณคือตำรา (286-287) - ครูเป็นสิ่งสำคัญ (288) - ครูผู้สอนต้องแนะนำ หรือแก้ไขท่ารำที่ผิดและไม่เหมาะสมทันที (297-298), (315-316) - ครูคอยสังเกตผู้เรียนของตนเอง ตลอดเวลา (298-299), (314-315) - ครูรำนำ ผู้เรียนรำตาม และสังเกตลีลาท่ารำ เทคนิควิธีการของครู (299-300) - ครูต้องวางพื้นฐานท่ารำที่เหมาะสมแก่ศิษย์ (312) - ครูต้องสาธิตท่ารำอย่างเต็มตัว (312-313) - ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียนได้เลียนแบบ (313)

Category	Initial Coding
	- สร้างแนวทางในการปฏิบัติทำรำ (313-314) - ครูให้ความรักและความเมตตาแก่ศิษย์ (316) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องคอยสังเกต คอยเลียนแบบ ปฏิบัติตามที่ครูถ่ายทอด ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ (286-288), (309) - ผู้เรียนต้องมีความขยัน และความอดทน (295-296) - ต้องหมั่นฝึกหัด ฝึกซ้อม เพื่อแก้ไขด้วยตนเอง หมั่นสังเกตท่ารำของผู้สอน (295-297), (306) - ผู้เรียนต้องเข้าปรึกษาครูผู้สอน (298-299), (308) - มีความอ่อนน้อมถ่อมตน (302) - กตัญญูต่อครูผู้สอน (309-310) P #3 ด้านผู้สอน - การสอนนาฏศิลป์เน้นการฝึกทักษะ ให้ความรู้ควบคู่ไปด้วย (333-334) - ครูมีบทบาทสำคัญ เพราะครูคือตำราในการถ่ายทอด (335-336) - ผู้เรียนต้องสังเกตเลียนแบบและปฏิบัติตามครู (336-337) - สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยเตือนความจำ (338) - ความสำคัญในการถ่ายทอดอยู่ที่ครูผู้สอน (338-339) - ครูผู้สอนต้องแก้ไขท่ารำที่ผิดให้แก่ผู้เรียน (346-347) - ครูรำนำผู้เรียนรำตาม (348)

Category	Initial Coding
	- ครูต้องวางพื้นฐานให้เหมาะสมแก่ศิษย์ (359) - ครูต้องสาธิตการร่าอย่างเต็มตัว (359-360) - ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบให้กับผู้เรียน (360) - ครูต้องคอยดูแลผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนกำลังฝึกซ้อม (361-362) - ครูต้องแนะนำหรือแก้ไขท่าร่าที่ผิด หรือไม่เหมาะสมทันที (362-363) - ให้ความรักและความเมตตาต่อศิษย์ (363) - ไม่ปิดบังความรู้แก่ศิษย์ (364) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องมีความขยัน และอดทน หมั่นฝึกซ้อม เพื่อแก้ไขด้วยตนเอง หมั่นสังเกตท่าร่าครูผู้สอน (345-346), (354-355) - ผู้เรียนต้องเข้าไปปรึกษาครูเมื่อปฏิบัติท่าร่าไม่ถูกต้อง (347-348), (356-357) - ผู้เรียนสังเกตถึงลีลาการร่า เทคนิควิธีการจากครู (349-350) - ผู้เรียนต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน (351) - ผู้เรียนเลียนแบบครูและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะขั้นสูงอย่างชำนาญ (357-358) - กตัญญูต่อครูผู้สอน (358) P #4 ด้านผู้สอน - การสอนนาฏศิลป์นั้นเน้นการฝึกทักษะเป็นหลัก (291) - สอนความรู้ต่างๆ ควบคู่ไปด้วย (291-292) - ครูมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก (293) - ครูคือดารา (293) - ครูเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนนาฏศิลป์ (295) - สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยเตือนความจำ (296)

Category	Initial Coding
	- ครูผู้สอนเป็นหลัก (296) - ครูผู้สอนแก้ไขตำรา ให้ต้องจำ (303-304) - การเรียนนาฏศิลป์นั้นความกตัญญูเป็นสิ่งที่สำคัญมาก - ครูต้องวางพื้นฐานตำรา ให้เหมาะสมแก่ศิษย์ (316) - ครูต้องสาธิตการรำอย่างเต็มตัว (316-317) - ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบ ให้กับผู้เรียนได้เลียนแบบ หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติตำรา (317-318) - ครูต้องคอยอยู่ดูแลผู้เรียน ในขณะที่ฝึกซ้อม (318-319) - ครูต้องแนะนำหรือแก้ไขตำราที่ผิด หรือไม่เหมาะสมทันที (319-320) - ให้ความรัก ความเมตตา ต่อศิษย์ (320) - ไม่ปิดบังความรู้แก่ศิษย์ (320-321) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนต้องคอยสังเกต คอยเลียนแบบ และปฏิบัติตามการถ่ายทอด (294), (313) - สังเกตลีลาท่ารำของครู (295) - ผู้เรียนต้องมีความขยัน และความอดทน (301) - ต้องหมั่นฝึกหัด หมั่นฝึกซ้อม เพื่อแก้ไขด้วยตนเอง (302-303), (311) - หมั่นสังเกตท่ารำของครูผู้สอน (303), (311-312) - หากไม่เข้าใจต้องไปปรึกษาครู (304), (313-314) - ครูรำนำ ขอให้ผู้เรียนตั้งใจรำตาม (305) - สังเกตลีลาท่ารำ เทคนิควิธีการ (306) - ต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน (308) - อย่าหยิ่งผยองไม่มองใคร (308)

Category	Initial Coding
	- เลียนแบบและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะขั้นสูง อย่างชำนาญ (314-315)
3.2 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - เชื่อมโยงเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับวิชาต่างๆ (471-473) - บูรณาการให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ (473-474) - จัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการจัดการแสดงกับวิชาอื่น โดยสอดแทรกความรู้ในศาสตร์ต่างๆ (475-483) - ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (486) - เชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่างๆ ด้านอารมณ์ สังคม เจตคติ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์อย่างเหมาะสม (488-494) - การสอนแบบบูรณาการผู้เรียนต้องมีความรู้อย่างเพียงพอ ครูผู้สอนต้องจัดการให้อย่างเหมาะสม (495-496) - ครูต้องมีประสบการณ์แสดงและการสอนในการเชื่อมโยงเนื้อหาให้กับผู้เรียนได้อย่างเข้าใจ (497-498) P #2 ด้านผู้สอน - ครูสอนการเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในวิชาต่างๆ STEM+A (320-331) - ครูผู้สอนต้องอธิบายการเรียนรู้ การสอนนาฏศิลป์ ครูมีบทบาทสำคัญมาก (333) - ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (335) - การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (335-336) - กระบวนการการจัดประสบการณ์ตามความสนใจ และความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาทั้งสาระในศาสตร์ต่างๆ (336-340)

Category	Initial Coding
	- นำความรู้ ทักษะ เจตคติ ในการสร้างงานแสดง ไปใช้ในชีวิตในสังคม (340-342) - การสอนแบบบูรณาการผู้เรียนต้องมีความรู้ อย่างเพียงพอ (344) - ครูผู้สอนต้องจัดการได้อย่างเหมาะสมต่อผู้เรียน (315-346) - ครูต้องมีประสบการณ์ในการเรียนการสอน (346) - ครูต้องเชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ (347-348) ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (331-332) P #3 ด้านผู้สอน - การเชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในศาสตร์ต่างๆ (STEMA) มาบูรณาการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (368-371) - ครูผู้สอนจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการการจัดการแสดงกับการเรียนนาฏศิลป์ (372-374) - ครูผู้สอนต้องสอนให้รู้ หลักการเรียนนาฏศิลป์ ความสมดุล องศาของท่ารำ (374-375) - ครูผู้สอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (379-380) - ครูมีบทบาทสำคัญอย่างมาก (381) - ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (383) - การสอนแบบบูรณาการผู้เรียนต้องมีความรู้เพียงพอ (392) - ครูผู้สอนต้องจัดการให้เหมาะสมต่อหน่วยการเรียน และต่อผู้เรียน (393-394)

Category	Initial Coding
	- ครูต้องมีประสบการณ์ในการสอน เชื่อมโยงเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจ ได้อย่างเหมาะสม (394-396) - ครูเป็นกลไกสำคัญในการจัดการเรียนการสอน (398) P #4 ด้านผู้สอน - การจัดการเรียนรู้ เชื่อมโยงเนื้อหา ที่เกี่ยวข้องเช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี (325-327) - นำความรู้จากศาสตร์ต่างๆมาบูรณาการ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (327-328) - ก่อนการบูรณาการนั้น ผู้เรียนต้องมีทักษะในวิชาชีพ การสอนได้ แสดงได้ ควบคุมได้ พอสมควร (328-329) - ครูผู้สอนอาจให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมที่สามารถบูรณาการ การจัดการแสดง กับ การเรียนนาฏศิลป์ (330-331) - ครูผู้สอนต้องสอนให้รู้หลักการเรียน นาฏศิลป์ ความสมดุลของท่ารำ องค์ของท่ารำ ต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ อะไรบ้าง (332-333) - การจัดแถวตามรูปทรงคณิตศาสตร์ จังหวะ การคำนวณพื้นที่ในการแสดง (333-334) - การกำหนดฉาก การกำหนดโครงสร้าง ในการสร้างฉาก ความรู้ทางสถาปัตยกรรม และศิลปะ ครูผู้สอนจึงต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (336-337) - ในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์นั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญมาก (338)

Category	Initial Coding
	- เพื่อให้ผู้เรียนนำสามารถนำความคิดรวบยอดจากศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตจริงได้ ครูจึงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (338-340) - การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่าง ๆ (340-343) - สามารถนำความรู้ ทักษะและเจตคติ ไปสร้างงานการแสดง (346) - สอนให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และเข้าใจสังคมอย่างมีความสุข (348) - การสอนแบบบูรณาการผู้เรียนต้องมีความรู้เพียงพอ (349) - ครูผู้สอนต้องจัดการให้เหมาะสม (350) - เลือกหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน (350-351) - ครูต้องมีประสบการณ์ในการเรียน และ การสอน เชื่อมโยงเนื้อหา ให้ผู้เรียนเข้าใจ และจัดการได้อย่างเหมาะสม เกิดประสบการณ์ (351-353)
3.3 ท่านใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ TPCK ในการฝึกปฏิบัติผู้เรียนให้เกิดความชำนาญและเกิดความเชี่ยวชาญในกระบวนการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยอย่างไร	P #1 ด้านผู้สอน - ในอดีตจะถ่ายทอดโดยครูเป็นหลัก (503) - สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยทวนความจำ (504) - ครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด (504) - ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น (505) - อัดสำเนาเอกสาร ทบทวนเนื้อหา (505-506) - รับการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว (506-507) - ในปัจจุบันมีสื่อต่างๆ ศึกษาเพิ่มเติม (507)

Category	Initial Coding
	- เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านสื่อมัลติมีเดีย (507-508) - สิ่งที่น่าดึงดูดใจ หากผู้เรียนมีทักษะน้อย ไปเรียนรู้ด้วยตนเอง หากผิดพลาดไม่มีใครคอยชี้แนะ อาจเป็นต้นเหตุให้จดจำในสิ่งที่ผิด และถ่ายทอดในสิ่งที่ผิด (509-512) - ครูผู้สอนต้องคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการ ให้ผู้เรียนทวนเนื้อหา ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนศึกษาปฏิบัติเอง (514-515) - ครูต้องเป็นผู้ถ่ายทอดทำซ้ำ สื่อคือเครื่องมือช่วยทวนทำซ้ำ (516-517) - ครูต้องจัดการกลุ่มการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่ต้องการ (518-519) - ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล บุคคลอันเป็นที่ยอมรับ ต้องมีประสบการณ์ (520-521) - วิธีการสอนครูต้องเลือกให้เหมาะสม การเรียนปฏิบัติ ครูต้องสาธิต (522-523) - ถ่ายทอดตัวต่อตัว หรือกลุ่ม แบ่งสลับกับปฏิบัติ (524) - ครูต้องควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด (525) - บูรณาการเนื้อหา ความรู้ให้เท่าทันยุคสมัย (527) - ครูคอยเป็นที่ปรึกษาในชั้นเรียน (530) - ครูต้องสอดแทรกความรู้ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม (530-534) P #2 ด้านผู้สอน - การเรียนนาฏศิลป์นั้นต้องถ่ายทอดโดยครู (352) - สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยทวนความจำ เนื้อหาวิชา (352-353)

Category	Initial Coding
	- ครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด เป็นการเล่าให้ฟัง จากรุ่นสู่รุ่น (353-354) - เอกสารอัดสำเนา ให้ผู้เรียนได้ทบทวน เนื้อหา(354-355) - การใช้สื่อทางด้านเทคโนโลยีทำให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีความตื่นตัว สนุกสนาน (363-364) - ครูผู้สอนต้องคัดเลือกเนื้อหาที่ถูกต้องให้ ผู้เรียนทบทวนเนื้อหา ไม่ปล่อยให้ผู้เรียน ศึกษาปฏิบัติเองจากสื่อ (364-366) - ครูต้องเป็นผู้ถ่ายทอดทำซ้ำ (366-367) - สื่อต่างๆคือเครื่องช่วยทบทวนเนื้อหา และ ทำซ้ำ (367-368) - ครูต้องจัดการกลุ่มการเรียนรู้ วิเคราะห์ เนื้อหาที่ถูกต้อง (369) - ความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งที่มา บุคคล ต้องมีประสบการณ์น่าเชื่อถือ (370-371) - วิธีการสอนปฏิบัติครูต้องเลือกให้เหมาะสม กับกิจกรรม (372) - การสอนปฏิบัติใช้วิธีการสาธิต (373) - วิธีการสอนเป็นส่วนตัว หรือเป็นกลุ่มแบ่ง สลับกับปฏิบัติ (374) - ครูคอยควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่ทิ้ง ชั้นเรียน (374-375) - การสอนทางด้านทฤษฎี ครูต้องบูรณาการ เนื้อหา วิธีการ ความรู้ให้เท่าทันยุคสมัย เครื่องมือเครื่องใช้ต้องเพียงพอต่อการ เรียนรู้ (377-378) - กำหนดแหล่งที่มาของข้อมูล หรือให้ความรู้ พื้นฐานก่อนการศึกษา (378-379) - ตั้งประเด็นคำถามและให้ผู้เรียนหาคำตอบ (379-380)

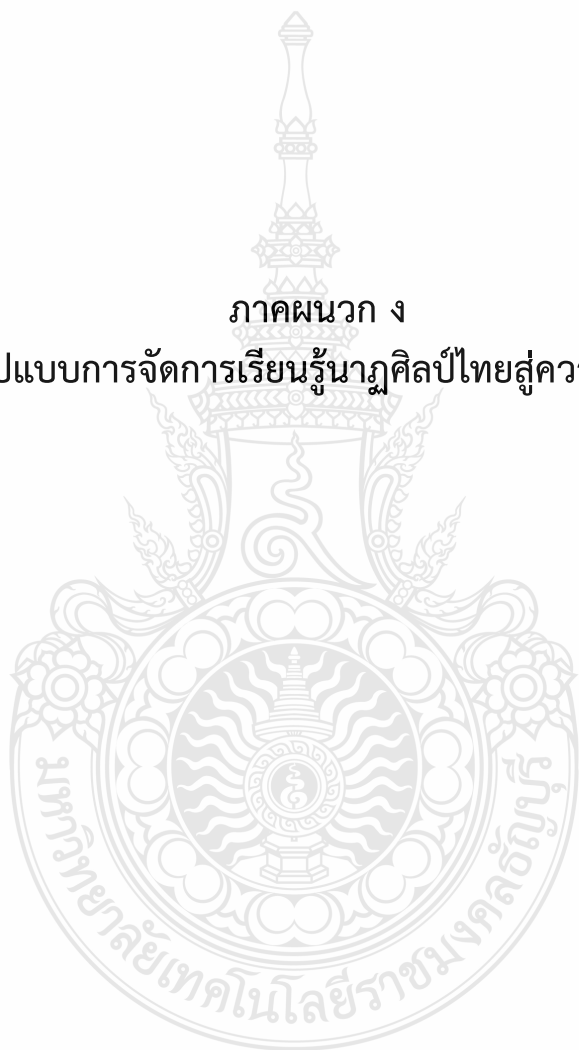
Category	Initial Coding
	- ครูคอยเป็นที่ปรึกษา (380) - ครูต้องสอดแทรกความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมต่อเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้ (381-383) - ครูต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้ (383-384) ด้านผู้เรียน - ในอดีตรับการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว ปัจจุบันมีสื่อต่างๆ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างแพร่หลาย (356-358) - ผู้เรียนมีทักษะน้อย เรียนด้วยตนเอง หากผิดพลาดไม่มีผู้คอยชี้แนะ อาจจดจำในสิ่งที่ผิดได้ (358-362) - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้ (381) P #3 ด้านผู้สอน - การเรียนนวัตศิลป์ต้องถ่ายทอดจากครูเป็นหลัก (402) - สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยทวนความจำเนื้อหาวิชา (403) - วิธีการถ่ายทอดในอดีตเป็นการเล่าให้ฟังจากรุ่นสู่รุ่น (404) - เอกสารอัดสำเนาให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหา (404-405) - การถ่ายทอดในอดีต รับการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว ปัจจุบันมีสื่อต่างๆ เพิ่มเติมอย่างแพร่หลาย (406-407) - การเข้าถึงข้อมูลอย่างง่ายผ่านสื่อเทคโนโลยี (406-408)

Category	Initial Coding
	- ผู้เรียนมีทักษะน้อย ไม่เลือกใช้สื่อ อาจเป็นเหตุให้จดจำในสิ่งที่ผิดและนำไปถ่ายทอดอย่างผิดพลาดตลอดไป (408-412) - การใช้สื่อทำให้การเรียนรู้น่าสนใจ มีความตื่นเต้น สนุกสนาน (413-414) - ครูผู้สอนต้องคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนทวนเนื้อหา ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนศึกษาปฏิบัติเอง (414-415) - ครูต้องเป็นผู้ถ่ายทอดทำซ้ำ สื่อต่างๆคือ เครื่องช่วยทวนทำซ้ำ (416-417) - ครูต้องจัดการกลุ่มการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ถูกต้อง ให้ผู้เรียนทราบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งที่มา (419-420) - วิธีการสอนปฏิบัติครูต้องเลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรม ครูเป็นผู้สาธิต ถ่ายทอดทำซ้ำ (422-423) - ครูถ่ายทอดด้วยวิธีตัวต่อตัว หรือแบ่งกลุ่มสลับกันปฏิบัติ (424) - ครูไม่ทิ้งชั้นเรียน (425) - วิธีการสอนความรู้ที่เป็นทฤษฎี ครูต้องบูรณาการเนื้อหา วิธีการสอน และความรู้ให้เท่าทันยุคสมัย (426-427) - วัสดุการเรียนต้องเพียงพอต่อการเรียนรู้ (427-428) - ครูเป็นที่ปรึกษาในชั้นเรียน โดยกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการกำหนดการเรียนรู้ (430-431) - ครูต้องสอดแทรกความรู้ เนื้อหาวิชา ประสบการณ์ ของผู้เรียน (431-433) - ครูต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ (433-434)

Category	Initial Coding
	ด้านผู้เรียน - ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างทันสมัย (418-419) P #4 ด้านผู้สอน - การเรียนนาฏศิลป์นั้น ต้องถ่ายทอดจากครูเป็นหลัก สื่อเป็นเพียงเครื่องช่วยทวนความจำเนื้อหาวิชา (357-358) - ครูผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอด อาจเป็นการเล่าให้ฟังจากรุ่นสู่รุ่น หรือเอกสารอัดสำเนา ให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหา (358-360) - ในส่วนของท่ารำรับการถ่ายทอดจากครูเพียงทางเดียว (360-361) - ในปัจจุบันมีสื่อต่างๆ ให้ศึกษาเพิ่มเติมอย่างแพร่หลาย การเข้าถึงข้อมูลอย่างง่ายๆ เป็นสิ่งที่น่ากังวล (361-363) - การใช้สื่อต่างๆ ทำให้การเรียนรู้น่าสนใจ มีความตื่นเต้น สนุกสนาน (368-369) - ครูผู้สอนต้องคัดเลือกข้อมูลที่ถูกต้องให้ผู้เรียนทวนเนื้อหา (369-370) - ไม่ปล่อยให้ผู้เรียนศึกษาปฏิบัติเองจากสื่อ (370-371) - หลักการสำคัญในการถ่ายตมนาฏศิลป์ คือ ครูต้องเป็นผู้ถ่ายทอดท่ารำให้ สื่อต่างๆ คือเครื่องช่วยทวนการถ่ายทอดท่ารำ (371-372) - ในด้านทฤษฎี สื่อต่างๆ ใช้ในการสืบค้นข้อมูล (373-374) - ครูต้องจัดการกลุ่มการเรียน โดยวิเคราะห์เนื้อหาที่ถูกต้อง แหล่งที่มาของข้อมูล น่าเชื่อถือ (374-376) - วิธีการสอนครูต้องเลือกให้เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น การเรียนปฏิบัติ ครูต้องสาธิต

Category	Initial Coding
	อาจด้วยตัวต่อตัว หรือเป็นกลุ่มแบ่งสลับกับปฏิบัติ (377-379) - ครูคอยควบคุมชั้นเรียนอย่างใกล้ชิด ไม่ทิ้งชั้นเรียน สังเกตชั้นเรียนตลอดเวลา (379-380) - ครูต้องเลือกวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสม (381-382) - บูรณาการเนื้อหา ความรู้ให้เท่าทันยุคสมัย อุปกรณ์เพียงพอต่อการเรียนรู้ (382-383) - ครูคอยเป็นที่ปรึกษาในชั้นเรียน (385) - ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดการเรียนรู้ (386) - ครูต้องสอดแทรกความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ต่อเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ของผู้เรียน (387-388) - ครูต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามวัย และประสบการณ์ (388-389) ด้านผู้เรียน - หากผู้เรียนมีทักษะน้อยไปเรียนด้วยตนเอง หากผิดพลาดไม่มีใครคอยชี้แนะ อาจจดจำในสิ่งที่ผิด (363-367)

ภาคผนวก ง
แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมสู่ความเป็นพลเมืองโลก

แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน

1. สถานผู้ประเมิน
 - ศิลปินแห่งชาติ
 - ผู้เชี่ยวชาญ
2. วุฒิการศึกษาผู้ประเมิน
 - ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - ปริญญาตรี
 - ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก
3. ประสบการณ์การสอนนาฏศิลป์ไทย.....ปี (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบร่างรูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship

ประเด็นการประเมิน	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	ควรปรับปรุง	ข้อเสนอแนะ
1. ชื่อรูปแบบภาษาไทย				
2. ชื่อรูปแบบภาษาอังกฤษ				
3. หลักการและแนวคิดของรูปแบบ				
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ				
5. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ				
6. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับ				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ของ
รูปแบบ KSAT Learning Management Model for Global Citizenship 6 ชั้นตอน

การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด
- 4 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก
- 3 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง
- 2 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย
- 1 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ	
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1		
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize)												
1.1 นำเข้าสู่ประวัติ ประโยชน์ คุณค่า (ร่ว มาตรฐาน)												
1.2 ครูใช้เทคโนโลยีนำ เสนอ การแสดงร่ว มาตรฐาน												
ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn)												
2.1 ขั้นที่ 1 ขั้นให้ ความรู้ เนื้อร้องและทำนอง เพลง												
2.1.1 ครูผู้สอนวิเคราะห์ เนื้อร้อง และความหมายของ แต่ละบทเพลง โดยเชื่อมโยง กับความเป็นพลเมืองโลก												
2.1.2 ครูอ่านเนื้อร้อง ให้ผู้เรียนอ่านตาม												
2.1.3 ครูฝึกทักษะการ ร้องนำที่ละวรรค ผู้เรียน ร้องตามครูผู้สอนจนจบ												
2.1.4 ครูฝึกทักษะการ ร้องนำ ให้ผู้เรียนร้องตาม อย่างถูกต้องตามทำนองและ จังหวะ												

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
2.1.5 ผู้เรียนร้องเพลง ได้ถูกต้องตามทำนองและ จังหวะ											
2.2 ชั้นที่ 2 ชั้นให้ความรู้ ทางด้านทักษะปฏิบัติทางด้าน นาฏศิลป์ไทย 2.2.1 ครูผู้สอนสาธิต ทำรำตามเนื้อร้อง และทำนอง เพลง											
2.2.2 นักเรียนสังเกต ทำรำ และลีลาการรำของ ครูผู้สอน											
2.2.3 นักเรียนปฏิบัติ ทำรำ โดยการเลียนแบบ และปฏิบัติตามครูผู้สอน											
2.2.4 นักเรียนปฏิบัติ ทำรำโดยครูเป็นผู้แนะนำ และคอยจับทำรำ และแก้ไข ทำรำให้ถูกต้อง											
ชั้นที่ 3 ชั้นทบทวน (Repeat) 3.1 นักเรียนปฏิบัติทำ รำ โดยครูเป็นผู้แนะนำ											
3.2 ครูควบคุม สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขทำ รำให้กับผู้เรียน											
3.3 ครูสอดแทรก จริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับ ความเป็นพลเมืองโลก											
ชั้นที่ 4 ชั้นชำนาญ (Skillful) 4.1 นักเรียนฝึกปฏิบัติ ทำรำบ่อย ๆ											

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
4.2 นักเรียนมีลีลาท่า รำและสามารถปฏิบัติท่ารำ ได้อย่างเหมาะสมกับ บุคลิกภาพของตน											
ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) 5.1 นักเรียนสามารถ ปฏิบัติท่ารำได้อย่างสร้างสรรค์											
5.2 นักเรียนสามารถ แก้ไข และพัฒนาทักษะการ ปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเอง อย่างชำนาญ											
ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion) 6.1 ผู้เรียนสามารถฝึก ปฏิบัติท่ารำร่วมกับเพื่อนร่วม ชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ											
6.2 ผู้เรียนสามารถ อธิบายถึงรูปแบบการแสดง และการใช้ประโยชน์จาก ความรู้ที่เรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ											
6.3 นักเรียนสามารถ จัดการแสดงการรำมาตรฐาน และนำไปเผยแพร่สู่สื่อสังคม ออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์											

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด
- 4 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับมาก
- 3 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับปานกลาง
- 2 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อย
- 1 ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ระดับน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
การประเมินผลสัมฤทธิ์ ด้านพุทธิพิสัย											
ด้านจิตพิสัย											
ด้านทักษะพิสัย											
การประเมินความเป็น พลเมืองโลก											

ข้อเสนอแนะ

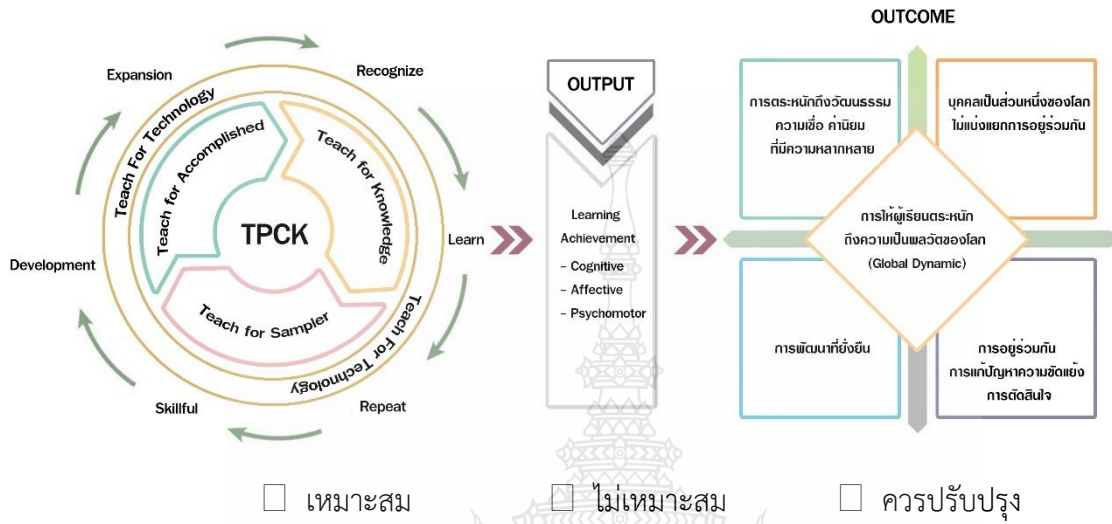
.....

.....

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแผนภาพ

KSAT Learning Management Model for Global Citizenship

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้.....
แนะนำตัว.....เกี่ยวกับที่มาของการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
(KSAT Learning Management Model for Global Citizenship)

ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมใน
การเรียนรู้แบบปฏิบัติ และเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาศิลปะให้กับผู้เรียน

.....
.....
.....

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้(Learn) คือ การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติทางด้าน
นาฏศิลป์ โดยครูเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนด้วยการเลียนแบบและการฝึกจากครูผู้สอน
เป็นหลัก

.....
.....
.....

ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat) คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติทักษะทำซ้ำด้วยตนเอง
โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยสังเกต ประเมิน และให้คำแนะนำในการแก้ไขทำซ้ำอย่างถูกต้อง ตลอดจน
สอดแทรกการสอนทักษะความเป็นพลเมืองโลก

.....
.....
.....

ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทำซ้ำได้ด้วยตนเองอย่าง
ถูกต้องเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเอง และตามบุคลิกลักษณะสำคัญเฉพาะของการแสดงนั้น ๆ อีก
ทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิบัติ ทำซ้ำในรูปแบบอื่น ๆ ได้

.....
.....
.....

ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) คือ การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และ พัฒนา โดยสามารถปฏิบัติทำซ้ำได้เหมาะสม และถูกต้อง ตามรูปแบบของการปฏิบัติทำซ้ำโดยเริ่มจาก การสังเกตตนเอง และสามารถปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

.....

.....

.....

ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion) คือ ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติ ทำซ้ำไปขยายผลสู่บุคคลอื่นในลักษณะการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

.....

.....

.....

**ตอนที่ 2 ความเหมาะสมในการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก
KSAT Learning Management Model for Global Citizenship**

การประเมินความเหมาะสม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 ความเหมาะสมระดับมากที่สุด
- 4 ความเหมาะสมระดับมาก
- 3 ความเหมาะสมระดับปานกลาง
- 2 ความเหมาะสมระดับน้อย
- 1 ความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize)						
ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้(Learn)						
ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat)						
ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful)						
ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development)						
ขั้นที่ 6 ขั้นขยายผล (Expansion)						

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. เสร็จสิ้นการสัมภาษณ์เวลา.....น.

ภาคผนวก จ
คู่มือการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ชุดร่วางมาตรฐาน

คู่มือการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก ชุดร่างมาตรฐาน

เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ

โครงการถ่ายทอดรูปแบบการสอน
และสร้างโรงเรียนต้นแบบการสอน

นาฏศิลป์ไทย

รูปแบบ KSAT Teaching Model for Global Citizenship
โดยใช้การแสดง ชุด ร่างมาตรฐานในการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานิช บุญทองเล็ก

สาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา
ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วิธีแสกนคิวอาร์โค้ด (QR Code)

1. เปิดแอปพลิเคชัน Line

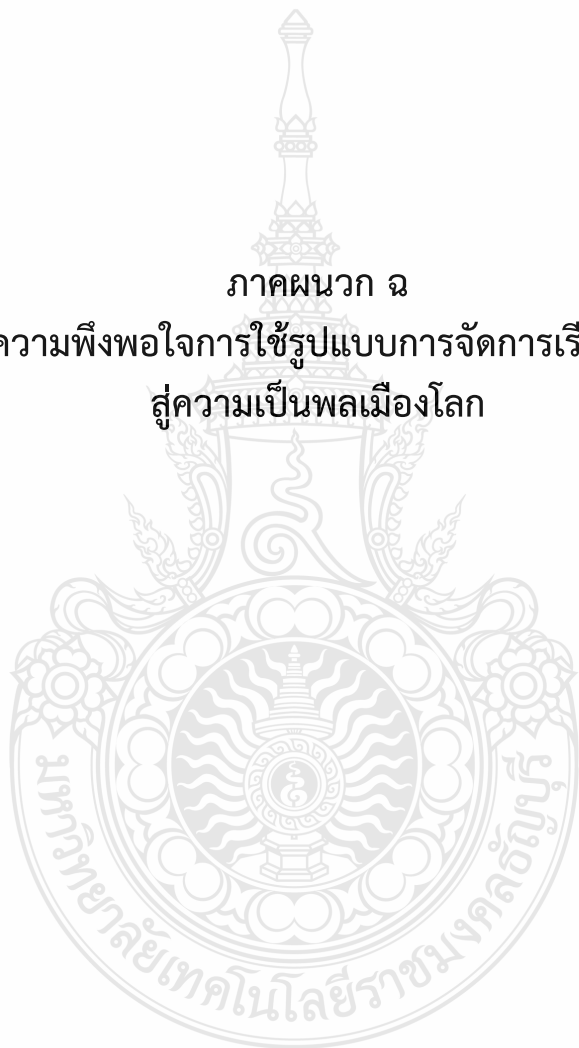
2. ไปที่เมนู "เพิ่มเพื่อน"

3. เลือกสแกน QR CODE
แ

ภาคผนวก ฉ
แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก

แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. อายุ

- น้อยกว่า 25 ปี 25 – 30 ปี
 31 – 35 ปี 36 – 40 ปี
 41 – 45 ปี 45 – 50 ปี
 มากกว่า 50 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์สอน

- น้อยกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี
 11 – 15 ปี 16 – 20 ปี
 21 – 25 ปี มากกว่า 25 ปี

5. ระดับการจัดการเรียนการสอน

- ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา
 ขยายโอกาส

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจ

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 24 ข้อ โดยเกณฑ์ในการประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 = ความพึงพอใจระดับมากที่สุด
 4 = ความพึงพอใจระดับมาก
 3 = ความพึงพอใจระดับปานกลาง
 2 = ความพึงพอใจระดับน้อย
 1 = ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ประเด็นการประเมิน	ความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ (Recognize) การสร้างกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมในการเรียนรู้แบบปฏิบัติ						
1.1 ผู้สอนนำเสนอประวัติ ประโยชน์คุณค่าของรางวัลมาตรฐาน ผ่านสื่อการสอนที่หลากหลาย เช่น รูปภาพ วีดีโอ PowerPoint						
1.2 ผู้สอนเปิดเพลงรางวัลมาตรฐานให้ผู้เรียนฟัง 1-2 รอบแล้วให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาของเพลง						
ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learn) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ทฤษฎีและทักษะปฏิบัติ						
2.1.1 ผู้สอนนำเสนอเนื้อเพลงรางวัลมาตรฐานแล้วให้ผู้เรียนอ่าน 1 รอบ						
2.1.2 ผู้สอนอ่านเนื้อร้องให้ผู้เรียนอ่านตามเน้นจังหวะ						
2.1.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกทักษะการร้องประกอบจังหวะ โดยให้ผู้เรียนร้องตามผู้สอนนำทีละท่อน อย่างถูกต้องตามทำนองจังหวะ						
2.1.4 ผู้เรียนร่วมกันร้องเพลงให้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ						
2.1.5 ผู้สอนนำผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อร้องและความหมายของแต่ละบทเพลงโดยเชื่อมโยงความเป็นพลเมืองโลก						

ประเด็นการประเมิน	ความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
2.2.1 ผู้สอนสาธิตทำท่าตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง โดยให้ผู้เรียนสังเกตท่าและลีลาการรำของผู้สอน						
2.2.2 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำโดยการปฏิบัติตามผู้สอน						
2.2.3 ผู้เรียนปฏิบัติท่ารำเอง โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ คอยจับท่ารำ และแก้ไขท่ารำให้ถูกต้อง						
ขั้นที่ 3 ขั้นทบทวน (Repeat) การสนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกฝนปฏิบัติทักษะท่ารำด้วยตนเอง						
3.1 ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติท่ารำ โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำ สังเกต ประเมินและปรับแก้ไขท่ารำให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคล						
3.2 ผู้สอนสอดแทรกจริยธรรมการอยู่ร่วมกันกับความเป็นพลเมืองโลก						
ขั้นที่ 4 ขั้นชำนาญ (Skillful) การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง						
4.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติท่ารำด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ผู้สอนแนะนำ						
4.2 ผู้เรียนปรับลีลาท่ารำของตนเองและปฏิบัติท่ารำให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของตน						
ขั้นที่ 5 ขั้นพัฒนา (Development) การสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนา						
5.1 ผู้เรียนฝึกท่ารำได้โดยการจับกลุ่มกับเพื่อนโดยให้แต่ละคนช่วยกันสังเกตท่ารำแล้วให้ข้อเสนอแนะแก่กัน						
5.2 ผู้เรียนแก้ไข และพัฒนาทักษะการปฏิบัติท่ารำได้ด้วยตนเองอย่างชำนาญและให้คำแนะนำเพื่อนได้						

ประเด็นการประเมิน	ความพึงพอใจ					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ขั้นที่ 6 ขยายผล (Expansion) การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำองค์ความรู้และทักษะปฏิบัติทำร่ำไปขยายผลสู่บุคคลอื่น						
6.1 ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทำร่ำกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในสถานการณ์จำลองการแสดงบนเวที โดยให้แต่ละคนที่มีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบการแสดงของตนเอง						
6.2 ผู้เรียนนำรูปแบบการแสดงและความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับผู้สนใจ						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ช
แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for
Global Citizenship)

**แบบประเมินความพึงพอใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานคุณศิลป์ไทย
สู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship)**

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ประเมิน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPAX)

0.00 – 0.50

0.51 – 1.00

1.01 – 1.50

1.51 – 2.00

2.01 – 2.50

2.51 – 3.00

3.01 – 3.50

3.51 – 4.00

3. กำลังศึกษาในโรงเรียน.....

4. กลุ่มการศึกษา

กลุ่มมัธยมศึกษา (การศึกษาขั้นพื้นฐาน)

กลุ่มประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

5. กลุ่มภูมิภาคสถานศึกษา

ภาคเหนือ

ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาคตะวันตก

ภาคตะวันออก

ภาคใต้

6. อาชีพผู้ปกครอง

เกษตรกร

ค้าขาย

รับจ้าง

พนักงานบริษัทเอกชน

รับราชการ

รัฐวิสาหกิจ

อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านภายในส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ โดยเกณฑ์ในการประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 = ความเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
- 4 = ความเป็นพลเมืองโลกมาก
- 3 = ความเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
- 2 = ความเป็นพลเมืองโลกน้อย
- 1 = ความเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ด้านภายในส่วนบุคคล	ความเป็นพลเมืองโลก					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. ฉันให้ความเคารพผู้อาวุโส						
2. ฉันปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ของฉัน อย่างดีที่สุด						
3. ฉันปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ของชุมชนและสังคม						
4. ฉันยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักคำสอน และความศรัทธา						
5. ฉันทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต						
6. ฉันมีความอดทนต่อการทำงานและแรง กดดันต่าง ๆ						
7. ฉันเป็นคนมีวินัยในการทำงาน						
8. ฉันแก้ปัญหาด้วยเหตุผลเสมอ						
9. ฉันพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนพูด หรือ ตัดสินใจ						
10. ฉันให้เกียรติผู้อื่นเสมอในการพูด						
11. ฉันยอมรับต่อการผิดพลาดของตนเอง						
12. ฉันภูมิใจในชาติกำเนิดของตัวเอง						
13. ฉันชอบที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ						
14. เทคโนโลยีมีส่วนสำคัญในการเรียนรู้ ของฉัน						
15. ฉันชอบศึกษาข้อมูล เพื่อใช้ในการ ตัดสินใจ						
16. ในการทำงานฉันสามารถเป็นทั้งผู้นำ และผู้ตามได้						

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ด้านภายในส่วนบุคคล	ความเป็นพลเมืองโลก					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
17. ฉันรับผิดชอบต่อการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ						
18. ฉันมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง						
19. ฉันสามารถบอกข้อดีข้อเสียของตนเองได้						
20. ฉันปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรมที่มนุษย์พึงมี						

ตอนที่ 3 คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อ โดยเกณฑ์ในการประเมินความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

- 5 = ความเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
- 4 = ความเป็นพลเมืองโลกมาก
- 3 = ความเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
- 2 = ความเป็นพลเมืองโลกน้อย
- 1 = ความเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	ความเป็นพลเมืองโลก					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1. ฉันยอมรับฟังความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน						
2. ฉันยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม						
3. ฉันยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติ						
4. ฉันยอมรับในความเสมอภาคทางเพศ						
5. ฉันยอมรับในความหลากหลายทางค่านิยม						
6. ฉันสามารถทำงานร่วมกับคนที่มีความคิดเห็นต่างกันได้						
7. ฉันคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเสมอในการทำงาน						
8. ฉันเสียสละเวลาเพื่อการทำงานส่วนรวม						
9. ฉันปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกาของสังคม						

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	ความเป็นพลเมืองโลก					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
10. ฉันใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความ ระมัดระวังที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม						
11. ฉันไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งตามระบอบ ประชาธิปไตย						
12. ฉันชอบช่วยเหลือคน/ชุมชนและสังคม เสมอ						
13. ฉันช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม						
14. ฉันจะดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม						
15. ฉันเคารพในสิทธิและเสรีภาพของคนอื่น						
16. ฉันสามารถการเจรจาเพื่อลดปัญหา และความขัดแย้งได้						
17. ฉันใช้วิธีการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี						
18. ฉันร่วมรับผิดชอบหากเกิดปัญหาในการ ทำงาน						
19. ฉันปฏิบัติตามมติเสียงส่วนใหญ่ ถ้าแม่ จะไม่เห็นด้วยก็ตาม						
20. ฉันใส่ใจกับปัญหาของชุมชน/สังคมที่ เกิดขึ้น						
21. ฉันพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคมถ้ามีโอกาส						
22. ฉันทำตามบทบาท/หน้าที่ที่ได้รับ มอบหมาย						
23. ฉันไม่เพิกเฉยต่อการเป็นพลเมืองดีเมื่อ พบผู้กระทำความผิด						
24. ฉันชอบทำงานจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือ สังคม						
25. ฉันมักบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อ ช่วยเหลือคนที่ขาดแคลน						
26. ฉันภูมิใจในความเป็นไทย						
27. ฉันสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารและสิ่ง ที่เกิดในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก						

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	ความเป็นพลเมืองโลก					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
28. ฉันคิดว่าการกระทำของฉันเพียงคนเดียวอาจมีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และโลกได้						
29. ฉันมีเพื่อนที่อยู่หลายประเทศในโลกใบนี้ และสามารถติดต่อถึงกันเชื่อมโยงกันด้วยสังคมออนไลน์						
30. ฉันมักยึดหลักการใช้ทรัพยากร คือ ลดการใช้ (Reduce) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) และการผลิตขึ้นใช้ใหม่ (Recycle)						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ซ
รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้науศิลป์
ไทยสู่ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for
Global Citizenship)

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 1

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 1

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 1

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 2

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ฐานศิลปะไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 2

รูปภาพกิจกรรมการดำเนินโครงการถ่ายทอดรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากศิลปินไทยสู่
ความเป็นพลเมืองโลก (KSAT Learning Management Model for Global
Citizenship) ระยะที่ 2

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายมานิช บุญทองเล็ก
วัน เดือน ปีเกิด	7 เมษายน 2520
ที่อยู่	31/208 หมู่บ้านสินธานีแกรนด์วิลล์ ตำบลรังสิต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี 12110
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาเอก ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ประวัติการทำงาน	รองคณบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยศึกษา ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
เบอร์โทรศัพท์	093 595 9898
อีเมล	manoch_b@rmutt.ac.th manodch556@gmail.com

